

การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ปริญญานิพนธ์
ของ
วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
มกราคม 2551
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเพื่อเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

บทคัดย่อ
ของ
วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท
ปริญญาโท ปรัชญา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
มกราคม 2551

วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว. (2551). การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัด เพชรบุรี. ปริญญาโท วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณะกรรมการควบคุม: ว่าที่ร้อยตรี ดร.มนัส บุญประกอบ,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพรรณ สาลีผล.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา และวิเคราะห์รายละเอียดของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงบริบทเชิงการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาทรัพยากรที่มีคุณค่าแก่การท่องเที่ยว รวมทั้งเสนอเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และเสนอแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่นจำนวน 67 คน นักท่องเที่ยวจำนวน 335 คน เจ้าหน้าที่ภาครัฐจำนวน 15 คน และผู้ประกอบการจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว แบบตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า เมืองเพชรบุรีประกอบไปด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติ ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เทศกาลและงานประเพณี รวมถึงกิจกรรม และการบริการ ทั้งนี้มีความโดดเด่นของทรัพยากรท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์มากที่สุดใน การศึกษาครั้งนี้จึงได้เสนอเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว 5 เส้นทาง โดยเน้นการท่องเที่ยว ทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ได้แก่ 1) เส้นทางผลงานศิลปะถิ่นช่างเมืองเพชร 2) เส้นทาง เยี่ยมเยือนวัด วัง สถาปัตยกรรม และโบราณสถาน 3) เส้นทางเลาะเลีย่วเที่ยวธรรมชาติ แวะชมหาด เจ้าสำราญ 4) เส้นทางนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเพชร 5) เส้นทางเที่ยวชมวิถีชีวิต กิจกรรม ย่าน ของฝากเมืองเพชร และได้เสนอแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาพื้นที่ 2) ด้านการจัดการ 3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

A STUDY OF THE PROPOSED ECOTOURISM ROUTES
IN AMPHOE MUANG CHANGWAT PETCHABURI

AN ABSTRACT
BY
VIPAWAN PINKAEW

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Science degree In Ecotourism Planning and Management
at Srinakharinwirot University

January 2008

VIPAWAN PINKAEW. (2008). *A Study of the Proposed Ecotourism Routes in Amphoe Muang Changwat Petchaburi*. Master thesis, M.Sc. (Ecotourism Planning and Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee: Acting Sub Lt. Dr. Manat Boonprakob,
Assistant Professor Ravipan Saleepon.

The first research objective was to study and analyse the context of tourism in Amphoe Muang Changwat Petchaburi. The second objective was to study the resource audit value including the proposal of routes linking attractions and offer guidelines for ecotourism route development in Amphoe Muang Changwat Petchaburi. The samples consisted of 67 local people, 335 tourists, 15 government officials and 5 merchandisers. Data were collected by using resource audits, facilities checklists, questionnaires and interviews. These same data were also analyzed by content analysis, percentage, mean and standard deviations.

The findings were as follows: Muang Petchaburi consists of various attractions such as natural resources, cultural and historical resources, events, activities and services. There were a lot of outstanding cultural and historical resources. This study proposes 5 connecting route attractions which emphasize the cultural and historical tourism: 1) the route visiting the arts of Muangpet; 2) the route visiting temples, palaces, general architecture and ancient remains; 3) the route visiting natural surroundings and Chaosumran Beach; 4) the route visiting sacred holy sites of Muangpet and 5) the route visiting lifestyle activities and souvenir areas of Muangpet. Guidelines for ecotourism route development were: 1) the development of attraction area 2) management 3) activities and learning process and 4) community participation.

ปริญญาบัตร
เรื่อง
การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
ของ
วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผน และการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
(วันที่ เดือน มกราคม พ.ศ.2551)

คณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตร

..... ประธาน
(ว่าที่ร้อยตรี ดร.มนัส บุญประกอบ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพรรณ สาลีผล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์สุภาพร สุขสีเหลือง)

..... กรรมการ
(ว่าที่ร้อยตรี ดร.มนัส บุญประกอบ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพรรณ สาลีผล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อรณพ โพธิสุข)

ประกาศคุณประการ

ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งในการให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากว่าที่ร้อยตรี ดร.มนัส บุญประกอบ ประธานควบคุมปริญญาโท และผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพรรณ สาลีผล กรรมการควบคุมปริญญาโท ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการจัดทำงานวิจัยฉบับนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัย และรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะช่วยให้การทำงานได้พัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์สุภาพร สุขสีเหลือง ประธานคณะกรรมการสอบปากเปล่า และอาจารย์ ดร.อรรณพ โพธิสุข กรรมการสอบปากเปล่า ที่ได้เสียเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ปริญญาโทฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ นำชัย เลวลีย์ ที่กรุณามาเป็นกรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบเค้าโครงปริญญาโท และผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.โณมยง โต๊ะทอง ดร.อรรณพ โพธิสุข และอาจารย์ประพาพ เฟื่องฟูสกุล ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ รวมถึงคณาจารย์สาขาวิชา การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทุกท่านที่คอยให้ความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอขอบพระคุณ รศ.ดร.พยอม ธรรมบุตร ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้แก่ผู้วิจัยตลอดหลักสูตรการเรียน ซึ่งผู้วิจัยขอน้อมนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ขอขอบคุณหัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครศรีอยุธยา และท่านผู้บังคับการจังหวัดทหารบกเพชรบุรี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการใช้สถานที่เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย นอกจากนี้ยังขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ในส่วนราชการทุกท่าน และผู้ประกอบการทุกคนที่มีส่วนร่วมในการให้สัมภาษณ์ รวมทั้งขอขอบคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาตอบแบบสอบถามอันมีประโยชน์อย่างยิ่งเพื่อให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่ น้อง ที่คอยเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยให้กำลังใจและช่วยเหลือกันเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาการศึกษาและการทำวิจัยในครั้งนี้

วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ขอบเขตด้านสถานที่.....	3
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	3
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	3
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
สรุปแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเขตเมือง.....	20
การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว.....	23
การจัดเส้นทางสัญจรเพื่อการท่องเที่ยว.....	24
ข้อมูลทั่วไปจังหวัดเพชรบุรี.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	54
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	59
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และข้อมูลจากการสำรวจสภาพพื้นที่	65
ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว และการวิเคราะห์การตรวจสอบ	
สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว.....	66
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว.....	104
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการ.....	120
ผลการนำเสนอเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว.....	124
ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง	
จังหวัดเพชรบุรี.....	135
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย.....	137
การวิเคราะห์ข้อมูลรายกายละเอียดของพื้นที่ และบริบทเชิงการท่องเที่ยว.....	137
การวิเคราะห์ข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ	
และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ.....	138
การนำเสนอเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว.....	140
แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี	141
อภิปรายผล.....	142
ข้อเสนอแนะ.....	148
บรรณานุกรม.....	151
ภาคผนวก.....	151
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจคุณภาพแบบสอบถาม.....	158
ภาคผนวก ข แบบสอบถามนักท่องเที่ยว.....	160
ภาคผนวก ค แบบสอบถามประชาชนในท้องถิ่น.....	168
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ.....	176
ภาคผนวก จ แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ.....	180
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	184

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ของจังหวัดเพชรบุรี.....	39
2 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ.....	104
3 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ.....	105
4 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวจำแนกตามการศึกษา.....	106
5 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ.....	107
6 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้.....	108
7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่มี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ.....	109
8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่มี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์.....	110
9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่มี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวประเภทเทศกาล และงานประเพณี.....	111
10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่มี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางกิจกรรม.....	112
11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่มี ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว.....	113
12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่นที่ต้องการมีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	114
13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในทรัพยากรการ ท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ	115
14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดเส้นทาง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี.....	116
15 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะใน การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี.....	117
16 จำนวนร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการจัด เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี.....	118

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 สรุปแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	16
3 ตราประจำจังหวัดเพชรบุรี.....	30
4 ธงประจำจังหวัดเพชรบุรี.....	30
5 ต้นไม้ประจำจังหวัดเพชรบุรี.....	31
6 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี.....	40
7 หาดเจ้าสำราญ.....	66
8 ถ้ำเขาหลวง.....	67
9 วัดเขาบันไดอิฐ.....	68
10 แม่น้ำเพชรบุรี.....	69
11 วัดกำแพงแลง.....	70
12 วัดไผ่ล้อม.....	71
13 วัดธ่อเจริญธรรม.....	72
14 วัดสระบัว.....	73
15 เจดีย์แดง.....	74
16 แหล่งโบราณคดีโคกแครง.....	75
17 ย่านบ้านหัวถนน.....	76
18 พระรามราชนิเวศน์.....	77
19 อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี.....	78
20 ศาลหลักเมือง.....	80
21 วัดเกาะแก้วสุทธาราม.....	81
22 วัดพระทรง.....	82
23 วัดพลับพลาชัย.....	83
24 วัดโคก.....	84
25 วัดชีวีประเสริฐ.....	85
26 วัดใหญ่สุวรรณาราม.....	86
27 วัดเพชรพลี.....	87
28 วัดอุทัยโพธาราม.....	88
29 วัดมหาธาตุ.....	89

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
30 วัดมหาสมณาราม.....	90
31 วัดพระพุทธไสยาสน์.....	91
32 วัดแรก.....	92
33 วัดหนองหว่า.....	93
34 วัดถ้ำหว่า.....	94
35 วัดลาด.....	95
36 วัดหนองควง.....	96
37 วัดโรงเข้.....	96
38 วัดนาค.....	97
39 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ.....	104
40 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ.....	105
41 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามการศึกษา.....	106
42 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ.....	107
43 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้.....	108
44 เส้นทางผลงานศิลปะถิ่นช่างเมืองเพชร.....	126
45 เส้นทางเยี่ยมชมวัด วัง สถาปัตยกรรม และโบราณสถาน.....	128
46 เส้นทางเลาะเลีย่วเที่ยวธรรมชาติแวะชมหาดเจ้าสำราญ.....	130
47 เส้นทางนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเพชร.....	132
48 เส้นทางเที่ยวชมวิถีชีวิต กิจกรรม ย่านของฝากเมืองเพชร.....	134

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสภาวะปัจจุบันที่เศรษฐกิจถดถอย และประสบปัญหาต่างๆ มากมาย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ทุกประเทศในโลกต่างใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตนเอง เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจและสร้างงานให้แก่ชุมชน ดังจะเห็นได้จากในระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถิติปี พ.ศ. 2503 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางทั่วโลก 69 ล้านคน และเพิ่มเป็น 565 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2538 และจากการประมาณการจำนวนนักท่องเที่ยวของ World Tourism Organization (WTO) คาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางทั่วโลกในปี พ.ศ. 2553 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นถึงประมาณ 1,000 ล้านคน และในปี พ.ศ. 2563 จะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นถึงประมาณ 1,550 ล้านคน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.2544 : 29)

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนาธุรกิจอันเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกพื้นที่ ตลอดจนมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราจำนวนมาก จากข้อมูลการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าในปี พ.ศ. 2503 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศ 81,340 คน สร้างรายได้ 196 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศ 10 ล้านคน สร้างรายได้ 309,300 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2548? : 3) และในปี พ.ศ. 2547 มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 86.45 ล้านคน ซึ่งแยกเป็นการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทยที่ท่องเที่ยวภายในประเทศ จำนวน 74.80 ล้านคน และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 11.65 ล้านคน สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 667,536.83 ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2547 : 1-3) ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงหันมาให้ความสำคัญสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในปัจจุบันมีการจัดโครงการรณรงค์การท่องเที่ยวต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549) ยังต้องการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางระดับสากล (World Class Destination) ไม่ว่าจะเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยว การให้บริการ รวมไปถึงการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2547-2551 ที่มุ่งเน้นให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสาขาหลักที่เติบโตอย่างยั่งยืน เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชียที่สามารถกระจายรายได้ และโอกาสพัฒนาชุมชนอย่างทั่วถึง(กระทรวงการท่องเที่ยวและ

กีฬา. 2548? : 16) ถึงแม้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวจะเป็นหนทางหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่การท่องเที่ยวก็นับเป็นอุตสาหกรรมที่บอบบาง หากขาดการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวที่ดีย่อมส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นวัตถุประสงค์ทางการท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากปัญหาความเสื่อมโทรมตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ อาทิ ปัญหาขยะ มลภาวะ และความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวจึงก่อให้เกิดแนวคิดในการแสวงหาทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด และรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่มีกล่าวถึง คือ "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ" ซึ่งถือเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นรัฐบาลจึงได้มีการกำหนดทิศทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ความยั่งยืน โดยการผลักดันให้เกิดนโยบาย และแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับ และพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เพื่อมุ่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสำคัญในระดับภูมิภาค หรือประเทศต่อไป

จังหวัดเพชรบุรีถือเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และเป็นจังหวัดในกลุ่มพื้นที่หลัก ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญในการพัฒนาพื้นที่เร่งด่วน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545 : 3) ทั้งนี้เนื่องมาจากเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายของทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก และความสมบูรณ์ของพื้นที่ป่า รวมถึงชายหาดที่มีชื่อเสียงมากมาย นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า และมีความโดดเด่นที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางด้านศิลปกรรมต่าง ๆ อยู่มากมาย ซึ่งเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เพชรบุรีเป็นเมืองที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี ดังจะเห็นได้จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2546 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 3,233,079 คน และเพิ่มเป็น 3,307,988 คน ในปี พ.ศ. 2547 (สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบุรี. 2548 : 155) แต่การท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรียังคงค่อนข้างกระจุกตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหลัก เช่น หาดชะอำเป็นส่วนใหญ่ (มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2543 : 4-6) หากยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว แต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้ยังขาดการดูแล และการจัดการที่เหมาะสม รวมทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จัก (สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2539 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรียังคงมีศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และชื่นชมความสวยงามที่บรรพบุรุษได้สรรค์สร้างไว้สืบมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ทั้งจากลวดลายปูนปั้น งานจำหลักไม้ และจิตรกรรมฝาผนัง รวมถึงโบราณสถาน โบราณวัตถุ และพระราชวังต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นเส้นทางท่องเที่ยวอีกทางเลือกหนึ่ง ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริม และพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในอำเภอเมือง เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยอาศัยความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อก่อให้เกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงบริบทเชิงการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาทรัพยากรที่มีคุณค่าแก่การท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อเสนอเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงแนวทางในการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวใช้เป็นคู่มือการเดินทางท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านสถานที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่การศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การเก็บแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลรวม 4 เดือน ระหว่างเดือนมีนาคม ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2550

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชาชนในท้องถิ่น/เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างประชาชนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จากจำนวน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบล ไร่ส้ม ตำบลท่าราบ ตำบลธงชัย ตำบลคลองกระแชง และตำบลหาดเจ้าสำราญ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 67 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เลือกผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ เช่น ผู้ประกอบการด้านที่พัก/โรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อทำการศึกษา และพักผ่อนหย่อนใจ หรือก่อให้เกิดการกระทำร่วมกันของมนุษย์ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม จนเป็นเหตุดึงดูดใจให้เดินทางไปศึกษา ตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งในที่นี้ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับความสวยงามของทัศนียภาพ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรมงานช่างแขนงต่าง ๆ ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี อย่งมีความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกที่ดีในการร่วมรักษา และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และศิลปกรรมท้องถิ่น

3. นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งเพื่อพักผ่อน ศึกษาหาความรู้ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ที่มีใช้เดินทางไปเพื่อประกอบอาชีพ ในที่นี้หมายถึง บุคคลที่เดินทางไปเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

4. ประชาชนในท้องถิ่น หมายถึง บุคคลที่มีภูมิลำเนา หรืออาศัยเป็นปกติอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

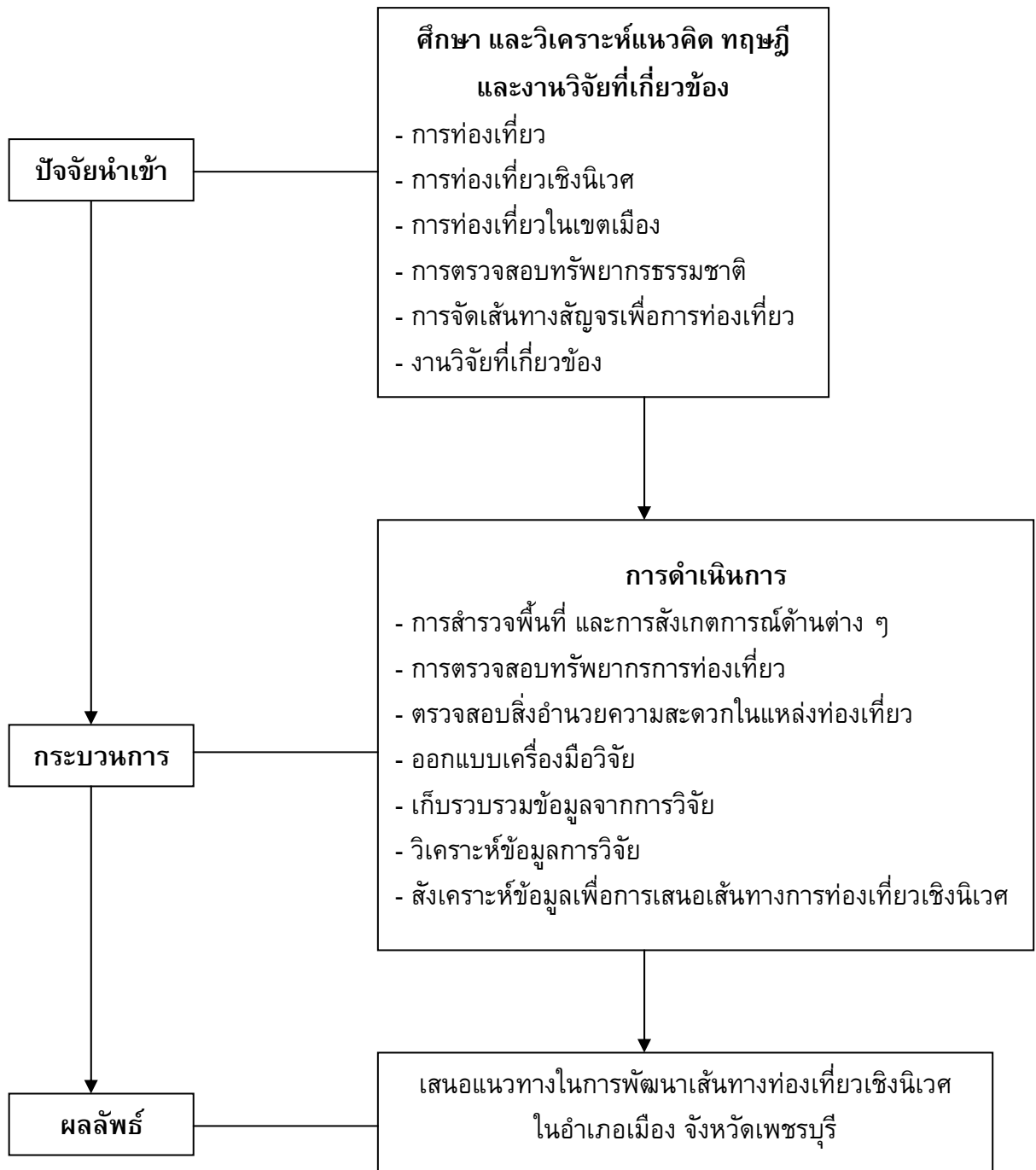
5. บริบทเชิงการท่องเที่ยว หมายถึง สภาพแวดล้อมทั่วไปของอำเภอเมืองเพชรบุรีในปัจจุบัน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการให้บริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

6. ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม เทศกาล กิจกรรม และการบริการต่าง ๆ ภายในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

7. เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง เส้นทางที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น โดยการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ มีเอกลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมที่โดดเด่น ซึ่งควรค่าแก่ชื่นชม เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับความสวยงามของทัศนียภาพ และงานฝีมือแขนงต่าง ๆ เพื่อสร้างความตระหนัก และเห็นคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเสนอแนะเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางหนึ่งของจังหวัด

สรุปแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี และผลงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมทั้งการสำรวจสภาพพื้นที่ภาคสนาม และการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อนำมาประมวลเป็นข้อมูลสำหรับการเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดในการวิจัยเป็นเชิงระบบดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 1 สรุปแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเขตเมือง
4. แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว
5. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเส้นทางสัญจรเพื่อการท่องเที่ยว
6. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเพชรบุรี
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความหมายของการท่องเที่ยวนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้ องค์การสหประชาชาติในคราวประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยว ณ กรุงโรม เมื่อปี พ.ศ. 2506 (ปรีชา แดงโรจน์. 2544 : 29) ได้ให้นิยามของการท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง กิจกรรมที่มีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ คือ

1. ต้องมีการเดินทาง
2. ต้องมีสถานที่ปลายทางที่ประสงค์จะไปเยี่ยมชมเยือน
3. ต้องมีจุดมุ่งหมายของการเดินทาง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (นิคม จารุมณี. 2544 : 1 ; อ้างอิงจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้อธิบายศัพท์ "การท่องเที่ยว" ไว้ว่าเป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้างขวาง เพราะว่ามีได้หมายความแต่เฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ดังที่คนส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการกีฬา เพื่อติดต่อธุรกิจ ตลอดจนการเยี่ยมญาติพี่น้อง นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้น ฉะนั้นปรากฏการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน จึงเป็นกิจกรรมรายใหญ่ที่มีการขยายตัวตามลำดับ จนกระทั่งมีผู้กล่าวว่าธุรกิจการท่องเที่ยวในทุกวันนี้เป็นธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกหากเทียบกับธุรกิจอื่น ๆ ด้วยกัน

ปรีชา แดงโรจน์ (2544 : 29) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจกรรมงานประจำ โดยปกติการท่องเที่ยวจะหมายถึงถึง

การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่คำนึงว่าระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกล และการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่

เสรี วังสีไพจิตร (2534 : 12) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ หรือการกระทำต่อกัน และกันของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ รัฐบาล และชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้านในกระบวนการดึงดูดใจ และต้อนรับขับสู้ นักท่องเที่ยว และผู้มาเยือน

กวี วรกวิน; พิพัฒน์ นวลอนันต์; และพิเศษ เสนาวงษ์. (2546 : 8) กล่าวว่า การท่องเที่ยว เป็นปรากฏการณ์ของมนุษย์ที่เกิดจากการสร้างปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรม เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อการศึกษาทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีใช้เพื่อการโยกย้ายถิ่นแบบถาวร

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543 : 19) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัยตามปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อทำการศึกษา และพักผ่อนหย่อนใจ หรือก่อให้เกิดการกระทำร่วมกันของมนุษย์ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม จนเป็นเหตุดึงดูดใจให้เดินทางไปศึกษา และท่องเที่ยวตามแหล่งต่าง ๆ

วรรณ วรชวานิช (2539 : 7) กล่าวว่า การท่องเที่ยว ในปัจจุบันเป็นธุรกิจที่กว้างขวาง ซึ่งการท่องเที่ยวนั้นจะมีความหมายอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 3 ประการ คือ

1. เดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปยังที่อื่นชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยจุดมุ่งหมายใด ๆ ก็ได้ที่มีใช้เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้

แม็คอินทอช โรเบิร์ต ดับเบิลยู และคณะ (McIntosh, Robert W.; et al. 1995 : 16) กล่าวว่า การเดินทางท่องเที่ยวเป็นการกระทำ และกิจกรรมของมนุษย์ที่เดินทางจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่งซึ่งอยู่ภายนอกชุมชนของพวกเขา โดยมีวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ยกเว้นการเดินทางออกไปทำงานประจำทุกวัน

พอนด์ (Pond. 1993 : 35) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการ และการอำนวยความสะดวกเพื่อก่อให้เกิดความสนุกสนานในการเดินทาง

กล่าวโดยสรุปแล้ว การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่งของมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีใช้เพื่อการประกอบอาชีพ หรือการโยกย้ายถิ่นแบบถาวร ซึ่งก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเกิดความพึงพอใจ จนเป็นเหตุให้เกิดแรงดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งหนึ่ง

ความหมายของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมบริการประเภทหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ การขนส่ง โรงแรมและที่พัก ร้านอาหาร ธุรกิจการจัดนำเที่ยว ฯลฯ ส่วนธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม ได้แก่ การผลิตสินค้าเกษตรกรรม และสินค้าหัตถกรรมต่าง ๆ เป็นต้นซึ่งวัตถุดิบที่ใช้ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ ความสวยงามตามธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณสถาน ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน ดังนั้นผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้น ได้แก่ บริการต่าง ๆ รวมถึงความสะดวกสบายในการเดินทาง ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด (นิคม จารุมณี. 2544 : 2-3 ; อ้างอิงจากวินิจ วีรยางกูร. 2533 : 4-5) นอกจากนี้จี และมาเคนส์ (นิคม จารุมณี. 2544 : 3 ; อ้างอิงจากGee, Choy ;& Makens.1984 : 14) ยังได้อธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับธุรกิจต่าง ๆ ดังนี้ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับนักท่องเที่ยว เช่น บริษัทการบิน โรงแรมและที่พัก การขนส่ง บริษัทนำเที่ยว ภัตตาคารและร้านค้าปลีกต่าง ๆ ส่วนธุรกิจสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น วารสารหรือผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการนำเที่ยว บุคลากรฝ่ายบริหารในธุรกิจโรงแรม และบริษัทที่ทำการศึกษาวิจัย หรือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว และหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ของรัฐ วิสาหกิจหรือเอกชน ซึ่งมีหน้าที่ในการวางแผนพัฒนา อนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว สถาบันการเงิน บริษัทก่อสร้าง สถาบันการศึกษาที่ให้การศึกษ และการฝึกอบรมที่เกี่ยวกับวิชาการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ความสำคัญของการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากการศึกษาเอกสารของนิคม จารุมณี (2544 : 5-7) พอสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภททั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อมจะช่วยให้เกิดการสร้างงานและอาชีพ เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ทางด้านการท่องเที่ยวยังเป็นการพักผ่อนคลายความตึงเครียด และได้รับความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไป รวมทั้งการท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง จึงอาจสรุปได้ว่าบทบาท และความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมีดังนี้ คือ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศมากมายเพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศ และรายได้ส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวยังกระจายไปสู่ประชาชนท้องถิ่น นอกจากนี้ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างงาน และอาชีพในชุมชนทั้งทางตรง และทางอ้อมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการผลิต และการนำเอาทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุดิบด้านการท่องเที่ยวนั้นไม่มีขีดจำกัดในการผลิต ซึ่งสามารถเสนอขายให้นักท่องเที่ยวได้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งได้แก่ ความสวยงามของธรรมชาติ หาดทราย ป่าไม้ ภูเขา วิวาอาราม โบราณสถาน รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น

ประเภทของการท่องเที่ยว

จากการศึกษาเอกสารของตุ้ย ชุมสาย (2518:49-54) ได้กล่าวถึง การจัดประเภทต่างๆ ของการท่องเที่ยวไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง นักท่องเที่ยวประเภทนี้มักใช้เวลาที่หยุดงานเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ เพื่อพบเห็นสิ่งต่าง ๆ และประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อชมทิวทัศน์อันงดงาม หรือเพื่อพบเห็นขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเหตุที่ทำให้เกิดความสุขจากการท่องเที่ยวประเภทนี้มีหลายอย่างหลายประการด้วยกัน

2. การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน นักท่องเที่ยวประเภทนี้มักจะไปพัก ณ ที่ใดที่หนึ่งนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ และมักจะเป็นสถานที่ที่ให้ความมั่นใจว่าสงบจริงๆ เช่น ชายหาด ภูเขา ยอดดอย เป็นต้น นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะเอาภาวะอากาศเป็นเกณฑ์ตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น ฤดูหนาวต้องไปภูเขา ฤดูร้อนต้องไปทะเล เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวที่ปรารถนาที่จะเรียนรู้ศิลปวิทยาการเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติต่างๆ หรือในประเทศที่มีวัฒนธรรมเป็นที่น่าสนใจของเขา ก็จะท่องเที่ยวไปยังประเทศนั้น ๆ เพื่อจะศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เพื่อชมโบราณสถาน ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬาครั้งใหญ่ ๆ ของโลก เช่น กีฬาโอลิมปิก กีฬาเอเชียน ฯลฯ การแข่งขันกีฬาเหล่านี้นอกจากจะดึงดูดพวกนักกีฬาที่เกี่ยวข้องให้ไปชม ผู้ติดตามและผู้สนใจยังตามกันไปชม ซึ่งนับเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี และการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬายังถิ่นที่มีการเล่นกีฬาชนิดนั้นๆ เช่นในฤดูหนาวซึ่งมีหิมะตกมากก็ไปเล่นสกี ฤดูร้อนไปปีนเขา ดังนั้นประเทศที่มีภูมิประเทศที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวไปเล่นกีฬาเหล่านี้ นับว่าได้เปรียบในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ นักท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจแทบทุกคนมักจัดเวลาให้เหลือไว้สำหรับการท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นเวลาวางจากการปฏิบัติธุรกิจประจำวันหรือถือโอกาสอยู่ท่องเที่ยวต่ออีก 2-3 วัน เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติงานแล้ว

6. การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา เนื่องจากปัจจุบันมีองค์การคณะกรรมการสมาคม สหภาพ ฯลฯ ทั้งในประเทศและต่างประเทศมากมาย ดังนั้นจึงเกิดการเดินทางเพื่อการ

หนึ่ง เนื่องจากการเพิ่มปริมาณและช่วยสร้างรายได้ให้แก่การขนส่ง โรงแรม และธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

7. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา ถือเป็นการท่องเที่ยวอย่างหนึ่ง นักท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นผู้ที่นำเงินตราต่างประเทศมาให้ประเทศเจ้าบ้านมากกว่าประเภทอื่นใด เพราะเป็นนักท่องเที่ยวที่ต้องเข้าไปอยู่ในประเทศเจ้าบ้านนานกว่านักท่องเที่ยวประเภทอื่นใดทั้งสิ้น

คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่น พอสรุปได้ว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ กล่าวคือ

1. ความดึงดูดใจ ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ โดยมีเสน่ห์เฉพาะตัวอันมีสาเหตุมาจาก มีความงามตามธรรมชาติ เช่น ชายหาด ปะการังที่มีสีสันสวยงาม รวมทั้งปลาชนิดต่าง ๆ เป็นต้น หรือความงามดงามที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โบราณสถาน ทะเลสาบ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีลักษณะของเหตุการณ์สำคัญ เช่น งานประเพณีในเทศกาลสำคัญของแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น

2. ความสามารถในการเข้าถึงง่าย ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มากหากมีความสะดวกในการเดินทางเที่ยวชม ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องคำนึงการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน ที่จอดรถ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแก่นักท่องเที่ยว

3. ความประทับใจ ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรก่อให้เกิดความประทับใจในการเที่ยวชม เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถานต่าง ๆ ที่แสดงถึงอารยธรรมในอดีต หรือแม้แต่ทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การพักผ่อน อาทิสถานแห่งชาติ และ งานประเพณี เป็นต้น

4. องค์ประกอบของการบริการ สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดสรรการบริการด้านต่าง ๆ ให้เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ การให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว เป็นต้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545 : 7)

แหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (ปรีชา แดงโรจน์. 2544:229-230)

1. แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หมายถึง สถานที่ธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ลำธาร ทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะแก่ง น้ำพุร้อน บ่อน้ำแร่ อุทยานแห่งชาติ ธรรมชาติใต้ทะเล และซากดึกดำบรรพ์ ฯลฯ ที่เปิดให้สาธารณชนเข้าใช้สถานที่เพื่อการท่องเที่ยว

2. แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานและศิลปวัฒนธรรม หมายถึง สถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น วัด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑ์ ศาสนสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อนุสาวรีย์ รวมถึงสถานที่ต่าง ๆ ที่จัดตกแต่ง หรือรวบรวมเกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรม แหล่งผลิตสินค้าพื้นเมือง หัตถกรรมพื้นบ้าน สถานที่แสดงการ ดำเนินชีวิต และวิถีชีวิตของคนพื้นบ้าน เป็นต้น

3. แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ หมายถึง สถานที่สร้างขึ้นเพื่อจัดให้บริการ นันทนาการต่าง ๆ เพื่อความเพลิดเพลิน ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ

4. แหล่งท่องเที่ยวเมืองและชุมชน หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวในเมือง หรือชุมชนที่ สะท้อนให้เห็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

ผลกระทบของการท่องเที่ยว

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์. (2533 : 90-92) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวพอสรุปได้ดังนี้ การท่องเที่ยวนับเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่มีประโยชน์มาก นอกจากตัวนักท่องเที่ยวจะ ได้รับความเพลิดเพลิน และการพักผ่อนหย่อนใจแล้ว ยังจะเกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และเมืองของประเทศ ซึ่งพอสรุปแยกกล่าวได้ 2 ประเด็นดังนี้

ผลกระทบด้านดี กล่าวคือ การท่องเที่ยวช่วยเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพแขนงต่าง ๆ และยังก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ ท้องถิ่น เนื่องจากจะไปกระตุ้นให้เกิดการผลิต และการบริการในด้านอื่น ๆ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีส่วนช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้คน เพราะการเดินทางท่องเที่ยวของผู้คนเป็นโอกาสที่ จะได้ไปมาหาสู่ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสิ่งต่าง ๆ ต่อกัน จึงเป็นผลให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ต่อกัน และความร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งแสดงออกถึงความเป็น เอกลักษณ์ของชาติ จึงเป็นผลให้เกิดความสามัคคีในสังคม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชนในชาติ จะเป็นผลให้เกิดความมั่นคงของประเทศชาติ รวมทั้งการท่องเที่ยวยังมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการ รักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น เนื่องจากหากเกิดปัญหาต่าง ๆ ก็จะช่วยกันแก้ไข และ ป้องกันปัญหาด้วยความร่วมมือร่วมใจอย่างจริงจัง

ผลกระทบด้านเสีย ในบางครั้งการท่องเที่ยวอาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง นักท่องเที่ยวกับชาวท้องถิ่น เนื่องจากบางครั้งนักท่องเที่ยวอาจจะปฏิบัติตนผิดกาลเทศะ หรืออาจจะ ไม่เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการแต่งกายไม่สุภาพ การประพฤติปฏิบัติตามธรรมเนียมตะวันตก เป็นต้น ทำให้ชาวท้องถิ่นเกิดความรู้สึกไม่พอใจ และเกิดการต่อต้านในที่สุด นอกจากนี้การ ท่องเที่ยวยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของท้องถิ่น เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ซึ่งเป็นการทำลาย เอกลักษณ์ของท้องถิ่น และบางครั้งยังก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งที่เจตนาและ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การทำความสกปรกตามสถานที่ท่องเที่ยว ล่าสัตว์ป่า และการลักลอบขุด โบราณวัตถุ ตลอดจนจนการบุกรุกที่สาธารณะซึ่งมีทิวทัศน์งดงามเพื่อก่อสร้างอาคารสถานตากอากาศ

เป็นต้น และการท่องเที่ยวในบางครั้งก็ทำให้ความประณีตทางศิลปะเสื่อมลง เนื่องจากเกิดการผลิตสินค้าหัตถกรรมเป็นของที่ระลึก โดยมุ่งเน้นแต่ปริมาณสินค้า และกำไรเป็นหลัก ทำให้คุณค่าของศิลปหัตถกรรมที่มีแต่ดั้งเดิมขาดเอกลักษณ์ และด้อยคุณค่าไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีการพิจารณาถึงผลกระทบด้านลบที่มีต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงเริ่มมีการหาหนทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการลดผลกระทบดังกล่าว นับตั้งแต่ช่วงราวทศวรรษ 1980 จึงมีการนำเสนอทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยว และหนทางหนึ่งก็คือ การท่องเที่ยวแบบ Ecotourism และนับตั้งแต่ได้เริ่มใช้คำว่า Ecotourism เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1983 จวบจนถึงทุกวันนี้ คำจำกัดความของคำว่า Ecotourism ได้ขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ในยุคแรก ๆ มักใช้คำว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในความหมายของ “Ecotourism” ด้วยเหตุผลที่ว่าแนวความคิดเกี่ยวกับ Ecotourism เริ่มต้นมาจากแรงบันดาลใจของนักอนุรักษ์ และมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อการอนุรักษ์ อย่างไรก็ตามเมื่อกระแสความนิยมที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทนี้มีเพิ่มมากขึ้นจึงมีการบัญญัติศัพท์คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขึ้นมาใช้แทน (นภวรรณ ฐานะกาญจน์. 2545 : 6) ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่แปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Ecotourism” ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่างคำว่า “Ecology” หรือนิเวศวิทยา อันหมายถึงศาสตร์ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม กับคำว่า “Tourism” หรือการท่องเที่ยว จึงมีความหมายเดียวกัน

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ราชบัณฑิตยสถาน (อุษาวดี พูลพิพัฒน์. 2545 : 40 ; อ้างอิงจากราชบัณฑิตยสถาน. ม.ป.ป. : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (พิศาล ตันสิน. 2547 : 5 ; อ้างอิงจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้ และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

พยอม ธรรมบุตร (ม.ป.ป. : 200 ; อ้างอิงจาก Ecotourism Concept Design and Strategy. 1994 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เป็นการเข้าหาธรรมชาติ และศึกษาเรียนรู้ และรักษาระบบนิเวศวิทยา โดยยึดถือประโยชน์ของ

ชุมชนผู้เป็นเจ้าของถิ่น และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงมารยาท และไมตรีอันพึงแสดง
ต่อนักท่องเที่ยวอันเป็นเสมือนแขกผู้มาเยือน

เฮกเตอร์ ซีบาลอส ลาสคูเรน (Hector Ceballos-Lascurain.1996 : 28) กล่าวว่า การ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการ
เดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และ
เพลิดเพลินไปกับความสวยงามทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่
ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น

อลิซาเบท บู (กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. 2541 : 41 ; อ้างอิงจาก Lizabeth Boo.
1991 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อ
ประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีรายได้สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานใน
ชุมชนหรือท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

วรรณพร วณิชชานุกร (2541 : 9) ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง
การท่องเที่ยวแนวใหม่ที่มุ่งให้การศึกษาสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และมีการทำลาย
สภาพแวดล้อม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลง วัฒนธรรม ประเพณีน้อยที่สุด ซึ่งจะเป็นสิ่งดึงดูดให้
นักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างสม่ำเสมอในระยะยาว นอกจากนี้ชุมชนในท้องถิ่นควรได้มีส่วนร่วมในการ
วางแผน ตัดสินใจ ควบคุม และดำเนินงาน ตลอดจนได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม

นพดล ปราศราดี (2547 : 2) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการ
พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นโดยมีแนวโน้ม 2 ประการ คือ แนวโน้ม
เกี่ยวกับการอนุรักษ์กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และแนวโน้มของมนุษย์หรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการ
ท่องเที่ยวแบบผจญภัยหรือท่องเที่ยวแบบธรรมชาติ โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสธรรมชาติ
อย่างแท้จริง ซึ่งจุดมุ่งหมายหลักของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ การสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้น
ระหว่างกระแสอนุรักษ์ และกระแสพัฒนาเศรษฐกิจ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2539 : 54) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่ง
ของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ทรัพยากร
การท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความมั่นคงยั่งยืนอยู่คู่สังคมมนุษย์ และ
ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ภราเดช พยัฒวิเชียร (2539 : 5) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินทาง
ท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น มีขอบเขตซึ่งจำกัดโดยรูปแบบและสถานที่
ตลอดจนในเรื่องกลุ่มนักท่องเที่ยว

การ์ตเนอร์ (เนลิมเกียร์ติ เฟื่องแก้ว. 2540 : 101 ; อ้างอิงจาก Gartner. 1996 : 149) ได้
กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า "...การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนอกจากเป็นการเยี่ยมชม หรือศึกษา
หาความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ และสัตว์นานาชนิดแล้ว ยังรวมถึงการศึกษาถึงวัฒนธรรม และความ
เป็นมาของพื้นที่แถบนั้นด้วย"

ริชาร์ด (Richardson. 1993 : 15) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่ทางธรรมชาติ ซึ่งมีการสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทั้งในเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงวัฒนธรรมที่สำคัญ นอกจากนี้จะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมแล้ว ยังมีส่วนสนับสนุน และผลักดันให้มีการปกป้องอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ไว้ และชุมชนในพื้นที่นั้นจะได้รับรายได้และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

คริสต์ (Christ, Costas. 1992 : 23) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ ที่จะต้องร่วมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และช่วยสร้างสวัสดิการให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อพื้นที่ธรรมชาติที่อนุรักษ์สภาพธรรมชาติ และช่วยส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจากความหมายข้างต้นผู้ที่สนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จำเป็นต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ ทำให้เกิดผลกระทบอย่างน้อยที่สุด ธรรมชาติและเคารพต่อสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม จัดหาประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น จัดหาผลกำไรทางการเงินเพื่อการอนุรักษ์ จัดหาผลกำไรทางเศรษฐกิจและมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น รวมถึง ปลุกจิตสำนึกทั้งด้านการเมือง สิ่งแวดล้อม และสังคมของประชาชนในท้องถิ่นและสนับสนุนสิทธิมนุษยชนสากล (Ecotourism. 2548 : ออนไลน์)

เมื่อพิจารณาความหมายโดยรวมแล้ว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นับเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญ เพื่อการศึกษา เรียนรู้ ชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างมีความรับผิดชอบต่อสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือน นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังให้ความสำคัญกับการจัดการอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะก่อให้เกิดความตระหนัก และมีจิตสำนึกที่ดีในการรักษาสภาพธรรมชาติ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

พยอม ธรรมบุตร. (ม.ป.ป. : 3) ได้กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพอสรุปได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านสภาพภูมิศาสตร์ และด้านวิถีวัฒนธรรม ประเพณี โดยจะต้องยึดหลักการสำคัญที่ว่าเราจะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. การจัดการอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวทุกประเภทจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ประเทศทุกประเทศ ท้องถิ่นทุกท้องถิ่นจำเป็นต้องพยายามจัดการท่องเที่ยวของตน โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม หรือให้กระทบน้อยที่สุด

3. การท่องเที่ยววัฒนธรรม รวมถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิตเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศ ซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว ที่ต้องการศึกษาความแตกต่าง ๆ ทางด้านสังคม และวัฒนธรรมที่หลากหลายเหล่านั้น

4. สิ่งแวดล้อมศึกษา โดยจะต้องให้การศึกษากับนักท่องเที่ยว และประชากรใน ท้องถิ่นเป็นการศึกษาที่ต้องการจะหยั่งลึกลงในจิตสำนึกของแต่ละคนให้ตระหนักถึงความจำเป็น และความสำคัญอย่างยิ่งยวดในอันที่จะถนอมไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมรอบตัว

5. การมีส่วนร่วม โดยเน้นตรงจุดที่ว่า การจัดการการท่องเที่ยวประชาชนในพื้นที่ จะต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และสามารถได้รับผลประโยชน์ จากกำไรของการ ท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะเป็นกุญแจสำคัญไขไปสู่การกระจายรายได้

6. ผลิตภัณฑ์ดั้งเดิม จากมุมมองเชิงตลาดมีจุดเน้นที่ว่า ผลิตภัณฑ์ คือ ทิวทัศน์ต่าง ๆ จะต้องเป็นทิวทัศน์ที่ครบตามเกณฑ์ที่กล่าวมาในข้อ 1-5 มิใช่การนำเอาชื่อ Ecotourism ไปติดบน ผลิตภัณฑ์เดิมเท่านั้น

7. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ความพอใจของนักท่องเที่ยวนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นักท่องเที่ยวที่พอใจจึงจะกลับมาเที่ยวอีก กิจกรรมที่บริษัททัวร์เสนอ ต่อนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องเป็นกิจกรรมที่ตรง หรือเกิดความคาดหวังของนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ คือ การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทั้งทางด้าน ชีวภาพ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง นอกจากนี้ ยังจะต้องมีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด และจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งจะต้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งผู้ประกอบการธุรกิจ นักท่องเที่ยว ผู้ดูแลนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น ได้รับความรู้ และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว เพื่อ สร้างจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมไว้ โดยจะต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การกระจายรายได้ รวมถึง ต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านของจำนวน นักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ชุมชนและสภาพแวดล้อม ทั้งยังจะต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่อง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542 : 16-17)

องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

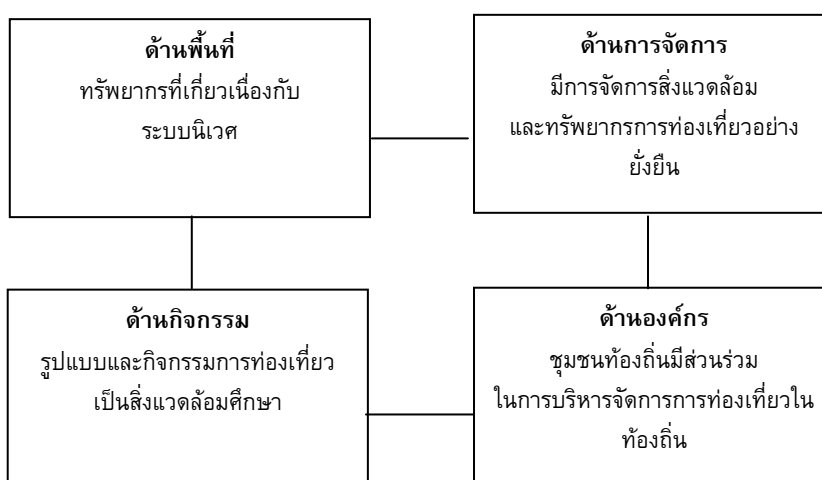
อนุชา เล็กสกุลดิถิก (2540 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) สรุปองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ 4 ประการดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเป็นหลัก มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ในพื้นที่ของแหล่งนั้น ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงการป้องกัน และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โดยมีการให้การศึกษา เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน และประชาชนท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น รวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุง และจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่ เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า จนถึงการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน จากองค์ประกอบดังกล่าว สามารถนำมาสร้างภาพประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มา : อนุชา เล็กสกุลดิถิก. (2540). (ไม่ปรากฏเลขหน้า).

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีแนวคิดในการพัฒนาเพื่อผลทางเศรษฐกิจ และมุ่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จึงก่อให้เกิดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังนี้(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542 : 17-18)

1. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว หรือเยี่ยมเยือน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

2. ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจด้านบริการที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

3 ด้านตลาดการท่องเที่ยว หมายถึง ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว และบริการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในลักษณะที่มีคุณประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม

4 ด้านจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว หมายถึง ความรู้ และการสื่อความหมายด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่จะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ตื่นตัวตอบสนองอย่างดี

5 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมเพื่อลดผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น

6 ด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบทั้งทางด้านที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์และด้านที่ก่อให้เกิดความเสียหายจากการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว เพื่อให้การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม จำเป็นต้องพิจารณาจากสภาพทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงอยู่อย่างดั้งเดิม หรือถูกตัดแปลงไปอย่างน้อยที่สุด และยังคงคำนึงถึงความสำคัญของระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ โดยให้ความสัมพันธ์ที่เป็นระบบในพื้นที่รวมทั้งสภาพแวดล้อมประกอบทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ที่ผสมผสานกันเพื่อเพิ่มแรงดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วยังต้องพิจารณาด้านการจัดการให้อยู่ในกรอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเน้นการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างความตระหนัก และจิตสำนึกที่ดีแก่นักท่องเที่ยว และเจ้าของท้องถิ่น ผ่านกระบวนการสื่อความหมาย และกิจกรรมด้านการศึกษาอันเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว รวมทั้งยังควรมีการวางแผนจัดการในการป้องกัน และรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรโดยการกำหนดมาตรฐานควบคุม และดูแลสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมวางแผนจัดการการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นเป็นเป้าหมายสำคัญในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างบทบาทในการกำกับ ดูแล และควบคุมการท่องเที่ยวให้ได้มากขึ้น เนื่องจากเจ้าของท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในระดับต่าง ๆ ความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่น ซึ่งมีความรัก ความหวงแหนมีความรู้สึกพึงพิง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว สามารถ

นำมาประยุกต์ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ โดยชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ กับชุมชน

นอกจากนี้ในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึก ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกรัก และหวงแหนในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน โดยกิจกรรมต่าง ๆ นั้นจะต้องก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจำแนกเป็น กิจกรรมที่เป็นการพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมที่เน้นการแสดงออก และกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ ซึ่งจำแนกออกตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันดังนี้

1. กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยว เน้นการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น เดินป่า / ศึกษาธรรมชาติ / ส่องสัตว์/ดูนก / เทียวถ้ำ/น้ำตก / พายเรือ / ดำน้ำดูปะการัง / ตั้งแคมป์ / ล่องแพ / ขี่ม้า นั่งช้าง เป็นต้น

2. กิจกรรมกึ่งนิเวศ ที่เน้นด้านการแสดงออก เช่น ถ่ายรูป / บันทึกภาพ/เสียง/ ศึกษาท่องเที่ยว / ขี่จักรยานท่องเที่ยว (เสือภูเขา) / ปีน/ไต่เขา/ ตกปลา เป็นต้น

3. กิจกรรมทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เน้นด้านการศึกษาหาความรู้ และพักผ่อนหย่อนใจ เช่น ชมความงาม ความเก่าแก่ ลักษณะเฉพาะตัว ของแหล่งประวัติศาสตร์ / ศึกษาเรียนรู้ประวัติความเป็นมาของแหล่งโบราณคดี และประวัติศาสตร์ / ศึกษาชื่นชม งามศิลปกรรม และวัฒนธรรม / ร่วมกิจกรรม เรียนรู้พฤติกรรมของผู้คน / การศึกษาเรียนรู้การผลิตของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น

กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีลักษณะเฉพาะเหมาะกับบางพื้นที่ และบางกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน มีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเครื่องมือที่ต่างกัน รวมทั้งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่างกันด้วย (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 2542 : 3-12 - 3-54)

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการจัดการที่ประสานการจัดการในด้านต่าง ๆ ภายใต้หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และองค์ประกอบในระบบการท่องเที่ยว ซึ่งได้กำหนดแนวทางในด้านต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยการกำหนดกรอบการพัฒนา และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่แน่นอน โดยสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ซึ่งได้แก่พื้นที่ทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ และร่วมกันวางแผนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวตามขีดความสามารถในการรองรับ รวมทั้งสนับสนุน

โครงข่ายการท่องเที่ยงให้เชื่อมโยงกันภายในท้องถิ่น และจัดระบบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการเดินทาง นอกจากนี้ต้องกำหนดมาตรการในการป้องกันรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุม และจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

2. การให้การศึกษา และสร้างจิตสำนึก โดยการดูแล และจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการสอดแทรกความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน ซึ่งอาจจะจัดหาข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม โดยการจัดการสื่อความหมายที่มีคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยว และสนับสนุนให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง โดยจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแบบแผน และร่วมลงทุนในด้านการผลิตสินค้าและบริการและด้านต่าง ๆ ให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมทั้งร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอำนาจตัดสินใจ และเปิดโอกาสให้ประชาชนช่วยกันตัดสินใจ และติดตามการประเมินผล การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ควบคุมดูแลการจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง โดยจัดให้มีการอบรม และพัฒนาศักยภาพของคน และและให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างอิสระ นอกจากนี้ภาครัฐจะต้องให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อเอื้อประโยชน์แก่หน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

4. การส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว โดยส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวในทิศทางเหมาะสมกับสภาพของทรัพยากร และขีดความสามารถในการจัดการรองรับการท่องเที่ยว รวมทั้งประสานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายที่เหมาะสม โดยเน้นการศึกษาและกิจกรรมเชิงนิเวศ และจัดหาบริการนำเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพ โดยมุ่งเน้นให้การศึกษา การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคของการบริการ และกำหนดมาตรฐานการบริการนำเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว

5. การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการนำเที่ยว โดยการจัดระบบการเดินทางให้เชื่อมโยง และมีความสะดวก โดยเน้นความปลอดภัยเป็นหลัก และใช้พลังงานอย่างประหยัด รวมทั้งจัดให้มีระบบการสื่อสารให้ครอบคลุมทุกพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังต้องจัดให้มีการบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความสอดคล้องตามสภาพแวดล้อมของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

6. การส่งเสริมการลงทุน โดยสนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่าง ๆ ให้มีคุณภาพภายใต้การจัดการของท้องถิ่น และส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมทั้งให้การสนับสนุนงบประมาณในการลงทุน และส่งเสริมการผลิตสินค้า อุปกรณ์ และเครื่องมือในการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ การจัดการบริการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542 : 5-7 – 5-12)

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้หลักการที่ควรพิจารณาในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสามารถสรุปดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545 : 320-322)

1. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติและท้องถิ่นเดิม ดังนั้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกจึงเน้นเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่กลมกลืนกับธรรมชาติ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2. การจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จะมองการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ นับตั้งแต่การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้รองรับการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังต้องจัดการด้านการตลาดโดยให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมและรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว และการบริการ รวมทั้งการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริการสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนการสื่อความหมายธรรมชาติและควมยั่งยืนในการสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น

3. การให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถเน้นการจัดทำโปรแกรมการสื่อความหมาย การจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว หรือการจัดให้มีเอกสารสิ่งพิมพ์ การจัดนิทรรศการ แผ่นป้ายบรรยายตามจุดต่าง ๆ รวมถึงการอบรมมัคคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้สามารถอธิบายตามสถานที่ต่าง ๆ ได้

4. การเสริมสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว ควรพิจารณาถึงการจัดให้มีบริการสื่อความหมาย ซึ่งให้ข้อมูลในระดับกว้าง และลึก เพื่อเพิ่มประสบการณ์ และความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว

5. การยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่าง ๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรง และทางอ้อม สำหรับรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ การลงทุนเกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ การเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น การนำสินค้าที่เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาขายแก่นักท่องเที่ยว และการจ้างงานในส่วนบริการอื่น ๆ เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเขตเมือง

ความหมายของการท่องเที่ยวในเขตเมือง

ฮาร์วี (รัตนภรณ์ มหาศรานนท์. 2544 : 47 ; อ้างอิงจาก Harvey. 1989 : 92) กล่าวว่า การท่องเที่ยวในเมืองเกิดจากการพัฒนาสร้างเมืองขึ้นใหม่ เนื่องจากเมืองนั้นเสื่อมโทรมลงจากการพัฒนาทางอุตสาหกรรม จึงทำให้เกิดเมืองหลักใหญ่ ๆ ที่ก้าวหน้าทางด้านทุนนิยมของโลก สิ่งที่ทำให้เมืองนั้นสมบูรณ์แบบ คือ ในแต่ละเมืองจะมีคุณสมบัติโดดเด่นเพียง 2-3 ประการส่งเสริมกันใน

ด้านการเงิน การอุปโภคบริโภค และการเป็นศูนย์กลางแห่งความบันเทิง ฯลฯ เมืองใหญ่หลัก ๆ เหล่านี้มีการจัดระเบียบของเมืองเปรียบเทียบกับกันเพื่อให้เป็นเมืองเด่นพิเศษ

ลอร์ (รัตนภรณ์ มหาศรานนท์. 2544 : 48 ; อ้างอิงจาก Law. 1992 : 599) กล่าวว่า การท่องเที่ยวในเขตเมืองก่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวแบบสำเร็จรูปขึ้น โดยใช้กิจกรรมท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลางสำหรับนักท่องเที่ยวมาหาความบันเทิง เนื่องจากการพัฒนาทางอุตสาหกรรมเริ่มเสื่อมลง นอกจากนี้ลอร์ยังได้ระบุลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวในเมืองที่แตกต่างจากนักวิชาการสังคมวิทยาการท่องเที่ยวอื่น ๆ ว่า เมืองที่นับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย พิพิธภัณฑสถานแสดงนิทรรศการ และตลาดขายส่งสินค้า

ดังนั้น การท่องเที่ยวในเขตเมือง จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดรูปแบบให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเพื่อความบันเทิง และมีสาธารณูปโภค สาธารณูปการครบครัน ซึ่งแต่ละเมืองอาจมีความโดดเด่นแตกต่างกันออกไป นอกจากนี้การท่องเที่ยวในเขตเมืองยังต้องประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรมของเมืองนั้น ๆ ด้วย เช่นมีพิพิธภัณฑสถานแสดงนิทรรศการต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีผู้ได้จำแนกประเภทของการท่องเที่ยวในเขตเมืองเป็น 4 ประเภทดังต่อไปนี้ (ลอร์ (รัตนภรณ์ มหาศรานนท์. 2544 : 50 ; อ้างอิงจาก Law. 1996 : 2-3)

1. เมืองหลวง เป็นเมืองที่มีแรงจูงใจนักท่องเที่ยวในด้านการบริหาร และการจัดการเชิงธุรกิจเป็นส่วนใหญ่ มีลักษณะเด่นที่สังเกตเห็นได้ คือ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อนุสาวรีย์ และอาคารทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ เมืองหลวงเหล่านี้เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางด้านการท่องเที่ยวสำหรับติดต่อธุรกิจ และการพักผ่อน

2. เมืองอุตสาหกรรม เป็นเมืองที่มีขนาดประชากรหนาแน่น มีสิ่งอำนวยความสะดวกสูง การท่องเที่ยวบริเวณเมืองอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จึงเป็นการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ นักท่องเที่ยวต้องพักอยู่ในโรงแรมเป็นส่วนใหญ่ และมีกิจกรรมท่องเที่ยวอยู่บริเวณเมืองเท่านั้น

3. เมืองที่มีความบันเทิง เมืองเหล่านี้มีความบันเทิงในระดับกว้างจากทัศนัธรรมชาติ แหล่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

4. เมืองหลักที่ดึงดูดความสนใจ หมายถึงเมืองซึ่งมีปัจจัยดึงดูดหลายประการ รวมทั้งเป็นสถานที่ตากอากาศ หรือเป็นเมืองประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาส่วนใหญ่มีความต้องการเพื่อพักผ่อนเป็นสำคัญ

ประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตเมือง

จากการศึกษาเอกสารของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตเมืองตามลักษณะความน่าสนใจ และกิจกรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยจัดกลุ่มทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตเมืองไว้เป็น 7 ประเภทสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ประเภทโบราณสถาน ได้แก่ พระราชวัง โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง สถาปัตยกรรมหรืออาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์
 2. ประเภทศาสนสถาน ได้แก่ วัดวาอาราม อุโบสถ เจดีย์ มัสยิด และศาสนสถานในศาสนาต่าง ๆ
 3. ประเภทธรรมชาติ ได้แก่ ชายทะเล ชายหาด ป่าไม้ น้ำตก น้ำพุร้อน
 4. ประเภทวัฒนธรรม ศิลปะ และการศึกษา (4.1) วัฒนธรรม ในความหมายโดยทั่วไปจะรวมถึงวิถีชีวิตของคนทุก ๆ ด้าน วิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกัน แต่ได้เข้ามาอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนเป็นเวลานาน จนเกิดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นนับเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ ตลอดจนนำไปสู่ความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่น (4.2) ศิลปะ และการศึกษา ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม ศูนย์ส่งเสริมงานศิลปะ หัตถกรรมท้องถิ่น อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน ฯลฯ
 5. ประเภทสถานเริงรมย์ ได้แก่ โรงละคร สถานที่แสดงโชว์ต่าง ๆ สถาบันเทินท์ยามค่ำ คีโน เป็นต้น ทรัพยากรการท่องเที่ยวในประเภทนี้ ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนโดยภาคเอกชน เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวในเขตเมือง
 6. ประเภทอุตสาหกรรม หัตถกรรม สินค้าที่ระลึก ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมขนาดเล็ก กลุ่มทอผ้า กลุ่มทำเครื่องประดับต่าง ๆ กลุ่มทำเครื่องจักรสาน เป็นต้น
 7. ประเภทอื่น ๆ ได้แก่ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนสนุก กีฬา และนันทนาการต่าง ๆ
- การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวในเขตเมืองจะมีกิจกรรมมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลอดจนขนาดของเมือง และวิถีชีวิตของผู้คน รวมไปถึงอัตรายศัสมิตรีที่มีต่อนักท่องเที่ยวด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545 : 318-320)

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตเมือง

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตเมืองเพื่อรองรับการท่องเที่ยว นอกจากเมืองนั้นจะต้องมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ยังต้องมีการจัดการเมืองทั้งทางด้านกายภาพ สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนคำนึงถึงความพร้อมด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจัดการท่องเที่ยวด้วย และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตเมือง จะบรรลุเป้าหมายได้จะต้องมีองค์ประกอบในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวพอสรุปได้ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวของเมือง เป็นสิ่งสำคัญที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกให้เข้ามาเที่ยวชมเพื่อแสวงหาความสุขและประสบการณ์ใหม่ ๆ แบ่งได้หลายประเภท เช่น โบราณสถาน ศาสนสถาน ธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ ดังนั้นการจัดการจึงต้องมีความแตกต่างกันไป เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรนั้นได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อนักท่องเที่ยวและเจ้าของทรัพยากร

2. เจ้าของทรัพยากร อาจเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ได้ ซึ่งระบบการบริหาร และการจัดการจะแตกต่างกันไป ภาครัฐ ประกอบด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่สามารถ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอำนาจดูแล ตลอดจนกำหนดนโยบายเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งมีเป้าหมายเน้น การสร้างความภาคภูมิใจ ส่งเสริมวัฒนธรรม และสร้างจิตสำนึกที่ดี ส่วนภาคเอกชน การดำเนินงาน เพื่อการจัดการทรัพยากรจะมีความซับซ้อนน้อยกว่าภาครัฐ ซึ่งมีเป้าหมายทำให้ทรัพยากรการ ท่องเที่ยวสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้เป็นสำคัญ การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยภาคเอกชนนี้ทำให้เมืองมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายสามารถตอบสนองความต้องการ ของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก

3. ประชาชนในเขตเมือง มีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเมือง ซึ่งรูปแบบทาง วัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้ เรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

4. การดำเนินการจัดการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำเป็นจะต้องมีการ กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมต่อ สถานที่นั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545 : 322-324)

นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเมือง(Urban Tourism) ว่าควรมีการ ให้ข้อมูลการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว เพื่อจะได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของเมือง ซึ่งจะสะท้อน ให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน นอกจากนี้การสร้าง บรรยากาศของเมืองให้มีสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม ตลอดจนการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่ง อำนวยความสะดวกก็เป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจสูงสุด ดังนั้น องค์ประกอบสำหรับการท่องเที่ยวในเมืองจึงต้องมีการกำหนดแนวทางในการพัฒนา โดยการ คำนึงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของเมืองเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังต้องจัดหา สาธารณูปโภคพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเพียงพอ รวมถึงการ กำหนดบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการสนับสนุนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อสร้าง ศักยภาพ การท่องเที่ยวในเมืองให้มีมากขึ้น ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในเมืองให้ยั่งยืน จะต้อง มีการประเมินผลความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545 : 250-251)

4. การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพยากร สามารถสรุปลำดับขั้นตอนได้ดังนี้ คือ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็น ประเภทของทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรหลักซึ่งถือเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว และทรัพยากรสนับสนุน เพื่อสนับสนุนทรัพยากร

หลักในการตั้งต่อนักท่องเที่ยว และชนิดของทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ : พืช สัตว์ ภูมิทัศน์ น้ำ, ทรัพยากรวัฒนธรรม : ศาสนา มรดกทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์, ทรัพยากรเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ : งานมหกรรม งานเทศกาล งานประเพณีต่าง ๆ, ทรัพยากรกิจกรรม : นันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวก และทรัพยากรบริการ : การขนส่ง ที่พัก การต้อนรับ อาหาร และการบริการต่าง ๆ จากนั้นจึงดำเนินการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยแบ่งตามชนิดของทรัพยากร การท่องเที่ยวได้แก่ รายการทรัพยากรธรรมชาติ รายการทรัพยากรวัฒนธรรม รายการทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ รายการทรัพยากรกิจกรรม และรายการทรัพยากรบริการ และเก็บข้อมูลตามชนิดของทรัพยากร ตั้งแต่ชื่อที่ตั้ง ศูนย์ข้อมูล, ฤดูกาลและเวลาที่ใช้, การเข้าถึง, ใครเป็นเจ้าของ ใครจัดการ ติดต่อกับใคร, มีระดับการใช้มากน้อยในปัจจุบัน, ใครมาเที่ยว มาจากไหน มาทำอะไร มีลักษณะประชากรอย่างไร มีค่าผ่านประตูไหม ราคาเท่าไร ต้องเป็นสมาชิกไหม เป็นต้น (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2548 :77-79)

5.การจัดเส้นทางสัญจรเพื่อการท่องเที่ยว

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดเส้นทางสัญจรเพื่อการท่องเที่ยวของเดชา บุญค้ำ (วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง ; สุจิตณา พาณิช ; และปัทมา จันทวิโรจน์. ม.ป.ป. : 6-8 ; อ้างอิงจากเดชา บุญค้ำ. 2539 : 1) สามารถสรุปได้ดังนี้ กล่าวคือ การจัดเส้นทางสัญจรเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึง การกำหนดเส้นทางเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าชมจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้อย่างง่าย สะดวก และปลอดภัย รวมทั้งยังได้รับความรู้และความเพลิดเพลินควบคู่กันไป บางครั้งเส้นทางท่องเที่ยวอาจเกิดขึ้นจากการที่นักท่องเที่ยวหลาย ๆ กลุ่มใช้เส้นทางเดิม ๆ อยู่เป็นประจำ ซึ่งอาจจะเป็นเส้นทางทางรถยนต์ ทางเท้า ทางเรือ หรือทางอื่น ๆ ที่อาจใช้ร่วมกับเส้นทางสัญจรปกติของเมือง หรืออาจเป็นการกำหนดเส้นทางขึ้นมาเฉพาะเป็นพิเศษก็ได้

การกำหนดเส้นทางสัญจรเพื่อการท่องเที่ยว ควรสำรวจและสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวประกอบกับแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการจัดเส้นทาง โดยเริ่มต้นจากการพิจารณาดำเนินการของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ภายในเมือง แล้วจัดลำดับความสำคัญและความน่าสนใจ จากนั้นจึงพิจารณาความสามารถในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งการจัดเส้นทางสัญจรเพื่อการท่องเที่ยวอาจกำหนดในลักษณะวงจรบรรจบ ซึ่งจะให้นักท่องเที่ยวได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ และเกิดความเพลิดเพลินตลอดเส้นทางโดยไม่ต้องย้อนกลับไปยังเส้นทางเดิมอีก ซึ่งอาจจะจัดให้มีการเดินทางในสองลักษณะ เช่น เริ่มต้นด้วยการเดินเท้า และเปลี่ยนเป็นการสัญจรทางเรือในขากลับ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดเส้นทางในลักษณะแบบทางเดียว โดยจุดเริ่มต้น และจุดสุดท้ายแยกกันอยู่ตามความเหมาะสม ดังนั้นการกำหนดเส้นทางอาจจัดทำขึ้นหลายเส้นทาง หรือหลายระบบภายในเมือง เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวซึ่งอาจจะมีเวลาน้อย หรือมีความสนใจแตกต่างกัน ซึ่งการจัดเส้นทางเพื่อการท่องเที่ยวนั้น ควรควบคุมเส้นทางและรูปแบบการสัญจรไม่ให้สับสน นอกจากนี้ยังควรให้ข้อมูลข่าวสารในเส้นทางโดยการจัดทำการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวตลอดเส้นทางอย่าง

สม่ำเสมอ ซึ่งอาจจะเป็นแผนพับที่มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจต่าง ๆ รวมไปถึงข้อมูลเกี่ยวกับที่พัก ร้านอาหาร และกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งจุดเริ่มต้นของเส้นทางอาจจะอยู่ย่านใจกลางเมืองสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และมีข้อมูลต่าง ๆ รวมอยู่เพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้ประกอบการตัดสินใจ และการวางแผนในการเดินทาง รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้บริการ เช่นที่จอดรถ ที่พัก ห้องน้ำ ถังขยะ โทรศัพท์ เป็นต้น การจัดเส้นทางการท่องเที่ยวในเขตเมืองอาจจัดเส้นทางไว้หลายเส้นทาง ดังนั้นจุดเริ่มต้นนี้ไม่จำเป็นต้องมีอยู่จุดเดียว แต่อาจกระจายกันอยู่ตามบริเวณที่มีแหล่งท่องเที่ยวรวมกลุ่มกันอยู่ก็ได้ ซึ่งลักษณะของสิ่งก่อสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจะจัดเป็นรูปแบบของศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่นำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับความสะดวกในการให้บริการ นอกจากนี้แล้วการดูแลรักษาสถานที่ และส่วนบริการต่าง ๆ ให้สะอาดเรียบร้อย และใช้งานได้อยู่ตลอดเวลาเป็นสิ่งสำคัญที่จะละเลยไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดแบ่งเส้นทางท่องเที่ยวต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

เส้นทางท่องเที่ยวในเขตเมือง

เมืองที่มีบทบาทดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่น่าสนใจ มีความหลากหลายของกิจกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น การค้า สังคม วัฒนธรรม เส้นทางสัญจรโดยการเดินเท้าได้กลายเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่ได้รับการพิจารณากำหนดเส้นทางเป็นพิเศษ ซึ่งโดยส่วนมากแล้วจะเป็นการกำหนดเส้นทางที่เหมาะสมต่อการเดินทางในหนึ่งวัน เส้นทางเหล่านี้จะผ่านไปในพื้นที่ธุรกิจ ผ่านอาคาร หรือสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ สวนสาธารณะ หรือจุดชมวิวที่สำคัญ ๆ (Jim Auntonio. 1971 : 58-60)

เส้นทางท่องเที่ยวโดยการเดินเท้าเป็นวิธีการท่องเที่ยวที่ใช้ได้สำหรับทุกเมือง และเป็นวิธีที่ค่อนข้างจะอิสระ มีความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มเล็ก และกลุ่มใหญ่ เนื่องจากการเดินเท้านั้นไม่มีการกำหนดระยะเวลา สามารถหยุดแวะชมตามจุดที่น่าสนใจต่าง ๆ ได้ตามต้องการ นอกจากนี้การเดินทางเท้ายังสามารถพบเห็นรายละเอียดของสภาพบ้านเมือง วิถีชีวิตของผู้คนตามเมืองต่าง ๆ ได้อย่างใกล้ชิด อีกทั้งยังเป็นการออกกำลังกายด้วย ในขณะที่เดียวกันการจัดทำทางเดินเท้าในเมืองก็สามารถทำได้โดยง่าย และการลงทุนมีค่าใช้จ่ายไม่สูงมากนัก ประชาชนของเมืองก็ได้รับประโยชน์จากการมีทางเดินที่ต่อเนื่องกันโดยตลอด

เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาทางเดินเท้าในเมือง คือ การขยาย และพัฒนาพื้นที่ในบริเวณศูนย์กลางการจับจ่ายใช้สอย หรือการสร้างภาพพจน์ใหม่ให้กับเมือง ก่อให้เกิดความต้องการกิจกรรมที่หลากหลายมากขึ้นภายในเมือง ไม่ว่าจะเป็นนิทรรศการ การแสดง เทศกาล และกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งอาจจะต้องเตรียมพื้นที่อำนวยความสะดวก ได้แก่ ทางเดินเท้า ที่นั่งพักผ่อน น้ำพุ ร้านอาหาร และกิจกรรมในยามค่ำคืน หากทางเดินเท้าได้รับการออกแบบ และวางแผนที่ดี จะช่วยปรับปรุงสภาพแวดล้อม สังคม และพื้นที่เกี่ยวเนื่องให้ได้รับการพัฒนาด้วยเช่นกัน (Harvey M. Rubnstein. 1992 : 21-22) โดยมีหลักการจัดเส้นทางเดินเท้า ดังนี้

1. สงวนรักษาย่าน พื้นที่เศรษฐกิจของย่าน ป้องกันไม่ให้อ่านใจกลางเมืองขยายตัวออกไปยังชานเมือง ใช้ในการวางแผนพัฒนาเมืองเพื่อปรับปรุงการเข้าถึงย่านใจกลางเมือง และรักษาสภาพแวดล้อมของเมือง

2. ช่วยให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้เดินเท้า รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดการจับจ่ายใช้สอย

3. ช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัด และปัญหาการกีดขวางทางสัญจรของย่านพาหะ

4. ช่วยปรับปรุงลักษณะทางจินตภาพของชุมชนเมืองให้สวยงามและชัดเจนยิ่งขึ้น

5. ช่วยลดมลภาวะทางเสียง และมลภาวะทางอากาศที่เกิดจากการจราจรบนท้องถนน

6. รองรับปริมาณนักท่องเที่ยว และนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่สถานที่ได้อย่างสะดวก และใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

7. ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมภายในเมืองให้บริการสาธารณะ และกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชน เช่น การพบปะสังสรรค์ การแสดงต่าง ๆ เป็นต้น

8. ส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถาน อาคารทางประวัติศาสตร์ และป้องกันมิให้โบราณสถานทรุดโทรมลงอันเนื่องจากแรงสั่นสะเทือนของรถยนต์ เป็นต้น (Richard K. Untermann. 1984 : 135)

เส้นทางทางประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวในเมืองประวัติศาสตร์นับเป็นการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่งที่มีความนิยมอย่างสูงในปัจจุบัน เนื่องจากเมืองประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมได้รับการวางแผนในด้านการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งยังมีการพัฒนาให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น เช่น การจัดแสดงแสง สี เสียง เพื่อเพิ่มความน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว โดยมีหลักการจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ดังนี้

1. นำเสนอวัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมถึงธรรมเนียม ประเพณี การแต่งกาย ระเบียบแบบแผนในหารดำรงชีวิต ศาสนา การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของท้องถิ่น นับเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่สำคัญ

2. นำเสนอศิลปะท้องถิ่น เช่น ดนตรี การละเล่น การฟ้อนรำ และศิลปหัตถกรรมที่ผลิตขึ้น เช่น ภาพวาด งานประติมากรรม เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ นอกจากนี้รูปแบบทางสถาปัตยกรรมก็เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่สำคัญอีกเช่นกัน

3. นำเสนอกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จากการสำรวจความคิดเห็นด้านการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จนั้น มีผลมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เช่น การแสดงช้างในเขตป่าร้อนชื้น เทศกาลล่ำสัตรี งานแสดงสินค้า เกษตรกรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับเทคนิคในการจัดการของแหล่งท่องเที่ยว การเที่ยวชมอุตสาหกรรมท้องถิ่น ตลาด ชุมชน ก็ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากเช่นเดียวกัน

4. นำเสนอความแตกต่างของเมือง และชุมชน ความแตกต่างของเมืองและชนบท อาคารบ้านเรือนความเป็นอยู่ของผู้คนเมือง ย่านศูนย์กลางเมือง ร้านค้า ร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวก สวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ อาคารสาธารณะ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบการเรียนรู้ ศึกษา และสัมผัสความรู้สึกที่มีต่อเมืองท่องเที่ยว นั้น การนั่งรถไปตามถนนสายสำคัญต่าง ๆ ภายในเมือง ผ่าน

สถานที่สำคัญต่าง ๆ เมืองท่องเที่ยวบางแห่งยังได้จัดกิจกรรมกลางแจ้งเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งการแสดงเหล่านี้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเสมอมา

5. นำเสนอรูปแบบทางวัฒนธรรม ความน่าสนใจของพิพิธภัณฑ์ คือการสามารถบอกกล่าวเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อารยธรรม ชาติพันธุ์ งานศิลปะท้องถิ่น หรือแม้กระทั่งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี วัตถุประสงค์หลักของพิพิธภัณฑ์นั้นก่อตั้งเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในเมือง และดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ

6. นำเสนอประเพณี และเทศกาลท้องถิ่น ความเชื่อ ค่านิยมในท้องถิ่น หรืออิทธิพลทางศาสนา ประเพณี และเทศกาลเหล่านี้ก่อให้เกิดฤดูกาลท่องเที่ยวจากความนิยมของนักท่องเที่ยวแทบทั้งสิ้น (Edward Inskeep. 1999 : 80-85)

เส้นทางธรรมชาติ

เส้นทางธรรมชาติ เป็นเส้นทางสำคัญสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพราะนอกจากจะทำหน้าที่เชื่อมโยงจุดท่องเที่ยวแล้ว ยังช่วยป้องกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวจากผลกระทบของการเหยียบย่ำ และกิจกรรมการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อกลางที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจ และซาบซึ้งต่อธรรมชาติอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น โดยมีหลักการจัดเส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดังนี้

1. เป็นเส้นทางเดินชมธรรมชาติ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำนักท่องเที่ยวเข้าไปชื่นชมธรรมชาติ ระหว่างการใช้เส้นทาง อาจมีการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติบ้าง

2. เส้นทางเดินป่าระยะไกล เป็นเส้นทางเดินระยะไกล จัดสร้างขึ้นเพื่อการใช้งาน เพื่อเดินชมธรรมชาติ หรือเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกาย หรือเพื่อการได้เรียนรู้ และเข้าใจความเป็นไปของธรรมชาติรอบ ๆ ตัว

3. เส้นทางสื่อความหมายธรรมชาติ เป็นเส้นทางที่สร้างขึ้นเพื่อการสื่อความหมาย ให้ความรู้ และความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เส้นทางสื่อความหมายนี้อาจจำแนกแยกย่อยเป็นเส้นทางสื่อความหมายที่มีบุคคลนำ หรือเส้นทางสื่อความหมายศึกษาธรรมชาติด้วยตนเอง

4. เส้นทางเชื่อมโยงจุดท่องเที่ยว หรือสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นเส้นทางที่สร้างขึ้นเพื่อการออกแบบมักให้เป็นระยะทางที่สั้นที่สุดเพื่อให้ไปถึงจุดหมายปลายทางที่ต้องการอย่างรวดเร็วที่สุด

เส้นทางแบบผสมผสาน

เส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสานเกิดจากการวางแผนผังในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นหลายประเภทในบริเวณเดียวกัน เพื่อกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว คือ เส้นทางที่กำหนดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถพบเห็น หรือเข้าชมจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ง่าย สะดวก ปลอดภัย ได้รับความรู้ และความเพลิดเพลินจากการใช้เส้นทางที่จัดทำขึ้น เส้นทางท่องเที่ยวอาจเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติจากการที่นักท่องเที่ยวหลาย ๆ กลุ่มที่ใช้เส้นทางเดิมซ้ำอยู่เป็นประจำ หรืออาจเป็นเส้นทางที่กำหนดขึ้นมาเฉพาะเป็นพิเศษเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ แหล่งท่องเที่ยว โดยมีหลักการจัดเส้นทางท่องเที่ยวแบบผสมผสาน ดังนี้

1. การกำหนดเส้นทาง ควรสำรวจ และสังเกตการณ์จากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ประกอบกับแนวโน้มที่ควรจะเป็นในการจัดเส้นทาง ควรเริ่มต้นจากการพิจารณาตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ และจัดลำดับความสำคัญ และความน่าสนใจ จากนั้นจึงพิจารณาความสามารถในการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

2. การจัดเส้นทางในลักษณะวงจรบรรจบ ทำให้นักท่องเที่ยวได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ เกิดความเพลิดเพลินไปตลอดเส้นทาง โดยไม่ต้องย้อนกลับไปเส้นทางเดิม

3. การจัดเส้นทางให้มีความแตกต่าง การกำหนดเส้นทางอาจทำขึ้นหลายเส้นทาง หรือหลายระบบก็ได้ เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาน้อยต่างกัน ความแตกต่างกันอันเนื่องมาจากความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น เส้นทางสำหรับผู้สนใจศิลปะ และวัฒนธรรมอาจจะพานักท่องเที่ยวไปตามแม่น้ำลำคลองเพื่อดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพบ้านเมือง หรืออาจเป็นเส้นทางที่มีความหลากหลาย และมีความน่าสนใจหลายด้านอยู่ร่วมกัน

4. พิจารณาจัดประเภทของพาหนะตามสภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศ เส้นทางท่องเที่ยวอาจใช้พาหนะในการเดินทางต่างหัน ทำให้เกิดความน่าสนใจแตกต่างหันตามความเหมาะสมของสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ และลักษณะเฉพาะตัวเมืองนั้น ๆ

5. ความต่อเนื่องกับเส้นทางท่องเที่ยวภายนอกเมือง เส้นทางท่องเที่ยวไม่ควรจะจำกัดอยู่เพียงภายในเมืองเท่านั้น แต่ควรต่อเนื่องกับเส้นทางท่องเที่ยวภายนอกเมืองในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติด้วย ซึ่งอาจจะเป็นเส้นทางเดียวกัน หรือต่อเนื่องกันเป็นบางส่วนก็ได้

การจัดเส้นทางท่องเที่ยวในเมือง เส้นทางท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยวธรรมชาติ และเส้นทางท่องเที่ยวผสมผสาน ล้วนเป็นเส้นทางที่ใช้เพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายถึงคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความเข้าใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และส่งเสริมคุณค่าทางมรดกทางธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ รวมถึงให้ประสบการณ์ทางันทนาการและการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวได้อีกด้วย

6. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดเพชรบุรี

ข้อมูลทั่วไปและประวัติสังเขปจังหวัดเพชรบุรี

เพชรบุรีเป็นเมืองเก่าที่เคยรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยโบราณ ปรากฏหลักฐานว่ามีผู้คนอาศัยมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งพบหลักฐานเครื่องมือเครื่องใช้ประเภทขวานหินขัด และเครื่องประดับที่ทำจากหินภาชนะดินเผา โดยเฉพาะในบริเวณภูเขาทางด้านทิศตะวันตก และที่ราบลุ่มแม่น้ำเพชรบุรี จนกระทั่งราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 จึงได้พบหลักฐานวัฒนธรรมทวารวดีทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ กระจายอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเพชรบุรี ซึ่งส่วนใหญ่ชาวชุมชนทวารวดีจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่ราบที่ไม่ไกลจากแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรกรรม และไม่ไกลจากป่า ซึ่งเป็นแหล่งอาหารอันอุดมสมบูรณ์ ต่อมาเมื่อวัฒนธรรมเขมรโบราณเริ่มขยายอิทธิพลเข้ามา ชุมชนลุ่มน้ำ

เพชรก็ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมนี้เช่นเดียวกัน โดยการสร้างเมืองในรูปสี่เหลี่ยมตามแบบวัฒนธรรมเขมรโบราณอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเพชรบุรี แต่ปัจจุบันร่องรอยของเมืองได้ถูกทำลายไป แต่อย่างไรก็ตามยังมีศิลปะที่แสดงให้เห็นถึงความมีอำนาจของวัฒนธรรมเขมรโบราณจากหลักฐานที่หลงเหลืออยู่ให้เห็นได้ชัดเจนที่สุด ได้แก่ โบราณสถานของวัดกำแพงแลงที่มีลักษณะเป็นปรางค์ขนาดใหญ่จำนวน 5 องค์ ก่อด้วยศิลาแลงตกแต่งด้วยลายปูนปั้น เป็นต้น ในช่วงเวลานี้เมืองเพชรบุรีน่าจะมีฐานะเป็นเมืองท่าค้าขาย ดังเห็นได้จากการค้นพบหลักฐานเครื่องถ้วยชามจีนในชุมชนโบราณหลายแห่งและพบเศษภาชนะดินเผาของจีนในอายุตั้งแต่สมัยห้าราชวงศ์ จนถึงราชวงศ์ซ่ง และเหมิงเป็นจำนวนมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมานับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 15-16 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 18-19 เรื่อยมาจนถึงสมัยสุโขทัยเพชรบุรีเป็นเมืองใหญ่ที่มีความสำคัญเมืองหนึ่ง ซึ่งมีหลักฐานกล่าวถึงเมืองเพชรบุรีในศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่า ...เบื้องหัวนอนรอดคนที่ พระบาง แพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทรเป็นที่แล้ว... ข้อความในศิลาจารึกแสดงให้เห็นว่าเมืองเพชรบุรีน่าจะมีฐานะ และมีความสำคัญใกล้เคียงกับเมืองต่าง ๆ ที่กล่าวมา นอกจากนี้ยังมีชื่อเพชรบุรีในเอกสารจีนราชวงศ์หงวนว่า มีการส่งทูตไปจากเมืองเพชรบุรี เพื่อถวายเครื่องราชบรรณาการให้แก่ประเทศจีน ซึ่งตรงกับสมัยพ่อขุนรามคำแหง แสดงว่าเมืองเพชรบุรีในระยะนั้นมีความสำคัญระดับหนึ่งโดยเฉพาะด้านการค้ากับต่างประเทศ จนถึงสมัยอยุธยา เมืองเพชรบุรีถูกผนวชเข้ากับอยุธยา มีฐานะเป็นเมืองจัตวา ครั้นถึงปลายสมัยอยุธยา เมืองเพชรบุรีจัดอยู่ในหัวเมืองฝ่ายตะวันตก โดยปรากฏหลักฐานจากคำให้การชาวกรุงเก่า เรียกว่า เมืองวิฑพรี เมืองเพชรบุรีได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนได้เป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญเมืองหนึ่ง ด้วยเหตุผลที่เป็นเมืองชุมทางเชื่อมต่อระหว่างเมืองในกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา กับหัวเมืองปักษ์ใต้ชายทะเล และเป็นเมืองท่าสำคัญที่เรือสินค้าจะต้องแวะจอดพักก่อนจะเข้าไปเมืองหลวง หรือส่งไปทางหัวเมืองอื่น ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 26-35) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เมืองเพชรบุรีมีบทบาทสำคัญทางการค้าระหว่างประเทศ ดังปรากฏชื่อเรียกปรากฏในหนังสือชาวต่างประเทศ เช่น ชาววิลันดาเรียกว่า "พิพรี" ชาวฝรั่งเศสเรียกว่า "พิพฟีล" หรือ "พิพรี" จึงสันนิษฐานกันว่า ชื่อ "เมืองพริบพรี" คงเป็นชื่อเดิมของเมืองเพชรบุรี

ชื่อเมือง "เพชรบุรี" มีปรากฏเป็นหลักฐานมาตั้งแต่สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ที่มาของชื่อมีที่มาได้ 2 ทาง คือ เป็นชื่อเรียกตามชื่อแม่น้ำเพชร ส่วนอีกทางหนึ่งเป็นการเรียกตามตำนานที่เล่าสืบกันมาว่า ในสมัยโบราณเคยมีแสงระยิบระยับในเวลากลางคืนที่เขาแด่น ทำให้คนเข้าใจว่ามีเพชรพลอยบนเขานั้น(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545 : 2-5)

คำขวัญและตราประจำจังหวัด

“เขาวังคู่บ้าน ขนมหวานเมืองพระ เลิศล้ำศิลปะ แดนธรรมะ ทะเลงาม”

ภาพประกอบ 3 ตราประจำจังหวัดเพชรบุรี

ที่มา : จังหวัดเพชรบุรี. (2549). (ออนไลน์).

ดวงตราประจำจังหวัดเพชรบุรีเป็นรูปต้นตาลขนาบอยู่สองข้างทุ่งนา ด้านหลังเป็นพระนครคีรี หรือเขาวังโบราณสถานที่สำคัญ

เขาวัง หมายถึง เขาที่ตั้งของพระนครคีรี ซึ่ง รัชกาลที่4 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นบนยอดเขาสมณะหรือเขามหาสวรรค์เพื่อใช้แปรพระราชฐานประทับแรม ณ จังหวัดเพชรบุรี และพระเจ้าเจติยพุทธอุโฆษเมฆนับเป็นเจดีย์คู่บ้านคู่เมือง

ผืนนาที่ขนาบข้างด้วยต้นตาลโตนด เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินเมืองเพชรบุรี ที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือการทำนาเป็นอาชีพหลัก และทำตาลโตนดเป็นอาชีพรอง ซึ่งหมายถึงเมืองเกษตรกรรมที่อุดมสมบูรณ์

ต้นตาลโตนด หมายถึง ต้นไม้สัญลักษณ์ของจังหวัด (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 2548 : ออนไลน์)

ภาพประกอบ 4 ธงประจำจังหวัดเพชรบุรี

ที่มา : รักบ้านเกิด. (2549). (ออนไลน์).

ภาพประกอบ 5 ต้นไม้ประจำจังหวัดเพชรบุรี
ที่มา : จังหวัดเพชรบุรี. (2550). (ออนไลน์).

ที่ตั้งและขอบเขต

จังหวัดเพชรบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย มีพิกัดทางภูมิศาสตร์อยู่ที่ละติจูด 12 องศา 35 ลิปดาเหนือ ถึง 13 องศา 20 ลิปดาเหนือ และละติจูดระหว่าง 99 องศา 6 ลิปดาตะวันออก ถึง 100 องศา 6 ลิปดาตะวันออก

ทิศเหนือ จรดอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสาคร ระยะทางยาวประมาณ 184 กิโลเมตร

ทิศตะวันออก จรดอ่าวไทย เริ่มตั้งแต่ปากอ่าวบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ถึงสนามบินบ่อฝ้าย อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความยาวประมาณ 90.6 กิโลเมตร

ทิศใต้ จรดอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความยาวประมาณ 85 กิโลเมตร

ทิศตะวันตก จรดเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า (เมียนมาร์) มีความยาวของเส้นพรมแดนประมาณ 120 กิโลเมตร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 1)

ขนาด

จังหวัดเพชรบุรีมีเนื้อที่จังหวัดทั้งสิ้น 6,225.138 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 166 กิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองของจังหวัดเป็น 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอเขาย้อย อำเภอหนองหญ้าปล้อง อำเภอบ้านแหลม อำเภอบ้านลาด อำเภอท่าทราย อำเภอแก่งกระจาน และอำเภอชะอำ (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. ม.ป.ป : 44)

สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเพชรบุรี จำนวนสองในสามของพื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน และพื้นที่ภูเขา ส่วนพื้นที่ราบมีอยู่ประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่จังหวัด ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าว วางตัวเป็นผืนยาวอยู่ในแนวเหนือใต้ โดยพื้นที่ราบอยู่ทางชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก พื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดอยู่ตอนกลาง ส่วนพื้นที่ลูกคลื่นลอนชัน และพื้นที่ภูเขาอยู่ทางด้านทิศตะวันตก พื้นที่ของจังหวัดเพชรบุรีมีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำเพชรบุรี มีความยาวตลอดสาย 227 กิโลเมตร แม่น้ำบางกลอยยาว 44 กิโลเมตร และแม่น้ำบางตะบูนยาว 18 กิโลเมตร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 3)

สภาพภูมิอากาศ

จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดชายทะเลที่มีอากาศอบอุ่น สบาย ไม่ร้อนจัด และไม่หนาวจัด เหมาะแก่การอยู่อาศัยหรือพักผ่อนตากอากาศ อุณหภูมิเฉลี่ย 27.8 องศาเซลเซียส สูงสุด 33.2 องศาเซลเซียส และต่ำสุด 18.8 องศาเซลเซียส จังหวัดเพชรบุรีแบ่งเป็น 3 ฤดูกาล ได้แก่

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ราวกลางเดือนพฤษภาคม จนถึงเดือนตุลาคม

ฤดูหนาว จะหนาวเป็นระยะ ๆ ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของหย่อมความกดอากาศสูงในประเทศจีนว่าจะแผ่มาปกคลุมประเทศไทยรุนแรงเพียงใด ลักษณะดังกล่าวจะมีอยู่จนถึงเดือนกุมภาพันธ์

ฤดูร้อน เริ่มระหว่างเดือนมีนาคม ถึงต้นเดือนพฤษภาคม (กระทรวงศึกษาธิการ.2542 : 4-5)

แม่น้ำเพชรบุรี

แม่น้ำเพชรบุรีเป็นน้ำที่ได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเป็นน้ำเสวยใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ เป็นประจำ โดยจะมีเจ้าพนักงานจัดการตักบรรจุและลำเลียงน้ำเสวยจากเพชรบุรีมายังกรุงเทพฯ โดยทางรถไฟ คุณสมบัติของน้ำเพชรมีปรากฏในพระราชหัตถเลขาว่า แม้เสวยแต่น้อยก็อิ่มและอร่อย ขณะที่หากเสวยน้ำอื่นมักไม่สิ้นกระหาย ต้องเสวยมาก ทำให้พระนาภีอืด พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ โปรดเสวยน้ำเพชรเป็นประจำจนทรงจำรสของน้ำได้ หากมีการนำน้ำอื่นมาถวายแทนจะทรงทราบทันที

น้ำเพชรนั้นนอกจากเป็นน้ำเสวยแล้วยังโปรดเกล้าฯ ให้ใช้เป็นน้ำมัจฉในพระราชพิธีด้วย ชาวเมืองเพชรเองก็ถือเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์มักนำมาทำน้ำมนต์สำหรับใช้ในพิธีกรรมหรืองานมงคลต่าง ๆ

โดยจะไปตัดจากทำน้าวัดท่าไชยศิริ อันเป็นสถานที่ตัดน้ำไปใช้ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระมหากษัตริย์ไทยที่ถือปฏิบัติสืบมาจากราชกาลปัจจุบัน ตามตำนานเล่าว่า ชาวบ้านลาดเคยหนีทหารพม่ามาหลบซ่อนในโบสถ์ของวัดนี้ ระหว่างที่หลบซ่อนอยู่ ชาวบ้านได้ตัดน้ำในแม่น้ำเพชรที่หน้าวัดมาดื่มกิน ลูบเนื้อลูบตัว ต่อมาภายหลังสามารถต่อสู้กับทหารพม่าจนได้ชัยชนะในที่สุด (อนุวัฒน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. ม.ป.ป. : 46)

ประชากร

ในปีพ.ศ. 2548 จังหวัดเพชรบุรีมีประชากรทั้งสิ้น 451,029 คน เป็นชาย 218,498 คน และเป็นหญิง 232,531 คน ซึ่งแบ่งการปกครองส่วนภาคออกเป็น 8 อำเภอ 93 ตำบล 697 หมู่บ้าน มีจำนวนบ้าน 145,066 หลัง และมีการปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมือง 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองเพชรบุรี เทศบาลเมืองชะอำ เทศบาลตำบล 9 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 73 แห่ง (สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบุรี. 2548 : xi – x)

ศิลปะสกุลช่างเมืองเพชร

วัดต่าง ๆ ในเมืองเพชรได้รับการทำนุบำรุง และถูกสร้างขึ้นมาในสมัยอยุธยาตอนปลาย อีกทั้งศิลปะที่ช่างได้รังสรรค์ขึ้นตามวัดต่าง ๆ ในยุคนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นเลิศ จนถือกันว่าเป็นยุคทองของศิลปกรรมเมืองเพชรบุรี เพราะอิทธิพลของศิลปะแบบช่างหลวงจากกรุงศรีอยุธยาที่แพร่เข้ามาได้เป็นแรงกระตุ้นให้ช่างพื้นเมืองเกิดการแข่งขัน และรับเอาศิลปะจากส่วนกลางเข้ามาผสมผสาน พัฒนาเกิดเป็นงานศิลปะที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนอย่างชัดเจน จนเรียกผลงานที่มีรูปแบบดังกล่าวนี้ว่า ศิลปะสกุลช่างเมืองเพชร ซึ่งได้สืบทอดต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อเพชรบุรีกลายเป็นที่ประทับตากอากาศขององค์พระมหากษัตริย์ รูปแบบศิลปกรรมของตะวันตกก็ได้เริ่มแพร่หลายเข้ามามากยิ่งขึ้น ซึ่งย่อมมีอิทธิพลต่อช่างพื้นเมือง ดังสะท้อนให้เห็นได้จากงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นงานสถาปัตยกรรม เกิดอาคารตึกแบบฝรั่ง ทั้งที่เป็นที่อยู่ หรือศาสนาทัวไปในเมืองเพชรบุรี งานประติมากรรมที่มีการนำลวดลายอย่างฝรั่งเข้ามาผสมผสานกับลายไทย หรือแม้แต่งานจิตรกรรม ก็นำเทคนิคการใช้เส้น สี แสง งามมาใช้เขียนแทนการวาดภาพแบบดั้งเดิม นอกจากนี้การเป็นเมืองที่ไม่เคยร้างผู้คน จึงทำให้การสืบสานงานศิลปกรรมตามวัดต่าง ๆ ดำเนินได้อย่างต่อเนื่องมีการปลูกฝังถ่ายทอดพื้นฐานทางการช่างสืบต่อกันมา จนเกิดเป็นลักษณะเด่นของกลุ่มช่างสำนักต่าง ๆ

ปูนปั้นเมืองเพชร

ในบรรดาศิลปะสาขาต่าง ๆ ปูนปั้นดูจะเป็นงานช่างที่โดดเด่น และมีจำนวนมากกว้างงานแขนงอื่น ๆ งานปูนปั้นในเมืองเพชรบุรีสามารถจัดแบ่งได้ออกเป็นสองยุคสมัย คือ งานปูนปั้นสมัยอยุธยา และงานปูนปั้นสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะงานปูนปั้นสมัยอยุธยานั้นเกือบทั้งหมดได้รับการยกย่องว่าเป็นงานชั้นครู เช่น หน้าบันพระอุโบสถวัดเขว้านได้อิฐ ด้านทิศตะวันออก จัดว่าเป็น

หน้าบันที่งามที่สุดแห่งหนึ่งของเมืองเพชรบุรี ที่หน้าบันทำเป็นรูปครุฑทับลายกระหนกช่อหางโตที่ปลายสะบัดตั้งเปลวไฟลูกโชน การออกตัวลายแน่นกระชับประสานกลมกลืน และตัวครุฑยืนเอียงเล็กน้อยเหมือนจะขยับตัวไต่ราวกับมีชีวิต นอกจากนี้ยังมีลายปูนปั้นฐานเสมา วดสระบัว ซึ่งมีชื่อเสียงทั้งในด้านรูปแบบ และมีมือการปั้น ภาพตัวแบกที่มีทั้งมาร ครุฑ และสิงห์ ต่างมีท่าการแบกที่ไม่เหมือนกัน และให้อารมณ์แตกต่างกัน ตลอดจนการนูนผ้าอาภรณ์ของแต่ละตัวก็ไม่เหมือนกัน หรือที่หน้าบันพระวิหารหลวง วัดมหาธาตุ ที่มีงานปูนปั้นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑเหยียบบนบ่าหุ้มาน ปกติดตัวครุฑมักทำท่าจับหางนาคชูขึ้น แล้วใช้เท้าเหยียบคอบนาค แต่ครุฑที่จับคอบนาคชูขึ้นทั้งหางลงมา เรียก ครุฑยุคนาคหิ้ว นอกจากนี้ที่หน้าบันวิหารคันธารราษฎร์ วัดพลับพลายชัย ด้านทิศตะวันออกทำเป็นรูปพระพุทธรูปเจ้าไตรสรุ์ใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์ ซึ่งปั้นล้นลอยตัวออกจากผนัง และทำใบเป็นพุ่มเรียงให้เห็นเป็นใบ ๆ นอกจากนี้ที่ใต้หน้าบันลงมายังปั้นเป็นป่าหิมพานต์ มีต้นไม้เตกกิ่งก้านสอคล้ายสลับและสัตว์ป่าแทรกตัวอยู่

จิตรกรรม

งานจิตรกรรมที่ปรากฏในเพชรบุรีมีทั้งที่เป็นงานสมัยอยุธยาจนสืบเนื่องมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ภาพเขียนในยุคหลังนี้ยังคงรักษาคติการเขียนภาพแบบไทยประเพณีไว้ ขณะเดียวกันก็รับเอาเทคนิควิธีการเขียนภาพแบบทัศนียวิทยา ของตะวันตกเข้ามาใช้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา งานจิตรกรรมในเพชรบุรีมีทั้งเขียนไว้ในตำราสมุดไทย สมุดข่อย ตามผนังอุโบสถ วิหาร คอสองของศาลาการเปรียญ กุฏิ และล่องถนนธรรมาสัน วัดต่าง ๆ ในที่นี้จะนำเสนอชิ้นงานสำคัญ ๆ ที่สะท้อนถึงวิวัฒนาการการเขียนภาพจิตรกรรม และความหลากหลายของฝีมือช่างเขียนเมืองเพชร เช่น จิตรกรรมในพระอุโบสถวัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นภาพเขียนสมัยอยุธยาตอนปลาย ที่แสดงเอกลักษณ์ของสกุลช่างเมืองเพชรอย่างชัดเจน ฝีมือการเขียน ลีลาของเส้นประณีตงามราวกับช่างหลวง ดังที่ภาพผนังด้านข้างพระประธานทั้งสองด้าน ที่เขียนตามคติไทยประเพณีดั้งเดิม คือ เขียนเป็นลายเทพชุมนุมเรียงซ้อนกันทั้งหมดห้าชั้น ประกอบด้วยเทวดาจากสวรรค์ชั้นต่าง ๆ นั่งปะปนกับฤาษี นักสิทธิ์ วิชยาธร ยักษ์ นาค ครุฑ และอสูร ในแต่ละชั้น ระหว่างเทพแต่ละองค์ก็ใช้ลายพรรณพฤกษาค้นแทนที่จะเป็นลายกระหนกแบบอยุธยา ลวดลายไม่ซ้ำกันเลย นอกจากนี้ยังมีภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระวิหารวัดมหาธาตุ โดยช่างเขียนเอกของเมืองเพชรบุรี คือ ผนังด้านข้างพระประธานเขียนภาพเทพชุมนุมตอนบน ส่วนผนังระหว่างช่องหน้าต่างเขียนเรื่องทศชาติชาดก และผนังด้านหน้าพระประธานตอนบนเขียนภาพ มารผจญ แต่มีเทคนิคการวาดภาพที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเข้ามาผสมผสาน

งานแกะสลักและเครื่องไม้

งานแกะสลักและเครื่องไม้ปรากฏอยู่ตามวัดซึ่งเป็นสำนักต่าง ๆ งานจำหลักไม้ และเครื่องมือที่เด่นในเมืองเพชร ได้แก่ ศาลาการเปรียญ วัดใหญ่สุวรรณาราม เดิมเป็นพระตำหนักที่พระเจ้าเสือพระราชทานแก่สมเด็จพระสังฆราชแดงโม ทรวดทรงและงานฝีมือการแกะสลักหน้าบัน คันทวยบานประตูนับเป็นเลิศอย่างยิ่ง นอกจากนี้ที่คันทวยพระอุโบสถวัดพระทรง มีการเล่นลวดลายซ้ำกัน

เป็นคู่ ๆ แต่ดูกลมกลืนกันอย่างน่าประหลาด หรือจะเป็นงานธรรมาสน์วัดชีว์ประเสริฐ ถือเป็นงานแกะสลักไม้ชิ้นเลิศในสมัยอยุธยา เป็นต้น (สุตารา สุจฉายา. 2547 : 197-225)

เครื่องทองเมืองเพชร

เครื่องทองหรือทองรูปพรรณเมืองเพชรนับเป็นงานหัตถกรรมอันทรงคุณค่าทางศิลปะ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จนได้รับการยกย่องว่าเป็นสกุลช่างทองสายหนึ่ง งานช่างทองเมืองเพชรเริ่มต้นมาอย่างไรยังสืบไม่ได้แน่ชัด แต่เท่าที่ปรากฏหลักฐานตัวบุคคลสืบย้อนไปได้ไกลที่สุด คือช่างทองหวนตาลวันนา ตระกูลช่างทองรุ่นต่อมามีสองตระกูลใหญ่ คือสุวรรณช่าง และทองสัมฤทธิ์ ทั้งสองตระกูลมีที่อยู่ถนนพานิชเจริญ ในตัวเมืองเพชรต้นตระกูลทั้งสองเริ่มทำทองมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นเวลาที่หลวงอนุญาโตให้ราษฎรทั่วไปถือครองทองคำได้ตามกำลัง โดยไม่เอาเครื่องทองไปยึดติดกับยศถาบรรดาศักดิ์ตามประเพณีเดิม ทำให้อาชีพทำทองรุ่งเรืองและเครื่องทองก็สามารถแพร่สู่สามัญชนได้มากขึ้น ต้นตระกูลสุวรรณช่างคือ นายโช สุวรรณช่าง นายโชเปิดร้านทองชื่อว่า “พ่อโช” สถานที่แห่งนี้สอนทำทอง ผู้เรียนมีทั้งญาติพี่น้องและบุตรหลานของเพื่อนพ้องที่คุ้นเคย การทำทองของสกุลนี้ดำเนินเรื่อยมา จนกระทั่งนางทองคำ ลูกสาวพ่อโชถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2515 ก็ไม่มีใครสืบทอดอาชีพช่างทองอีก ส่วนตระกูลทองสัมฤทธิ์ เดิมเป็นช่างทำทองเหลืองอยู่ข้างวัดป่าแป้น อำเภอบ้านลาด เมื่อย้ายมาในเมืองจึงเริ่มทำทอง เปิดร้าน “ทองสัมฤทธิ์” รับทำทอง ขาทองรูปพรรณ และฝึกสอนบุตรหลาน งานทองของสกุลนี้ยังสืบลงมาจนถึงปัจจุบัน โดยผ่านน้ำมือของหญิงชราสองท่านคือ ยายฉิว บุญศิริ และยายเนื่อง แผงสำคำ สำหรับยายเนื่องนั้นเคยได้รับเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมสาขาการช่างฝีมือ (ช่างทอง) ในปี 2531

การทำทองรูปพรรณ เริ่มจากนำทองคำแท่งเนื้อบริสุทธิ์มาหลอมเทลงในพิมพ์ หรือตีแผ่เป็นแผ่นเป็นเส้นขนาดต่าง ๆ เมื่อขึ้นรูปทองเป็นชิ้นส่วนตามต้องการแล้ว ก็จะประกอบเป็นรูปพรรณตามแบบที่ลูกค้าต้องการ ชิ้นงานที่โดดเด่นของเครื่องทองเมืองเพชรมีหลายอย่าง ตั้งแต่งานชิ้นใหญ่อย่างสร้อยเส้า ที่ตัวสร้อยสามารถขดม้วนได้ราวกับเส้นเชือก และงานชิ้นเล็กอื่น ๆ รูปแบบและลวดลายอันวิจิตรของเครื่องทองชิ้นเล็ก ๆ ถือเป็นเสน่ห์ของเครื่องทองเมืองเพชร ปัจจุบันเครื่องทองรูปพรรณสกุลช่างเมืองเพชร หรือที่ชาวบ้านเรียกง่าย ๆ ว่า “ทองโบราณ” นั้น ยังคงได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าช่างรุ่นเก่าจะล้มหายตายจาก บ้างก็แก่เฒ่าจนหลายคนหวั่นใจว่าเครื่องทองแบบนี้ใกล้จะสูญแล้ว กระนั้นการทำทองโบราณก็หาได้หมดไป หากแต่มีช่างรุ่นใหม่ ๆ สืบต่อมรดกทางหัตถศิลป์นี้ไว้ (สุตารา สุจฉายา. 2547 : 152-156)

ช่างเอกเมืองเพชร

ขรัวอินโข่ง เป็นช่างเขียนไทยคนแรกที่น่าเอาการเขียนภาพแบบทัศนียวิทยา ของตะวันตก คือใช้สีและแสงเงามาจัดองค์ประกอบให้เกิดระยะใกล้-ไกลมาใช้ในงานจิตรกรรมไทย ท่านวาดได้ทั้งภาพไทยและภาพฝรั่ง

พระอาจารย์ฤทธิ์ วัดพลับพลาชัย ศิษย์ขรัวอินโข่ง ได้รับการยกย่องว่าเป็นอาจารย์ใหญ่ทางการช่าง ด้วยทำงานช่างได้หลายแขนง ทั้งงานก่อสร้าง เขียน บั๊น แกะสลัก โดยเฉพาะการแกะหนังใหญ่ ตลอดจนถึงเล่นปีพาทย์ เป็นนายโรงหนังเอง อีกด้วย

ขุนศรีวังยศ (ขันธุ์ เกิดแสงสี) เรียนวิชาช่างที่วัดใหญ่สุวรรณาราม มีฝีมือในการออกแบบก่อสร้างและแกะสลัก มักสร้างสรรค์งานที่แปลกใหม่ แม้ในหมู่ช่างทั้งรุ่นเก่าใหม่ก็กล่าวถึงงานของท่านเป็นเสียงเดียวกันว่า “ฝีมือเหลือเกิน”

ครูหวน ตาลวันนา บวชและเรียนงานช่างจากสำนักวัดพระทรง นอกจากงานเขียนแล้วยังมีความสามารถในการทำทองรูปพรรณและแกะสลักลวดลายได้ทุกอย่าง ภาพที่นิยมเขียนคือ ภาพทอ้งฟ้า

พระอาจารย์เป้า วัดพระทรง เป็นศิษย์ครูหวน นิยมเขียนภาพมีแสงเงา การจัดภาพและการใช้สีกลมกลืน ทำให้ภาพดูมีชีวิตชีวาและได้บรรยากาศสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

ครูเลิศ พวงพระเดช เป็นศิษย์พระอาจารย์ฤทธิ์ มีความสามารถในการเขียนเส้นซึ่งเป็นหัวใจหลักของการเขียนลายไทย กล่าวกันว่าเส้นของท่านหารปมต่อไม่เจอ

ครูพิน อินฟ้าแสง เป็นศิษย์ครูหวน กล่าวลองแนวเขียนภาพแบบใหม่ๆ โดยนำเรื่องกายวิภาคมาใช้ และได้ชื่อว่าเป็นผู้บุกเบิกการปั้นภาพให้ลอยเด่นออกจากผนัง ซึ่งกลายเป็นที่นิยมในหมู่ช่างบั๊นเมืองเพชรต่อมา

ทองร่วง เอ็มโอรุ สืบทอดวิชาจากครูพิน ครูหวน และพระอาจารย์ฤทธิ์ นิยมปั้นภาพปริศนาธรรม ล้อการเมือง เพื่อบันทึกเรื่องราวและสอดแทรกความหมายลงไปในภาพ จนได้ชื่อว่าเป็นผู้สร้างงานปูนบั๊นร่วมสมัย

เฉลิม พึ่งแดง เป็นศิษย์สำนักวัดพระทรง นิยมปั้นลายแบบอยุธยา เพราะถือเป็นจุดสูงสุดของลายไทย งานบั๊นส่วนใหญ่จึงเป็นลักษณะงานศิลปกรรมแบบประเพณี

สมบัติ พูลเกิด หัดเรียนเขียนลายด้วยตนเอง และจากการไต่ถามช่างรุ่นอาวุโสคนอื่น นิยมลายแบบอยุธยา ลวดลายสมจริง อิมตัว

มานิตย์ ไชยวงษา เป็นชาวลำพูน แต่นิยมชมชอบลายเมืองเพชรที่เหมือนธรรมชาติ ยอดสะบัด ใบห่อมีพิพต่างจากลายทางเหนือที่กลมแบน ปัจจุบันเป็นหนึ่งในช่างแกะสลักฝีมือดีของเมืองเพชรที่เหลือเพียงน้อยคน (สุตารา สุจฉายา. 2547 : 53-56)

ของดีเมืองเพชร

ข้าวแช่เมืองเพชร ซึ่งเอามาจากธรรมเนียมมอญหรือสืบเนื่องมาจากในวังในวังก็ยังไม่ชัดเจน แต่คาดว่าคงได้รับอิทธิพลมาจากขุนนางที่มาอาศัยในเพชรบุรีตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 และปรับให้เข้ากับวิถีชาวบ้านจนกลายเป็นของกินที่นิยมกันอย่างขึ้นหน้าขึ้นตา สมัยก่อนทำกินกันเฉพาะในฤดูร้อน แต่เดี๋ยวนี้มีขายกันทั่วไปทั้งในตัวตลาด อำเภอเมืองเพชรบุรี ข้าวแช่เมืองเพชรปรับให้เหลือเครื่องเคียงเพียงสามอย่าง คือ ปลาหวาน หัวผักกาดผัดหวาน และลูกกะปิ

ขนมจิ้นทอดมัน ขนมจิ้นกับทอดมันปลากรายรสนุ่มเหนียว โรยใบกะเพราทอด แต่งกวาราดน้ำจิ้มที่ทำจากน้ำตาลทรายเคี้ยวกับน้ำส้ม ใส้พริกชี้หนูดำ โรยผักชี หากกินได้ตามตลาดทั่วไป

ก้วยเตี้ยวน้ำแดง เป็นของอร่อยของเมืองเพชรอีกอย่าง โดยใช้ซอสพริกใส่ลงในน้ำซุ้จนมีสีแดง และเติมน้ำตาลโตนดลงไปด้วยจึงหอมหวาน เวลาเสิร์ฟจะมีซอสพริกถ้วยเล็กๆ วางคู่ไว้ด้วย นัยว่าเพื่อตัดรสหวานของน้ำก้วยเตี้ยวน้ำแดง

เต้าหู้นมสด ทำจากวุ้นเคี้ยวกับนมข้นและนมสด หน้าตาเหมือนเต้าหู้ มีมะละกอเชื่อมชิ้นเล็กๆ หั่นผสมมาด้วย ต้องกินขณะยังเย็นๆ จะหวานอร่อยชื่นใจ

ชมพู่เมืองเพชร เป็นของดีประจำจังหวัด ซึ่งเดิมได้พันธุ์มาจากกรุงเทพฯ ปัจจุบันนิยมปลูกแถบริมแม่น้ำเพชร บริเวณวัดชมพูนุท ได้ผลออกมาหวานกรอบอร่อย จนคนเมืองอื่น เรียกว่า ชมพู่หวาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสมบูรณ์ของตะกอนดินริมแม่น้ำเพชรก็เป็นได้ ภายหลังจึงนิยมปลูกกันทั่วไปและมีชื่อเสียงกระทั่งทุกวันนี้

ขนมหม้อแกง ได้ชื่อว่าเป็นขนมหวานประจำจังหวัดเพชรบุรี ปัจจุบันหม้อแกงเมืองเพชรยังต่างจากที่อื่นๆ ตรงที่ไม่มีหอมเจียวโรยหน้า ขนมหม้อแกง ทำจากการผสมหัวกะทิในปริมาณเท่ากับไข่ขาวและน้ำตาลโตนดครึ่งหนึ่งของไข่ขาวให้เป็นเนื้อเดียวกัน จากนั้นกรองด้วยผ้าขาวบางก่อนเทใส่ถาดเข้าอบในเตา ซึ่งต้องใช้ไฟอ่อน เพราะหากไฟแรงไปหน้าขนมจะไหม้ ไม่เหลือของสวย เคล็ดลับการทำขนมให้ร่อนนั้นอยู่ที่กะทิและน้ำตาล อีกทั้งน้ำตาลที่ใช้ไม่ว่าจะเป็นตาลมะพร้าวหรือน้ำตาลโตนดต้องเป็นน้ำตาลเคี้ยวใหม่จะมีรสชาติหวานหอมเป็นพิเศษ

ข้าวเกรียบงา เดิมเป็นของฝากที่มีชื่อเสียงมาก่อนขนมชนิดอื่นๆ โดยเริ่มแรกทำจากแป้งกับน้ำตาลโตนดละเอียดเป็นแผ่นใหญ่และหนากว่าปัจจุบัน

ขนมขี้หนู บ้างก็เรียกขนมมูลหนูหรือขนมทราย สมัยก่อนขนมนี้เป็นของฝากสำหรับญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ การทำขนมขี้หนูต้องอาศัยความชำนาญของคนทำ เนื้อขนมจึงจะนุ่มนวลไม่กระด้างหรือแฉะ ทุกวันนี้เหลือคนมีฝีมือทำอยู่น้อยรายจนแทบจะหากินไม่ได้แล้ว (สุทธารา สุขฉายา. 2547 : 149-151)

การเดินทาง

การเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปจังหวัดเพชรบุรีมีเส้นทางให้เลือก 2 เส้นทาง ได้แก่

1. เส้นทางนครปฐม-ราชบุรี-เพชรบุรี โดยใช้ถนนบรมราชชนนี หรือคูขนานลอยฟ้าจากเชิงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า ผ่านเขตตลิ่งชัน แยกพุทธมณฑลสาย 2 แยกพุทธมณฑลสาย 4 จนไปบรรจบถนน เพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) มุ่งตรงผ่าน จังหวัดนครปฐม จังหวัดราชบุรี และเข้าสู่จังหวัดเพชรบุรี รวมระยะทางจนถึงตัวเมืองเพชรบุรีทั้งสิ้นประมาณ 166 กิโลเมตร

2. เส้นทางสมุทรสาคร-สมุทรสงคราม-เพชรบุรี โดยใช้ถนนพระราม 2 (ทางหลวงหมายเลข 35) นับตั้งแต่เชิงสะพานพระราม9 เข้าเขตจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดราชบุรี จนบรรจบถนนเพชรเกษมที่แยกวังมะนาว เข้าสู่จังหวัดเพชรบุรี รวมระยะทางถึงตัวเมืองเพชรบุรีทั้งสิ้นประมาณ 121 กิโลเมตร

รถโดยสารประจำทาง

รถโดยสารประจำทางมีทั้งรถปรับอากาศชั้น 1 ชั้น 2 และรถธรรมดา ซึ่งสองเส้นทาง คือ ทางสายใหม่ หมายถึง เส้นทางเดินรถผ่านจังหวัดสมุทรสาคร-สมุทรสงคราม-เพชรบุรี ซึ่งเป็นเส้นทางเดินรถปรับอากาศชั้น 1

ทางสายเก่า หมายถึง เส้นทางเดินรถผ่านจังหวัดนครปฐม-ราชบุรี-เพชรบุรี ซึ่งเป็นเส้นทางเดินรถปรับอากาศชั้น 2 และรถธรรมดา

รถไฟ

รถไฟมีทั้งรถธรรมดา รถเร็ว รถด่วน ฯลฯ ซึ่งสามารถสอบถามตารางเวลาการเดินทางได้ ที่การรถไฟแห่งประเทศไทย (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. ม.ป.ป : 56-59)

ทรัพยากรการท่องเที่ยว

จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลด้านฝั่งตะวันตกของอ่าวไทยรูปร่างของจังหวัดมีลักษณะเกือบเป็นรูปสี่เหลี่ยม ลักษณะภูมิประเทศประกอบด้วยพื้นที่ที่ราบ พื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด และพื้นที่ภูเขาซึ่งอยู่ในแนวเหนือใต้ มีพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก และพื้นที่ภูเขาอยู่ถัดไปตามลำดับ จากลักษณะภูมิประเทศทำให้เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง สภาพของพื้นที่นอกจากเป็นชายฝั่งทะเล ซึ่งมีหาดทรายที่สวยงามยังมีภูเขาที่มีป่าไม้สมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีถ้ำและน้ำตกที่สวยงามประกอบกับเพชรบุรีเคยเป็นเมืองรุ่งเรืองมาแต่สมัยโบราณทำให้มีแหล่งโบราณสถานมากมาย จากสภาพดังกล่าวทำให้จังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวหลายประเภท ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นได้ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเพชรบุรีแบ่งเป็น

1. แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
2. แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และศาสนา
3. แหล่งท่องเที่ยวทางประเพณีและวัฒนธรรม

ตาราง 1 แสดงทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ของจังหวัดเพชรบุรี

ประเภทธรรมชาติ	ประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา	ประเภทประเพณีและวัฒนธรรม
1. เขابันไดอิฐ (ถ้ำประทุน , ถ้ำพระเจ้าเสือ , ถ้ำพระพุทธรูปไสยาสน์	1. อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง)	1. หุบกระพง(ผลิตภัณฑ์ป่านศรนารายณ์)
2. ถ้ำเขาหลวง	2. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครคีรี	2. หมู่บ้านบางขุนไทร (เก็บหอบเสียบ)
3. หาดเจ้าสำราญ	3. วัดใหญ่สุวรรณาราม	3. ชุมชนลาวโชนบ้านหนองปรัง
4. หาดชะอำ	4. วัดเขابันไดอิฐ	4. ล่องแม่น้ำเพชรบุรี
5. วนอุทยานชะอำ	5. พระราชวังรามราชนิเวศน์ (พระราชวังบ้านปืน)	5. บางตะบูน
6. ศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าหายาก	6. วัดเขาตะเครา	
7. ถ้ำเขาย้อย	7. วัดมหาธาตุวรวิหาร	
8. เขาวัง	8. วัดเกาะแก้วสุทธาราม	
9. หาดปึกเตียน	9. วัดกำแพงแลง	
10. เขื่อนแก่งกระจาน	10. พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน	
11. อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน	11. วัดกุฎีบางเค็ม	
12. เขาทะโมน		
13. เขาพะเนินทุ่ง		
14. น้ำตกทอทิพย์		
15. เขาตาทหม้อ		
16. แหลมหลวง		
17. เขื่อนเพชร		

ที่มา : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . (2539).

ข้อมูลทั่วไปอำเภอเมืองเพชรบุรี

ที่ตั้ง

ชุมชนเมืองเพชรบุรีตั้งอยู่ที่ละติจูดที่ 13 องศา 6' เหนือ และลองจิจูดที่ 99 องศา 57' ตะวันออก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. : 5-62)

ทิศเหนือ ติดกับอำเภอบ้านแหลม

ทิศใต้ ติดกับอำเภอบ้านลาด

ทิศตะวันออก ติดกับอำเภอบ้านแหลม

ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอเขาย้อย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544 : 159)

ประวัติความเป็นมา

อำเภอเมือง ได้ถูกตั้งให้เป็นอำเภอเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2446 เดิมชื่อว่า อำเภอคลองกระแชง เนื่องจากสถานที่ตั้งอยู่ในตำบลคลองกระแชง ซึ่งอยู่ตอนกลางของจังหวัดเพชรบุรี มีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน

สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศซึ่งครอบคลุมบริเวณเทศบาลเมืองเพชรบุรี และบริเวณโดยรอบมีเนื้อที่ประมาณ 54 กิโลเมตร สภาพพื้นที่บริเวณที่ตั้งชุมชน ซึ่งเป็นเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรีนั้นเป็นที่ดอน มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 3-4 เมตร (ไม่รวมบริเวณเขาวัง และเขาบันไดอิฐ) แล้วเอียงลาดลงไปรอบบริเวณ ซึ่งบริเวณโดยรอบเป็นพื้นที่ลุ่ม เป็นนาข้าว และสวนผลไม้เป็นส่วนใหญ่ มีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่านจากเหนือไปใต้ มีการแบ่งชุมชนออกเป็นสองส่วน นอกจากนี้แม่น้ำเพชรบุรียังเป็นทางระบายน้ำที่สำคัญของชุมชน ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาน้ำท่วมเมืองเพชรบุรี (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. : 5-62)

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศอยู่ในสภาพเช่นเดียวกับท้องที่อื่น ๆ มีฤดูร้อน ฤดูหนาว และฤดูฝน สภาพอากาศโดยทั่วไปค่อนข้างอบอุ่น ไม่ร้อนจัด และไม่หนาวจัดจนเกินไป เพราะได้รับความอบอุ่นจากทะเล (สมชาย พุ่มสอาด ; และประเสริฐ ลีวานันท์. 2529 : 141)

แม่น้ำ

แม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำเพชรบุรี มีความยาวประมาณ 120 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดมาจากเทือกเขาตะนาวศรี ไหลผ่านอำเภอบ้านลาด อำเภอบ้านลาด และอำเภอเมืองที่ตำบลตันมะม่วง ตำบลคลองกระแชง ตำบลท่าราบ ตำบลหนองโสน และตำบลบ้านกุ่ม และออกสู่ทะเลที่อำเภอบ้านแหลม

เทศกาล/งานประเพณี

งานพระนครคีรีและของดีเมืองเพชร เป็นงานประจำปีของจังหวัดเพชรบุรี จัดที่บริเวณเชิงเขาวังด้านล่าง และด้านบนพระนครคีรี จัดงานระหว่างเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ ช่วงที่ตรงกับเทศกาลตรุษจีน งานจะมีประมาณ 7 วัน ในงานมีการแสดง และการละเล่นพื้นบ้าน เช่น ลิเก ละครชาตรี หนังตะลุง หุ่นกระบอก แข่งวัวเทียมเกวียน ประกวดวัวเกวียน จุดพลุพื้นเมือง ฯลฯ สาธิตการทำข้าวแช่ ขนมหวานเมืองเพชร การทำปูนปั้น และเขียนภาพจิตรกรรมไทย มีการจำลองวิถีชีวิตชาวไทยทรงดำ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการออกร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองต่าง ๆ (อนุวัฒน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. ม.ป.ป. : 139)

แหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอเมืองเพชรบุรี

วัดกำแพงแลง ตั้งอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดประมาณ 2 กิโลเมตรในตำบลท่าราบ มุมถนนวัดพระทรง ตัดกับถนนโพธิ์การ้อง เป็นหลักฐานที่แสดงว่า ครั้งหนึ่งขอมเคยเรืองอำนาจอยู่ที่นี้ ในราวพุทธศตวรรษที่ 17 วัดกำแพงแลงแต่เดิมเป็นเทวสถานของขอม สังเกตได้จากเทวรูปสิงห์และครุฑที่ประดับตกแต่งภายในวัด ต่อมาจึงได้แปลงเป็นวัดพุทธ ดังมีหลักฐานซากเจดีย์อยู่ใกล้กับองค์ปราสาททางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ ซากอิฐที่ใช้สร้างเจดีย์มีภาพเขียนสีเป็นลวดลาย สันนิษฐานว่าเป็นฝีมือช่างในสมัยอยุธยา ความโดดเด่นของพื้นที่ อยู่ที่เป็นศาสนาสถาน ที่มีปราสาทหินทรายที่ก่อด้วยศิลาแลง ภายในวัดกำแพงแลงมีปราสาททั้งหมด 5 องค์ ตั้งเรียงกันเป็นแถว ระยะห่าง 20 เมตร หันหน้าไปทางทิศตะวันออก เป็นปราสาทจตุรมุขย่อมุมไม้สิบสองเหมือนกันทุกองค์ ต่อยอดลดหลั่นเป็นชั้น ๆ ปราสาทองค์ใหญ่อยู่ตรงกลาง ล้อมรอบด้วยปราสาทองค์เล็กทั้ง 4 ทิศ เชื่อว่าปราสาทแต่ละองค์เป็นที่ประดิษฐานเทวรูป พระพรหม พระอิศวร พระนารายณ์ พระลักษมี พระขันธกุมาร บริเวณกำแพงวัดทั้ง 4 ด้านก่อด้วยศิลาแลง จึงเรียกชื่อว่า "วัดกำแพงแลง" มาจนถึงปัจจุบัน (สุทธารา สัจฉายา. 2536 : 130)

วัดเกาะแก้วสุทธาราม ชาวเพชรบุรีเรียกวัดนี้สั้น ๆ ว่า วัดเกาะ เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่ง สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ซึ่งแต่เดิมวัดนี้ตั้งอยู่บนเกาะกลางแม่น้ำ ก่อนที่แม่น้ำจะเปลี่ยนทิศทาง วัดนี้อยู่ในตำบลท่าราบ อำเภอเมืองเพชรบุรี มุมถนนบริพัตร ตัดกับถนนพานิช ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

พระอุโบสถ ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังฝีมือช่างสมัยอยุธยา โดยบริเวณผนังด้านหน้าพระประธานเขียนเรื่อง ไตรภูมิ ผนังด้านหลังพระประธานเขียนรูปพุทธประวัติตอน มารผจญ ส่วนผนังด้านซ้ายทั้งสองด้าน ส่วนบนเป็นภาพนักสิทธิ์ วิทยาธร แต่งกายแบบคนต่างชาติหลายชาติ ต่ำลงมาเขียนเป็นกรอรูปสามเหลี่ยมพื้นปลา ภายในเขียนภาพเจดีย์สลักรับจักร ใต้จักรเป็นรูปพุทธประวัติตอนที่สำคัญ โดยผนังด้านซ้ายเขียนเป็นรูปอัฐมมหาสถาน คือสถานที่สำคัญเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าแปดแห่ง ส่วนผนังด้านขวามือเขียนภาพสัตตมหาสถาน คือ สถานที่ที่พระพุทธเจ้าเคย

ประทับหลังจากเสวยวิมุตติจากการตรัสรู้ใหม่ ๆ เจ็ดแห่ง นอกจากนี้ภายในพระอุโบสถยังเป็นที่ประดิษฐานพระประธาน ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางสามธิ

ศาลาการเปรียญ สร้างขึ้นเมื่อพ.ศ. 2431 ภายในมีภาพจิตรกรรมเรื่องทศชาติชาดก บริเวณเพดานจะมีเพดานดาว โดยพัฒนารูปแบบมาจากอยุธยา จากลักษณะที่หน้าทับเป็นเพริยวบางงดงามน่าชม

ธรรมาสน์ เป็นธรรมาสน์ไม้ที่แกะสลักลวดลายอย่างงดงาม สังกะสีบริเวณมุมเสาทั้งสี่ด้านแกะสลักเป็นลายกระหนกที่พลิ้วไหว บริเวณฐานแกะลวดลาย มีครุฑแบกอยู่สี่มุม

พิพิธภัณฑวัดเกาะ เป็นพิพิธภัณฑที่เก็บแสดงข้าวของเครื่องใช้ที่ทำมาจากไม้ ได้แก่ คันฉ่อง ตู้ฝิ่งไม้โมก เป็นต้น นอกจากนี้ภายในตู้ยังเก็บเครื่องลายคราม เครื่องเบญจรงค์ พระพุทธรูปต่าง ๆ หรือจะชมปานเพ็ญที่มีการแกะสลักลวดลายต่าง ๆ (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. มปป : 88-89)

วัดเขابันไดอิฐ ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมือง ตั้งอยู่ที่ถนนเพชรเกษม ห่างจากเขาวังประมาณ 2 กิโลเมตร วัดเขابันไดอิฐเป็นวัดเก่าแก่ที่ตั้งอยู่บนยอดเขابันไดอิฐ ซึ่งเป็นเขาหินปูนที่มีความสูงประมาณ 121 เมตร นับเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในตัวเมืองเพชรบุรี สันนิษฐานว่าวัดนี้สร้างมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

พระอุโบสถ ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจที่สุด คือ ลวดลายปูนปั้นสมัยอยุธยาตอนปลาย บริเวณซุ้มประตูทางเข้าจะเป็นลวดลายกระหนกเปลวช่อหางโต ตรงกลางเป็นครุฑยุคลายก้านกระหนก ซึ่งมีผู้กล่าวว่า ลวดลายที่นี้ปลายกระหนกสะบัดดังเปลวไฟ

ถ้ำ ซึ่งได้แก่ ถ้ำประทุน เป็นถ้ำแรก อยู่ลึกเข้าไปประมาณ 30 เมตร มีพระพุทธรูปประดิษฐานเรียงรายอยู่ตามผนังถ้ำทั้งสองด้านเป็นระยะ ๆ ถัดมาเป็นถ้ำพระเจ้าเสือ ตามตำนานกล่าวว่า พระเจ้าเสือเคยเสด็จมาหาพระอาจารย์แสง และได้ถวายพระพุทธรูปปางห้ามสมุทรประดิษฐานในถ้ำแห่งนี้ด้วย และถัดไปเป็นถ้ำพระพุทธรุไสยาสน์ มีพระพุทธรุไสยาสน์องค์ใหญ่ประดิษฐานอยู่ นอกจากนี้ยังมีถ้ำน้อยใหญ่อีกมากมาย เช่น ถ้ำพระอาทิตย์ ถ้ำพระจันทร์ ถ้ำช้างเผือก ถ้ำสว่างอารมณ์ และถ้ำตุ๊ก

มณฑปหลวงพ่อด่าง หลวงพ่อด่างเป็นพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก มีชื่อเสียงในด้านวิทยาคม เล่ากันว่ามีการเกิดโรคระบาด วั ความล้มตายเป็นจำนวนมาก หลวงพ่อด่างได้ทำฝ้ายันต์สี่เหลี่ยมแจกให้ชาวบ้านนำไปผูกปลายไม้ปักไว้ตามคอกสัตว์ จากนั้นโรคระบาดก็ค่อย ๆ หดไป ความศักดิ์สิทธิ์ของท่านเป็นที่รำลือทั่วไป มีการสร้างวัดถุมงคลหลายรุ่น ซึ่งได้รับความศรัทธาจากประชาชนทั่วประเทศ (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. มปป : 96-98)

วัดชีวีประเสริฐ ตำบลท่าราบ อำเภอเมืองเพชรบุรี สี่แยกถนนมาตยวงษ์ ชมหน้าบันที่ตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นที่งดงาม ภายในโบสถ์ชมภาพจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงาม และธรรมาสน์ไม้แกะสลักที่แสดงถึงฝีมือและชั้นเชิงช่างที่ดีเยี่ยม (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. มปป : 87-88)

วัดไผ่ล้อม ตำบลท่าราบ อำเภอเมืองเพชรบุรี ถนนวัดพระทรง ใกล้เรือนจำจังหวัดเพชรบุรี ปัจจุบันวัดไผ่ล้อมเป็นวัดร้าง เหลือเพียงพระอุโบสถที่มาภาพทรวดทโรม แต่อย่างไรก็ดีพระอุโบสถแห่งนี้ยังมีงานปูนปั้นที่ควรค่าแก่การเที่ยวชมยิ่งนัก ตัวโบสถ์เก่ามี 2 ตอน สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ผนังด้านในทึ่กันห้อง เป็นลวดลายปูนปั้นภาพพุทธประวัติ ภาพประกอบด้วยลายพระพุทธรูป และภาพอาคารลักษณะต่าง ๆ ที่แปลกตา น.ณ ปากน้ำ ได้กล่าวถึงวัดไผ่ล้อมไว้ว่า “ที่นี่มีซุ้มประตู และหน้าต่างที่งดงาม เสภาภายในโบสถ์เป็นเสภาเหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง บั๊กลิบยาว ซุ้มหน้าต่างด้านติดกำแพงคูก ทั้งลวดลายทรวดทรงเหมือนกับวัดบรมพุทธรามในอยุธยา จึงเข้าใจว่าวัดนี้น่าจะสร้าง หรือปฏิสังขรณ์ในสมัยพระเพทราชา หรือในราวประมาณนี้ ซึ่งปัจจุบันนับเป็นโบราณสถานที่สำคัญและเก่าแก่ของจังหวัดเพชรบุรี (สุดารา สุจฉายา. 2536 : 157-158)

วัดพระทรง ตำบลท่าราบ อำเภอเมืองเพชรบุรี สี่แยกถนนวัดพระทรง เยื้องสถานพยาบาลกำเนิดศิริ วัดพระทรงนับเป็นวัดเก่าแก่ เป็นแหล่งรวบรวมงานช่างแขนงต่าง ๆ ที่มีความโดดเด่นที่งดงามน่าชม ทั้งงานช่างเขียน งานช่างทำเมรุลอย งานช่างไม้แกะสลัก โดยมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

พระอุโบสถ หน้าบันเป็นไม้แกะสลักลายพรรณพฤกษา ฝีมือขุนศรีวังยศ ซึ่งเป็นช่างชั้นครูของเมืองเพชร นอกจากนี้ยังมีไม้แกะสลักคันทวยด้วยเช่นเดียวกัน ส่วนหน้าบันด้านหลังเป็นไม้แกะสลักลายพฤกษาเช่นกัน แต่เป็นฝีมือครูหวน ตาลวันนา

มณฑปหลวงพ่อมี่ มีลวดลายปูนปั้นแบบลอยตัวฝีมือช่างเฉลิม ฟุ้งแดง ด้านหน้าบันเป็นลักษณะภาพจับแบบโขนเป็นเรื่องราวเกียรติมีพระรามและหนุมานกำลังรบกับยักษ์ ล้อมรอบด้วยกระหนกเปลวเพลิง ด้านขวาบันเป็นรูปกนิษฐ กนิษฐ์ พร้อมทั้งลวดลายปูนปั้นเป็นรูปต้นไม้มีนกเกาะเสมือนเป็นป่าหิมพานต์ และทางด้านซ้ายเป็นรูปหนุมานรบกับยักษ์ ซึ่งมีความงามน่าชมมาก (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. มปป : 86-87)

พระรามราชนิเวศน์ (พระราชวังบ้านปืน) ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี ปลายถนนดำเนินเกษม ตัดกับถนนดำรงรักษ์ พระรามราชนิเวศน์ หรือที่เรียกกันว่า พระราชวังบ้านปืน เป็นพระราชวังที่รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับในฤดูฝน สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2453 ปลายรัชกาลที่ 5 แต่ยังไม่ทันแล้วเสร็จ พระองค์ก็เสด็จสวรรคตเสียก่อน สร้างเสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2458 ในรัชกาลที่ 6 พระราชทานนามว่า พระที่นั่งศรเพชรปราสาท ก่อนจะโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามใหม่ว่า พระรามราชนิเวศน์ ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

พระที่นั่งศรเพชรปราสาท เป็นพระตำหนักเพียงหลังเดียวของพระรามราชนิเวศน์ แต่จัดว่าเป็นพระที่นั่งที่มีรูปทรงและการตกแต่งที่งดงามแปลกตาแบบยุโรป โปรดเกล้าฯ ให้นายคาร์ล ดอร์ริง สถาปนิกชาวเยอรมันเป็นผู้ออกแบบ พระที่นั่งองค์นี้จึงมีรูปแบบศิลปะตะวันตกอย่างเต็มตัว และมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมตามความนิยมของเยอรมัน คือ แบบบาโร้ค และแบบอาร์ตนูโว โดยแบบ

แผนของอาคารสร้างเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าล้อมสวนหย่อม มีสระน้ำพุตั้งอยู่ตรงกลาง ส่วนที่ประทับเป็นตึกสองชั้นขนาดใหญ่หลังคาทรงสูงรูปโดม ภายในเป็นโถงสูงมีบันไดโค้งขึ้นสู่ชั้นสอง ซึ่งจัดเป็นจุดเด่นของพระตำหนัก เพราะรวมสิ่งนำชมไว้หลากหลาย เช่น เสาประดับกระเบื้องเคลือบลวดลายต่าง ๆ หัวเสาที่ราวบันไดโค้งจะมีตุ๊กตากระเบื้องรูปเด็กในอิริยาบถต่างๆ ประดับ และรอบบริเวณโถงบันไดชั้นบนยังมีกรอบลูกไม้กระเบื้องเคลือบประดับตามช่องโดยรอบ นอกจากนี้แต่ละห้องจะมีรูปลักษณะแตกต่างกันออกไปทั้งสีสันทัน และวัสดุที่ใช้ เช่น บริเวณโถงบันไดใช้โทนสีเขียว ห้องเสวยใช้โทนสีเหลือง ห้องพระบรรทมใช้โทนสีทอง เป็นต้น (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. มปป. : 94-96)

วัดพลับพลาชัย ตั้งอยู่ตำบลคลองกระแซง. อำเภอเมือง ถนนดำเนินเกษม ใกล้กับวัดมหาธาตุวรวิหาร วัดนี้เป็นวัดที่สร้างขึ้นในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรี วัดพลับพลาชัยนับเป็นวัดเก่าแก่ที่นำชมอีกวัดหนึ่ง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่สนใจประวัติศาสตร์ และงานศิลปะ เพราะวัดนี้มีงานแกะสลักฝีมือช่างเมืองเพชรแบบดั้งเดิมให้ได้ชม ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

พระอุโบสถ บริเวณบานประตูเป็นไม้แกะสลักอย่างประณีตงดงาม บานประตูด้านหน้าทางทิศเหนือแกะสลักเป็นเรื่องราวต่าง ๆ ในชาดก บานประตูด้านหน้าทางทิศใต้แกะสลักเป็นลวดลายกระหนกก้านขดสองชั้น ส่วนบานประตูด้านหลังทางทิศเหนือแกะสลักเป็นรูปป่าหิมพานต์ ส่วนบานประตูด้านหลังทางทิศใต้แกะสลักเป็นลายกระหนกเถาสองชั้น ส่วนที่ยานหน้าต่างมีการแกะสลักเป็นรูปเทวดาถือพระขรรค์ และลายดอกบัวปัทมาสน์

พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ มีการจัดแสดงหนังใหญ่เกือบ 40 ตัวไว้ภายในวิหารหนังใหญ่เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่หลงพอดุทธิ์ อดีตเจ้าอาวาสวัดพลับพลาชัยสร้างขึ้นเมื่อราว 100 ปีมาแล้ว (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. ม.ป.ป. : 92-94)

วัดพระพุทธไสยาสน์ หรือวัดพระนอน ตั้งอยู่ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี เชิงเขาวังทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ถนนศิริรัฐยา วัดพระพุทธไสยาสน์นับเป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญสันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา แต่เดิมองค์พระพุทธไสยาสน์ประดิษฐานอยู่ในวิหารที่ไม่มีหลังคา จนมาถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้เสด็จมายังเมืองเพชรและได้ทอดพระเนตเห็น จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างหลังคาครอบไว้ ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

พระพุทธไสยาสน์ มีขนาดองค์ยาว 21 วา 1 ศอก 1 คืบ 7 นิ้ว ซึ่งถือเป็นหนึ่งในสี่พระพุทธไสยาสน์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย สร้างด้วยการก่ออิฐถือปูนตลอดทั้งองค์ และลงรักปิดทองในภายหลัง เชื่อกันว่าเป็นฝีมือสกุลช่างในสมัยอยุธยา ที่ฝ่าพระบาทได้เขียนลายทองเป็นภาพปราสาท พระพรหม ฉัตรพระมหามงกุฏ บาตร คนโท น้ำ สังข์ พระขรรค์ ช้าง ปลา ถาดทอง พัดใบตาล พัดหางนกยูง ดอกบัวแก้ว พุทธลักษณะของพระพุทธไสยาสน์องค์นี้ งดงาม พระเศียรปิดทองแวววาว พระพักตร์งามทั้งพระโอษฐ์ และพระนาสิก มีลักษณะสมส่วนทั้งองค์ โดยเฉพาะพระเขนยปั้นไว้งดงามเช่นกัน

วิหารพระพุทธฉาย ภายในพระวิหารน้อยมีภาพเขียนด้วยสีฝุ่น เป็นรูปพระพุทธเจ้า พร้อมพระอัครสาวกไว้ที่ฝาผนัง (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. มปป : 82)

วัดมหาธาตุ ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำเพชรบุรีฝั่งตะวันตก ในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมืองเพชรบุรี ใกล้สะพานพระจอมเกล้า วัดนี้ถือเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งของเมืองเพชรบุรี ที่ชาวบ้านเรียกกันสั้น ๆ ว่า วัดมหาธาตุ ตามคติโบราณถือกันว่า เมืองที่มีวัดมหาธาตุซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุเป็นเมืองใหญ่ที่มีความสำคัญ วัดมหาธาตุจึงถือเป็นวัดสำคัญและมักจะสร้างอยู่ใจกลางเมือง ด้วยเหตุที่วัดมหาธาตุเป็นเสมือนศูนย์รวมแห่งศรัทธาทางพระพุทธศาสนา จึงมีช่างเมืองเพชรได้ฝากฝีมือไว้หลากหลายแขนง โดยเฉพาะงานปูนปั้น

สันนิษฐานว่าวัดมหาธาตุนี้สร้างขึ้นตามคติพุทธฝ่ายมหายานของขอม ด้วยมีระบุไว้ในพงศาวดารว่า โบราณสถานภายในวัดนี้เป็นฝีมือของช่างขอม สร้างมาตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจ ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

พระปราสาท 5 ยอด มีปราสาทองค์ใหญ่อยู่ตรงกลาง สูง 42 เมตร มีปราสาทองค์เล็กอยู่ทั้งสี่ทิศ ปราสาทแต่ละองค์สร้างด้วยศิลาแลง มีมุขยื่นออกมาทั้งสี่ด้านและมีช่องคูหาทั้งสี่มุม ภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุสามองค์

พระอุโบสถ บริเวณหน้าบันโบสถ์ด้านหน้ามีลายปูนปั้นสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ตอนบนปั้นเป็นเรื่องราวเกียรติ ส่วนตอนล่างเป็นรูปเทวทูตเข้าหากัน ส่วนหน้าบันด้านหลังส่วนบนทำเป็นลายไฟพะเนียง ล่างลงมาเป็นก้านชดออกช่อเป็นเทวดารายรำ ภายในยังเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองเพชรบุรีสามองค์ ได้แก่ หลวงพอมมหาธาตุ หลวงพอบ้านแหลม และหลวงพ้อเขาตะเครา

วิหารหลวง สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย รัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ วัดมหาธาตุนับเป็นที่ชุมนุมฝีมือช่าง มีทั้งช่างปูนปั้น และช่างเขียน โดยบริเวณหน้าบันมีปูนปั้นรูปนารายณ์ทรงสุบรรณ ครุฑยุคนาคหัว บริเวณหน้าบันซุ้มประตูวิหารหลวง ยังมีงานปูนปั้นฝีมือชั้นครูของหลวงกำปั่นมาภรณ์ ซึ่งยังคงสมบูรณ์และน่าชม ภายในพระวิหารหลวงประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยสมัยอยุธยาเป็นประธาน นอกจากนี้ยังมีจิตรกรรมฝาผนังที่เขียนตามขอบอยุธยา โดยด้านหลังองค์พระประธานเป็นรูปสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้านตรงข้ามเป็นรูปमारผจญ ส่วนสองข้างเขียนเป็นรูปเทพชุมนุม โดยเป็นภาพเขียนสีฝุ่นฝีมือช่างเขียนคนสำคัญ ๆ ของเมืองเพชร

พระวิหารน้อย เป็นสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยา ฐานอ่อนโค้งทรงเรือสำเภา ตั้งอยู่ระหว่างพระวิหารหลวงกับพระอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหลวงพ้ออุ้มทอง ศิลปะแบบอุ้มทองปางมารวิชัยที่ฐานมีลายปูนปั้นประดับกระจกสวยงาม เช่น รูปม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ แแบกฐานพระ เป็นต้น ที่หน้าบันประดับด้วยลวดลายปูนปั้นวิจิตรงดงาม (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. มปป : 77-81)

วัดสระบัว ตั้งอยู่ที่เชิงเขาวัง ในตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง ถนนศิริรัฐยา วัดสระบัว นับเป็นวัดเก่าแก่ และมีงานปูนปั้นโบราณให้ได้ชม วัดสระบัวสร้างขึ้นในสมัยอยุธยา สภาพโดยรวมของสถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ยังคงสภาพเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

พระอุโบสถ เป็นฝีมือของช่างสมัยอยุธยาที่ยังคงรูปแบบเดิมไว้ได้จวบจนปัจจุบัน โดยบริเวณฐานของโบสถ์จะเด่นลักษณะตักทองช้าง หน้าบันเป็นลวดลายปูนปั้นสมัยอยุธยาตอนปลาย ตรงกลางบันเป็นรูปพระนารายณ์ขี่อสูร ลายประกอบด้านข้างเป็นลายกระหนกเปลวช่อหางโตน ลวดลายงดงามน่าชม ส่วนพระประธานก็เป็นฝีมือช่างในสมัยอยุธยาด้วยเช่นกัน

โบสถ์สมาประดิษฐานอยู่รอบโบสถ์ทั้งแปดทิศ มีความสูง 2.50 เมตร เป็นโบสถ์ปูนปั้นฝีมือสกุลช่างสมัยอยุธยาที่ยังคงรูปทรงไว้อย่างสมบูรณ์แบบตั้งแต่ฐานล่างจนถึงยอด โดยลายปูนปั้นบริเวณฐานบันเป็นรูปยักษ์และคน 12 ซาติแบกโบสถ์มาไว้ทั้งสี่ด้าน ชั้นที่ 2 บันเป็นครุฑ ชั้น3 บันเป็นรูปลายกระจิงแบบดั้งเดิมที่มีความอ่อนช้อยงดงาม ชั้น4 บันเป็นรูปดอกบัว ชั้นบนสุดเป็นเสมาคู่ขนาดใหญ่ นับเป็นงานปูนปั้นที่หาชมได้ยาก (อนรรักษ์ วัฒนาวงศ์สว่าง. มปป : 83)

หาดเจ้าสำราญ อยู่ห่างจากอำเภอเมือง ประมาณ 15 กิโลเมตรเคยเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญมาตั้งแต่ครั้งอดีต ตามประวัติศาสตร์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ เคยเสด็จมาที่นี่ ทรงพอพระทัยในความงดงามของหาดนี้มาก และในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยก็เคยเสด็จมาประทับพักในคราวเสด็จปักธงใต้ทางชนมารถ ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระตำหนักที่ประทับขึ้นริมหาดแห่งนี้ เรียกว่า ค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญ จนทำให้หาดเจ้าสำราญมีชื่อเสียงมากในครั้งนั้น ต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายพระตำหนักไปสร้างใหม่ที่อำเภอชะอำ เรียกว่า พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน หาดเจ้าสำราญนั้นเป็นชายหาดที่เงียบสงบ มีหมู่บ้านชาวประมงเล็ก จึงเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวชมธรรมชาติ (นงเยาว์ แสนโกศิก. 2543 : 24)

วัดใหญ่สุวรรณาราม ตำบลท่าราบ อำเภอเมืองเพชรบุรี ถนนพงษ์สุริยา ใกล้กับสะพานจอมเกล้า วัดใหญ่สุวรรณาราม หรือที่ชาวเมืองเพชรเรียกกันว่า วัดใหญ่ เป็นวัดเก่าแก่และสำคัญแห่งหนึ่งของเมืองเพชร ด้วยเพราะเป็นแหล่งรวบรวมงานศิลปกรรมไว้หลากหลายแขนง เดิมชื่อว่า วัดน้อยบักไซ้ใต้ วัดนี้สร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างที่แน่ชัด ซึ่งมีตำนานเกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงกับสมเด็จพระสังฆราชแดงโมสมัยอยุธยา และผ่านการบูรณะใหญ่มาเพียงครั้งเดียวในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

พระอุโบสถ เป็นงานสถาปัตยกรรมของไทย สมัยอยุธยา นับเป็นแหล่งรวบรวมงานช่างฝีมือชั้นเยี่ยมไว้หลายแขนง ได้แก่

ลายปูนปั้น โดยเฉพาะที่หน้าบันซึ่งเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ ลายพุ่มกระจิง ฝีมือช่างชั้นครูของเมืองเพชรราวสมัยปลายกรุงศรีอยุธยาต่อต้นรัตนโกสินทร์

ภาพจิตรกรรม เชื่อว่าเขียนขึ้นในราวสมัยอยุธยา บริเวณผนังด้านข้างพระประธาน เขียนเป็นรูปเทพชุมนุมเรียงซ้อนกันห้าชั้นประกอบด้วยเทวดาจากสวรรค์ชั้นต่าง ๆ นั่งปะปนกับฤๅษี นักสิทธิ์ วิทยาธร นาค ครุฑ และอสูร ซึ่งมีความงดงามโดดเด่นเป็นพิเศษ และที่บานประตูโดยเฉพาะบานกลางมีภาพทวารบาลที่เขียนทั้งรูปหน้า และเครื่องทรงได้อย่างประณีตงดงาม

พระพุทธรูป เป็นพระพุทธรูปฝีมือช่างสมัยอยุธยา และองค์ที่สำคัญ คือ พระคันธารราษฎร์ นอกจากนี้ด้านหน้าพระประธานยังมีพระประธานยังมีรูปหล่อพระสังฆราชแดงโมประดิษฐานอยู่และมีบาตรที่ทรงเคยใช้เก็บอยู่ในตู้ข้าง ๆ ด้วย

ศาลาการเปรียญ เป็นตำหนักไม้สักทั้งหลังที่พระเจ้าเสือแห่งกรุงศรีอยุธยา พระราชทานแด่พระสังฆราชแดงโม ในคราวที่ถวายพระพรลาจากกรุงศรีอยุธยาคลับมาอยู่ที่วัดใหญ่สุวรรณาราม จังหวัดเพชรบุรี ตำหนักดังกล่าวได้ถูกรื้อนำมาประกอบเป็นศาลาการเปรียญของวัดนี้ ลักษณะเป็นเรือนไทยขนาดใหญ่ 10 ห้อง หน้าบันหลังคาด้านหน้าและด้านหลังเป็นมุขประเจิดหรือมุขทะเลซื่อแกะสลักเป็นลายกระหนกช่อพุ่มหางโต ระหว่างชายคาและตัวฝาผนังเรือนด้านนอกมีคันทวยลายหน้าตักแทนรองรับโดยตลอด นอกจากนี้ที่บานประตูจำหลักเป็นลายก้านขดสองชั้น ออกยอดเป็นลายกระหนก และหัวสัตว์ต่าง ๆ อยู่ในกรอบซุ้มเรือนแก้วที่สวยงาม ภายในยังมีภาพเขียนรูปเทวดาสมัยอยุธยาในอีกด้วย

ธรรมมาสน์ ภายในศาลาการเปรียญมีธรรมมาสน์ฝีมืองดงามอยู่ 2 หลังที่น่าสนใจ หลังเก่ามีมาพร้อมกับศาลาการเปรียญ ลักษณะเป็นไม้จำหลักทรงบุษบก

บานประตูศาลาการเปรียญ เป็นบานประตูประวัติศาสตร์มีชื่อเสียงมาก และมีความงดงามเป็นเลิศ เป็นบานประตูกลางซึ่งอยู่ด้านหน้าของศาลาการเปรียญทางทิศตะวันออก ทำด้วยไม้สักจำหลักลวดลายกนกก้านขด 2 ชั้น ปิดทอง ประดับกระจก กรอบเซ็ดหน้า ที่บานประตูมีรอยแตกตอนบนของบานประตูด้านซ้าย เล่าว่าเคยถูกพม่าฟัน

หอไตรกลางน้ำ ตั้งอยู่ในสระน้ำยกพื้นสูง มีเสารองรับเพียงสามเสา มีสะพานทอดจากริมขอบสระไปยังหอไตร การสร้างไว้กลางน้ำก็เพื่อให้พ้นจากมดและปลวก นับว่าหาชมได้ยากนักในปัจจุบัน (อนุรัตน์ วัฒนวงศ์สว่าง. มปป : 75-77)

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) ตั้งอยู่ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง พระนครคีรี หรือ เขาวังเป็นที่ตั้งของพระราชวังแห่งแรกในหัวเมืองในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2402 เพื่อเป็นที่ประทับเพื่อเสด็จแปรพระราชฐานมาพักผ่อนพระอิริยาบถท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงาม โดยมีเจ้าพระยาศรี สุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นแม่กองในการก่อสร้าง และผู้ทำหน้าที่นายกองก่อสร้าง คือ พระเพชรพิไสยศรีสวัสดิ์ (ท้วม บุนนาค)

เดิมที่เขาวังมีชื่อว่า เขาคีรี ต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยาได้มีการสร้างวัดมหาสมณธรรมขึ้นที่เชิงเขาวัง จึงเรียกเขาลูกนี้ว่า เขามหาสมณะ หรือเขาสมน เขาวัง มีสามยอด ยอดกลางเป็นที่ตั้งของพระธาตุจอมเพชร ยอดเขาทางทิศตะวันออกเป็นที่ตั้งวัดพระแก้ว และยอดทางทิศตะวันตกเป็นที่ตั้งพระราชวังพระนครคีรี พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานชื่อเขามหาสมณะใหม่ว่า เขามหาสวรรค์ แต่นิยมเรียกกันสั้น ๆ ว่า เขาวัง

พระราชวังพระนครคีรี จัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่งดงามน่าชมทั้งทางธรรมชาติ และสถาปัตยกรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน ซึ่งมีสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานอย่างลงตัวระหว่างสถาปัตยกรรมตะวันตกแบบนีโอคลาสสิก สถาปัตยกรรมไทย และจีน จนมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวภายในพระราชวังพระนครคีรีประกอบไปด้วยกลุ่มอาคารที่น่าสนใจมากมาย ดังนี้

พระตำหนักสันถาคารสถาน เป็นที่ประทับของเจ้านายฝ่ายใน เป็นอาคาร 2 ชั้น ก่ออิฐถือปูน หลังคาโครงสร้างไม้มุงกระเบื้องดินเผาแบบจีน มีห้องรับแขกอยู่ตรงกลาง สองข้างเป็นห้องนอนมีมุขยื่นออกไป

พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ เป็นพระที่นั่งประธานของหมู่พระที่นั่งต่าง ๆ จัดเป็นองค์ใหญ่ที่สุด ก่อสร้างเป็นแบบสถาปัตยกรรมยุโรปผสมกับสถาปัตยกรรมไทย และจีน เดิมในสมัยรัชกาลที่ 4 ใช้เป็นท้องพระโรงสำหรับออกขุนนาง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้แก้ไขดัดแปลงให้เป็นที่รับแขกบ้านแขกเมือง ประกอบด้วย ห้องเสวยพระกระยาหาร ห้องทรงพระสำราญ ห้องพระสุธารสชา ห้องบรรทม ห้องสรง และห้องแต่งพระองค์ ซึ่งปัจจุบันได้จัดเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ มีการจัดแสดงเครื่องราชูปโภค เช่น พระแท่นบรรทม พระฉายานใหญ่ เครื่องมุก เครื่องถ้วยชาม ตุ๊กตาโลหะฝีมือช่างยุโรป เป็นต้น

พระที่นั่งปราโมทย์มไหสวรรย์ เป็นที่ประทับในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ลักษณะเป็นอาคาร 2 ชั้น แบบกังฉินเชื่อมต่อกับพระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ ชั้นบนแบ่งเป็นห้องต่าง ๆ คือ ห้องบรรทม และห้องทรงพระอักษร

พระที่นั่งเวชยันต์วิเชียรปราสาท เป็นปราสาทยอดปราสาทแบบพระราชานิยมในสมัยรัชกาลที่ 4 ลักษณะเป็นปราสาทจัตุรมุข ยอดปราสาท 5 ยอด โดยมีปราสาทใหญ่อยู่ตรงกลาง ที่มุมทั้งสี่เป็นปราสาทขนาดเล็ก ตั้งอยู่บนฐานสูงชันกัน 3 ชั้น แต่ละชั้นมีระเบียงแก้วโดยรอบ ระเบียงชั้นบนสุดมีโดมโปร่งอยู่ที่มุมทั้งสี่ ตัวปราสาทแต่งด้วยลวดลายปูนปั้น ภายในประดิษฐานพระบรมรูปหล่อสำริดพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระที่นั่งราชธรรมสภา เป็นพระที่นั่งชั้นเดียว หลังคาแบบกังฉินสร้างด้วยศิลปะแบบผสมระหว่างไทย จีน และตะวันตก พระที่นั่งองค์นี้ใช้เป็นที่ประชุมสาธยายธรรมในสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งเป็นสถานที่ประชุมส่วนพระองค์ แต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ดัดแปลงเป็นห้องเสวยสำหรับพระบรมวงศานุวงศ์ที่ตามเสด็จ

หอชัชวาลเวียงชัย หรือหอดูดาว สร้างเป็นรูปโดมลักษณะคล้ายกระโจมแก้ว มีบันไดวนขึ้นชั้นบน ชั้นบนรอบนอกเป็นระเบียงมีลูกกรงโดยรอบ ลูกกรงทำด้วยกระเบื้องเคลือบสีเขียวจาก

ประเทศจีน หลังคาทำเป็นรูปโค้งมุงด้วยกระจกโค้ง สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ศึกษาและสังเกตการณ์ทางดาราศาสตร์ จากชั้นสองของหอนี้สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ของเมืองเพชรบุรีได้โดยรอบ

หอพิฆานเพชรมเหศวร์ หอที่ตั้งอยู่หน้าพระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ เป็นหมู่อาคารเล็ก ๆ 3 หลัง อาคารขนาดใหญ่ตรงกลางมีแท่นประดิษฐานพระพุทธรูปอยู่ภายในและกันเป็นห้อง กล่าวกันว่าเป็นห้องทรงศีลของรัชกาลที่ 4 หอริมขวามือเป็นศาลเทพารักษ์ หรือศาลพระภูมิเจ้าที่ หอริมซ้ายเป็นที่ประโคมสังคีต

โรงมหรสพหรือโรงโขน อยู่ติดกับพระตำหนักสันถาคารสถาน มีเวทีเป็นรูปอัฒจันทร์ มีประตูสองข้างฉาก ฉากหลังเป็นที่แต่งตัว หน้าเวทีเป็นลานดิน

พระธาตุจอมเพชร ตั้งอยู่ที่ยอดเขาลูกกลาง เป็นเจดีย์องค์สีขาว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะเจดีย์องค์เก่าที่มีอยู่ก่อนแล้ว และอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุมาบรรจุไว้ และพระราชทานนามว่า พระธาตุจอมเพชร

วัดพระแก้วน้อย ตั้งอยู่บนยอดเขาด้านทิศตะวันออก สร้างขึ้นเป็นวัดในเขตพระราชฐานสิ่งที่น่าสนใจภายในวัด ได้แก่

ศาลาและพระปรารักษ์แดง อยู่ด้านหน้าตรงข้ามกับหอรระฆังและพระอุโบสถ สร้างเป็นศาลาทรงโปร่งเล็ก ๆ 3 หลังพระปรารักษ์แดงทั้งองค์มีรูปแบบเป็นปรารักษ์จัตุรมุข

พระอุโบสถ ขนาดเล็กย่อส่วน อาคารทรงไทย ก่ออิฐถือปูน ผังพระอุโบสถประดับด้วยหินอ่อน หลังคามุงกระเบื้องสี ไบระกา ช่อฟ้า บราลี ประดับกระจกฝีมือช่างหลวง หน้าบันมีลวดลายปูนปั้นรูปตราพระมหาพิชัยมงกุฎ ซึ่งเป็นตราประจำรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งจัดเป็นปูชนียที่มีชื่อเสียงของเมืองเพชรบุรี

พระสุทธเสลเจดีย์ ตั้งอยู่ด้านหลังพระอุโบสถเป็นเจดีย์ทรงกลม เนื้อหินอ่อนสีเทาอมเขียว ที่มีประวัติความเป็นมา กล่าวคือ เมื่อสลักหินอ่อนเป็นชิ้น และประกอบที่เกาะสีชังเสร็จแล้วได้นำลงมาประกอบใหม่บนยอดเขาแห่งนี้

หอรระฆัง เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ทรงสี่เหลี่ยมย่อมุมขนาดเล็ก (อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. มปป : 70-75)

วัดมหาสมณาราม หรือวัดเขาวัง ตั้งอยู่บนไหล่เขาด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของพระนครคีรี เดิมวัดนี้มีชื่อเรียกว่า วัดเขาสมน ในสมัยรัชกาลที่ 4 ทรงสร้างพระนครคีรี บนเขาวังนั้น วัดเขาวังมีอยู่แล้ว เป็นวัดของพระฝ่ายมหานิกาย วัดนี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้บูรณปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ เมื่อทรงสร้างพระนครคีรี และพระราชทานนามว่า วัดมหาสมณาราม ภายในพระอุโบสถมีภาพเขียนฝีมือชาวอินโดจีน จิตรกรเอกคนแรกของไทยที่ใช้วิธีการเขียนภาพแบบทัศนียวิทยา คือ การใช้สี และแสงเงาในการจัดองค์ประกอบให้เกิดเป็นมิติ มีระยะใกล้-ไกลอย่างชาวตะวันตก ซึ่งภาพเขียนฝาผนังทั้ง 4 ด้าน เป็นภาพการไปนมัสการพระพุทธบาท และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ทางพระพุทธศาสนา เช่น พระปฐมเจดีย์ พระบรมธาตุนครคีรีธรรมราช นอกจากนี้ยัง

มีภาพพระนครคีรี และภาพพระพุทธรูปโฆษาจารย์แปลคัมภีร์ที่ลังกา ซึ่งนับเป็นภาพวาดฝีมือขรัวอินโข่งแห่งเดียวในเมืองเพชรบุรี ซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่าน (นงเยาว์ แสนโกศิก. 2543 : 56)

วัดธ้อเจริญธรรม ตั้งอยู่ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง ชมพระอุโบสถสมัยอยุธยา และภาพจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้างหลังพระประธาน ซึ่งเป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 58)

วัดเพชรพลี/เสาชิงช้า ตั้งอยู่ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง วัดเพชรพลีไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นเมื่อใด วัดเพชรพลี/เสาชิงช้าไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นเมื่อใด แต่เป็นวัดขนาดใหญ่อยู่ใจกลางเมืองในบริเวณซึ่งสันนิษฐานว่าเคยเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของพวกพราหมณ์มาก่อน เนื่องจากมีเทวสถาน โบสถ์พราหมณ์ และหมู่บ้านพราหมณ์อยู่ใกล้ ๆ วัด สิ่งที่น่าสนใจได้แก่

พิพิธภัณฑสถานวชิรปราสาท ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุมีคุณค่า และเก่าแก่สมัยอาณาจักรสุวรรณภูมิ เช่น พระเสมาธรรมจักร และกวางหมอบ นอกจากนี้ยังมีโบราณวัตถุสมัยทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย และอยุธยา เช่น พระพุทธรูป พระพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นของเก่าที่มีค่าที่เก็บรวบรวมมาเป็นเวลานาน

บ่อน้ำศักดิ์ เรียกว่า บ่อเพชรมหาชัยมงคล อยู่กลางวัด มีพระเจดีย์ใหญ่ ซึ่งสันนิษฐานว่าสร้างสมัยพระเจ้าปราสาททอง และได้มีการบูรณะสืบต่อกันมา (สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์. 2536 : 66)

เสาชิงช้า บริเวณเสาชิงช้านี้เป็นเขตเทวสถานในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีการประกอบพิธีสำคัญ ในเมืองเพชรบุรีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ปัจจุบันเสาชิงช้ามีการทำขึ้นมาใหม่แต่ยังไม่แล้วเสร็จ

เจดีย์แดง ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 บ้านไร่เพนียด ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง ริมแม่น้ำเพชรบุรีฝั่งตะวันตก เจดีย์แดงเป็นเจดีย์ย่อมุมไม้ยี่สิบ ฐานสิงห์ ก่ออิฐไม่ถือปูน สูงประมาณ 20 เมตร สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยอยุธยา ซึ่งตรงกับสมัยพระเจ้าเสือ พ.ศ. 2244 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 62) นับเป็นโบราณสถานที่เก่าแก่มาก กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2481 (สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์. 2356 : 78)

ศาลหลักเมือง ตั้งอยู่ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง แต่เดิมศาลหลักเมืองสร้างอยู่ใจกลางเมืองเพชรบุรี ต่อมาแม่น้ำเพชรบุรีเปลี่ยนทิศทางเดินใหม่ ชาวเมืองจึงอพยพมาอยู่ริมแม่น้ำ ศาลหลักเมืองจึงอยู่ไกลจากย่านชุมชนในปัจจุบัน สันนิษฐานว่าแต่เดิมศาลหลักเมืองน่าจะสร้างตั้งแต่สมัยอยุธยา ต่อมาคงจะชำรุดทรุดโทรม จนกระทั่งเมื่อ พ.ศ. 2472 มีการบูรณะขึ้นใหม่โดยชาวจีน ปัจจุบันเป็นอาคารทรงไทยก่ออิฐถือปูน มีลักษณะศิลปะจีนผสมผสานอยู่ตราบนานทุกวันนี้(กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 63) ภายในศาลหลักเมืองประดิษฐานเทวรูปประจำเมือง ลงรักปิดทองงดงามมาก สูงประมาณ 75 เซนติเมตร เรียกกันว่า เจ้าพ่อหลักเมือง สองข้างเทวรูปองค์ใหญ่มีเทวรูป

ป่องค์เล็กหนึ่งองค์หนึ่งยืนองค์หนึ่ง ซึ่งเป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยา กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็น โบราณสถานแห่งชาติเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2478 (สุทธิลักษณ์ อัมพวันวงศ์. 2356 : 78)

วัดโคก ตั้งอยู่ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง ศาลาการเปรียญเป็นที่เก็บรักษา พระพุทธรูปไว้หลายองค์ มี 2 องค์ที่มีจารึกที่ฐาน เป็นพระพุทธรูปที่สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้ยังมีสมุดข่อย ซึ่งเป็นตำรายาแผนไทยที่มีสรรพคุณใช้รักษาโรค ตลอดจนมีวรรณคดีของ เพชรบุรีอยู่หลายเรื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 63)

ถ้ำเขาหลวง อยู่บนเขาหลวง ตำบลธงชัย อำเภอเมือง ถ้ำเขาหลวงเป็นถ้ำขนาดใหญ่สองถ้ำ ติดต่อกัน ภายในถ้ำมีพระพุทธรูป และสถูปเจดีย์น้อยใหญ่อยู่หลายองค์ เป็นฝีมือของหลวงพ่อกุญชร ซึ่งเป็นช่างชั้นครูของเมืองเพชร มีสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ พระพุทธรูปที่สำคัญ เช่น พระพุทธไสยาสน์ ขนาด 6 เมตร พระพุทธรูปปางมารวิชัยองค์ใหญ่ นอกจากนี้ยังมีตราประจำพระองค์ในรัชกาลที่ 1-5 ประดิษฐานไว้ที่ฐานพระพุทธรูป พระพุทธรูปเหล่านี้ส่วนใหญ่สร้าง และ บูรณะตามพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และภายในถ้ำยังมีหินงอกหินย้อย ที่งดงามน่าชมอยู่เป็น ระยะ ๆ (อนุวัณน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. ม.ป.ป. : 100)

วัดโรงเข้ ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านโรงเข้ ตั้งอยู่ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมือง ลักษณะของสิ่งก่อสร้างที่มีอยู่ เช่น วิหาร สันนิษฐานว่าวัดนี้น่าจะมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 63)

วัดหนองควง ตั้งอยู่ตำบลต้นมะพร้าว อำเภอเมือง สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างในสมัยอยุธยา ตอนปลาย หรือรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีเจดีย์ทรายตั้งอยู่หน้าอุโบสถ จำนวน 2 องค์ ฐานสิงห์สองชั้น ค่อนข้างสูง มีบัวกลุ่มรองรับองค์ระฆังซึ่งเป็นทรงสี่เหลี่ยม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 63)

วัดลาด ตั้งอยู่ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง มีศาลาการเปรียญซึ่งเป็นอาคารไม้ขนาดใหญ่ มีการบูรณะหลายครั้ง ตัวไม้ส่วนใหญ่นำเอามาจากวัดป่าแก้ว ซึ่งเชื่อว่าเดิมเป็นตำหนักของพระเจ้าตากสิน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 64)

วัดนาค ตั้งอยู่หมู่ 1 ตำบลช่องสะแก อำเภอเมือง เป็นวัดเก่าแก่แต่สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ได้ถูกเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามปรากฏหลักฐานว่าโบสถ์เป็นศิลปะสมัยอยุธยา จึง สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นวัดที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 64)

วัดแรก ตั้งอยู่ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง เป็นวัดเก่าแก่ที่มีมาแต่โบราณ พบ โบราณวัตถุ เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นภาชนะดินเผา อุโบสถเป็นเครื่องไม้ อายุราว 100 ปี หลังคามุง กระเบื้อง ประดับช่อฟ้าใบระกา พระอุโบสถเป็นไม้แห่งเดียวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 64)

วัดถ้ำหว่า ตั้งอยู่ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมือง หลักฐานที่เหลืออยู่ได้แก่ เสาหินทรายแดง ขนาดเล็ก ชั้นส่วนกระเบื้องกาบู่ กระเบื้องเชิงชาย ลวดลายปูนปั้นประดับเจดีย์ และพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย จำนวน 3 องค์ ประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชีเป็นแบบฐานสิงห์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 64)

วัดหนองหว่า ตั้งอยู่หมู่ 8 บ้านหนองหว่า ตำบลหนองขนาน อำเภอเมือง กล่าวกันว่าบ้านหนองหว่าเป็นนิเวศสถานเดิมของสมเด็จพระสังฆราชแดงโม กล่าวกันว่าเมื่อท่านกลับมาบูรณะวัดใหญ่สุวรรณาราม สันนิษฐานว่าคงได้ทำการบูรณะวัดหนองหว่าด้วย สิ่งก่อสร้างส่วนใหญ่ได้รับการซ่อมแซมเปลี่ยนแปลงเกือบหมด เหลือเพียงบานประตูไม้แกะสลักของพระอุโบสถหลังเก่า เป็นไม้แกะสลักลวดลายงดงาม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 64)

แหล่งโบราณคดีโคกแครง ตั้งอยู่ที่บ้านใหม่ ตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมือง สภาพทั่วไปเป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีฝั่งตะวันตก พื้นที่ประมาณ 3-4 ไร่ พบเนินดิน ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงประมาณ 5 เมตรจากระดับน้ำทะเล โดยรอบเป็นทุ่งนา บนพื้นดินพบร่องรอยของโบราณวัตถุหนาแน่นมาก ส่วนใหญ่เป็นภาชนะดินเผา มีทั้งภาชนะดินเผาเนื้อหยาบ และภาชนะดินเผาเคลือบแบบต่าง ๆ ตลอดจนเศษเครื่องถ้วยจีน นอกจากนี้ยังพบเปลือกหอยแครงอีกเป็นจำนวนมาก จากหลักฐานต่าง ๆ ที่พบ สันนิษฐานในเบื้องต้นว่า แหล่งโบราณคดีโคกแครงมีลักษณะเป็นที่พักอาศัย หรือแหล่งชุมชนสมัยโบราณ ซึ่งมีอายุอยู่ราว 300 – 500 ปีมาแล้ว

วัดอุทัยโพธาราม ตั้งอยู่ถนนหน้าเรือนจำ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี วัดนี้นับเป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งในจังหวัดเพชรบุรี ต่อมามีการบูรณะ และได้รับการอุปถัมภ์จากตระกูลขุนนาค ภายในวัดบรรยากาศร่มรื่น สิ่งที่หน้าชม คือ โบสถ์แบบมหาอุด โดยด้านหลังเป็นผนังทึบ บริเวณหน้าบันด้านหน้ามีลายปูนปั้นเก่าแก่รูปยักษ์ และราหู ปีกนกด้านซ้ายเป็นลายรูปยักษ์ ด้านขวาเป็นภาพนุมาณ ซึ่งลายปูนปั้นส่วนใหญ่นำมาจากเรื่องรามเกียรติ์ หน้าบันด้านหลังมีลายปูนปั้นเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑล้อมรอบด้วยลายดอกไม้ ช่อฟ้า หางหงส์ ทำเป็นปูนปั้นรูปลิง ยักษ์ และเทพพนม แทนช่อฟ้า และหางหงส์แบบวัดทั่วไป (อนุวัฒน์ วัฒนวงศ์สว่าง. ม.ป.ป. : 85-86)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัชฌวดี กมลาศน์ ณ อยุธยา (2534) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางอนุรักษ์โบราณสถาน และพัฒนาเมืองเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพทางผังเมืองของเพชรบุรีในปัจจุบัน ศึกษาความเป็นมา และคุณค่าของโบราณสถานในชุมชนเมือง ศึกษาสภาพปัญหาของบริเวณโบราณสถานสถานที่เป็นอยู่ และความสัมพันธ์กันบริเวณโดยรอบ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนเมืองเพชรบุรี ดำเนินการศึกษาโดยหาข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอแนะแนวทางอนุรักษ์โบราณสถาน และพัฒนาเมือง จากการศึกษาพบว่าเมืองกำลังมีการเติบโตสองแบบ คือ การขยายตัวออกไปนอกเขตเทศบาลเมือง และการเพิ่มความหนาแน่นในเขตเทศบาลเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน ในระดับโบราณสถานย่านและชุมชนเมือง ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างโบราณสถานกับเมือง ในแง่โบราณสถานเป็นข้อจำกัดในการเพิ่มความหนาแน่นของชุมชนเมือง ขณะที่เมืองก็มีการรุกล้ำและล้อมรอบโบราณสถานในทุกด้าน ทำให้เกิดปัญหาในด้านการใช้ที่ดิน โครงการการสัญจรและการคมนาคม การขาดที่ว่างโล่ง และที่พักผ่อนสาธารณะ รวมทั้งการปิดตัวของโบราณสถาน

การเสนอแนะแนวทางแก้ไข จึงแบ่งเป็นสองระดับ คือ ในระดับนโยบายมีเป้าหมายเพื่อให้การศึกษาความรู้ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองแก่ผู้วางแผน ผู้ปฏิบัติในระดับจังหวัดและชุมชน รวมถึงประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเข้าใจร่วมกัน มีความสะดวกในด้านการประสานงานด้านอนุรักษ์ และพัฒนาเมือง ในระดับหน่วยงานและท้องถิ่นทำให้แผนงานสามารถดำเนินตามเป้าหมายได้สำเร็จ ระดับชุมชนเมือง แบ่งพื้นที่การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเป็น 2 เขต คือ พื้นที่รอบนอกเขตเทศบาลเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของเมืองในอนาคต และพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองเป็นเขตอนุรักษ์โบราณสถานและชุมชนเมือง มีเป้าหมายเพื่อจัดระเบียบการใช้ที่ดิน ระบบสาธารณูปโภค ระบบสาธารณูปการ ระบบโครงข่ายถนน และวางจรรยาบรรณการทัศนอาจร เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ และสร้างการพึ่งพิงระหว่างโบราณสถานกับเมืองให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืน

ประสาร พันธุ์ลิมา (2537) ได้ศึกษาเรื่อง การประสานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน-ชะอำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์นโยบาย แผน และการดำเนินการพัฒนาของภาครัฐ ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะ ประกอบแนวทางในการประสานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน-ชะอำให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาแสดงให้เห็นความไม่สอดคล้องระหว่างนโยบาย แผน และมาตรการควบคุมซึ่งกำหนดโดยหน่วยราชการในระดับต่าง ๆ ทั้งยังขาดการประสานการเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ที่มีอาณาเขตติดต่อกัน การพัฒนาและการควบคุมดังกล่าวยังขาดการตอบรับกับการพัฒนาของภาคเอกชน และความต้องการของนักท่องเที่ยว

การประสานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน-ชะอำ จึงจำเป็นต้องการเชื่อมโยงระหว่างนโยบายแผน และการดำเนินการในแนวตั้งโดยหน่วยราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น

และหน่วยรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ประกอบกับการเชื่อมโยงในแนวนอนโดยการประสานนโยบายแผน และการดำเนินการในระหว่างหน่วยราชการในระดับเดียวกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานการพัฒนาระหว่างหน่วยงานส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ซึ่งถูกแบ่งแยกพื้นที่ การบริหารราชการออกจากกัน ทั้งนี้การพัฒนาจะต้องคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว และการตอบสนองต่อความต้องการนั้น ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาของภาคเอกชน

ธเนศ ศรีสถิตย์ (2542 : 110-115) ได้ศึกษาบทบาทของท้องถิ่นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษาชายหาดชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาบทบาทของการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายหาดชะอำแบบยั่งยืน โดยศึกษาสภาพที่เป็นอยู่เดิมของชายหาดชะอำ และสภาพที่แปรเปลี่ยนไปเมื่อการท่องเที่ยวเจริญขึ้น และเน้นให้ท้องถิ่นเป็นผู้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสืบไป โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ชายหาดชะอำมีปัญหาที่เกิดจากการรुकล้าชายหาดของผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร การรुकล้าผิวจราจรของทางแบริ่งลอย ปัญหาการขายอาหารที่มีราคาแพง ปัญหาการจราจรแออัดในช่วงวันหยุด สถานที่จอดรถไม่เพียงพอ น้ำประปาไม่เพียงพอ ปัญหาขยะมูลฝอย ตลอดจนปัญหาสิ่งแวดล้อม และมีบางส่วนที่มีผลกระทบต่อสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เนื่องจากขาดการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตลอดจนการจัดผังเมืองที่ดี ซึ่งปัญหาเหล่านี้ควรได้รับการแก้ไขอย่างรอบคอบและจริงจัง โดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชนทั่วไป โดยผู้วิจัยได้เสนอโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นให้ตระหนักถึงสภาวะแวดล้อม การรู้จักใช้และรักษาทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล การเข้ามามีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนการรักษาไว้ซึ่งประเพณี อันเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นของชาวชะอำ ทั้งนี้เพื่อความคงอยู่ของสังคมท้องถิ่น และสามารถพึ่งตนเองได้ไม่ว่าจะในสภาวะทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร อันเป็นแนวทางหลักสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้

ปาณิดล นิยมคำ (2544 : 100-103) ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัดไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีจังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษากระบวนการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัดไปปฏิบัติ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ จำนวน 15 คน ผลการศึกษาพบว่า นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งแยกออกเป็นแผนงาน และโครงการต่าง ๆ นั้น ในด้านวัตถุประสงค์มีความชัดเจนในแต่ละโครงการในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดรับรู้ นโยบายมาจากการเข้าร่วมประชุม การถ่ายทอด การมอบหมายงาน และการอ่านจากเอกสาร รายงานประจำปี นอกจากนี้พบว่า สมรรถนะของหน่วยงานซึ่งได้แก่ บุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ มีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานตามนโยบายการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องมีน้อย ในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีการกำหนดภารกิจและมอบหมาย

งานมีความชัดเจน มีการติดตามและประเมินผลโครงการ แต่จะมีปัญหาในด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร โดยปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญได้แก่ ปัญหาในด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ปัญหางบประมาณมีจำนวนจำกัดและมีไม่เพียงพอ บุคลากรไม่เพียงพอ และขาดความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน รวมทั้งปัญหาเรื่องประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวท้องถิ่นเท่าที่ควร

วิญญา พิชกานต์. (2544) ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยทางเท้าในเมืองเชียงใหม่ เพื่อศึกษาตลาด และลักษณะของการท่องเที่ยวในเมืองเชียงใหม่ ปัจจัยที่เป็นศักยภาพ และข้อจำกัดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยทางเท้าในเมืองเชียงใหม่ รวมถึงเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการจัดเส้นทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวโดยทางเท้าที่เหมาะสม ผลการศึกษาพบว่า เมืองเชียงใหม่ประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม ประเพณี และวัฒนธรรม วิถีชีวิต และยังเป็นศูนย์รวมของที่ระลึก ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งอยู่ไม่ไกลกันมากนักสามารถเดินเชื่อมถึงกันได้สะดวก และจากการศึกษาองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยทางเท้าในเมืองเชียงใหม่ พบว่า นอกจากองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และกิจกรรมที่น่าสนใจในเมืองแล้ว องค์ประกอบที่ควรให้ความสำคัญเพื่อสร้างให้เมืองเชียงใหม่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวโดยทางเท้ายังประกอบด้วยการจัดระเบียบการจราจร ทางเท้า การใช้ประโยชน์ที่ดินในเมือง แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมบริการ สภาพแวดล้อม รวมถึงสังคม และชุมชน ซึ่งต้องมีมาตรการพัฒนา และควบคุมให้เหมาะสม ในการศึกษาครั้งนี้ได้เสนอเส้นทางท่องเที่ยวโยทางเท้าในเมืองเชียงใหม่ 5 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางชมสถาปัตยกรรมและโบราณสถาน เส้นทางชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในเมือง เส้นทางชมและจับจ่ายสินค้าของที่ระลึก และเส้นทางชมชุมชนอีก 2 เส้นทาง และเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยทางเท้าในเมืองเชียงใหม่ควรเปลี่ยนแปลงระบบการจราจรเดิมบางส่วน และจำกัดการใช้ยานพาหนะในเมือง รวมทั้งปรับปรุงทางเท้าให้สะดวกปลอดภัย และสวยงาม เหมาะสมกับวัฒนธรรมการสัญจรในเมือง ซึ่งต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สงศรี วงษ์เวช (2545 : 69-71) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของลุ่มแม่น้ำปิงในอดีต รูปแบบการท่องเที่ยวลุ่มแม่น้ำปิงในปัจจุบัน และเสนอแนวทางจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของลุ่มแม่น้ำปิง โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ทั้งผู้อาวุโสภายในชุมชน เจ้าของกิจการ ร้านอาหาร เจ้าอาวาส เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และเอกชน จากการศึกษาพบว่า ลุ่มแม่น้ำปิงมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานควบคู่กับประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่ สองฝั่งลุ่มแม่น้ำปิงมีความสำคัญทางด้านการค้าขายทางเรือ และทางคมนาคม นอกจากนี้ชุมชนในปัจจุบันยังร่วมมือกันอนุรักษ์ศาสนสถานและโบราณสถานไว้ ผลการศึกษาถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของลุ่มแม่น้ำปิงสามารถสรุปได้ว่า การจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำยังไม่เห็นเด่นชัด ควรให้หน่วยงานของรัฐเข้ามามีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มน้ำปิง โดยการสนับสนุนจากชุมชนและเอกชน พร้อมทั้งการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการเพิ่มรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ให้แก่นักท่องเที่ยว อันจะนำรายได้มาสู่ชุมชน

ไพฑูรย์ ปานทอง (2546 : 75-77) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ ทั้งโดยรวม และรายด้าน คือด้านธรรมชาติ และด้านมนุษย์สร้างขึ้น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 450 คน และวิเคราะห์ข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) และค่าความแปรปรวนทิศทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นให้มีการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุด คือ ที่จอดรถและสิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมา คือ ห้องน้ำสุขา ถนน/เส้นทางลงชายหาดและเลียบริมชายหาด และการเก็บขยะ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวชาวไทยยังมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำจังหวัดเพชรบุรี โดยรวมและด้านมนุษย์สร้างขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับด้านตามธรรมชาติมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน ยกเว้นเพศ ไม่มีผลทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสภาพทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง และคณะ (ม.ป.ป. : 63) ศึกษาวิจัยเรื่อง เส้นทางท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อศึกษาเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมกับกิจกรรมการอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาดด้านการท่องเที่ยว และการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรม โดยดัดแปลงระบบข้อมูลเพื่อเป็นความรู้แก่นักท่องเที่ยว รวมถึงสร้างแรงจูงใจให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกันอนุรักษ์ ดูแลรักษา งานด้านสถาปัตยกรรมให้ทรงคุณค่าอยู่เสมอไป จากการศึกษาค้นคว้า มีเส้นทางทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์จำนวน 14 เส้นทาง เป็นเส้นทางที่เหมาะสมตามเงื่อนไขของระบบการท่องเที่ยว และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ซึ่งแต่ละเส้นทางเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวในลักษณะ การท่องเที่ยวด้วยตนเองโดยการเดินเท้า และการคมนาคมขนส่งอื่น ๆ เส้นทางส่วนใหญ่เหมาะสำหรับทุกช่วงวันเวลา และฤดูกาล ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถกำหนดเปลี่ยนแปลงเส้นทางได้ตามความพึงพอใจ และแต่ละเส้นทางมีสิ่งดึงดูดใจเพื่อการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ดังนั้นการจัดเส้นทางสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์ต้องมีการประสานงานที่ดี และการจัดการระบบที่เหมาะสม โดยหน่วยงานหรือองค์กรในระดับท้องถิ่น ชุมชน และผู้ประกอบการเพื่อการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเสนอแนวทางในการพัฒนาพื้นที่แต่ละแห่งจำเป็นต้องจัดทำนโยบายเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างตรงกันทั้งหน่วยงานราชการ และส่วนท้องถิ่น โดยการวางแผนงาน และโครงการต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพื่อนำไปปฏิบัติ นอกจากนี้ยังต้องติดตาม และประเมินผลของโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงจะต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบ โดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม องค์กรประกอบทางการท่องเที่ยวนับเป็นปัจจัยสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ และกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงมาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้เส้นทางท่องเที่ยวมีความสวยงาม และมีศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยว ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาเป็นฐานความคิดในการศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีคุณค่า และได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การสำรวจสภาพพื้นที่
2. การตรวจสอบทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง (Resource Audit)
3. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ประชาชนในท้องถิ่นในพื้นที่ที่ศึกษา
2. นักท่องเที่ยวชาวไทย
3. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน
4. ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างของประชากร ซึ่งกำหนดจำนวนตัวอย่าง โดยรวมกลุ่มตัวอย่างของประชาชนจำนวน 5 ตำบล (44,167 คน) และนักท่องเที่ยวชาวไทย (230,896 คน) ซึ่งรวมประชากรได้ทั้งสิ้น 275,063 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยหลักการคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane(1967 : 886) กล่าวคือ

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
N = ขนาดของประชากร
e = ขนาดของความคลาดเคลื่อนที่กำหนด
ว่าจะให้มีระดับนัยสำคัญเป็น 0.05

ดังนั้นเมื่อคำนวณตามสูตร จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399 คน โดยผู้วิจัยได้แบ่งสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างระหว่างนักท่องเที่ยว : ประชาชนในพื้นที่ที่ศึกษา คิดเป็นอัตราส่วน 1 : 5

1. ประชาชนในพื้นที่ที่ศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะประชาชนที่อาศัยในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จากจำนวนตำบลทั้งหมด 24 ตำบล โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากคิดเป็นจำนวน 1 ใน 5 ของจำนวนตำบลทั้งหมด ได้พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลหาดเจ้าสำราญ (4,497 คน) ตำบลไร่ส้ม (5,835 คน) ตำบลท่าราบ (14,561 คน) ตำบลธงชัย (7,563 คน) และตำบลคลองกระแซง (11,711 คน) รวมประชากรทั้งสิ้น 44,167 คน (ที่ทำการปกครองจังหวัดเพชรบุรี ข้อมูล ณ เดือน กันยายน 2548) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 67 คน ด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ที่ศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยประชากรกลุ่มนี้จำนวน 230,896 คน (กองวิชาการ และแผนงาน เทศบาลเมืองเพชรบุรี : 2549) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

3. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด อาทิเช่น ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ศูนย์การท่องเที่ยวและนันทนาการจังหวัดเพชรบุรี เจ้าหน้าที่งานประชาสัมพันธ์ และการท่องเที่ยว รวมถึงเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4. ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกผู้ประกอบการที่พัก/โรงแรม ผู้ประกอบการด้านร้านอาหาร และผู้ประกอบการด้านร้านขายของที่ระลึก รวมทั้งสิ้น 5 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แบบสำรวจ

1.1.แบบสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว (Resource Audit) เป็นแบบตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว จัดทำโดยสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ร่วมกับOxford Brooks University School of Planning (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2548 : 77-79) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสำรวจ ตรวจสอบ แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ดังประเด็นต่อไปนี้ รายการทรัพยากรธรรมชาติ รายการทรัพยากรวัฒนธรรม รายการมหรหรรรมและปรากฏการณ์สำคัญ ทรัพยากรด้านกิจกรรม ทรัพยากรด้านบริการ

2. แบบตรวจสอบสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2547 : เอกสารประกอบการสอน) ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบที่จัดทำโดยสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อตรวจสอบสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีประเด็นต่าง ๆ จำนวน 20 ข้อ

3. แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน

4. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1. แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เทศกาล และงานประเพณี กิจกรรม และการบริการด้านการท่องเที่ยว ลักษณะคำถามประกอบด้วยคำถามให้ตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือกห้าระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 ระดับความสนใจการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ลักษณะคำถามประกอบด้วยคำถามให้ตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือกห้าระดับ คือ สนใจอย่างยิ่ง สนใจ เฉย ๆ ไม่แน่ใจ ไม่สนใจ และไม่สนใจอย่างยิ่ง

ตอนที่ 4 การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ลักษณะคำถามประกอบด้วยคำถามให้ตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือกห้าระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด (Open Question)

4.2. แบบสอบถามประชาชนในท้องถิ่น

แบบสอบถามประชาชนในท้องถิ่นมีลักษณะคล้ายคลึงกับแบบสอบถามของนักท่องเที่ยว โดยมีประเด็นคำถามเรื่องการมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพิ่มเข้ามานอกเหนือจากประเด็นคำถามอื่น ๆ ที่มีอยู่ในแบบสอบถามของนักท่องเที่ยว

ในส่วนของแบบสอบถามความคิดเห็น/ความสนใจมีการวัดโดยใช้มาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับความคิดเห็นในแบบสอบถามมีเกณฑ์การให้เป็นค่าคะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง/สนใจอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย/สนใจ	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ/เฉย ๆ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย/ไม่สนใจ	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/ไม่สนใจอย่างยิ่ง	1	คะแนน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพ และสมบูรณ์ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อนำมาพิจารณากำหนดเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
3. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการวิจัย และสรุปแนวคิดในการวิจัย
4. สร้างเครื่องมือตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยใช้คำถามปลายปิด (Close – ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open – ended Question) โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 แบบ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 กลุ่มตัวอย่าง
5. นำแบบสอบถามที่สร้างให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา และตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงและแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้
6. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปปรึกษาอาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญพิจารณา เพื่อตรวจและแก้ไขความสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำคำตอบมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ของ ครอนบาค (Cronbach) (วัฒนา สุนทรชัย. 2549 : ระบบออนไลน์) ดังนี้

$$\alpha = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(1 - \frac{\sum_{i=1}^k S_i^2}{S_p^2} \right)$$

เมื่อ α	=	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
k	=	จำนวนข้อคำถาม
S_i^2	=	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
S_p^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

เมื่อคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นดังกล่าวแล้ว ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้เครื่องมือที่ได้มาตรฐาน จึงจะนำไปเก็บคะแนนภาคสนามต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งได้จากการสำรวจสภาพพื้นที่ที่ศึกษา โดยการสังเกตการณ์ด้านต่าง ๆ การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว การรักษาสภาพแวดล้อม โครงสร้างสาธารณูปโภค และการให้บริการต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งได้จากการรวบรวมการค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร รายงานการวิจัย สารนิพนธ์/ปริญญาานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแผนและข้อมูลต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนพื้นที่ที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำไปใช้ในการสำรวจภาคสนาม และวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ ต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว การสังเกตการณ์ด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ศึกษา และการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวมาวิเคราะห์ และออกแบบเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ให้มีประสิทธิภาพต่อไป สำหรับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดผู้วิจัยนำมากระทำข้อมูลโดยการประมวล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้มาทำการจัดระบบข้อมูลโดยการบันทึกลงในโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ โดยใช้การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็น/ความสนใจ โดยการประเมินค่าเฉลี่ยจากเกณฑ์การประเมินผล (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538 : 10) และแปลความหมายคะแนน ดังนี้

4.21 – 5.00	มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง/สนใจอย่างยิ่ง
3.41 – 4.20	มีความเห็นด้วย/สนใจ
2.61 – 3.40	ไม่แน่ใจ/เฉย ๆ
1.81 – 2.60	ไม่เห็นด้วย/ไม่สนใจ
1.00 – 1.80	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/ไม่สนใจอย่างยิ่ง

4. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน

ค่าร้อยละ (P) เป็นค่าสถิติที่บอกสัดส่วนจำนวนร้อยละ คำนวณจากสูตร

(ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 38)

$$P = \frac{X}{N} \times 100$$

เมื่อ P = ค่าร้อยละ
X = ค่าของข้อมูล
N = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เป็นค่าที่ได้จากการเอาผลรวมของข้อมูลทั้งหมดหารด้วยจำนวนข้อมูลทั้งหมด คำนวณจากสูตร (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2541 : 35)

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าเฉลี่ยของคะแนน
 $\sum_{i=1}^n X_i$ = ผลรวมค่าของข้อมูลคุณความดี
n = จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด. ม.ป.ป. : 86)

$$S = \sqrt{\frac{\sum (x - \bar{x})^2}{N - 1}}$$

เมื่อ S = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
X = ค่าของข้อมูลแต่ละตัว
 \bar{X} = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum(X - \bar{X})$ = ผลรวมของค่าเบี่ยงเบนของคะแนนแต่ละตัว
จากค่าเฉลี่ย
N = จำนวนข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเพื่อเสนอเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และเสนอแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์รายละเอียดตามลำดับต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และข้อมูลจากการสำรวจสภาพพื้นที่

1.1 ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว และการวิเคราะห์

การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการ

4. การนำเสนอเส้นทางการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

5. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง

จังหวัดเพชรบุรี

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และการสำรวจสภาพพื้นที่

เมืองเพชรบุรีมีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ลุ่ม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนาข้าว และสวนผลไม้ มีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น การทำนา การเลี้ยงสัตว์ ประมง และการทำสวนผลไม้ นอกจากนี้ยังมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรต่าง ๆ เช่น การทำโรงงานน้ำตาล การทำขนมหวาน เป็นต้น สังคมของชุมชนในอำเภอเมืองเพชรยังคงมีวัดวาอารามจำนวนมากเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ดังจะเห็นได้จากจำนวนวัดที่มีอยู่กระจัดกระจายโดยรอบ นอกจากนี้ภายในวัดยังเป็นแหล่งรวบรวมงานศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ทั้งงานจิตรกรรม งานสถาปัตยกรรม และงานจำหลักไม้ที่สวยงามที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ จึงนับได้ว่าอำเภอเมืองเพชรเป็นแหล่งรวบรวมงานศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ไว้ด้วยกัน โดยมีการแบ่งการปกครองเป็น 24 ตำบล 183 หมู่บ้าน 3 เทศบาล และ 13 องค์การบริหารส่วนตำบล การศึกษามีตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังมีสาธารณูปการ และสาธารณูปโภคครบครัน ไม่ว่าจะเป็นการสาธารณสุข ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ

ลักษณะโดยทั่วไปของการท่องเที่ยวยังไม่คึกคักมากนัก ในบางช่วงเวลาและดูเงี่ยบเหงาอันเนื่องมาจากขาดการประชาสัมพันธ์ โดยนักท่องเที่ยวจะกระจุกตัวตามแหล่งท่องเที่ยวที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะสภาพถนนหนทางสะดวกเรียบร้อย แต่บางช่วงมี

การจราจรคับคั่งเกินไป นอกจากนี้ยังขาดข้อมูลด้านป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย และ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวตามจุดสำคัญต่าง ๆ ในอำเภอเมืองเพชรบุรี

1.1. ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว และการวิเคราะห์การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

จากการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยวเมื่อนำมาจำแนกจะสามารถสรุปได้เป็น 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

1.1.1. ทรัพยากรธรรมชาติ

1.1.1.1. ภูมิทัศน์ 3 แห่ง ได้แก่

ภาพประกอบ 7 หาดเจ้าสำราญ¹

หาดเจ้าสำราญ

หาดเจ้าสำราญ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญมาตั้งแต่ครั้งอดีต ตามประวัติศาสตร์ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถเคยเสด็จมาที่นี่ ทรงพอพระทัยในความงดงามของหาดนี้มาก และในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยก็เคยเสด็จมาประทับพักในคราวเสด็จปักขีไต้ทางชนมรค ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระตำหนักที่ประทับขึ้นริมหาดแห่งนี้ เรียกว่า ค่ายหลวงหาดเจ้าสำราญ จนทำให้หาดเจ้าสำราญมีชื่อเสียงมากในครั้งนั้น ต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายพระตำหนักไปสร้างใหม่ที่อำเภอชะอำ เรียกว่า พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน หาดเจ้าสำราญนั้นเป็นชายหาดที่เงียบสงบ มีหมู่บ้านชาวประมงเล็ก จึงเหมาะสำหรับการท่องเที่ยวชมธรรมชาติ

¹ ภาพประกอบ 7 – 38 เป็นฝีมือการถ่ายภาพของผู้วิจัย ระหว่างเดือนมีนาคม – เดือนมิถุนายน 2550

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมือง เพชรบุรี จากนั้นให้ใช้ทางหลวงหมายเลข 3177 ผ่านมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีไปอีกประมาณ 15 กิโลเมตร จะผ่าน สภ.ต. หาดเจ้าสำราญทางด้านซ้ายมือ เมื่อถึงสี่แยกให้ตรงไปก็จะถึงหาดเจ้าสำราญ

นักท่องเที่ยวสามารถไปพักผ่อนท่องเที่ยวได้ทุกวัน บริเวณหาดได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี มีสถานที่จอดรถ ถึงขยะตามจุดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีบริการห้องสุขา เสียค่าบริการครั้งละ 3 บาท ส่วนห้องอาบน้ำ เสียค่าบริการครั้งละ 10 บาท บริเวณโดยรอบมีร้านอาหาร และเครื่องดื่มจำหน่าย รวมถึงยังมีร้านขายของที่ระลึก และมีร้านริมชายหาดให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน และเพลิดเพลินไปกับบรรยากาศของหาดเจ้าสำราญ ด้านหน้าหาดมีป้ายสื่อความหมายอธิบายประวัติความเป็นมาของหาดเจ้าสำราญ และจากตัวเมืองมาจนถึงหาดเจ้าสำราญ มีป้ายบอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง

ภาพประกอบ 8 ถ้ำเขาหลวง

ถ้ำเขาหลวง

เขาหลวงเป็นภูเขาขนาดย่อม สูงประมาณ 92 เมตร ภายในมีถ้ำเขาหลวง ซึ่งเป็นที่รู้จักทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ดังปรากฏในบันทึกของชาวยุโรปที่ได้มาเมืองเพชรบุรีเมื่อราว 100 ปีก่อน ล้วนกล่าวถึงการเดินทางไปเที่ยวชมเขาหลวงทั้งสิ้น ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

ภายในถ้ำมีพระพุทธรูป และสถูปเจดีย์น้อยใหญ่อยู่หลายองค์ ทั้งพระพุทธรูปไสยาสน์ขนาด 6 เมตร พระพุทธรูปปางมารวิชัยองค์ใหญ่ นอกจากนี้ยังมีตราประจำพระองค์ในรัชกาลที่ 1-5 ประดิษฐานไว้ที่ฐานพระพุทธรูป ซึ่งพระพุทธรูปเหล่านี้ส่วนใหญ่สร้าง และบูรณะตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ภายในถ้ำยังมีหินงอกหินย้อยงดงามน่าชมอยู่เป็นระยะด้านบนของถ้ำเป็นช่องแสงขนาดใหญ่ทำให้มีลำแสงลอดลงมาอย่างสวยงาม และทำให้ภายในถ้ำอากาศเย็นสบายไม่ชื้นมากนัก บนเขาหลวงยังมีถ้ำอื่น ๆ อีกมากมาย

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ถึงสี่แยกเข้าพระนคร คีรีให้เลี้ยวซ้ายใช้ทางหลวงหมายเลข 3173 ถนนคีรีรัฐยา ระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร ก็จะมาถึง ถ้ำเขาหลวง

นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเที่ยวชมถ้ำเขาหลวงได้ทุกวันมีบริการลานจอดรถด้านหน้า ทางขึ้นถ้ำเขาหลวง คิดค่าบริการคนละ 10 บาท มีห้องสุขาบริการ คิดค่าบริการคนละ 2 บาท มีร้านขายน้ำและผลไม้ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมียุวมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติ และความสำคัญต่าง ๆ จากปากถ้ำมีชั้นบันไดลาดชันลงไปราว 10 เมตร สู่ห้องโถงขนาดใหญ่ภายในถ้ำ พื้นถ้ำส่วนใหญ่ปูอิฐราบเรียบเดินชมได้สะดวก รวมทั้งภายในถ้ำเขาหลวงยังมีป้ายสื่อความหมาย อธิบายความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว จากตัวเมืองมีป้ายบอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเป็นระยะ นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสิ่งต่าง ๆ ภายในถ้ำได้ตามต้องการ บริเวณโดยรอบภายในถ้ำได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี บรรยากาศโดยรอบร่มรื่นด้วยต้นลำต้นหน่ม นอกจากนี้ยังมีฝูงลิงอาศัยอยู่รอบนอกของถ้ำด้วย

ภาพประกอบ 9 วัดเขabanไดอิฐ

วัดเขabanไดอิฐ

วัดเขabanไดอิฐเป็นวัดเก่าแก่ที่ตั้งอยู่บนยอดเขabanไดอิฐ ซึ่งเป็นเขาหินปูนที่มีความสูงประมาณ 121 เมตร นับเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในตัวเมืองเพชรบุรี สันนิษฐานว่าวัดนี้สร้างมาตั้งแต่ สมัยอยุธยา สิ่งที่น่าสนใจภายในวัดคือ หน้าบันของพระอุโบสถ ซึ่งมีลวดลายปูนปั้นที่งดงาม เป็นลายกนกเปลวพลีวโอบล้อมรูปครุฑที่อยู่ตรงกลาง ซึ่งเป็นลักษณะลวดลายปูนปั้นสมัยอยุธยาตอนปลาย นอกจากนี้ยังสามารถเที่ยวชมถ้ำต่าง ๆ ภายในบริเวณวัด เช่น ถ้ำประทุน ถ้ำพระเจ้าเสือ และเที่ยวชม โบสถ์เมี้ยน้อย เมี้ยนหลวง ถ้ำพระอาทิตย์ ถ้ำพระจันทร์ เป็นต้น

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม โดยไม่ต้องผ่านเข้าตัวเมือง เมื่อมาถึงเชิงเขาวังประมาณ 1 กิโลเมตร จะพบสี่แยกเขabanไดอิฐ ตรงข้ามกับโรงพยาบาลเพชรรัตนให้เลี้ยวขวาไปประมาณ 800 เมตร วัดตั้งอยู่ทางขวามือ มีทางรถยนต์ขึ้นไปถึงยอดเขา

วัดเขabanไดอิฐเปิดให้เข้าชมทุกวัน บริเวณด้านหน้าวัดมีลานจอดรถไว้บริการ ภายในวัดไม่มีการจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่ม มีห้องสุขาบริการ และมีถังขยะอยู่ตามจุดต่าง ๆ เป็นระยะตรงบริเวณโบสถ์เมียน้อย เมียหลวงมีป้ายสื่อความหมาย อธิบายประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยว ส่วนภายในถ้ำต่าง ๆ บนเขabanไดอิฐจะมีน้องยุวมัคคุเทศก์เป็นผู้นำทาง และอธิบายถึงความสำคัญ และประวัติความเป็นมาต่าง ๆ ของถ้ำแต่ละถ้ำ บริเวณโดยรอบวัดได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี

1.1.1.2. แม่น้ำ 1 แห่ง ได้แก่

ภาพประกอบ 10 แม่น้ำเพชรบุรี

1.1.2. ทรัพยากรวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์

1.1.2.1. มรดกวัฒนธรรม 10 แห่ง ได้แก่

ภาพประกอบ 11 วัดกำแพงแลง

วัดกำแพงแลง

โบราณสถานแบบขอมภายในวัดนี้เป็นโบราณสถานขนาดใหญ่ และเก่าแก่ที่สุดที่พบในเมืองเพชรบุรี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ที่มีมายาวนาน นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าโบราณสถานในวัดนี้สร้างเป็นศาสนสถานของพุทธศาสนาเถรวาทที่ได้รับอิทธิพลจากกัมพูชาสร้างขึ้นในสมัยที่ขอมเรืองอำนาจปกครองเมืองเพชรบุรีเมื่อราว 900 ปีมาแล้ว ปราสาทศิลาแลงก่อสร้างเป็นลักษณะเทวาลัย มีทั้งหมด 5 องค์ด้วยกันที่สร้างอุทิศให้เป็นนิเวศสถานของเทพเจ้า ได้แก่

ปราสาทองค์กลาง หรือปราสาทเทพศิวะ เป็นปราสาทแบบจัตุรมุขแบบย่อมุมไม้สิบสอง

ปราสาทองค์ทิศใต้ หรือพรหมปราสาท สร้างแบบจัตุรมุข แต่มุขด้านทิศตะวันออก – ทิศตะวันตก ยาวออกมา มุขทิศตะวันตกเป็นคูหา เพื่อประดิษฐานเทวรูป ซึ่งปัจจุบันมีผู้สร้างพระพุทธรูปปางไสยาสน์ไว้ในคูหาปราสาทองค์นี้ ปราสาทองค์นี้ส่วนยอดยังคงสมบูรณ์มาก ที่ผนังปราสาทมีรอยแกะสลักศิลาแลงเป็นพระพุทธรูปปางห้ามญาติไว้

ปราสาทองค์ทิศเหนือ หรือนารายณ์ปราสาท สร้างลักษณะเดียวกับองค์ทิศใต้ แต่มุขด้านตะวันออกได้พังลงมาปิดคูหาหมด และองค์ปราสาทก็ได้พัง แต่ยอดลงมาแถบหนึ่ง ทางด้านตะวันออกเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรได้หล่อคอนกรีตเป็นเสาค้ำไว้

ปราสาทองค์ทิศตะวันตก หรืออุมาภควดีปราสาท เป็นเทวสถานของพระแม่อุมา หรือพระขันธกุมาร ได้พังลงมาเป็นกองศิลาแลงหมดแล้ว แต่ยังเป็นเนินและรากฐานของปราสาทปรากฏอยู่

ปราสาทองค์หน้าทิศตะวันออก หรือโคปุระปราสาท เป็นปราสาทที่สูง และใหญ่กว่าทุกปราสาท ภายในเป็นคูหาห้องเสมือนเป็นที่พักอาศัยของโค อันเป็นพาหนะของพระศิวะ

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม โดยผ่านเข้าตัวเมือง ถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนสี่พระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ตรงไปข้ามสะพานจอมเกล้า ถึงถนนพงษ์สุริยาให้เลี้ยวขวาเข้าถนนโพธิ์ก่าร้อง ประมาณ 300 เมตร วัดจะอยู่ทางขวามือ โดยมีจุดสังเกตบริเวณกำแพงวัดจะก่อด้วยศิลาแลง

วัดกำแพงแลงเปิดให้เข้าชมทุกวัน บริเวณวัดมีลานจอดรถไว้บริการนักท่องเที่ยว ไม่มีการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ภายในบริเวณวัดมีป้ายสื่อความหมาย แสดงความสำคัญของแหล่งโบราณสถานอยู่เป็นจุด ๆ แต่ข้อมูลไม่ละเอียดลึกซึ้งมากนัก นอกจากนี้ด้านหน้าวัดยังมีป้ายแผนผังแสดงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอื่น ๆ มีบริการห้องสุขา และมีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้บริเวณรอบ ๆ โบราณสถานทั้ง 5 องค์ยังมีจุดรองรับขยะอยู่เป็นระยะ นักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยวชมความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยวได้ตามต้องการ ซึ่งบริเวณโดยรอบได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 12 วัดไผ่ล้อม

วัดไผ่ล้อม

วัดไผ่ล้อมนับเป็นวัดเก่าแก่และมีความสำคัญมากวัดหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี แม้ว่าปัจจุบันจะเป็นวัดร้าง สภาพชำรุดทรุดโทรมไปบางส่วน แต่จากลายซุ้มหน้าต่างด้านติดเรือนจำมีลวดลายเหมือนกับวัดบรมพุทธาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงสันนิษฐานว่าวัดนี้น่าจะสร้างหรือมีการปฏิสังขรณ์ในสมัยพระเพทราชา โดยมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

พระอุโบสถที่ลายซุ้มประตู และหน้าต่างที่มีความงดงาม เสาในพระอุโบสถเป็นเสาสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสอง บัวยกยาว นอกจากนี้ภายในพระอุโบสถยังแบ่งออกเป็นสองห้อง ที่ผนังกันห้องปรากฏลวดลายปูนปั้นภาพพุทธประวัติอันวิจิตรงดงาม รวมทั้งยังมีลายพระพุทธรูป และลายภาพอาคารรูปทรงแปลกตาที่สูงถึงเจ็ดชั้นรวมอยู่ด้วย

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม โดยผ่านเข้าตัวเมือง ถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนสี่พระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ตรงไปข้ามสะพานจอมเกล้า เข้าถนนพงษ์สุริยา จากนั้นให้เลี้ยวขวาเข้าถนนโพธิ์การ้อง จนสุดกำแพงวัดกำแพงแลงให้เลี้ยวขวาเข้าถนนพระทรง วัดไผ่ล้อมจะอยู่ทางขวามือ

นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้ทุกวัน แต่เนื่องจากปัจจุบันวัดไผ่ล้อมเป็นวัดร้าง และตั้งอยู่ติดริมถนนจึงไม่มีที่จอดรถ ภายในบริเวณวัดมีเพียงป้ายแสดงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่อธิบายข้อมูลไม่ลึกซึ้งมากนักตั้งอยู่ด้านหลังพระอุโบสถเพียงป้ายเดียวเท่านั้น ส่วนบริเวณด้านข้างวัดที่ติดกับเรือนจำเพชรบุรี มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว แต่บริเวณโดยรอบยังต้องดูแลรักษาสะอาด รวมถึงเร่งบูรณะซ่อมแซมโบราณสถานอย่างเร่งด่วน

ภาพประกอบ 13 วัดช่อเจริญธรรม

วัดช่อเจริญธรรม

วัดช่อเจริญธรรม นับเป็นวัดที่มีเก่าแก่มาเที่ยวชมซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ พระอุโบสถสมัยอยุธยา และภาพจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้างหลังพระประธาน ซึ่งเป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนสี่พระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ก่อนสะพานจอมเกล้าให้เลี้ยวขวาเข้าถนนดำเนินเกษม เลี้ยววัดมหาธาตุฯ สะพานตรอกลำไย เข้าถนนวัดช่อ วัดช่อเจริญธรรม ตั้งอยู่ทางขวามือ

เนื่องจากปัจจุบันวัดช่อเจริญธรรมเป็นวัดร้าง จึงทำให้ขาดดูแลรักษาความสะอาด และจำเป็นต้องเร่งบูรณะซ่อมแซม นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมความสวยงามของงานสถาปัตยกรรมพระอุโบสถแบบสมัยอยุธยาได้โดยรอบ แต่หากต้องการเข้าไปชมภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ จำเป็นต้องติดต่อเจ้าหน้าที่ เนื่องจากบริเวณวัดถูกปิด ไม่ได้เปิดให้ชมเป็นประจำ

ภาพประกอบ 14 วัดสระบัว

วัดสระบัว

วัดนี้สร้างขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย โดยสังเกตจากรูปทรงของพระอุโบสถ ซึ่งโค้งเป็นแบบท้องเรือสำเภา โบสถ์วัดสระบัวเป็นโบสถ์ขนาดเล็ก หลังคาซ้อนสองชั้น มีกำแพงแก้วล้อมรอบที่หน้าโบสถ์มีซุ้มประตู ยอดซุ้มทรงมงกุฎฝีมือประณีตบรรจง ภายในโบสถ์ฝาผนังก่ออิฐถือปูน เพดานโบสถ์มีห้าห้องเข้ากรอบฝาปะกน ที่กรอบเขียนลายปิดทองล่องชาดทำเป็นรูปดาวล้อมเดือน ที่หน้าบันพระอุโบสถมีลวดลายปูนปั้นที่งดงามมาก รวมทั้งพระประธาน และฐานชุกชีที่ปั้นได้งดงามเช่นกัน พัทธสีมารอบพระอุโบสถทำเป็นรูปปราสาท ประดิษฐานโบสถ์มาอยู่ภายใน และมีรูปปูนปั้นศิลปะสมัยอยุธยา ที่ฐานเป็นลายปูนปั้นยักษ์แบก ครุฑแบก และลิงแบก ลายดอกบัว ฯลฯ ซึ่งมีความอ่อนช้อยเหมือนเคลื่อนไหวได้ ซึ่งนับเป็นศิลปะงานปูนปั้นสมัยอยุธยาที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ถึงสี่แยกเข้าพระนคร คีรีให้เลี้ยวขวา ตรงมาตามถนนคีรีรัฐยา ประมาณ 800 เมตรจากเขาวัง วัดจะตั้งอยู่ทางขวามือ

วัดสระบัวเปิดให้ชมทุกวัน ภายในบริเวณวัดไม่มีอาหาร และเครื่องดื่มจำหน่าย บริเวณด้านหน้าสระน้ำกลางวัดมีที่จอดรถ ด้านหน้าพระอุโบสถมีป้ายสื่อความหมายอธิบายข้อมูล และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว แต่ข้อมูลไม่ได้ลึกซึ้งมากนัก บริเวณภายในโดยรอบพระอุโบสถยังขาดการดูแลรักษาความสะอาด เนื่องจากยังมีเศษขยะ และเศษใบไม้อยู่กระจัดกระจาย นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมความงดงามของสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถได้ตามความต้องการ นอกจากนี้ยังสามารถเข้าไปนมัสการพระพุทธรูปภายในพระอุโบสถได้อีกด้วย

ภาพประกอบ 15 เจดีย์แดง

เจดีย์แดง

เจดีย์แดงเป็นเจดีย์ย่อมุมไม้ยี่สิบ ฐานสิงห์ ก่ออิฐไม่ถือปูน สูงประมาณ 20 เมตร สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยอยุธยา ซึ่งตรงกับสมัยพระเจ้าเสือ พ.ศ. 2244 นับเป็นโบราณสถานที่เก่าแก่มาก กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม โดยไม่ต้องผ่านเข้าตัวเมือง ตรงไปสี่แยกเขาบันไดอิฐ ตรงไปสี่แยกทางหลวง (ทางไปอำเภอบ้านลาด) เลี้ยวซ้ายเข้าทำการ อบต.บ้านหม้อ ประมาณ 1.5 กิโลเมตร เลี้ยวขวาตรงร้านก๋วยเตี๋ยวเนื้อเจดีย์แดง เจดีย์แดงตั้งอยู่ด้านหลังร้านก๋วยเตี๋ยว

นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปชมเจดีย์ได้ทุกวัน เจดีย์แดงมีป้ายแสดงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ด้านหน้า และมีป้ายสื่อความหมายอธิบายรายละเอียด และความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสิ่งก่อสร้างโดยรอบตามความต้องการ บริเวณโดยรอบได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดี แต่มีต้นไม้ขึ้นบริเวณองค์เจดีย์บ้าง และบริเวณโดยรอบเจดีย์เป็นทุ่งนา และบ้านเรือนประชาชน หากใช้บริการรถโดยสารประจำทางสายเพชรบุรี – ชนน ราคาค่าบริการคนละ 10 บาท

ภาพประกอบ 16 แหล่งโบราณคดีโคกแครง

แหล่งโบราณคดีโคกแครง

แหล่งโบราณคดีโคกแครง สภาพทั่วไปเป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีฝั่งตะวันตก พื้นที่ประมาณ 3-4 ไร่ พบเนินดิน ตั้งอยู่บนพื้นที่สูงประมาณ 5 เมตรจากระดับน้ำทะเล โดยรอบเป็นทุ่งนา บนพื้นดินพบร่องรอยของโบราณวัตถุหนาแน่นมาก ส่วนใหญ่เป็นภาชนะดินเผา มีทั้งภาชนะดินเผาเนื้อหยาบ และภาชนะดินเผาเคลือบแบบต่าง ๆ ตลอดจนเศษเครื่องถ้วยจีน นอกจากนี้ยังพบเปลือกหอยแครงอีกเป็นจำนวนมาก จากหลักฐานต่าง ๆ ที่พบสันนิษฐานในเบื้องต้นว่า แหล่งโบราณคดีโคกแครงมีลักษณะเป็นที่พักอาศัย หรือแหล่งชุมชนสมัยโบราณ ซึ่งมีอายุอยู่ราว 300 – 500 ปีมาแล้ว

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษมผ่านเข้าบ้านใหม่ ตำบลบ้านกุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

บรรยากาศโดยรอบเป็นลานดินกว้างกลางทุ่งนา บริเวณโดยรอบพบเศษกระเบื้องดินเผา ถ้วยชามสังคโลก เนื่องจากมีตำนานกล่าวถึงว่าในอดีตนั้นบริเวณนี้เคยมีเรือสำเภามาล่ม จึงทำให้มีเศษโบราณวัตถุต่าง ๆ กระจายอยู่โดยรอบ แต่เนื่องจากปัจจุบันขาดการดูแลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงทำให้สภาพโดยรอบมีต้นไม้ขึ้นเยอะแยะเต็มไปหมด ถนนหนทางในการเข้าถึงค่อนข้างลำบาก จึงไม่เหมาะที่จะพานักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยว เนื่องจากไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว

ภาพประกอบ 17 ย่านบ้านหัวถนน

ย่านบ้านหัวถนน

บริเวณถนนพานิชเจริญ นับเป็นถนนที่เก่าแก่ นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นถนนที่ตัดขนานกับแม่น้ำเพชรบุรีทางฝั่งตะวันออก โดยเฉพาะบริเวณที่ติดกับวัดเกาะแก้วสุทธาราม ที่เรียกว่า ย่านบ้านหัวถนน สมัยก่อนบริเวณนี้คึกคักมากเพราะเป็นแหล่งรับซื้อน้ำตาล และข้าวสารขนาดใหญ่ คนย่านนี้จึงมีฐานะดี ขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งที่ตั้งของบ้านช่างทองเมืองเพชร แม้ว่าในปัจจุบันจะซบเซา แต่ก็ยังมีอาคารเก่าแก่ที่น่าสนใจอยู่ มีเรื่องเล่ากันว่า ในสมัยรัชกาลที่ 4 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังที่เขาวังนั้น พระองค์ได้นำช่างสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะช่างสิบหมู่มาที่เพชรบุรีเป็นจำนวนมาก เพื่อออกแบบตกแต่งพระราชวัง ช่างทองก็ถือเป็นหนึ่งในช่างสิบหมู่ จึงเป็นไปได้ว่าช่างทองหลวงเหล่านั้นได้มีโอกาสถ่ายทอดงานศิลปะการทำทองให้แก่ช่างเมืองเพชรบุรีก็เป็นได้ สิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

ชมอาคารเก่า ย่านบ้านหัวถนนนี้มีร่องรอยอันรุ่งเรืองของอดีตอยู่เป็นระยะ ๆ ตั้งแต่ต้นถนนจะเห็นตึกแถวสูง นับว่าเป็นตึกหลังแรก ๆ ของเมืองเพชรสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 7 นอกจากนี้ยังมีเรือนแถวไม้สองชั้นที่เก่าแก่ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5

บ้านทองป่าเนือง แฝงสีคำ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 368 ก่อนถึงสะพานท่าสงฆ์ ป่าเนืองเป็นช่างทองเมืองเพชรที่รับการประกาศยกย่องให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาการช่างฝีมือ (ช่างทอง) เมื่อปี พ.ศ. 2531 เดิมทีครอบครัวป่าเนืองมีอาชีพค้าขาย แต่เมื่อป่าเนืองอายุ 17 ปี ญาติได้มาชักชวนให้ไปหัดทำทอง หลังจากนั้นป่าเนืองก็ได้ยึดทำทองเรื่อยมา ผู้สนใจเครื่องทองสามารถแวะมาชมได้

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนสี่พระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ก่อนถึงสะพานจอมเกล้าให้เลี้ยวขวาเข้าถนนดำเนินเกษม เมื่อมาถึงวัดมหาธาตุให้เลี้ยวซ้ายข้ามสะพานใหญ่ จากนั้นเลี้ยวขวาเข้าถนนพานิชเจริญ สองข้างทางเป็นย่านบ้านหัวถนน

บริเวณหัวมุมถนนพานิชเจริญ ตรงศาลเจ้าบ้านป็นมีป้ายสื่อความหมายให้ข้อมูลเกี่ยวกับย่านบ้านหัวถนน แต่ข้อมูลไม่ละเอียดมากนัก อาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ได้รับการดูแลรักษาอย่าง

สะอาดเรียบร้อยดี แต่หากนักท่องเที่ยวต้องการชมการสาธิตการทำทอง จำเป็นต้องติดต่ออนุญาตกับเจ้าของบ้านทำทองแต่ละหลัง

ภาพประกอบ 18 พระรามราชนิเวศน์

พระรามราชนิเวศน์

พระรามราชนิเวศน์ หรือที่เรียกกันว่า พระราชวังบ้านปืน มีรูปแบบศิลปะแบบตะวันตกที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบบาโร้ค และแบบอาร์ต นูโว ที่สวยงาม และการตกแต่งภายในอาคารที่งดงาม พระตำหนักแห่งนี้เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2453 ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อใช้เป็นพระราชนิเวศน์สำหรับแปรพระราชฐานในฤดูฝน โปรดเกล้าฯ ให้สร้างตามแบบยุโรป โดยยืมส่วนมาจากพระราชวังฤดูร้อนของพระเจ้าวิลเลียมที่ 1 แห่งเยอรมนี ซึ่งเป็นพระสหายของพระองค์ และพระราชทานนามไว้ล่วงหน้าว่า พระที่นั่งศรเพชรปราสาท โดยมีนายคอรินท์ ชาวเยอรมันเป็นนายช่างควบคุมการก่อสร้าง แต่การก่อสร้างดำเนินไปได้ไม่นาน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จสวรรคตเสียก่อน ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างต่อจนสำเร็จในปี พ.ศ. 2461 และพระราชทานนามใหม่ว่า พระรามราชนิเวศน์ ซึ่งใช้เป็นที่รับรองแขกบ้านแขกเมืองในเวลาต่อมา

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม โยไม่ผ่านเข้าตัวเมืองเมื่อถึงโรงพยาบาลเพชรรัตน์ ให้เลี้ยวซ้ายเข้าถนนดำรงรักษ์ ระยะทางประมาณ 2 กิโลเมตร ก็จะมาถึงพระรามราชนิเวศน์ หากผ่านเข้าตัวเมืองให้ใช้ถนนราชดำเนินจนมาถึงสามแยกถนนดำรงรักษ์ เลี้ยวซ้ายไป 500 เมตร พระราชวังจะอยู่ทางซ้ายมือ

พระรามราชนิเวศน์เปิดบริการทุกวันตั้งแต่เวลา 8.00 – 16.00 น. โดยเสียค่าเข้าชมผู้ใหญ่ คนละ 20 บาท เด็กคนละ 10 บาท ชาวต่างชาติคนละ 50 บาท มีจุดประชาสัมพันธ์ด้านหน้าพระราชวัง มีร้านขายของที่ระลึก ร้านขายเครื่องดื่ม และขนมขบเคี้ยวต่าง ๆ มีบริการห้องสุขาและบริการที่จอดรถ ภายในพระรามราชนิเวศน์มีการจัดนิทรรศการภาพถ่ายตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในเมืองเพชรบุรี และพระรามราช

นิเวศน์ นอกจากนี้ยังมีป้ายสื่อความหมายตามจุดต่าง ๆ ที่ให้ข้อมูลอย่างละเอียด ลึกซึ้ง นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมความงดงามของสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ภายในพระรามราชนิเวศน์ได้ตามต้องการ บริเวณโดยรอบได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี จากถนนเพชรเกษมมีป้ายบอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเป็นระยะ

ภาพประกอบ 19 อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง)

พระนครคีรี หรือวัง แต่เดิมที่มีชื่อว่า เขาคีรี เมื่อมีผู้สร้างวัดขึ้นที่ไหล่เขาแห่งนี้ในสมัยอยุธยา และตั้งชื่อว่า วัดมหาสมณะ จึงเรียกเขาลูกนี้ตามชื่อวัดที่สร้างขึ้น ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาที่เมืองเพชรบุรี และทรงพอพระราชหฤทัยมากกับบรรยากาศของธรรมชาติบนเขาแห่งนี้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังขึ้น เพื่อเป็นที่แปรพระราชทานมาประทับพักผ่อน ในครั้งนั้นเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นแม่กองในการก่อสร้าง และเมื่อสำเร็จแล้วโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามว่า พระราชวังพระนครคีรี และพระราชทานชื่อเขาใหม่ว่า เขามหาสวรรค์

เขามหาสมณะหรือเขามหาสวรรค์นี้มีทั้งหมด 3 ยอด ยอดทางทิศตะวันตกของเมืองเพชรบุรี คือที่ตั้งพระราชวัง ส่วนยอดกลางเป็นที่ตั้งของพระธาตุจอมเพชร และด้านทางทิศตะวันออกเป็นที่ตั้งของวัดพระแก้วน้อย โบราณสถานที่กล่าวมายกเว้นพระราชวังพระนครคีรีเป็นของเก่าที่มีมาแต่เดิม แล้วมาบูรณะใหม่ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีนี้มีความโดดเด่นของสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างศิลปะตะวันตกแบบนีโอคลาสสิก ไทย และจีน และสามารถมองเห็นทิวทัศน์ของเมืองเพชรได้รอบด้าน ภายในพระราชวังมีพระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์ ปัจจุบันเป็นที่จัดแสดงพิพิธภัณฑ์แสดงโบราณวัตถุ นอกจากนี้ยังมีพระที่นั่งเวษยันต์วิเชียรปราสาท พระที่นั่งราชธรรมสภา และหอชัชวาลเวียงชัย ซึ่งไว้สำหรับทอดพระเนตรดวงดาวต่าง ๆ เป็นต้น

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม เขาวิ่งอยู่ทางซ้ายมือ หากขับรถเข้าตัวเมืองมาประมาณ 1 กิโลเมตร จะมองเห็นธนาคารกรุงไทย สาขาพระนครคีรี อยู่ทางขวามือ ให้กลับรถมาประมาณ 800 เมตร ก็จะมาถึงที่ตั้งพระนครคีรี

อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครคีรี เปิดบริการทุกวันตั้งแต่เวลา 9.00-16.00 น. โดยเสียค่าเข้าชมชาวไทยคนละ 20 บาท ส่วนชาวต่างประเทศคนละ 40 บาท ยกเว้นพระภิกษุ สามเณร นักเรียน นักศึกษา ในเครื่องแบบ และแขกของทางราชการ นอกจากนี้ยังมีบริการรถรางไฟฟ้าอยู่บริเวณด้านหลังเขาวัง เสียค่าบริการผู้ใหญ่ 30 บาท เด็ก 10 บาท เด็กสูงไม่ถึง 90 เซนติเมตรเข้าฟรี ทางเข้าพิพิธภัณฑสถานจะมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งจะมีหน้าที่คอยให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว และมีแบบจำลองสถานที่ต่าง ๆ บนยอดเขาพระนครคีรีมีแผ่นพับให้ข้อมูลเกี่ยวกับพระนครคีรีทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษจำหน่ายฉบับละ 3 บาท มีบริการร้านขายของที่ระลึก ร้านขายเครื่องดื่ม ห้องสุขา บริการลานจอดรถ และมีถังขยะอยู่ตามจุดต่าง ๆ จากถนนเพชรเกษม มีป้ายบอกทางมายังแหล่งท่องเที่ยวอยู่เป็นระยะ นอกจากนี้ยังมีป้ายแสดงแผนที่ท่องเที่ยวโดยรอบบนพระนครคีรี และมีป้ายบอกทางไปยังสถานที่สำคัญต่าง ๆ บนพระนครคีรี รวมถึงยังมีป้ายสื่อความหมายอธิบายประวัติความเป็นมาขอสถานที่สำคัญ ๆ บนพระนครคีรี นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมความสวยงามของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีได้ทั้งด้านนอกและด้านในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครคีรี ซึ่งภายในพิพิธภัณฑสถานนักท่องเที่ยวจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด นักท่องเที่ยวจะต้องเดินชมตามเส้นทางที่ทางพิพิธภัณฑสถานจัดไว้เท่านั้น ด้านในพิพิธภัณฑสถานมีป้ายสื่อความหมายแสดงข้อมูลข่าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ อย่างละเอียดทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และยังมีเจ้าหน้าที่คอยแนะนำ และอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ บริเวณโดยรอบอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรีได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 20 ศาลหลักเมือง

ศาลหลักเมือง

ศาลหลักเมือง นับเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่น่าเที่ยวชมแห่งแรกก่อนที่จะไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ แต่เดิมศาลหลักเมืองสร้างอยู่ใจกลางเมืองเพชรบุรี ต่อมาแม่น้ำเพชรบุรีเปลี่ยนทิศทางเดินมาทางทิศตะวันตก ชาวเมืองจึงอพยพมาอยู่ริมแม่น้ำ ศาลหลักเมืองจึงอยู่ไกลจากย่านชุมชน ปัจจุบันเป็นอาคารทรงไทยก่ออิฐถือปูน มีลักษณะศิลปะจีนผสมผสานอยู่ ภายในศาลหลักเมืองประดิษฐานเสาหลักเมือง และเทวรูปประจำเมือง

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา และเลี้ยวซ้ายเข้าถนนราชวิถี ศาลหลักเมืองตั้งอยู่ทางซ้ายมือ

ศาลหลักเมืองเปิดให้เข้าไปนมัสการทุกวัน วันธรรมดาเปิดเวลา 9.00-15.00 น. ส่วนวันหยุดเปิดเวลา 8.30-15.00 น. บริเวณศาลหลักเมืองถูกจัดให้เป็นสวนสาธารณะที่มีบรรยากาศร่มรื่นด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ และมีคูน้ำล้อมรอบองค์ศาลหลักเมือง โดยรอบมีซุ้มให้นักท่องเที่ยวได้นั่งพักตามอัธยาศัย นอกจากนี้ยังมีศาลาพักผ่อนขนาดใหญ่สำหรับนักท่องเที่ยวพักผ่อนอีกด้วย บริเวณด้านนอกมีที่จอดรถอยู่ริมถนน มีบริการห้องน้ำสาธารณะ และบริเวณโดยรอบได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสิ่งต่าง ๆ ได้ตามต้องการ

1.1.2.2. มรดกทางศาสนา 17 แห่ง ได้แก่

ภาพประกอบ 21 วัดเกาะแก้วสุทธาราม

วัดเกาะแก้วสุทธาราม

วัดเกาะแก้วสุทธารามนับเป็นวัดเก่าแก่ที่มีสถาปัตยกรรมที่งดงาม สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย โดยมีจุดเด่นของวัดอยู่ที่ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถฝีมือช่างสมัยอยุธยาเป็นภาพพุทธประวัติและไตรภูมิ ซึ่งส่วนใหญ่ภาพยังคงมีสภาพสมบูรณ์สวยงาม น่าชม นอกจากนี้การวางรูปยังแตกต่างจากวัดอื่น ๆ คือเอาภาพมารผจญไว้หลังพระประธาน และเอาไตรภูมิไว้ข้างหน้าพระประธาน ซึ่งอาจจะเกิดจากการเปลี่ยนทิศทางที่ตั้งพระประธาน เนื่องจากมีการเปลี่ยนทิศทางด้านหน้าของวัด อันเกิดจากการตัดถนนผ่าน นอกจากนี้ที่ศาลาการเปรียญยังมีภาพจิตรกรรมเรื่อง ทศชาติ และเพดานดาวที่สวยงาม จุดเด่นอีกอย่างที่น่าชม คือ ธรรมาสน์ ที่แกะสลักกลดลายที่งดงาม รวมถึงพิพิธภัณฑวัดเกาะที่จัดแสดงงานศิลปะ และข้าวของเครื่องใช้ของพระสงฆ์ และเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ทำมาจากไม้ที่น่าสนใจ เช่น คันฉ่อง เครื่องลายคราม และเครื่องเบญจรงค์ เป็นต้น

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนสี่พระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ก่อนถึงสะพานจอมเกล้าให้เลี้ยวขวาเข้าถนนดำเนินเกษม เมื่อมาถึงวัดมหาธาตุให้เลี้ยวซ้ายข้ามสะพานใหญ่ จากนั้นเลี้ยวขวาเข้าถนนพานิชเจริญ ผ่านบ้านหัวถนน วัดเกาะตั้งอยู่สุดทางถนนพานิชเจริญ

นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้ทุกวัน บริเวณด้านหน้าวัดมีที่จอดรถไว้บริการ ภายในวัดไม่มีอาหารและเครื่องดื่มจำหน่าย มีห้องสุขา ภายในวัดมีที่นั่งพักอยู่โดยรอบ นอกจากนี้ยังมีศาลาริมแม่น้ำเพชรบุรีไว้สำหรับนั่งพักผ่อนอีกด้วย บริเวณด้านหน้ามุมถนนพานิชเจริญย่านบ้านหัวถนน มีป้ายสื่อความหมายอธิบายประวัติ และความสำคัญของวัดเกาะแก้วสุทธาราม ภายในบริเวณวัดนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ แต่หากจะชมความสวยงามของภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ หรือต้องการเข้าชมพิพิธภัณฑวัดเกาะ จำเป็นต้องติดต่อขอ

อนุญาตกับเจ้าหน้าที่ของทางวัด เนื่องจากทางวัดมิได้เปิดให้ชมเป็นประจำ บริเวณโดยรอบได้รับการรักษาความสะอาดเรียบร้อยดี

ภาพประกอบ 22 วัดพระทรง

วัดพระทรง

วัดพระทรงนับเป็นวัดเก่าแก่ เป็นแหล่งรวบรวมงานช่างแขนงต่าง ๆ ที่มีความโดดเด่นที่งดงามน่าชม ได้แก่ งานไม้แกะสลักลายพรรณพฤกษาฝีมือช่างครูเมืองเพชร บริเวณด้านหน้าและด้านหลังหน้าบัน นอกจากนี้ยังมีงานไม้แกะสลักคันทวยที่สวยงาม ส่วนที่มณฑปหลวงพ่อมียังสามารถชมลวดลายปูนปั้นแบบลอยตัวด้านหน้าบันเป็นลักษณะภาพจับแบบโขนเรื่องรามเกียรติ์ มีพระราม และหนุมานรบกับยักษ์ล้อมรอบด้วยกระหนกเปลวเพลิง ด้านขวามือเป็นรูปกนิษฐ กนิษฐ์ ส่วนด้านซ้ายเป็นรูปหนุมานกับยักษ์ชิงดวงมณีนาคเป็นอย่างยิ่งโดยฝีมือช่างเมืองเพชร

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม โดยผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนสี่พระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ตรงไปข้ามสะพานจอมเกล้า เข้าถนนพงษ์สุริยา ถึงแยกเข้าถนนหน้าเรือนจำให้เลี้ยวซ้าย ผ่านหน้าเรือนจำ วัดพระทรงจะอยู่ด้านซ้ายมือมุมถนนวัดพระทรงตัดกับถนนหน้าเรือนจำ

วัดพระทรงมีลานจอดรถอยู่บริเวณด้านข้างพระอุโบสถ ภายในบริเวณวัดมีป้ายแผนผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในวัด นอกจากนี้บริเวณด้านหน้าพระอุโบสถยังมีป้ายสื่อความหมายอธิบาย และให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของวัดพระทรง มีจุดรองรับขยะอยู่เป็นจุด ๆ แต่ยังคงขาดการดูแลรักษาความสะอาด นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมภายนอกของพระอุโบสถได้ตามต้องการ ส่วนการเยี่ยมชมภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถจำเป็นต้องติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางวัด เนื่องจากมิได้เปิดให้เข้าชมเป็นประจำ

ภาพประกอบ 23 วัดพลับพลาชัย

วัดพลับพลาชัย

วัดพลับพลาชัยนับเป็นวัดเก่าแก่ที่น่าชมอีกวัดหนึ่ง วัดนี้เป็นวัดที่สร้างขึ้นในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา เคยเป็นที่ประชุมกองทัพ และเป็นที่พักอาวุธของทหาร และเคยเป็นพลับพลาที่ประทับของพระมหากษัตริย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรี สิ่งที่น่าชมภายในวัด คือ พระประธานในพระอุโบสถ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นแบบสมัยสุโขทัย หน้าตักกว้าง 170 เซนติเมตร และด้านหลังพระอุโบสถมีเก๋งจีน จุดเด่นของวัดพลับพลาชัยแห่งนี้ คือ งานด้านศิลปกรรม อันได้แก่ งานแกะสลักไม้สักของช่างเมืองฝีมือประดิษฐ์งดงาม ทั้งที่บริเวณบานประตู และบานหน้าต่างที่แกะสลักเป็นลวดลายที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ภายในวิหารยังสามารถชมพิพิธภัณฑสถานใหญ่ ที่จัดแสดงหนังใหญ่อีกเกือบ 40 ตัว

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนสี่พระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ก่อนถึงสะพานจอมเกล้าให้เลี้ยวขวาเข้าถนนดำเนินเกษม วัดพลับพลาชัยตั้งอยู่เลยทางแยกมาประมาณ 100 เมตร

นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้ทุกวัน บริเวณด้านหลังวัดมีลานจอดรถ หรือหากจะจอดไว้บริเวณหน้าวัดริมถนนดำเนินเกษมก็ได้ ด้านหน้าวัดมีป้ายสื่อความหมายอธิบายความสำคัญของวัดพลับพลาชัย ภายในวัดไม่มีอาหารและเครื่องดื่มจำหน่าย ด้านหน้าวิหารมีศาลาพักผ่อน มีบริการห้องสุขา ส่วนการดูแลรักษาความสะอาดยังไม่เรียบร้อยเท่าที่ควร เนื่องจากบริเวณโดยรอบพระอุโบสถยังมีเศษขยะอยู่โดยรอบ นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมงานศิลปกรรมทั้ง งานแกะสลักไม้ที่บานประตู บานหน้าต่าง และลวดลายปูนปั้นรอบ ๆ พระอุโบสถได้ตามต้องการ แต่หากจะชมพิพิธภัณฑสถานใหญ่กว่า 40 ตัวภายในวิหาร จำเป็นต้องติดต่อขออนุญาตกับเจ้าหน้าที่ของทางวัด เนื่องจากทางวัดมิได้เปิดให้ชมเป็นประจำทุกวัน

ภาพประกอบ 24 วัดโคก

วัดโคก

วัดโคก นับเป็นวัดศูนย์การทางการแพทย์แผนไทย ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

ศาลาการเปรียญเป็นที่เก็บรักษาพระพุทธรูปไว้หลายองค์ มี 2 องค์ที่มีจารึกที่ฐาน เป็นพระพุทธรูปที่สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้ยังมีสมุดข่อย ซึ่งเป็นตำรายาแผนไทยที่มีสรรพคุณใช้รักษาโรค ตลอดจนมีวรรณคดีของเพชรบุรีอยู่หลายเรื่อง

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา และเลี้ยวซ้ายเข้าถนนราชวิถี ถึงสี่แยกเข้าถนนราชดำเนินให้เลี้ยวขวา จนเกือบสุดถนน วัดโคกตั้งอยู่ทางด้านขวามือ

วัดโคกเป็นศูนย์แพทย์แผนไทย หากนักท่องเที่ยวต้องการเข้าชม หรือเรียนรู้ด้านตำรายาไทยจึงติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของทางวัด บริเวณด้านหน้าวัดมีสนามหญ้า มีลานสนามเด็กเล่น และมีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมบริเวณโดยรอบวัดได้ตามความต้องการ ภายในบริเวณวัดไม่มีอาหาร และเครื่องดื่มจำหน่าย บริเวณโดยรอบมีร้าน และได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 25 วัดชีว์ประเสริฐ

วัดชีว์ประเสริฐ

วัดชีว์ประเสริฐนับเป็นอีกวัดหนึ่งที่มีงานฝีมือของครูช่างเมืองเพชรที่น่าชม ได้แก่ลายปูนปั้น และกรรมาสน์ไม้แกะสลัก ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่

พระอุโบสถ ได้รับการตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นทั้งดงาม หน้าบันด้านหน้าเป็นปูนปั้นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑ หน้าบันปีกนกเป็นรูปเทพพนมในช่อกระหนก ต่ำลงมาบริเวณผนังเหนือประตู มีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพุทธประวัติตอนเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ด้านหลังบริเวณหน้าบันเป็นปูนปั้นรูปพระพรหมทรงหงส์ มีความอ่อนช้อยงดงาม ต่ำลงมาบริเวณผนังเหนือประตูมีรูปจิตรกรรมพระพุทธรูปปางห้ามญาติ

กรรมาสน์ เป็นกรรมาสน์ไม้แกะสลักทั้งดงาม ที่นั่งบริเวณมมุเสา จะมีไม้แกะสลัก เรียกว่ากระจิง โดยเฉพาะกระจิงที่มุมนุเสาแต่ละต้นของกรรมาสน์แกะสลักจากไม้ชิ้นเดียว ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานที่ยากที่สุด เป็นการแสดงฝีมือและชั้นเชิงของช่างอย่างเต็มที่

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนสี่พระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ตรงไปข้ามสะพานจอมเกล้า เข้าถนนพงษ์สุริยา ถึงทางแยกเข้าถนนหน้าเรือนจำเลี้ยวซ้ายผ่านหน้าเรือนจำ เลี้ยวขวาเข้าถนนพระทรง และเลี้ยวซ้ายเข้าถนนมาตยวงษ์ วัดชีว์ประเสริฐตั้งอยู่ทางซ้ายมือ

นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้ทุกวัน บริเวณด้านหน้าพระอุโบสถมีลานจอดรถ มีบริการห้องสุขา ภายในวัดไม่มีอาหารและเครื่องดื่มจำหน่าย บริเวณโดยรอบพระอุโบสถยังขาดการดูแลรักษาความสะอาด เนื่องจากมีเศษขยะอยู่รอบพระอุโบสถและหากนักท่องเที่ยวต้องการชมลวดลายปูนปั้นที่หน้าบัน งานแกะสลักไม้ที่บริเวณบ้านประตู บานหน้าต่าง นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสิ่งต่าง ๆ ได้ตามต้องการ แต่หากต้องการจะชมภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ จำเป็นต้องติดต่อกับทางเจ้าหน้าที่ของทางวัด เนื่องจากทางวัดมิได้เปิดให้ชมทุกวัน

ภาพประกอบ 26 วัดใหญ่สุวรรณาราม

วัดใหญ่สุวรรณาราม

วัดใหญ่สุวรรณาราม หรือที่ชาวเมืองเพชรเรียกกันว่า วัดใหญ่ นับเป็นวัดที่มีความสำคัญของจังหวัด โบราณสถานภายในวัดเป็นผลงานศิลปกรรมฝีมือชาวเพชรบุรีโดยแท้ สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา และเคยบูรณะครั้งใหญ่เพียงหนเดียวในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังนั้นศิลปกรรมภายในวัดแห่งนี้จึงเป็นของเก่าที่คงรักษาฝีมือช่างดั้งเดิมไว้เป็นส่วนใหญ่ มีจุดเด่นที่ศาลาการเปรียญ ซึ่งเดิมเป็นตำหนักของพระเจ้าเสือ ทรงมีพระราชศรัทธาโปรดเกล้าฯ ให้รื้อจากอยุธยาประกอบใหม่ เพื่อถวายแด่สมเด็จพระสังฆราชแดงโม สร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง เป็นศาลาหลังยาวแปดเหลี่ยม เสาแต่ละต้นเขียนสีเป็นลายรดน้ำไม่ซ้ำเลยสักคู่ ภายในศาลาการเปรียญมีธรรมาสน์ เตียง สังกัดสำหรับสวด ส่วนงานแกะสลักไม้มีให้เห็นอยู่โดยรอบศาลา โดยเฉพาะบานประตูไม้จำหลักซึ่งเป็นลายก้านขดปิดทอง ถ้าสังเกตให้ดีจะเห็นรอยเหมือนถูกของมีคมฟัน เล่ากันว่าเมื่อครั้งสมัยอยุธยา ชาวบ้านหนีข้าศึกเข้ามาหลบซ่อนภายในศาลาการเปรียญแห่งนี้ ข้าศึกจึงใช้ของมีคมฟันไปที่บานประตูแต่ไม่สามารถเข้าไปภายในได้ สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งของวัดนี้ คือพระอุโบสถ ภายในนั้นมีภาพจิตรกรรมสมัยอยุธยา ได้แก่ ภาพเขียนเทพชุมนุมที่ยังคงอยู่ในสภาพสมบูรณ์ และไม่เคยซ่อมแซมเลย นอกจากนี้ภายในโบสถ์ยังมีพระประธานปูนปั้นเป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยา ส่วนที่อัฒจันทร์ด้านหน้าพระประธาน เป็นที่ประดิษฐานพระคันธารราษฎร์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญไปไว้ที่กรุงเทพฯ ๙ ระยะเวลาหนึ่ง ต่อมาเมื่อสร้างพระราชวังพระนครคีรีเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญกลับมาไว้ที่วัดสุวรรณารามเช่นเดิม นอกจากนี้แล้ว ที่อัฒจันทร์ยังมีพระพุทธรูปหล่อของพระสังฆราชแดงโม อีกสิ่งหนึ่งที่หาชมได้ไม่ง่าย คือ หอไตรกลางสระน้ำ ซึ่งมีเสาเพียงสามเสารองรับน้ำหนัก ใช้เป็นที่เก็บพระไตรปิฎก เพื่อป้องกันมิให้มดปลวกแมลงแทะกินใบลานที่จารึกพระไตรปิฎก

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีเลี้ยวขวา และเลี้ยวซ้ายเข้าถนนราชวิถี เลี้ยวขวาเข้าถนนราชดำเนินตรงที่ว่าการอำเภอเมืองผ่านข้ามสะพานจอมเกล้า เข้าถนนพงษ์สุริยา วัดจะอยู่ทางซ้ายมือ

วัดใหญ่สุวรรณารามเปิดให้เข้าชมทุกวัน ภายในบริเวณวัดมีลานจอดรถอยู่ด้านหลังศาลาการเปรียญ ไม่มีการจำหน่ายอาหาร และเครื่องดื่ม มีบริการห้องน้ำ และมีถังขยะอยู่เป็นจุด ๆ นอกจากนี้ยังมีป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ อยู่ตามจุดสำคัญ ๆ ของวัด แต่ข้อมูลอธิบายไม่ลึกซึ้งมากนัก ส่วนภายในพระอุโบสถจะมีเอกสาร และแผ่นพับเกี่ยวกับความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ภายในวัด ส่วนด้านนอกทางออกจะมีป้ายแผ่นผังแสดงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอื่น ๆ ซึ่งภายในวัดนักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยวชมสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ บริเวณด้านนอกพระอุโบสถมีอาหารปลาให้นักท่องเที่ยวสามารถบริจาคทรัพย์ได้ตามศรัทธา เพื่อนำรายได้ไปทำนุบำรุงวัดต่อไป

ภาพประกอบ 27 วัดเพชรพลี

วัดเพชรพลี/เสาชิงช้า

วัดเพชรพลี/เสาชิงช้าไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างขึ้นเมื่อใด แต่เป็นวัดขนาดใหญ่อยู่ใจกลางเมืองในบริเวณซึ่งสันนิษฐานว่าเคยเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของพวกพราหมณ์มาก่อน เนื่องจากมีเทวสถาน โบสถ์พราหมณ์ และหมู่บ้านพราหมณ์อยู่ใกล้ ๆ ภายในวัดมีบ่อน้ำศักดิ์ เรียกว่า บ่อเพชรมหาชัยมงคล อยู่กลางวัด มีพระเจดีย์ใหญ่ ซึ่งสันนิษฐานว่าสร้างสมัยพระเจ้าปราสาททอง และได้มีการบูรณะสืบต่อกันมา นอกจากนี้ภายในวัดยังมีพิพิธภัณฑสถานวชิรปราสาท ซึ่งเป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุมีคุณค่า และเก่าแก่สมัยอาณาจักรสุวรรณภูมิ เช่น พระเสมาธรรมจักร และกวางหมอบ นอกจากนี้ยังมีโบราณวัตถุสมัยทวารวดี ศรีวิชัย ลพบุรี สุโขทัย และอยุธยา เช่น พระพุทธรูป พระพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นของเก่าที่มีค่าที่เก็บรวบรวมมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ยังมีเสาชิงช้า บริเวณเสาชิงช้านี้เป็นเขตเทวสถานในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีการประกอบพิธีสำคัญ ในเมืองเพชรบุรีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ปัจจุบันเสาชิงช้ามีการทำขึ้นมาใหม่แต่ยังไม่แล้วเสร็จ

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนสี่พระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ตรงไปข้ามสะพานจอม

เกล้า เข้าถนนพงษ์สุริยา ถึงทางแยกเข้าถนนหน้าเรือนจำ เลี้ยวซ้ายผ่านหน้าเรือนจำ เลี้ยวขวาเข้าถนนพระทรง และเลี้ยวซ้ายเข้าถนนมาตยวงษ์ ผ่านวัดชีวีประเสริฐให้เลี้ยวขวาเข้าถนนเพชรพลี วัดเพชรพลีตั้งอยู่ด้านซ้ายมือ

วัดเพชรพลีเปิดให้เข้าชมทุกวัน บริเวณโดยรอบวัดทุกจัดไว้เป็นอย่างดีเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม มีการรักษาความสะอาดเป็นอย่างดีภายในหออัครปราสาทมีวัตถุโบราณอยู่มากมาย ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่คอยดูแล และให้ความรู้เกี่ยวกับวัตถุโบราณ ลานด้านหน้าหออัครปราสาทมีสนามหญ้า และทางวัดได้จัดทางเดินไว้เป็นอย่างดีเป็นสัดส่วน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสิ่งต่าง ๆ ได้ตามต้องการ

ภาพประกอบ 28 วัดอุทัยโพธาราม

วัดอุทัยโพธาราม

วัดอุทัยโพธารามนับเป็นวัดเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ อาคารพระอุโบสถ ซึ่งเป็นแบบพระอุโบสถมหาอุด โดยด้านหลังเป็นผนังทึบ บริเวณหน้าบันด้านหน้ามีลายปูนปั้นเก่าแก่เป็นรูปยักษ์ และราหู ปีกนกด้านซ้ายเป็นลายรูปยักษ์ ด้านขวาเป็นภาพนุมาณ ซึ่งลายปูนปั้นส่วนใหญ่มาจากเรื่องรามเกียรติ์ หน้าบันด้านหลังมีลายปูนปั้นเป็นรูปพระนารายณ์ทรงครุฑล้อมรอบด้วยลายดอกไม้ ซ้อฟ้า หางหงส์ ทำเป็นปูนปั้นรูปลิง ยักษ์ และเทพพนม แทนซ้อฟ้าและหางหงส์แบบวัดทั่วไป

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา และเลี้ยวซ้ายเข้าถนนราชวิถี จากนั้นเลี้ยวขวาเข้าถนนราชดำเนินตรงที่ว่าการอำเภอเมือง ผ่านข้ามสะพานจอมเกล้า เข้าสู่ถนนพงษ์สุริยา ถึงทางแยกให้เลี้ยวขวาเข้าถนนหน้าเรือนจำ จนเกือบสุดถนน วัดอุทัยโพธารามตั้งอยู่ทางขวามือ

วัดอุทัยโพธารามเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชมทุกวัน บริเวณด้านข้างพระอุโบสถมีที่จอดรถภายในบริเวณวัดได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี มีความร่มรื่น และมีศาลาพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว ภายในบริเวณไม่มีอาหาร และเครื่องดื่มจำหน่าย นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมความสวยงามบริเวณโดยรอบได้ตามต้องการ

ภาพประกอบ 29 วัดมหาธาตุ

วัดมหาธาตุ

วัดมหาธาตุ วัดนี้ถือเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งของเมืองเพชรบุรี ตามพระราชพงศาวดารมีระบุไว้ว่า โบราณสถานภายในวัดแห่งนี้เป็นผู้มีมือช่างขอม สร้างมาตั้งแต่ขอมเรืองอำนาจ ตามคติโบราณถือว่าวัดมหาธาตุเป็นวัดที่ต้องสร้างอยู่ใจกลางเมืองย่านชุมชน เมืองที่วัดมหาธาตุเป็นเมืองใหญ่ มีความสำคัญกว่าเมืองอื่น ๆ ด้วยเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ สิ่งสำคัญของวัด คือ พระปรางค์ 5 ยอด ปรางค์องค์กลางสูง 42 เมตร และมีปรางค์องค์เล็ก ๆ ล้อมรอบ 4 ทิศ สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นตามคติพุทธศาสนาฝ่ายมหายานของขอม จึงน่าจะมีอายุไม่น้อยกว่า 900 ปี ลักษณะของปรางค์องค์กลางมีฐานก่อด้วยศิลาแลงมีมุขยื่นออกมาทั้ง 4 ด้าน และมีช่องคูหาทั้ง 4 มุม เช่นเดียวกับปรางค์ที่ลพบุรี ต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยายอดปรางค์ได้พังลงมา จึงมีผู้ปฏิสังขรณ์อีกหลายครั้งเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ภายในปรางค์องค์กลางเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โปรดเกล้าฯพระราชทานมาเมื่อพ.ศ. 2497 ส่วนในพระอุโบสถมีพระทรงเครื่องเป็นประธาน นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองอีก 3 องค์ด้วยกัน คือ หลวงพ่อมหาธาตุ หลวงพ่อบ้านแหลม และหลวงพ่อเขาตะเครา

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนซีสระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ก่อนถึงสะพานพระจอมเกล้าให้เลี้ยวขวาเข้าถนนดำเนินเกษม ผ่านวัดพลับพลาชัยไปประมาณ 150 เมตร

วิหารหลวงในวัดมหาธาตุเปิดบริการทุกวันตั้งแต่เวลา 7.00-18.00 น. จากตัวเมืองมีป้ายบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง ภายในวัดมีป้ายสื่อความหมายอธิบาย และให้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว แต่ข้อมูลไม่ละเอียด ลึกซึ้งมากนัก รวมทั้งยังมีป้ายแผนผังแสดงภาพรวมของจุดสำคัญต่าง ๆ ภายในวัด ภายในวิหารหลวงมีจุดประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเอกสารแผ่นพับเกี่ยวกับวัดมหาธาตุ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสิ่งต่าง ๆ ภายในบริเวณวัดได้ตามต้องการ บริเวณรอบ ๆ วัดมีจุดรองรับขยะอยู่เป็นระยะ ภายในวัดไม่มีอาหาร และเครื่องดื่มจำหน่าย ส่วนบริเวณด้านหน้าวิหารหลวงมีลานจอดรถ บริเวณโดยรอบวัดได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยเป็นอย่างดี

ภาพประกอบ 30 วัดมหาสมณาราม

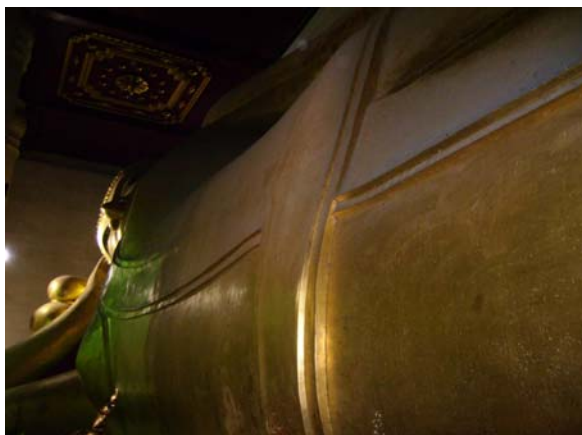
วัดมหาสมณาราม

วัดมหาสมณาราม เดิมชื่อวัดมหาสมณ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้เป็นที่ประทับเมื่อครั้งทรงผนวช ต่อมาเมื่อทรงสร้างพระนครคีรีแล้วเสร็จ จึงโปรดเกล้าฯ ให้บูรณะวัดแห่งนี้ และพระราชทานนามว่า วัดมหาสมณาราม หรือเรียกกันทั่วไปว่า วัดเขาวัง ซึ่งมีสิ่งที่น่าสนใจได้แก่

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภายในพระอุโบสถ ที่ฝาผนังทั้งสี่ด้านมีภาพเขียนฝีมือขรัวอินโข่ง ซึ่งเป็นจิตรกรไทยคนแรกที่ใช้วิธีการเขียนภาพแบบทัศนียวิทยา คือใช้สี และแสงเงาในการวาดภาพให้เกิดมิติ มีระยะใกล้-ไกล และแบบภาพมองจากมุมสูง อย่างชาวตะวันตก ซึ่งภาพส่วนใหญ่เป็นภาพเขียนเกี่ยวกับการไปนมัสการสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางพุทธศาสนาต่าง ๆ ในประเทศไทย

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เข้าถนนคีรีรัฐยา เลี้ยวเข้าทางขึ้นเขาวัง วัดมหาสมณารามอยู่เชิงเขาวังทางด้านซ้ายมือ

ภายในวัดมีลานจอดรถ บริเวณทางเข้าด้านหน้าวัดมีร้านขายอาหาร และเครื่องดื่ม และสินค้าของที่ระลึกต่าง ๆ บริเวณโดยรอบวัดได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดีนักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมความสวยงามรอบ ๆ วัดได้ตามความต้องการ แต่หากจะชมความสวยงามของภาพเขียนฝีมือขรัวอินโข่งภายในพระอุโบสถจำเป็นต้องติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางวัด เนื่องจากทางวัดมิได้เปิดให้เข้าชมเป็นประจำ

ภาพประกอบ 31 วัดพระพุทธรไสยาสน์

วัดพระพุทธรไสยาสน์

วัดพระพุทธรไสยาสน์นับเป็นวัดเก่าแก่ที่มีความสำคัญ พระพุทธรไสยาสน์ซึ่งประดิษฐานในวิหารนี้เป็นพระพุทธรูปนอนองค์ใหญ่ ที่ถือว่าเป็นหนึ่งในสี่พระพุทธรไสยาสน์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ซึ่งเชื่อว่าเป็นฝีมือสกุลช่างในสมัยอยุธยาที่อริยธรรมาธิปไตย องค์พระยาว 21 วา 1 ศอก 1 คืบ 7 นิ้ว พระนอนองค์นี้เดิมสร้างไว้กลางแจ้ง ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้สร้างพระนครคีรี ได้โปรดฯให้สร้างหลังคาใหม่ และทำฝาผนังรอบองค์พระด้วย พระพุทธรไสยาสน์องค์นี้ประทับสี่หไสยา พระหัตถ์ขวาตะพระเศียร พระหัตถ์ซ้ายพาดเหยียดไปตามพระปรีศร์ซ้ายแทนที่ประทับนอนมีความยาวตลอดพื้นวิหาร ยาวประมาณ 44 เมตร

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา ตรงมาตามถนนคีรีรัฐยา วัดจะอยู่ทางขวามือถัดจากวัดสระบัว

วัดพระพุทธรไสยาสน์เปิดให้เข้าชมทุกวัน ภายในบริเวณวัดไม่มีอาหารและเครื่องดื่มจำหน่าย บริเวณด้านหน้าพระวิหารมีลานจอดรถไว้บริการนักท่องเที่ยว มีจุดรองรับขยะอยู่เป็นบางจุด และด้านหน้าพระวิหารมีป้ายสื่อความหมายที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีแผนผังแสดงภาพรวมของแหล่งจุดท่องเที่ยวภายในบริเวณวัด ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชมได้ตามความต้องการ ด้านนอกพระอุโบสถยังมีโถงมานั่งไว้สำหรับนักท่องเที่ยวได้นั่งพักตามอัธยาศัย นอกจากนี้ด้านหน้าวัดมีแผนผังแสดงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

ภาพประกอบ 32 วัดแรก

วัดแรก

วัดแรก เป็นวัดเก่าแก่ที่มีมาแต่โบราณ พบโบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นภาชนะดินเผา อุโบสถเป็นเครื่องไม้ อายุราว 100 ปี นับเป็นพระอุโบสถเป็นไม้แห่งเดียวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี หลังคามุงกระเบื้อง ประดับช่อฟ้าใบระกา

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนสี่พระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ตรงไปข้ามสะพานจอมเกล้า เข้าถนนพงษ์สุริยา ถึงทางแยกเข้าถนนหน้าเรือนจำเลี้ยวซ้ายผ่านหน้าเรือนจำ เลี้ยวขวาเข้าถนนพระทรง และเลี้ยวซ้ายเข้าถนนมาตยวงษ์ ผ่านแยกเข้าถนนเพชรพลี จากนั้นให้เลี้ยวซ้ายเข้าถนนท่าหิน และเลี้ยวขวาเข้าซอยวัดแรก ข้ามคลองวัดเกาะ วัดแรกจะอยู่สุดซอยในชุมชนจันทราวาส

นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้ทุกวัน บริเวณด้านหน้ามีลานจอดรถ ด้านหน้าศาลาการเปรียญเป็นสนามหญ้า มีบริการห้องสุขา ภายในวัดมีร้านขายเครื่องดื่ม และบริเวณด้านข้างพระอุโบสถมีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ภายในบริเวณวัดมีป้ายลูกศรชี้ทางไปยังจุดสำคัญต่าง ๆ บริเวณวัดได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมพระอุโบสถไม้อายุราว 100 ปี และสิ่งต่าง ๆ ภายในวัดได้ตามต้องการ บรรยากาศโดยรอบวัดร่มรื่นด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่

ภาพประกอบ 33 วัดหนองหว้า

วัดหนองหว้า

วัดหนองหว้า เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งของเมืองเพชรบุรี บ้านหนองหว้าแห่งนี้เป็นนิวาสนสถานเดิมของสมเด็จพระสังฆราชแดงโม กล่าวกันว่าเมื่อท่านกลับมาบูรณะวัดใหญ่สุวรรณาราม สันนิษฐานว่าคงได้ทำการบูรณะวัดหนองหว้าด้วย สิ่งก่อสร้างส่วนใหญ่ได้รับการซ่อมแซมเปลี่ยนแปลงเกือบหมด เหลือเพียงบานประตูไม้แกะสลักของพระอุโบสถหลังเก่า เป็นไม้แกะสลักลวดลายงดงาม

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองเพชรบุรี จากนั้นให้ใช้ทางหลวง 3177 (ทางไปหาดเจ้าสำราญ) เลี้ยวขวาตรงทางเข้าที่ทำการอบต.หนองขนาน ไปประมาณ 1,500 เมตร วัดตั้งอยู่ขวามือ

บริเวณทางเข้าจากทางหลวงหมายเลข 3177 มีป้ายแจ้งบอกทางไปวัดหนองหว้า บริเวณด้านหน้าวัดมีลานจอดรถ ไม่มีอาหาร และเครื่องดื่มจำหน่าย ภายในบริเวณวัดได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยเป็นอย่างดี และบรรยากาศโดยรอบวัดร่มรื่น และสงบ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมความสวยงามของบานประตูไม้แกะสลัก รอบ ๆ พระอุโบสถได้ตามความต้องการ

ภาพประกอบ 34 วัดถ้ำหว่า

วัดถ้ำหว่า

วัดถ้ำหว่า เป็นวัดเก่าแก่ของเมืองเพชรบุรี สิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ เสมาหินทรายแดงขนาดเล็ก ชั้นส่วนกระเบื้องกาบูกุ กระเบื้องเชิงชาย ลวดลายปูนปั้นประดับเจดีย์ และพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย จำนวน 3 องค์ ซึ่งมีอายุประมาณ 90 ปี ประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชีเป็นแบบฐานสิงห์

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม โดยไม่ต้องผ่านเข้าตัวเมือง เมื่อมาถึงเชิงเขาวังประมาณ 1 กิโลเมตร จะพบสี่แยกเขาบันไดอิฐ ตรงข้ามกับโรงพยาบาลเพชรรัตนให้เลี้ยวขวาไปประมาณ 200 เมตร เลี้ยวขวาเข้าซอยหมู่ 7 จนสุดทางเลี้ยวซ้ายประมาณ 50 เมตรก็จะถึงวัด

บริเวณด้านหน้าวัดเป็นลานหินสำหรับจอดรถ ภายในวัดไม่มีอาหาร และเครื่องดื่มจำหน่าย วัดได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี แต่หากนักท่องเที่ยวต้องการเข้าชมพระพุทธรูปเก่าแก่อายุกว่า 90 ปี จำเป็นต้องติดต่อขออนุญาตกับทางวัด เนื่องจากพระพุทธรูปอยู่ภายในถ้ำ และใช้เป็นทีวีสถานของพระภิกษุสงฆ์ และผู้เลื่อมใสศรัทธา บรรยากาศโดยรอบร่มรื่นด้วยต้นไม้

ภาพประกอบ 35 วัดลาด

วัดลาด

วัดลาด เป็นวัดที่มีศาลาการเปรียญซึ่งเป็นอาคารไม้ขนาดใหญ่ ซึ่งมีการบูรณะมาหลายหลายครั้ง ตัวไม้ส่วนใหญ่นำเอามาจากวัดป่าแก้ว ซึ่งเชื่อว่าเดิมเป็นตำหนักของพระเจ้าตากสิน

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครคีรีให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนสี่พระอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ตรงไปข้ามสะพานจอมเกล้า เข้าถนนพงษ์สุริยา ถึงทางแยกเข้าถนนหน้าเรือนจำเลี้ยวซ้ายผ่านหน้าเรือนจำ เลี้ยวขวาเข้าถนนพระทรง และเลี้ยวซ้ายเข้าถนนมาตยวงษ์ จนมาถึงมุมถนนเข้าถนนสุรพันธ์ วัดลาดตั้งอยู่ทางซ้ายมือ

นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้ทุกวันบริเวณด้านหน้าวัดมีลานจอดรถขนาดใหญ่ โดยรอบวัดยังขาดการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อย ภายในวัดไม่มีอาหาร และเครื่องดื่มจำหน่าย ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสิ่งต่าง ๆ ได้ตามต้องการ

ภาพประกอบ 36 วัดหนองควง

วัดหนองควง

วัดหนองควง นับเป็นวัดที่มีความเก่าแก่สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างในสมัยอยุธยาตอนปลาย หรือรัตนโกสินทร์ตอนต้น สิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ มีเจดีย์ทรายตั้งอยู่หน้าอุโบสถ จำนวน 2 องค์ ฐานสิงห์สองชั้น ค่อนข้างสูง มีบัวกลุ่มรองรับองค์ระฆังซึ่งเป็นทรงสี่เหลี่ยม

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ก่อนถึงตัวเมือง ประมาณ 15 กิโลเมตร วัดตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษมทางด้านขวามือ

นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้ทุกวัน บรรยากาศโดยรอบวัดได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยเป็นอย่างดี แต่ยังขาดการบูรณะซ่อมแซมพระอุโบสถหลังเก่า โดยรอบวัดร่มรื่นด้วยต้นไม้ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ได้ตามต้องการ

ภาพประกอบ 37 วัดโรงเข้

วัดโรงเข้

วัดโรงเข้ นับเป็นวัดที่เก่าแก่วัดหนึ่งของเมืองเพชรบุรี สิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ ลักษณะของสิ่งก่อสร้างที่มีอยู่ เช่น วิหาร สันนิษฐานว่าวัดนี้น่าจะมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย ทว่าในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปบ้าง

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม โดยไม่ต้องผ่านเข้าตัวเมือง เมื่อมาถึงเขาวังประมาณ 1 กิโลเมตร จะพบสี่แยกเขาบันไดอิฐ ตรงข้ามกับโรงพยาบาลเพชรรัตนให้เลี้ยวขวา ไปประมาณ 5 กิโลเมตร วัดโรงเข้ตั้งอยู่ทางซ้ายมือ

นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้ทุกวัน บริเวณด้านหน้าวัดมีลานจอดรถ ภายในวัดไม่มีอาหารและเครื่องดื่มจำหน่าย โดยรอบวัดได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี และโดยรอบวัดยังมีบรรยากาศร่มรื่นด้วยต้นไม้และสนามหญ้า ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ได้ตามต้องการ

ภาพประกอบ 38 วัดนาค

วัดนาค

วัดนาค นับเป็นวัดเก่าแก่แต่สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ได้ถูกเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามปรากฏหลักฐานว่าโบสถ์เป็นศิลปะสมัยอยุธยา จึงสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นวัดที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปปูนปั้นแกนดิน ศิลปะสมัยอยุธยา

การเข้าถึง จากกรุงเทพฯใช้ทางหลวงหมายเลข 4 ถนนเพชรเกษม ผ่านเข้าตัวเมืองถึงสี่แยกเข้าพระนครสี่ให้เลี้ยวขวา เมื่อมาถึงมุมถนนซีสะอินทร์ให้เลี้ยวซ้าย ตรงไปข้ามสะพานจอมเกล้า เข้าถนนพงษ์สุริยา ถึงทางแยกเข้าถนนหน้าเรือนจำเลี้ยวซ้ายผ่านหน้าเรือนจำ เลี้ยวขวาเข้าถนนพระทรง และเลี้ยวซ้ายเข้าถนนมาตยวงษ์ เลี้ยวซ้ายเข้าถนนสุรพันธ์ วัดนาคตั้งอยู่ทางด้านขวามือ

บริเวณด้านหน้าวัดมีที่สำหรับจอดรถ ภายในบริเวณวัดไม่มีอาหาร และเครื่องดื่มจำหน่าย ภายในวัดได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเป็นอย่างดี แต่เนื่องจากปัจจุบันมีการก่อสร้างในบางจุด จึงไม่มีระเบียบ นักท่องเที่ยวสามารถชมสิ่งต่าง ๆ ได้ตามต้องการ แต่หากต้องการเข้าไปนมัสการหลวงพ่อบุชชในพระอุโบสถ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นแกนดิน ศิลปะสมัยอยุธยา จำเป็นต้องขออนุญาตจากทางวัด เนื่องจากมิได้เปิดให้ชมเป็นประจำ บรรยากาศโดยรอบวัดร่มรื่นเป็นอย่างดี

1.1.3. ทรัพยากรมหรรรรมปรากฏการณ์สำคัญ

1.1.3.1. มหรรรรม 2 งาน ได้แก่

1. งานพระนครคีรี-เมืองเพชร ซึ่งจะจัดขึ้นทุกเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ภายในงานจะมีการแสดง แสง สี เสียง พระนครคีรี งานออกร้านต่าง ๆ การแสดงการเล่นที่น่าสนใจ สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี (032) 42-5573

2. งานประเพณีวัวลาน ซึ่งจะจัดภายในงานพระนครคีรี-เมืองเพชร โดยจะแสดงการแข่งขันวัวลาน

1.1.3.2. การแข่งขัน ได้แก่

1. กิจกรรมแข่งขันจักรยานแรลลี่ท่องเที่ยวเมืองเพชร จะจัดขึ้นทุกปีราวกลางเดือนธันวาคมของทุกปี ซึ่งจะมีกิจกรรมแข่งขันจักรยานแรลลี่ไปตามสถานที่ต่าง ๆ ภายในเทศบาลเมืองเพชร และบริเวณใกล้เคียง สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่กองวิชาการแผนงานเทศบาลเมืองเพชรบุรี (032) 42-7579

1.1.3.3. งานการแสดงอื่น ๆ 12 งาน ได้แก่

1. งานลานศิลปินตลาคณิตศิลป์ จะจัดขึ้นช่วงเดือนธันวาคม มีการแสดงผลงานศิลปะทุกสาขา นอกจากนี้ยังมีการจัดประกวดเพลงพื้นบ้าน และเที่ยวชมวิถีชีวิตริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี

2. วันพิพิธภัณฑน์ไทย จัดขึ้นวันที่ 19 กันยายน สามารถเข้าชมนิทรรศการณเืองในวันวิทยาศาสตร์ไทย สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี (032) 42-5600

3. งานประทีปโคมไฟเนื่องในเทศกาลวิสาขบูชา จัดขึ้นช่วงเดือนมิถุนายน มีการบรรยายธรรม การแสดงธรรมเทศนา การประดับโคมไฟ และการเวียนเทียน สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนครคีรี (032) 42-5600

4. งานประเพณีลอยกระทง จัดขึ้นช่วงเดือนพฤศจิกายน มีการประกวดกระทงประดิษฐ์ ออกร้านขายกระทง และการประกวดนางนพมาศ หนูน้อยนพมาศ สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่กองการศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบุรี (032) 42-5013ต่อ122

5. งานสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำเพชรบุรี จัดขึ้นช่วงเดือนสิงหาคม มีการจัดกิจกรรมทางน้ำ การแข่งขันเรือยาว และรวมพลังรักษาความสะอาดของแม่น้ำเพชรบุรี สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่กองการศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบุรี (032) 42-5013ต่อ122

6. งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จัดขึ้นก่อนวันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา 2 วัน มีการหล่อเทียนพรรษา การประกวดต้นเทียนพรรษา และนำต้นเทียนไปถวายตามวัดต่าง ๆ สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่กองการศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบุรี (032) 42-5013 ต่อ122

7. วันวิทยาศาสตร์ จัดขึ้นวันที่ 18 สิงหาคม มีนิทรรศการกาลเนื่องในวันวิทยาศาสตร์ไทย การเสวนา และการบรรยาย นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมส่องกล้องดูดาว ณ หอซัซวาลเวียงชัย สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนครศรี (032) 42-5600

8. วันอนุรักษ์มรดกไทย จัดขึ้นช่วงเดือนเมษายน มีนิทรรศการกาลพิเศษเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย การเสวนา การสาธิต และการอบรม งานช่างฝีมือของศิลปินสกุลช่างเมืองเพชร และจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนครศรี (032) 42-5600

9. งานทอดน่องท่องเมืองเพชร จัดขึ้นช่วงเดือนเมษายนของทุกปี มีกิจกรรมทอดน่องเที่ยวชมวัด นั่งรถรอบเมือง โดยจัดรถบริการนำเที่ยว พร้อมผู้ให้บริการข้อมูล สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่กองวิชาการและแผนงานเทศบาลเมืองเพชรบุรี (032) 42-7579

10. งานเทศน์มหาชาติ และเวียนเทียน เนื่องในวัดมาฆบูชา จัดขึ้นช่วงเดือนกันยายน มีการเทศน์มหาชาติ การบรรยายธรรม ประดับโคมไฟ และเวียนเทียน สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนครศรี (032) 42-5600

11. งานวันตรุษจีน จัดขึ้นในวันตรุษจีนของทุกปี จัดงานรื่นเริงโดยจัดมหรสพ นอกจากนี้ยังมีการแสดงของนักเรียน การแสดงเชิดมังกร และสิงโต การแสดงดนตรี และมหรสพสมโภชน์ สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่กองการศึกษาเทศบาลเมืองเพชรบุรี (032) 42-5013 ต่อ 122

12. งานวันเด็กแห่งชาติ จัดขึ้นช่วงวันเด็ก ซึ่งจะมีกิจกรรมงานวันเด็กต่าง ๆ

1.1.4. ทรัพยากรกิจกรรม

1.1.4.1. กิจกรรมนันทนาการ 3 กิจกรรม

1. ส่องเรือชมทัศนียภาพแม่น้ำเพชรบุรี
2. เยี่ยมชมวัดวาอาราม โบราณสถาน ศิลปกรรม และพระราชวัง
3. เลือกซื้อขนมหวาน และของฝาก

ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมสามารถติดต่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ เทศบาลเมืองเพชรบุรี (032) 42-7579 และศูนย์บริการท่องเที่ยวเมืองเพชรบุรี (032) 42-2220

1.1.5. ทรัพยากรบริการ

1.1.5.1. การขนส่ง

1. รถโดยสาร

1.1.5.2. ที่พัก

1. บ้านดงมะพร้าว ตั้งอยู่ 38/1 หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 9 ห้อง ราคา 300-500 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032) 44-1284

2. กมลารักษ์ ตั้งอยู่ 75/5 หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 3 ห้อง ราคา 400-1,500 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม 086-175-0177

3. บีช ฟรอนด์ อินน์ ตั้งอยู่ 266-267 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 10 ห้อง ราคา 350-500 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม 081-948-7441

4. เชญ บูติก รีสอร์ท ตั้งอยู่ 274 หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 16 ห้อง ราคา 1,500-4,000 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8620-1 www.cheznousresort.com

5. ซี สกาย บีช รีสอร์ท ตั้งอยู่ 5/2 หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 24 ห้อง ราคา 1,600-5,000 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8431-2 www.seaskyresort.com

6. บ้านพักแพรพลอย ตั้งอยู่ 33 หมู่ 1 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 4 ห้อง ราคา 800-1,200 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8598 และ 089-082-4433

7. บูลสกาย รีสอร์ท ตั้งอยู่ 5 หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 19 ห้อง ราคา 1,500-1,900 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)44-1399 และ (032)44-1400

8. บ้านพักนายหัว ตั้งอยู่ หมู่ 2 ถนนเทศบาล ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 12 ห้อง ราคา 350-550 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)44-1276

9. บ้านเม็ดทราย ตั้งอยู่ 183 หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 6 ห้อง ราคา 500-800 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8011 และ 081-581-9139

10. บ้านพักคุณต๋อ ตั้งอยู่ 83 หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 5 ห้อง ราคา 500-2,000 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8464

11. ชัน ตั้งอยู่ 43/33 หมู่ 5 ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 52 ห้อง ราคา 550-1,200 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม 081-763-7010

12. ชันไรส์ วิว ตั้งอยู่ 289 หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 5 ห้อง ราคา 1,200-2,000 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม 086-030-5342 และ 087-159-8511

13. ฟิมพ์ประสิทธิ์ ตั้งอยู่ 206 หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 4 ห้อง ราคา 800-1,500 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8051

14. ไวท์ โฮเทล ตั้งอยู่ 263/32 ถนนร่วมจิตต์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
ห้องพัก 34 ห้อง ราคา 400-500 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-1118 และ
(032)47-1440
15. บ้านพักนานาชาติเพชรบุรี ตั้งอยู่ 51/2 ถนนท่าหิน ตำบลท่าราบ
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 5 ห้อง ราคา 150-240 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม
(032)42-3671 และ 089-743-2146 www.tyha.org
16. เพชรบุรี ตั้งอยู่ 34/1-2 ถนนพงษ์สุริยา ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 12 ห้อง 250 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-5315
17. เต็กเฮงล้ง ตั้งอยู่ 74-76 ถนนมาตยาวงศ์ ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 32 ห้อง ราคา 250 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-5023
18. เจ้าสำราญ บีช รีสอร์ท ตั้งอยู่ 150 หมู่ 2 ถนนหาดเจ้าสำราญ ตำบล
หาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 19 ห้อง ราคา 1,200-2,000 บาท สามารถ
ติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8493-4
19. ฟิชเชอร์แมน วิลเลจ ตั้งอยู่ 170 หมู่ 1 ซอยเทศบาล 1/6 ถนนอนามัย
ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 35 ห้อง ราคา 4,800-10,800 บาท
สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)44-1370-9 และ 02-251-0237-8 www.fishermansvillage.net
20. ชะอำรอยัลบีช ตั้งอยู่ 82/6 หมู่ 6 ถนนหาดเจ้าสำราญ-ชะอำ ตำบลหาด
เจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 100 ห้อง ราคา 1,200-5,000 บาท สามารถติดต่อ
สอบถามเพิ่มเติม (032)47-8118-9 และ 02-427-7006 และ 02-427-1637
21. กุ้งกะพงรีสอร์ท ตั้งอยู่ หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 30 ห้อง ราคา 500-900 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม 086-722-
8954 และ 084-016-4425
22. หาดวงจันทร์ ตั้งอยู่ 181 หมู่ 2 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 24 ห้อง ราคา 800-3,500 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-
8245
23. ระเบียบรมน้ำ เกสท์เฮ้าส์ ตั้งอยู่ 1 ถนนชีสระ ตำบลคลองกระแซง
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 9 ห้อง ราคา 120-240 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม
(032)40-1983 และ (032)42-5051
24. พี พี ปาร์ค ตั้งอยู่ 134 ถนนเพชรเกษม ตำบลเวียงคอย อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 24 ห้อง ราคา 250-300 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-
8386
25. ประโลม รีสอร์ท ตั้งอยู่ 122/1 หมู่ 1 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 16 ห้อง ราคา 500-1,500 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-
8082-4

26. บัวแก้ว ตั้งอยู่ 35/23-26 ถนนเพชรเกษม ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 20 ห้อง ราคา 260-460 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)41-0395 และ (032)41-0695

27. จอมเกล้า ตั้งอยู่ 1/3 ถนนพงษ์สุริยา ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 24 ห้อง ราคา 120-250 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-5398

28. เพชรรัชต์ ตั้งอยู่ 128 ถนนเพชรเกษม ตำบลเวียงคอย อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 33 ห้อง ราคา 250-500 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)41-2748 และ (032)42-6375

29. เพชรเกษม โฮเต็ล ตั้งอยู่ 86/1 ถนนเพชรเกษม ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 50 ห้อง ราคา 170-600 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-5581 และ (032)41-0973

30. เพชรน้ำหนึ่ง ตั้งอยู่ สถาบันราชภัฏเพชรบุรี ตำบลหน้าวัง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 20 ห้อง ราคา 350 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-4932 และ (032)40-2075

31. เฟิสท์ โฮม ตั้งอยู่ 144 หมู่ 2 ถนนหาดเจ้าสำราญ ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 5 ห้อง ราคา 500-1,000 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8048 และ 086-175-0177

32. สงวนชัย ตั้งอยู่ 27 ถนนดำเนินเกษม ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 17 ห้อง ราคา 150-200 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-5051

33. ระเบียบงเรื่อรีสอร์ท ตั้งอยู่ 80/1-5 หมู่ 1 ถนนอนามัย ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 30 ห้อง ราคา 2,500-3,500 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8070 และ 02-967-1911-2 www.rabiangrua.com

34. รอยัลไดมอนด์ ตั้งอยู่ 555 หมู่ 1 ซอยสามขาวิ้ง ตำบลไร่ส้ม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 57 ห้อง ราคา 500-1,500 บาท 57 ห้อง ราคา 500-1,500 บาท (032)41-1061-70 www.royaldiamondhotel.com

35. เพชรแฮร์รี่ ตั้งอยู่ 124 หมู่ 1 ถนนเพชรเกษม ตำบลเวียงคอย อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 50 ห้อง ราคา 200-350 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-6375

36. เขาวัง โฮเต็ล ตั้งอยู่ 174/1-3 ถนนราชวิถี ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 58 ห้อง ราคา 250-600 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-5167

37. สถานพักฟื้น และพักผ่อน กองทัพบก ตั้งอยู่ หาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 20 ห้อง ราคา 800-2,500 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8171

38. อัท บีช รีสอร์ท ตั้งอยู่ 27/1 หมู่ 1 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ราคา 400-600 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8192

39. ระเบียบทะเล รีสอร์ท ตั้งอยู่ 96 หมู่ 3 ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 14 ห้อง ราคา 600-1,700 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8445 และ (032)47-8115

40. เบสท์ 88 ตั้งอยู่ 123/1 ถนน คีรีรัฐยา ตำบลธงชัย อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ห้องพัก 40 ราคา 400-600 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-6077

41. เจ้าสำราญ ซีวิว ตั้งอยู่ ถนนหาดเจ้าสำราญ ตำบลหาดเจ้าสำราญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ราคา 1,000-1,500 บาท สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)47-8493

42. นำชัย ตั้งอยู่ 49 ถนนพงษ์สุริยา ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-5051

1.1.5.3. การต้อนรับ

1. ศูนย์บริการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองเพชรบุรี ตั้งอยู่ ศาลาจัตุรมุขหน้าเขา วัง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เปิดบริการ จันทร์-ศุกร์ เวลา 8.30-16.30 น. สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-7579

2. ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬา และนันทนาการ จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่สถาน กีฬาจังหวัดเพชรบุรี ถนนคีรีรัฐยา ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เปิดบริการ จันทร์-ศุกร์ เวลา 8.30-16.30 น. สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-2220

1.1.5.4. บริการอื่น ๆ ได้แก่ ของฝากต่าง ๆ

1. ร้านกาญจนา ตั้งอยู่ 19 ถนนดำเนินเกษม ตำบลคลองกระแซง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีขนมหวาน หม้อแกง ฝอยทอง บ้าปิ่น เปิดบริการ 6.00-20.00 น. สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-7202

2. บุญสม ตั้งอยู่ ข้างตลาดสด 42/9 ถนนอนามัย อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีขนมหวาน หม้อแกง

3. เพ็ชรปิ่นแก้ว ตั้งอยู่ 80 ถนนเพชรเกษม อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีขนมหวาน หม้อแกง เปิดบริการ 7.00-17.00 น. สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-5110

4. แม่ปิ่น ตั้งอยู่ ตลาดสด อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีขนมหวานหม้อแกง

5. แม่ละเมียด ตั้งอยู่ ตึกแถวข้างเขาวัง ถนนเพชรเกษมเก่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีขนมหวาน หม้อแกง เปิดบริการ 7.30-19.00 น. สามารถติดต่อสอบถามเพิ่มเติม (032)42-6090

6. แม่สำลี ตั้งอยู่ ซอยเล็ก ๆ ในถนนพานิชเจริญ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีขนมหวาน หม้อแกง ฝอยทองกรอบ

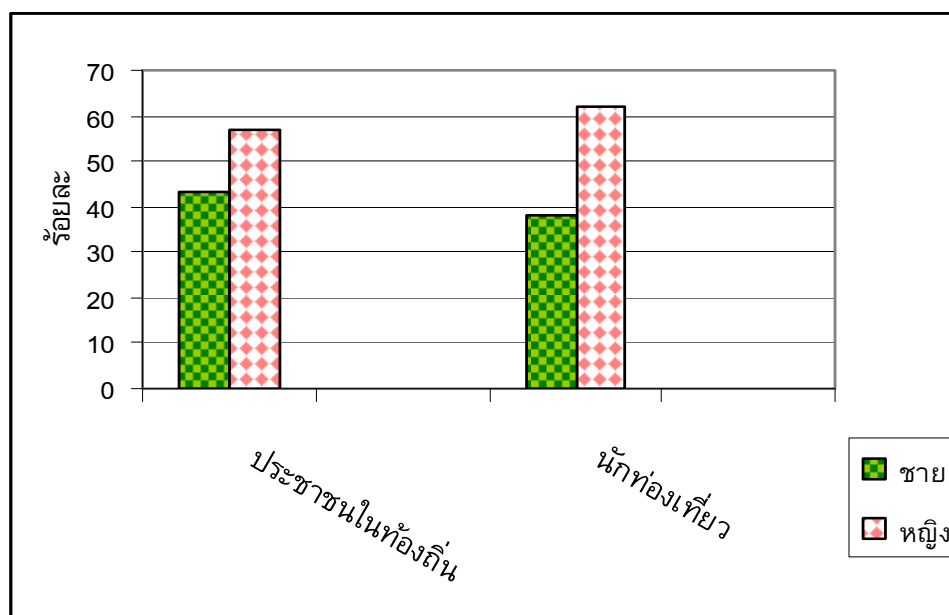
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวในเรื่องการศึกษาเพื่อเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชาชนในท้องถิ่นจำนวน 67 คน และนักท่องเที่ยวจำนวน 335 คน ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏดังตารางต่อไปนี้
ตาราง 2 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ

เพศ	ประชาชนในท้องถิ่น		นักท่องเที่ยว	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ชาย	29	43.3	127	37.9
หญิง	38	56.7	208	62.1
รวม	67	100.0	335	100

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็น ร้อยละ 56.7 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.1 และอาจแสดงการเปรียบเทียบได้ดังภาพประกอบ 39

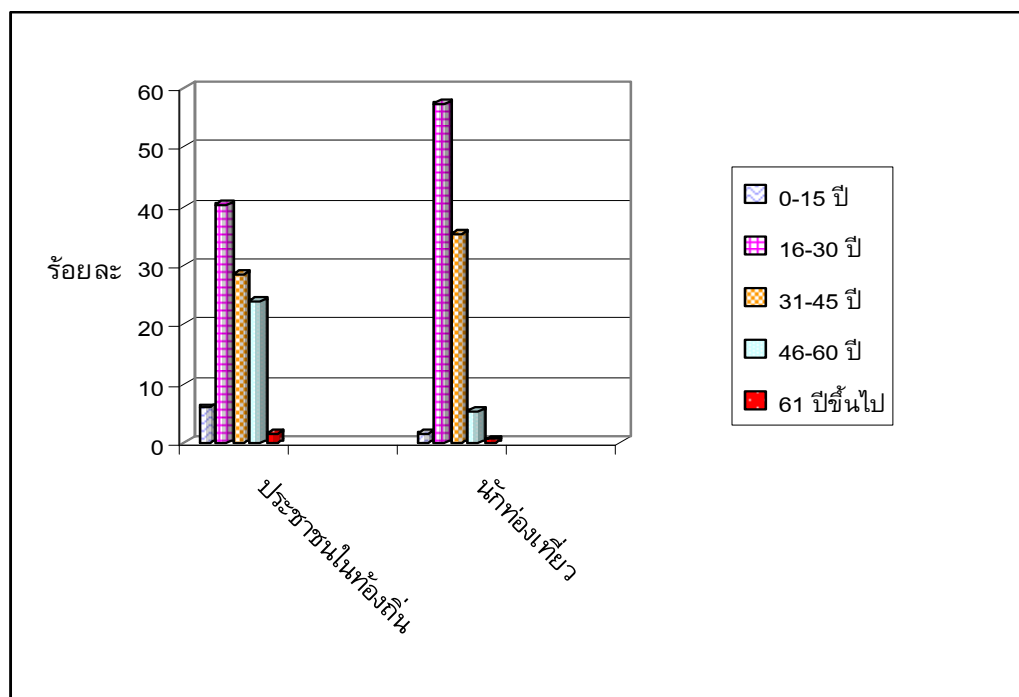

ภาพประกอบ 39 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ

ตาราง 3 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ

อายุ	ประชาชนในท้องถิ่น		นักท่องเที่ยว	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
0-15 ปี	4	5.9	5	1.5
16-30 ปี	27	40.3	192	57.3
31-45 ปี	19	28.4	118	35.2
46-60 ปี	16	23.9	18	5.4
61 ปีขึ้นไป	1	1.5	2	.6
รวม	67	100.0	335	100

จากตาราง 3 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่อายุระหว่าง 16-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.3 รองลงมามีอายุ 31-45 ปี และอายุ 46-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.4 และร้อยละ 23.9 ตามลำดับ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อายุระหว่าง 16-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมามีอายุ 31-45 ปี และอายุ 46-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.2 และ 5.4 ตามลำดับ และอาจแสดงการเปรียบเทียบได้ ดังภาพประกอบ 40

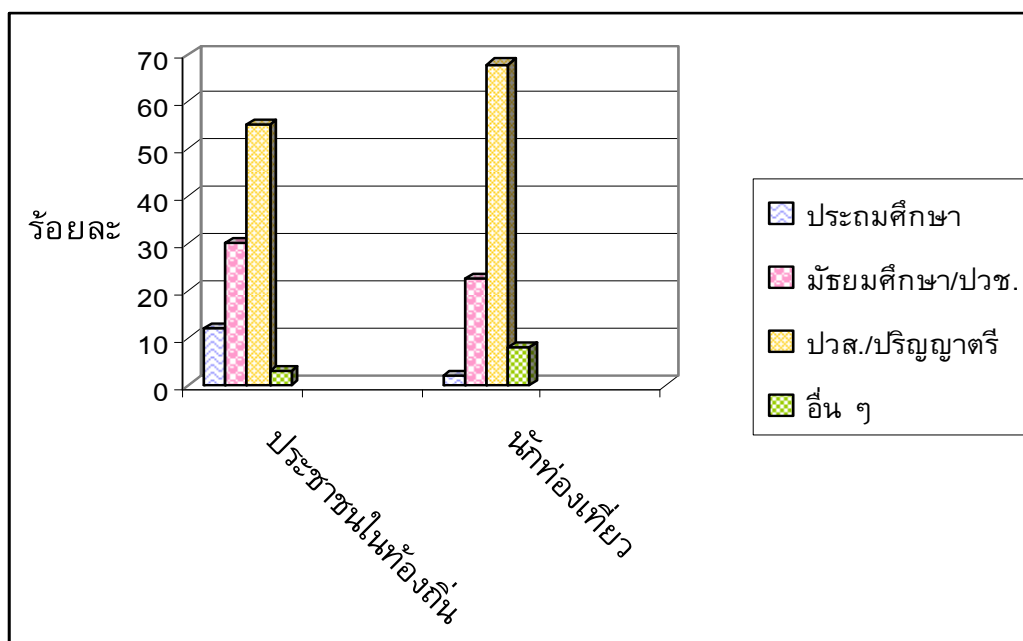

ภาพประกอบ 40 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ

ตาราง 4 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	ประชาชนในท้องถิ่น		นักท่องเที่ยว	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ประถมศึกษา	8	11.9	6	1.7
มัธยมศึกษา/ปวช.	20	29.9	75	22.4
ปวส./ปริญญาตรี	37	55.2	227	67.8
อื่น ๆ	2	3.0	27	8.1
รวม	67	100.0	335	100

จากตาราง 4 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 55.2 รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. และระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.9 และร้อยละ 11.9 ตามลำดับ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 67.8 รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. และอื่น ๆ โปรตรระบุ คิดเป็นร้อยละ 22.4 และ ร้อยละ 8.1 ตามลำดับ และอาจแสดงการเปรียบเทียบได้ ดังภาพประกอบ 41

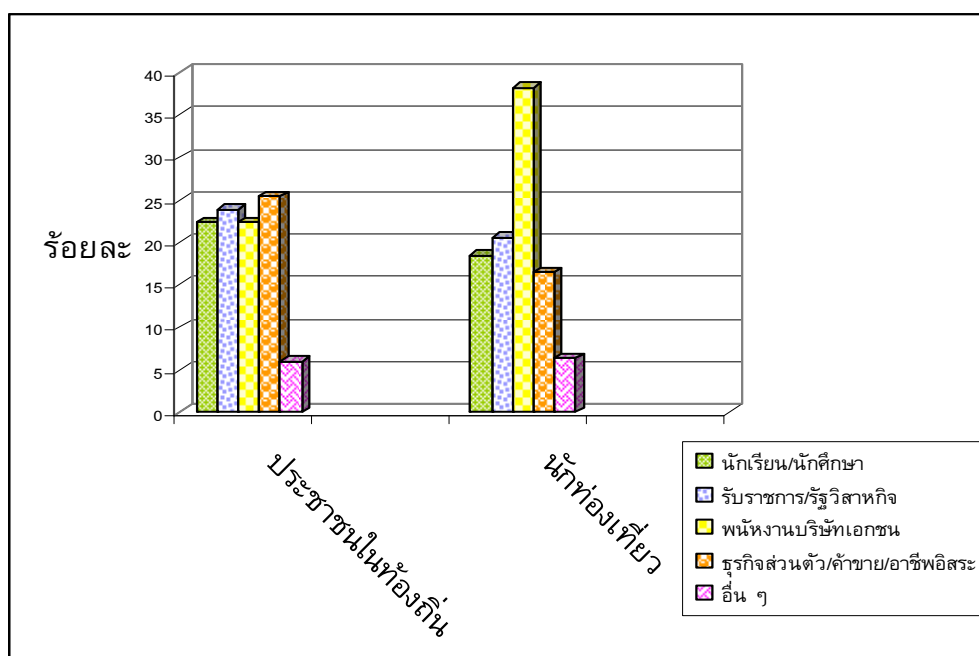

ภาพประกอบ 41 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามการศึกษา

ตาราง 5 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามการอาชีพ

อาชีพ	ประชาชนในท้องถิ่น		นักท่องเที่ยว	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	15	22.4	62	18.5
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	16	23.9	69	20.6
พนักงานบริษัท	15	22.4	128	38.2
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพอิสระ	17	25.4	55	16.4
อื่น ๆ	4	5.9	21	6.3
รวม	67	100.0	335	100

จากตาราง 5 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย และอาชีพอิสระคิดเป็นร้อยละ 25.4 รองลงมามีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 23.9 ส่วนนักเรียน/นักศึกษา และพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 22.4 เท่ากัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมามีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และเป็นนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.6 และ 18.5 ตามลำดับ และอาจแสดงการเปรียบเทียบได้ ดังภาพประกอบ 42

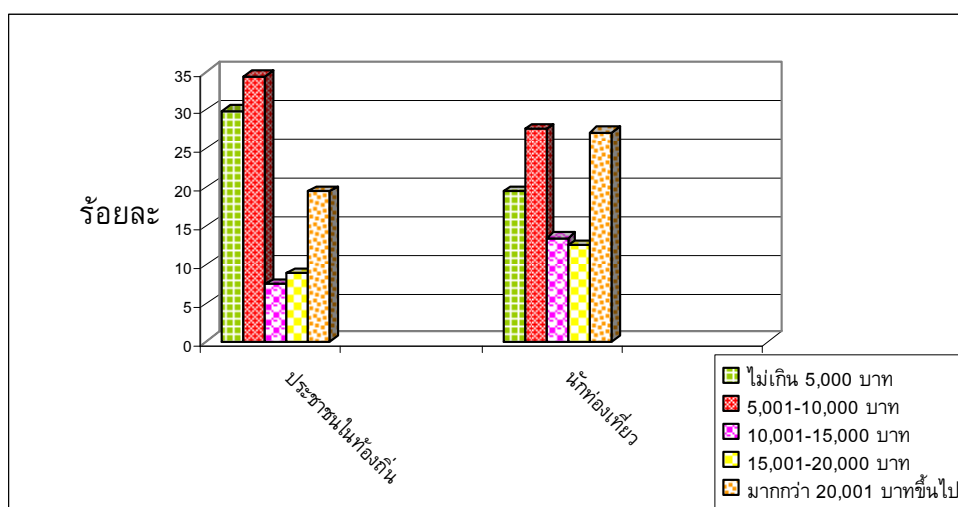

ภาพประกอบ 42 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ

ตาราง 6 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้

รายได้	ประชาชนในท้องถิ่น		นักท่องเที่ยว	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 5,000	20	29.9	65	19.4
5,001-10,000	23	34.3	92	27.5
10,001-15,000	5	7.5	45	13.4
15,001-20,000	6	8.9	42	12.5
มากกว่า 20,001	13	19.4	91	27.2
รวม	67	100.0	335	100

จากตาราง 6 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีรายได้โดยประมาณ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.3 รองลงมามีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท และมีรายได้มากกว่า 20,001 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 29.9 และ 19.4 ตามลำดับ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้โดยประมาณ 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมามีรายได้มากกว่า 20,001 บาท และมีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.2 และ 19.4 ตามลำดับ และอาจแสดงการเปรียบเทียบได้ ดังภาพประกอบ 43

ภาพประกอบ 43 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีอายุเฉลี่ยระหว่าง 16-30 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปวส./ปริญญาตรี และประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย และอาชีพอิสระ โดยมีรายได้เฉลี่ย 5,001-10,000 บาทต่อเดือน นักท่องเที่ยวมีอายุเฉลี่ยระหว่าง 16-30 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปวส./ปริญญาตรี และประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน โดยมีรายได้เฉลี่ย 5,001-10,000 บาท ต่อเดือน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว ปรากฏดังตารางต่อไปนี้
 ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	ประชาชนในท้องถิ่น			นักท่องเที่ยว		
	\bar{X}	SD	แปลผล	\bar{X}	SD	แปลผล
1. หาดเจ้าสำราญ	4.46	.61	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.22	.58	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. ถ้ำเขาหลวง	4.44	.58	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.21	.56	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. วัดเขาบันไดอิฐ	4.25	.70	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.09	.60	เห็นด้วย
4. ทศนียภาพแม่น้ำเพชรบุรี	3.68	.78	เห็นด้วย	3.61	.77	เห็นด้วย
รวม	4.20	.66	เห็นด้วย	4.03	.62	เห็นด้วย

จากตาราง 7 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง 3 รายการ และเห็นด้วย 1 รายการ ส่วนนักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 รายการ และเห็นด้วย 2 รายการ ซึ่งมี 2 รายการที่ทั้งประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง ทั้งนี้ประชาชนในท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยรวม 4.20 โดยมีความเห็นว่า หาดเจ้าสำราญเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 4.46 รองลงมาได้แก่ ถ้ำเขาหลวง มีระดับค่าเฉลี่ย 4.44 ส่วนวัดเขาบันไดอิฐ และทศนียภาพเพชรบุรี มีระดับค่าเฉลี่ย 4.25 และ 3.68 ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติอยู่ในระดับเห็นด้วย มีระดับค่าเฉลี่ยรวม 4.03 โดยมีความคิดเห็นเห็นว่า หาดเจ้าสำราญเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 4.22 รองลงมาได้แก่ ถ้ำเขาหลวง มีระดับค่าเฉลี่ย 4.21 ส่วนวัดเขาบันไดอิฐ และทศนียภาพแม่น้ำเพชรบุรี มีระดับค่าเฉลี่ย 4.09 และ 3.61 ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์

ทรัพยากรท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์	ประชาชนในท้องถิ่น			นักท่องเที่ยว		
	\bar{X}	SD	แปลผล	\bar{X}	SD	แปลผล
1. วัดกำแพงแลง	4.49	.58	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.15	.63	เห็นด้วย
2. วัดเกาะแก้วสุทธาราม	4.35	.62	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.00	.65	เห็นด้วย
3. วัดไผ่ล้อม	4.14	.70	เห็นด้วย	3.95	.64	เห็นด้วย
4. วัดพระทรง	4.20	.68	เห็นด้วย	3.94	.70	เห็นด้วย
5. วัดใหญ่สุวรรณาราม	4.61	.49	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.21	.63	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. วัดชีวีประเสริฐ	4.10	.60	เห็นด้วย	3.90	.72	เห็นด้วย
7. วัดธ้อเจริญธรรม	3.88	.66	เห็นด้วย	3.81	.73	เห็นด้วย
8. วัดเพชรพลี	4.25	.61	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.99	.67	เห็นด้วย
9. วัดอุทัยโพธาราม	3.97	.65	เห็นด้วย	3.86	.67	เห็นด้วย
10. วัดมหาธาตุ	4.73	.44	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.33	.64	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
11. วัดพลับพลาชัย	4.32	.63	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.98	.68	เห็นด้วย
12. วัดพระพุทไธยาสถ์	4.43	.55	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.17	.66	เห็นด้วย
13. วัดสระบัว	4.25	.53	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.99	.67	เห็นด้วย
14. วัดโคก	3.97	.71	เห็นด้วย	3.77	.71	เห็นด้วย
15. พระรามราชนิเวศน์	4.70	.52	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.28	.67	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
16. พระนครคีรี	4.76	.46	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.45	.60	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
17. วัดมหาสมณาราม	4.17	.60	เห็นด้วย	3.97	.65	เห็นด้วย
18. ศาลหลักเมือง	4.22	.69	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.95	.72	เห็นด้วย
19. วัดแรก	4.08	.73	เห็นด้วย	3.98	.69	เห็นด้วย
20. เจดีย์แดง	4.32	.78	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.89	.71	เห็นด้วย
21. วัดหนองหว่า	3.92	.68	เห็นด้วย	3.71	.71	เห็นด้วย
22. แหล่งโบราณคดีโคกแครง	3.98	.76	เห็นด้วย	3.82	.75	เห็นด้วย
23. วัดถ้ำหว่า	3.88	.72	เห็นด้วย	3.73	.72	เห็นด้วย
24. เสาชิงช้า	3.92	.78	เห็นด้วย	3.73	.80	เห็นด้วย
25. วัดโรงเข้	3.88	.78	เห็นด้วย	3.68	.75	เห็นด้วย
26. วัดลาด	3.85	.82	เห็นด้วย	3.62	.78	เห็นด้วย
27. วัดหนองควง	3.94	.75	เห็นด้วย	3.77	.72	เห็นด้วย
28. วัดนาค	3.89	.62	เห็นด้วย	3.66	.69	เห็นด้วย
29. ย่านบ้านหัวถนน	3.95	.80	เห็นด้วย	3.83	.71	เห็นด้วย
รวม	4.17	.65	เห็นด้วย	3.93	.69	เห็นด้วย

จากตาราง 8 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง 12 รายการ และเห็นด้วย 17 รายการ ส่วนนักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง 4 รายการ และเห็นด้วย 25 รายการ ซึ่งมี 4 รายการที่ทั้งประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งเหมือนกัน ทั้งนี้ ประชาชนในท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์อยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยรวม 4.17 โดยมีความเห็นว่า พระนครคีรี เหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 4.76 รองลงมาได้แก่ วัดมหาธาตุ และพระรามราชนิเวศน์ มีค่าเฉลี่ย 4.73 และ 4.70 ตามลำดับ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์อยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยรวม 3.93 โดยมีความคิดเห็นว่า พระนครคีรี เหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.45 รองลงมาได้แก่ วัดมหาธาตุ และพระรามราชนิเวศน์ มีค่าเฉลี่ย 4.33 และ 4.28 ตามลำดับ

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทเทศกาล และงานประเพณี

ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทเทศกาล และงานประเพณี	ประชาชนในท้องถิ่น			นักท่องเที่ยว		
	\bar{X}	SD	แปลผล	\bar{X}	SD	แปลผล
1. งานเทศกาลแสงสีเสียง พระนครคีรี	4.59	.55	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.27	.68	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. งานแข่งขันวัวลาน	3.79	1.02	เห็นด้วย	3.82	.84	เห็นด้วย
3. งานสืบสานอนุรักษ์ วัฒนธรรมลุ่มน้ำเพชร	4.34	.72	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.08	.69	เห็นด้วย
4. งานทอดน่องท่อง เมืองเพชร	4.14	.74	เห็นด้วย	3.91	.73	เห็นด้วย
รวม	4.21	.75	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.02	.73	เห็นด้วย

จากตาราง 9 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 รายการ และเห็นด้วย 2 รายการ ส่วนนักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง 1 รายการ และเห็นด้วย 3 รายการ ซึ่งมี 1 รายการที่ทั้งประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยเหมือนกัน ทั้งนี้ ประชาชนในท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทเทศกาล และงานประเพณี อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ยรวม 4.21 โดยมีความเห็นว่า งานเทศกาลแสงสีเสียงพระนครคีรี เหมาะสมที่จะเป็นเทศกาล และงานประเพณีเพื่อการท่องเที่ยวมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 4.59 รองลงมาได้แก่ งานสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมลุ่มน้ำเพชร มีระดับค่าเฉลี่ย 4.34 ส่วนงานทอดน่องท่องเมืองเพชร และงานแข่งขันวัวลาน มีระดับค่าเฉลี่ย 4.14 และ 3.79 ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทเทศกาล และงานประเพณีอยู่ในระดับเห็นด้วย มีระดับค่าเฉลี่ยรวม 4.02 โดยมีความคิดเห็นว่า งานเทศกาลแสงสีเสียงพระนครคีรี เหมาะสม

ที่จะเป็นเทศกาล และงานประเพณีเพื่อการท่องเที่ยวมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 4.27 รองลงมาได้แก่ งานสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมลุ่มน้ำเพชร มีระดับค่าเฉลี่ย 4.08 ส่วนงานทอดน่องท่องเที่ยวเมืองเพชร และงานแข่งขันวัวลาน มีระดับค่าเฉลี่ย 3.91 และ 3.82 ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทกิจกรรม

ทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทกิจกรรม	ประชาชนในท้องถิ่น			นักท่องเที่ยว		
	\bar{X}	SD	แปลผล	\bar{X}	SD	แปลผล
1. เยี่ยมชมวัดวาอาราม	4.53	.53	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.23	.67	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. เยี่ยมชมพระราชวัง	4.71	.45	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.44	.61	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. เยี่ยมชมงานศิลปกรรม	4.59	.55	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.16	.66	เห็นด้วย
4. ล่องเรือชมแม่น้ำเพชรบุรี	4.28	.81	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.12	.75	เห็นด้วย
5. เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ขนม หวานและของฝาก	4.34	.59	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.98	.72	เห็นด้วย
รวม	4.49	.58	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.18	.68	เห็นด้วย

จากตาราง 10 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งทั้ง 5 รายการ ส่วนนักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 รายการ และเห็นด้วย 3 รายการ ซึ่งมี 2 รายการที่ทั้งประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยอย่างยิ่งเหมือนกัน ทั้งนี้ประชาชนในท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทกิจกรรม อยู่ในระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ยรวม 4.49 โดยมีความเห็นว่า การเยี่ยมชมพระราชวังนับเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 4.71 รองลงมาได้แก่ การเยี่ยมชมงานศิลปกรรมต่าง ๆ และการเยี่ยมชมวัดวาอาราม มีระดับค่าเฉลี่ย 4.59 และ 4.53 ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทกิจกรรมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีระดับค่าเฉลี่ยรวม 4.18 โดยมีความเห็นว่า การเยี่ยมชมพระราชวังเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 4.44 รองลงมาได้แก่ การเยี่ยมชมวัดวาอาราม และการเยี่ยมชมงานศิลปกรรมต่าง ๆ มีระดับค่าเฉลี่ย 4.23 และ 4.16 ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

บริการที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยว	ประชาชนในท้องถิ่น			นักท่องเที่ยว		
	\bar{X}	SD	แปลผล	\bar{X}	SD	แปลผล
1. โรงแรม/เกสต์เฮาส์/บังกะโล	3.89	.81	เห็นด้วย	3.96	.68	เห็นด้วย
2. ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม	4.01	.70	เห็นด้วย	3.92	.71	เห็นด้วย
3. ร้านขายของที่ระลึก และ สินค้าพื้นเมือง	4.34	.70	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4.02	.66	เห็นด้วย
4. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3.98	.99	เห็นด้วย	3.95	.83	เห็นด้วย
5. การบริการด้านการขนส่ง	3.83	.88	เห็นด้วย	3.79	.90	เห็นด้วย
6. การรักษาความปลอดภัย แก่นักท่องเที่ยว	3.98	1.08	เห็นด้วย	3.91	.93	เห็นด้วย
7. บริการด้านสาธารณสุข	4.11	.89	เห็นด้วย	3.89	.85	เห็นด้วย
8. โทรศัพท์	4.23	.78	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.89	.85	เห็นด้วย
รวม	4.04	.85	เห็นด้วย	3.91	0.81	เห็นด้วย

จากตาราง 11 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 รายการ และเห็นด้วย 6 รายการ ส่วนนักท่องเที่ยวมีความเห็นด้วยทั้ง 8 รายการ ทั้งนี้ประชาชนในท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยรวม 4.04 โดยมีความเห็นว่าการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้านร้านขายของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง มีความเหมาะสมมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 4.34 รองลงมาได้แก่ ด้านโทรศัพท์ และการบริการด้านการสาธารณสุข มีระดับค่าเฉลี่ย 4.23 และ 4.11 ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทรัพยากรการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ยรวม 3.91 โดยมีความเห็นว่าการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวด้านร้านขายของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง มีความเหมาะสมมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 4.02 รองลงมาได้แก่ การบริการด้านที่พัก โรงแรม/เกสต์เฮาส์/บังกะโล และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีระดับค่าเฉลี่ย 3.96 และ 3.95 ตามลำดับ

สรุปผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า หาดเจ้าสำราญ มีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี มีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์มากที่สุด ส่วนงานเทศกาลแสงสีเสียงพระนครคีรี มีความน่าสนใจแก่การท่องเที่ยวมากที่สุด และการเยี่ยมชมพระราชวังนับเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยวมากที่สุด นอกจากนี้การบริการด้านร้านขายของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง นับเป็นบริการที่มีความเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวมากที่สุดด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชาชนในท้องถิ่นที่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อความ	ประชาชนในท้องถิ่น		
	\bar{X}	SD	แปลผล
1. มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำชมวัด วัง และสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ	4.11	.89	ต้องการ
2. มีส่วนร่วมในการจัดการให้บริการข้อมูล และการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว	4.10	.90	ต้องการ
3. มีส่วนร่วมในการช่วยดูแลรักษาสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดี และพร้อมใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ เช่น ป้ายสื่อความหมาย ป้ายบอกทาง เป็นต้น	4.23	.69	ต้องการอย่างยิ่ง
4. มีส่วนร่วมในการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน	4.38	.67	ต้องการอย่างยิ่ง
5. มีส่วนร่วมการช่วยแจ้ง และให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานที่อยู่ในชุมชนให้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐทราบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว	4.32	.66	ต้องการอย่างยิ่ง
6. มีส่วนร่วมในการดูแลความสะอาดเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	4.29	.67	ต้องการอย่างยิ่ง
7. มีส่วนร่วมในการช่วยกันดูแลด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว	4.17	.83	ต้องการ
8. มีส่วนร่วมในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ตลอดเส้นทางท่องเที่ยวภายในเมือง เช่น ถังขยะ เป็นต้น	4.11	.82	ต้องการ
9. มีส่วนร่วมในการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง	4.13	.85	ต้องการ
10. มีส่วนช่วยส่งเสริมการผลิตสินค้าพื้นเมืองโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ	4.32	.76	ต้องการอย่างยิ่ง
รวม	4.21	077	ต้องการอย่างยิ่ง

จากตาราง 12 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นต้องการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับต้องการอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ยรวม 4.21 โดยมีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนมากที่สุด มีระดับค่าเฉลี่ย 4.38 รองลงมาต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยแจ้ง และให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานที่อยู่ในชุมชนให้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐทราบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว และต้องการมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมการผลิตสินค้าพื้นเมืองโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่ง

มีระดับค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.32 รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นต้องการมีส่วนร่วมในการดูแลความสะอาดเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ โดยมีระดับค่าเฉลี่ย 4.29 และยังต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลรักษาสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดี และพร้อมใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ โดยมีระดับค่าเฉลี่ย 4.23 นอกจากนี้ประชาชนในท้องถิ่นยังต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยกันดูแลด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว มีระดับค่าเฉลี่ย 4.17 และต้องการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง มีระดับค่าเฉลี่ย 4.13 รวมทั้งต้องการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งอำนวยความสะดวกไว้ตลอดเส้นทางการท่องเที่ยวภายในเมือง และต้องการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำชมวัด วัง และสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการให้บริการข้อมูล และการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งมีระดับค่าเฉลี่ย 4.11 และ 4.10 ตามลำดับ

สรุปผลการวิเคราะห์ความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อม ดูแลความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว และต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยแจ้งให้ข้อมูลของโบราณสถานต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมทั้งยังต้องการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการผลิตสินค้าพื้นเมือง โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งนับได้ว่าเป็นปัจจัยสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความสนใจการท่องเที่ยวปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ

ข้อความ	นักท่องเที่ยว		
	\bar{X}	SD	แปลผล
1. สถาปัตยกรรม และโบราณสถาน	4.32	.57	สนใจอย่างยิ่ง
2. รูปแบบวิถีชีวิตของผู้คน	3.93	.72	สนใจ
3. ประเพณี และวัฒนธรรม	4.12	.63	สนใจ
4. แหล่งสินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึก	3.95	.69	สนใจ
5. แหล่งขนมหวาน และของฝาก	3.92	.69	สนใจ
6. พระราชวังต่าง ๆ	4.44	.54	สนใจอย่างยิ่ง
7. งานศิลปกรรมต่าง ๆ	4.21	.62	สนใจอย่างยิ่ง
8. ความสวยงามตามธรรมชาติ	4.35	.56	สนใจอย่างยิ่ง
รวม	4.15	.62	สนใจ

จากตาราง 13 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความสนใจในทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ อยู่ในระดับมีความสนใจ มีค่าเฉลี่ยรวม 4.15 โดยมีความเห็นว่า การท่องเที่ยวพระราชวังต่าง ๆ มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ย 4.44 รองลงมาได้แก่ ความสวยงามตามธรรมชาติ และสถาปัตยกรรมและโบราณสถาน มีค่าเฉลี่ย 4.35 และ 4.32 ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อความ	นักท่องเที่ยว		
	\bar{X}	SD	แปลผล
1. จัดเส้นทางเดินเท้าและเส้นทางจักรยานเพื่อเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในเมือง	4.23	.65	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. จัดทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว	4.34	.62	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3. จัดแสดงป้ายบอกทางอย่างทั่วถึง และชัดเจน	4.48	.58	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. จัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	4.17	.71	เห็นด้วย
5. จัดเตรียมข้อมูล เอกสาร แผ่นพับเพื่อแนะนำ และให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว	4.33	.66	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6. จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ตลอดเส้นทาง เช่น ถังขยะ ห้องสุขาสาธารณะ ร้านขายอาหาร และเครื่องดื่ม เป็นต้น	4.37	.68	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
7. ดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	4.53	.58	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8. ปรับปรุงทางเข้า-ออกของสถานที่ให้สวยงาม	4.34	.65	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
9. ควบคุมรูปแบบของสิ่งปลูกสร้างตลอดเส้นทาง การท่องเที่ยวให้กลมกลืน และคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	4.39	.65	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมตลอดเส้นทาง การท่องเที่ยวให้สวยงาม	4.35	.66	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รวม	4.35	.64	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากตาราง 14 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีค่าเฉลี่ยรวม 4.35 โดยมีความเห็นว่าในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรจะดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 4.53 รองลงมาควรจะทำป้ายบอกทางอย่างทั่วถึง ชัดเจน และควบคุมรูปแบบของสิ่ง

ปลูกสร้างตลอดเส้นทางท่อเทียวให้กลมกลืน และคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย 4.48 และ 4.39 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดเส้นทางท่อเทียวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในการเสนอแนะข้อคิดเห็น ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 15 จำนวนร้อยละของประชาชนในท้องถิ่นที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการจัดเส้นทางท่อเทียวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรจัดบริการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มีความสะดวก สะอาด และปลอดภัย เช่น สถานที่จอดรถ ถนน ห้องน้ำ ที่พัก เป็นต้น	9	29.03
2. ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มากกว่านี้	8	25.80
3. ควรปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวก สะอาด ปลอดภัย	4	12.90
4. ควรจัดบริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ	4	12.90
5. ควรจัดทำป้ายบอกทาง และปรับปรุงแผนที่ท่องเที่ยวให้ชัดเจน	2	6.45
6. ควรปรับปรุงทัศนียภาพแม่น้ำเพชรบุรีให้สะอาด และสวยงาม	1	3.23
7. มีการจัดผังเมืองเพชรบุรีให้ดี	1	3.23
8. ควรอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น	1	3.23
9. ควรจัดเส้นทางท่อเทียวไหว้พระ 9 วัดในเมืองเพชรบุรี	1	3.23
รวม	31	100

จากตาราง 15 พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีข้อเสนอแนะในการจัดเส้นทางท่อเทียวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยเสนอว่าในการจัดเส้นทางท่อเทียวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการจัดการบริการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มีความสะดวก สะอาด และปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นสถานที่จอดรถตามแหล่งท่องเที่ยว ถนน ห้องน้ำ และที่พักต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 29.03 รองลงมาควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มากกว่านี้ คิดเป็นร้อยละ 25.80 และควรปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะดวก สะอาด ปลอดภัย รวมทั้งควรมีการจัดบริการข้อมูลด้านการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็น เอกสาร แผ่นพับต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 12.90

ตาราง 16 จำนวนร้อยละของนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการจัดเส้นทาง
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น	12	19.36
2. ควรจัดทำแผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยว และป้ายบอกทางให้มีความละเอียด และชัดเจน	10	16.12
3. ควรปรับปรุงบริการด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพื่อการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ถนน ห้องน้ำ ที่พัก จุดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น	9	14.52
4. ควรรวบรวมร่องรอยเอกลักษณ์ ศิลปะดั้งเดิมของเมืองเพชรไว้	9	14.52
5. ควรดูแลความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวให้สวยงาม	5	8.06
6. ควรเพิ่มระบบรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น	4	6.45
7. ควรจัดทำเอกสาร แผ่นพับเพื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ	3	4.84
8. ควรจัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรู้ ความชำนาญคอยแนะนำแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ	3	4.84
9. ควรจัดนำเที่ยวเชิงนิเวศผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก	2	3.23
10. ควรให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวทุก ๆ ด้าน และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	2	3.23
11. ควรรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวรักษาสีสิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยวในเมืองเพชรไว้	1	1.61
12. ควรจัดทำการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ในอำเภอเมืองเพชรบุรี	1	1.61
13. ควรจัดทำเส้นทางที่ยังคงรูปแบบศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นเอาไว้ เพื่อศึกษาและเรียนรู้วัฒนธรรมดั้งเดิม	1	1.61
รวม	62	100

จากตาราง 16 พบว่า นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยเสนอว่าในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีควรประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 19.36 รองลงมาควรจัดทำแผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยว และป้ายบอกทางให้มีความละเอียด และชัดเจนมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 16.12 และในขณะเดียวกันควรควรปรับปรุงบริการด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพื่อการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ถนน ห้องน้ำ ที่พัก จุดประชาสัมพันธ์ รวมทั้งควรรวบรวมร่องรอยเอกลักษณ์ ศิลปะดั้งเดิมของเมืองเพชรไว้ คิดเป็นร้อยละ 14.52

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เสนอแนะให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในอำเภอเมืองให้เป็นที่รู้จักอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว และโดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเน้นย้ำภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวให้สวยงาม สะอาดอย่างสม่ำเสมอ และยังคงพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นสถานที่จอดรถ ห้องน้ำ ที่พัก ถนนหนทาง จุดประชาสัมพันธ์ ให้มีความเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรปรับปรุงแผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยว และป้ายบอกทางไปแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน รวมถึงจัดทำเอกสารแผ่นพับแนะนำ แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นแก่การท่องเที่ยว และดูแลในเรื่องของความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถามยังต้องการให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเป็นผู้บรรยาย และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งถือได้ว่ามัคคุเทศก์ท้องถิ่นเป็นผู้ที่จะให้ข้อมูล ความรู้ของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ควรณรงค์ให้ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม และร่วมอนุรักษ์เอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นเมืองเพชรไว้ เพราะถือได้ว่าเป็นสมบัติอันล้ำค่า ที่ควรตระหนักและเห็นคุณค่าของ ความสวยงามในงานศิลปกรรมตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกที่ดีให้รู้คุณค่าของ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการศึกษา และเรียนรู้สืบต่อไป

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการ ในเรื่อง การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นไปในทิศทาง เดียวกันสามารถนำมาสรุปเรียงเรียงตามลำดับต่อไปนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงในอำเภอ เมือง จังหวัดเพชรบุรีมีที่ใดบ้าง

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการมีความเห็นว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตอำเภอ เมือง จังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติค่อนข้างน้อย แต่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่โดดเด่น ได้แก่ หาดเจ้าสำราญ ส่วนถ้ำเขาหลวง และวัดเขาบันไดอิฐ ก็ยังถือได้ว่าเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้เช่นกัน เนื่องจากสามารถเที่ยวชมความสวยงามของหินงอกหินย้อย ภายในถ้ำได้

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่มี ชื่อเสียงในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีที่ใดบ้าง

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการมีความเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ ประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นแหล่งโบราณสถาน วัด วัง รวมไปถึงอาคารสถานที่ต่างๆ ที่มีมาตั้งแต่ สมัยอดีต ซึ่งมีสถานที่ที่น่าสนใจได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี พระรามราชนิเวศน์ รวมถึง วัดสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ภายในอำเภอเมือง เช่น วัดใหญ่สุวรรณาราม วัดมหาธาตุ วัดกำแพงแลง วัด พระพุทธไสยาสน์ วัดเพชรพลี วัดเกาะแก้วสุทธาราม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีศูนย์แสดงและสาธิต งานสกุลช่างเมืองเพชร ซึ่งเป็นศูนย์แสดงผลงานทางศิลปะของเมืองเพชรให้นักท่องเที่ยว และ ผู้สนใจได้เข้าชม

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับเทศกาล และงานประเพณีในอำเภอเมือง จังหวัด เพชรบุรีที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยว

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการมีความเห็นว่า งานเทศกาลแสง สี เสียง พระ นครคีรี เป็นเทศกาลงานประเพณีที่โดดเด่นเหมาะแก่การท่องเที่ยวมากที่สุด ส่วนงานประเพณี เทศกาลสงกรานต์ถนนสายข้าวแช่ควรมีการพัฒนาหรือมีการจัดการแสดงการสาธิตด้านต่าง ๆ ให้ มากกว่านี้ และงานประเพณีการแข่งขันเรือก็มีความน่าสนใจแก่การท่องเที่ยว ส่วนการแข่งขันวัวลาน ซึ่ง เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์สามารถจัดส่งเสริมเป็นอีกหนึ่งเทศกาลสำหรับการ ท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีได้เช่นกัน

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่น่าสนใจแก่ การท่องเที่ยว

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการมีความเห็นว่ากิจกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ที่น่าสนใจ ได้แก่ กิจกรรมทอดน่องท่องเที่ยวเมืองเพชร ซึ่งลักษณะของกิจกรรมเป็นการเที่ยววัด ชมวัง

โดยใช้ทรัพยากรที่เยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ ในเทศบาลเมืองเพชรบุรี ซึ่งจะมีการจัดขึ้นทุกปี ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ และยังมีกิจกรรมแข่งขันแรลลี่จักรยานไปตามสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ซึ่งจะจัดขึ้นเป็นประจำในช่วงเดือนธันวาคม รวมถึงงานลานศิลปะ ตลาดนัดศิลปะ ที่จะจัดแสดงผลงานด้านศิลปะทุกสาขา นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ควรที่จะพัฒนาให้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวได้ เช่น การเรียนรู้วิถีชีวิตของผู้คนเมืองเพชร โดยการจัดทัวร์สวนตาล ชมการทำน้ำตาลโตนด ชมการปั้นต้นตาล ชมสวนชมพู่เมืองเพชร และชมหมู่บ้านชาวประมง รวมถึงการล่องเรือชมแม่น้ำเพชรบุรี เพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตริมฝั่งแม่น้ำเพชร และกิจกรรมการสาธิตการทำทองย่านบ้านหัวถนน การสาธิตการทำขนมพื้นเมืองต่าง ๆ เป็นต้น

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบริการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีความเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการมีความเห็นว่าการบริการเกี่ยวกับสถานที่พัก ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม เกสต์เฮาส์ บังกะโล หรือรีสอร์ทต่าง ๆ มีความพร้อมสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี การบริการด้านร้านอาหาร และสินค้าของฝากจากเมืองเพชรมีความพร้อมให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเช่นกัน แต่ในอำเภอเมืองเพชรบุรียังขาดการบริการด้านข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นแผ่นพับ คู่มือการท่องเที่ยว ฯลฯ เนื่องจากมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวไม่มากพอ รวมไปถึงขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องป้ายบอกทาง ป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง และป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังมีอยู่น้อยเกินไป อันเนื่องมาจากขาดงบประมาณสนับสนุน และมีได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงทำให้เป็นข้อจำกัด ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความคิดเห็นเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเส้นทางเพื่อเยี่ยมชมโบราณสถาน ธรรมชาติ งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และรูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดหรือไม่อย่างไร

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการมีความเห็นว่าควรให้มีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมแหล่งโบราณสถาน ธรรมชาติ งานศิลปกรรม และงานสถาปัตยกรรม รวมไปถึงรูปแบบวิถีชีวิตของผู้คนในเมืองเพชรบุรี เนื่องจากในเมืองเพชรบุรีมีสถานที่ที่น่าสนใจทั้งทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม แต่ในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวควรจัดให้มีความเชื่อมโยง และมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และพัฒนาบริการด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดช่องทางหนึ่ง

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเส้นทางทางท่อเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการพัฒนาสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ หรือไม่อย่างไร

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการมีความเห็นว่า ควรพัฒนาสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว โดยการปรับสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม และสะอาดเพื่อมิให้เกิดความเสื่อมโทรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรช่วยกันดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสภาพแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งไม่ได้รับการดูแลรักษาความสะอาดเท่าที่ควรจึงมีน้ำท่วมขัง และมีเศษขยะอยู่ตามแหล่งท่องเที่ยว แต่การพัฒนาสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวต้องพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้วย นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเส้นทางทางท่อเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการ มีความเห็นว่าควรมีการปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการคมนาคมในอำเภอเมือง เนื่องจากสภาพถนนหนทางค่อนข้างแคบ จึงก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายในถนนบางสาย ดังนั้นจึงควรจัดให้มีเส้นทางจราจรเดินรถแบบทางเดียว และมีการปรับสภาพภูมิทัศน์ตามถนนสายสำคัญต่าง ๆ ให้สวยงาม เช่น ถนนราชวิถี ถนนราชดำเนิน ถนนพานิชเจริญ ถนนดำเนินเกษม เป็นต้น รวมถึงปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว และบริเวณใกล้เคียง เช่น จัดให้มีห้องน้ำสาธารณะ สถานที่จอดรถ ป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย รวมถึงระบบการเดินรถโดยสารประจำทางถื่น และควรเพิ่มมาตรฐานการบริการด้านต่าง ๆ ให้มีความเท่าเทียมกันทั้งที่พัก และร้านอาหารต่าง ๆ

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเส้นทางทางท่อเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการมีความเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้นึกถึง และหวนกลับมาเที่ยวเมืองเพชรบุรีอีกครั้ง ซึ่งในปัจจุบันมีกิจกรรมทอดน่องท่องเที่ยวเมืองเพชร และจัดแรลลี่จักรยานเที่ยวชมสถานที่สำคัญ ๆ ต่าง ๆ แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก เนื่องจากมีระยะเวลาจัดเพียงปีละ 1 ครั้งเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ อยู่เป็นระยะอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่สามารถนำมาเป็นทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของเมืองเพชรที่น่าสนใจ คือ ทัวร์สวนตาลโตนด ทัวร์สวนชมพู่เมืองเพชร การล่องเรือชมวิถีชีวิตบริเวณลำน้ำเพชรบุรี ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถจัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้เป็นอย่างดี และหากสามารถทำได้ควรจัดประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนารูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยวในเมืองเพชรให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเส้นทางทางรถท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการ มีความเห็นว่าควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม ศึกษาศึกษา วางแผน และจัดการด้านการท่องเที่ยว นับตั้งแต่เริ่มแรกดำเนินโครงการ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เป็นผู้เสนอ และออกความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชนของตนเอง เพราะชุมชนมีความใกล้ชิด และรู้จักประวัติความเป็นมาของสถานที่ และมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองมากที่สุด เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพภายใต้การดำเนินงานของชุมชนผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นการช่วยกระจายการบริหารจัดการสู่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้เล็งเห็นคุณค่า และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเอาไว้ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนโยบายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด

ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดเส้นทางทางรถท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้ประกอบการยังมีข้อเสนอแนะในการจัดเส้นทางทางรถท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยให้ความเห็นว่าควรจัดเตรียมข้อมูลต่าง ๆ ให้มีความพร้อมและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้สวยงาม สะอาดอย่างสม่ำเสมอ และที่สำคัญควรจะมีการประชาสัมพันธ์กันอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น และการพัฒนาเส้นทางทางรถท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรต้องผสมผสานแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มีความหลากหลายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นคุณค่าความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเมืองเพชรในทุกด้าน

4. ผลการนำเสนอเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

จากการสำรวจทรัพยากรท่องเที่ยว การสังเกตการณ์ด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ศึกษา การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว และการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ทำให้เห็นถึงแนวโน้มของเส้นทางที่จะสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อก่อให้เกิดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่มีลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งลักษณะของการท่องเที่ยวที่น่าสนใจผู้วิจัยจึงเรียบเรียงและขอเสนอเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อย่างเป็นระบบดังต่อไปนี้

4.1. เส้นทางยลงานศิลปถิ่นช่างเมืองเพชร

สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย ศาลหลักเมือง - วัดมหาสมณาราม - วัดเขาวัง - วัดอัมรินทร์ - วัดพลับพลาชัย - วัดใหญ่สุวรรณาราม - วัดอุทัยโพธาราม - วัดพระทรง - วัดชีวีประเสริฐ - วัดเพชรพลีและเสาชิงช้า - วัดเกาะแก้วสุทธาราม ดังภาพประกอบ 44 (หน้า 126)

เส้นทางเที่ยวชมงานศิลปถิ่นช่างเมืองเพชรมีลักษณะการจัดเส้นทางแบบทางเดียว คือมีจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายแยกกันอยู่ เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวกระจายกันอยู่ในพื้นที่ ซึ่งแต่ละสถานที่ท่องเที่ยวมีความน่าสนใจแตกต่างกันออกไป และตำแหน่งของที่ตั้งสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งไม่ได้อยู่ในบริเวณเดียวกัน ลักษณะของเส้นทางโดยทั่วไปร่มรื่น การจราจรพลุกพล่านในบางจุด เนื่องจากอยู่ในแหล่งชุมชน ดังนั้นสองข้างทางจึงประกอบไปด้วยบ้านเรือน และอาคารพาณิชย์สูง 2-3 ชั้นที่ยังคงมีลักษณะแบบดั้งเดิม และยังคงสามารถใช้งานได้อยู่ในปัจจุบัน ระหว่างเส้นทางมีร้านค้าต่าง ๆ บริการนักท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง ในเส้นทางนี้นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวิถีชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายในย่านชุมชนที่มีความสำคัญนับแต่อดีต นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับงานศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ของเมืองเพชร ซึ่งถือเป็นรูปรอยแห่งลักษณะสกุลช่างเมืองเพชรที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัวทั้งจากงานปูนปั้นที่ดูราวกับมีชีวิตตามหน้าบันวัดวาอารามต่าง ๆ งานจำหลักไม้ รวมไปถึงจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งนับได้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเส้นทางนี้ได้รวบรวมผลงานของฝีมือครูช่างเมืองเพชรไว้มากมาย

เริ่มต้นเส้นทางด้วยการแวะสักการะศาลหลักเมือง และแวะไปวัดมหาสมณาราม หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า วัดเขาวัง ชมภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถฝีมือขรัวอินโข่ง จิตรกรเอกคนแรกของไทยที่ใช้วิธีการเขียนภาพโดยใช้สี และแสงเงา ซึ่งภาพจิตรกรรมฝาผนังเหล่านี้เป็นภาพเกี่ยวกับการไปนมัสการสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางพุทธศาสนาต่าง ๆ จากนั้นไปต่อกันที่วัดมหาธาตุชมแหล่งรวบรวมงานปูนปั้นของช่างฝีมือชาวเมืองเพชรที่ฝากผลงานไว้ตั้งแต่สมัยอยุธยาจวบจนปัจจุบัน นอกจากนี้ยังสามารถนมัสการพระบรมสารีริกธาตุได้อีกด้วย ถัดขึ้นมาวัดพลับพลาชัย ที่ขึ้นชื่อได้ว่าเป็นแหล่งรวมงานช่างแขนงต่าง ๆ ดังนั้นภายในวัดจึงมีงานศิลปกรรมสำคัญ ๆ ของช่างเมืองเพชรหลากหลายทั้งบานประตู บานหน้าต่างจำหลักไม้ หน้าบันลวดลายปูนปั้น และงานชิ้นสำคัญที่โดดเด่น คือ งานแกะสลักหนังใหญ่ที่ยังคงเก็บรักษาไว้ในพระวิหารในปัจจุบัน หลังจากนั้นแวะไปต่อกันที่วัดใหญ่สุวรรณาราม ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งรวบรวมงานช่างที่ยังคงฉายให้เห็นความ

รุ่งเรืองของงานศิลปกรรมในอดีตได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพจิตรกรรมฝาผนังฝีมือประณีตงดงามที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของสกุลช่างเมืองเพชร นอกจากนี้ยังสามารถชมความสวยงามของหอไตรกลางน้ำ ศาลาการเปรียญ และพระอุโบสถ ถัดจากนั้นแวะมาหยุดชมความงามของลวดลายปูนปั้นที่หน้าบันพระอุโบสถวัดอู่ท้อยโพธาราม และไปต่อกันที่วัดพระทรง แหล่งรวบรวมงานช่างไม้หลายแขนง โดยเฉพาะความโดดเด่นทางด้านช่างไม้ ช่างแกะสลัก ซึ่งจะเห็นได้จากงานแกะสลักคันทวยที่สวยงาม นอกจากนี้ยังมีลวดลายปูนปั้นที่หน้าบันของพระอุโบสถ ที่งดงามน่าชมเป็นอย่างยิ่งเช่นกัน เรื่อยมาถึงวัดชีว์ประเสริฐ ที่ซึ่งมีงานฝีมือครูช่างฝากไว้หลากหลายชิ้น ทั้งธรรมาสน์ไม้แกะสลัก ภาพจิตรกรรมฝาผนัง รวมไปถึงลวดลายปูนปั้นที่หน้าบัน ถัดจากนั้นแวะไปวัดเพชรพลีเพื่อชมพิพิธภัณฑสถานซึ่งเป็นที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุเก่าแก่ไว้หลายยุค หลายสมัย และจุดสุดท้ายในเส้นทางแวะไปวัดเกาะแก้วสุทธาราม หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า วัดเกาะ ที่สามารถชมความงามของพระอุโบสถ รูปแบบสมัยอยุธยาแบบโค้งเรือท้องสำเภา วิหาร และเจดีย์ รวมไปถึงภาพจิตรกรรมฝาผนังฝีมือชั้นเยี่ยม นอกจากนี้ยังมีงานแกะสลักธรรมาสน์ไม้ที่สวยงาม และสามารถเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถานจัดแสดงงานศิลปะ ข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ของพระสงฆ์ และเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ทำมาจากไม้ อาทิเช่น คันฉ่อง เครื่องลายคราม เครื่องเบญจรงค์ เป็นต้น

4.1 เส้นทางยลงานศิลปะถิ่นช่างเมืองเพชร

ภาพประกอบ 44 เส้นทางยลงานศิลปะถิ่นช่างเมืองเพชร

ที่มา : ดัดแปลงมาจากสุตารา สุจนายา. (2536). เพชรบุรี. หน้า202.

4.2. เส้นทางเยี่ยมเยือนวัด วัง สถาปัตยกรรม และโบราณสถาน

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี - เจดีย์แดง - วัดสระบัว - วัดกำแพงแลง - วัดไผ่ล้อม - วัดช่อเจริญธรรม - วัดลาด - วัดแรก - พระรามราชนิเวศน์ ดังภาพประกอบ 45 (หน้า 128)

เส้นทางเที่ยวชมพระราชวัง สถาปัตยกรรมตามวัดวาอาราม และโบราณสถานมีลักษณะการจัดเส้นทางแบบทางเดียว คือมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดแยกกันอยู่ เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวกระจายกันอยู่ในพื้นที่ ซึ่งแต่ละสถานที่ท่องเที่ยวมีความน่าสนใจแตกต่างกันออกไป ลักษณะของเส้นทางโดยทั่วไปมีดังนี้ การจราจรไม่พลุกพล่าน ส่วนใหญ่แล้วเส้นทางจะผ่านไปในช่วงชุมชนที่ไม่ใช่ย่านการค้า ในเส้นทางนักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นอาคารบ้านเรือนที่มีลักษณะแบบดั้งเดิม และยังคงใช้งานได้มาจนถึงปัจจุบัน ระหว่างเส้นทางมีร้านค้า ร้านอาหารไว้บริการนักท่องเที่ยว ในเส้นทางนี้นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสความสวยงามของสถาปัตยกรรมที่ยังทรงคุณค่าทั้งจากสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกที่สามารถผสมผสานเข้ากันได้เป็นอย่างดีกับสถาปัตยกรรมตะวันออก ดังจะเห็นได้จากพระราชวังทั้ง 2 แห่ง นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสามารถเรียนรู้และเที่ยวชมสถาปัตยกรรมของโบราณสถานต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เริ่มต้นเส้นทางกันที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี เพื่อชมสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานกันอย่างลงตัวระหว่างศิลปะตะวันตกแบบนีโอคลาสสิก ไทย และจีน จากนั้นแวะไปชมเจดีย์แดง ซึ่งเป็นเจดีย์แบบย่อมุมไม้ยี่สิบ ฐานสิงห์ ก่ออิฐไม่ถือปูน ศิลปะแบบสมัยอยุธยา และแวะมาต่อกันที่วัดสระบัว ที่ซึ่งสามารถชมความงดงามของพระอุโบสถแบบอยุธยาที่โค้งแบบท้องเรือสำเภา นอกจากนี้ยังสามารถชมลวดลายปูนปั้นต่าง ๆ ที่สวยงามอ่อนช้อยราวเคลื่อนไหวได้จริง นับได้ว่าเป็นศิลปะปูนปั้นสมัยอยุธยาที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของเพชรบุรีเลยทีเดียว จากนั้นแวะไปชมความสวยงามของศาสนสถานของขอมที่วัดกำแพงแลง ที่ซึ่งมีปราสาทหินทรายก่อด้วยศิลาแลง ทั้งหมด 5 องค์ ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานเทวรูปต่าง ๆ ถือได้ว่าครั้งหนึ่งขอมเคยเรืองอำนาจอยู่ที่นี้ ถัดจากนั้นแวะไปชมความงามของลวดลายปูนปั้นศิลปะแบบอยุธยาที่วัดไผ่ล้อม ที่ซึ่งช่างปูนปั้นเมืองเพชรยกย่องว่าเป็นงานฝีมือชั้นครูที่ควรค่าแก่การเที่ยวชมยิ่งนัก โดยเฉพาะลวดลายปูนปั้นที่ห้องด้านหลังพระประธาน ซึ่งปัจจุบันนับได้ว่าเป็นโบราณสถานที่สำคัญและเก่าแก่ของจังหวัดเพชรบุรี จากนั้นแวะไปชมพระอุโบสถศิลปะแบบอยุธยา และภาพจิตรกรรมฝาผนังที่งดงามกันที่วัดช่อเจริญธรรม ถัดมาแวะชมศาลาการเปรียญซึ่งเป็นอาคารไม้ขนาดใหญ่ที่เชื่อกันว่าเดิมเคยเป็นตำหนักของพระเจ้าตากสินที่วัดลาด หลังจากนั้นแวะไปชมโบราณวัตถุ ภาชนะดินเผา และชมความสวยงามของพระอุโบสถไม้ที่มีอายุราว 100 ปีกันที่วัดแรก และจุดสุดท้ายในเส้นทางแวะชมความสวยงามของพระรามราชนิเวศน์ ที่ซึ่งสามารถชมความงามของศิลปะตะวันตกที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบบาโรค และอาร์ตนูโวที่สวยงาม ซึ่งลักษณะก่อสร้างเป็นรูปโดม 2 ชั้นหลังคาคลุมสี่เปลือกมั่งคุดครอบอยู่บนตัวอาคารคอนกรีต ภายในโถงประดับด้วยกระเบื้องเคลือบหลากหลายสีส้น นอกจากนี้ยังมีกระจกสีประดับอยู่โดยรอบ และมีตุ๊กตาดินเผาประดับอยู่ตามหัวเสาที่ผสมกันได้อย่างลงตัวน่าชมยิ่งนัก

4.2 เส้นทางเยี่ยมชมเยือนวัด วัง สถาปัตยกรรม และโบราณสถาน

① อุทยานประวัติศาสตร์
พระนครศรีอยุธยา

② เจดีย์แดง

③ วัดสระบัว

④ วัดกำแพงแลง

⑤ วัดไผ่ล้อม

⑥ วัดธอเจริญธรรม

⑦ วัดลาด

⑧ วัดแรก

⑨ พระรามราชนิเวศน์

ภาพประกอบ 45 เส้นทางเยี่ยมชมเยือนวัด วัง สถาปัตยกรรม และโบราณสถาน

ที่มา : ดัดแปลงมาจากสุตารา สุจฉายา. (2536). เพชรบุรี. หน้า202.

4.3. เส้นทางเลาะเลียวยที่วธรรมชาติ แวะชมหาดเจ้าสำราญ

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย ถ้ำเขาหลวง - ล่องเรือชมทัศนียภาพแม่น้ำเพชรบุรีซึ่งผ่านวัดพลับพลาชัย - วัดมหาธาตุ - ย่านบ้านหัวถนน - วัดเกาะแก้วสุทธาราม - พระรามราชนิเวศน์ - วัดหนองหว้า - หาดเจ้าสำราญ ดังภาพประกอบ 46 (หน้า 130)

เส้นทางเที่ยวชมธรรมชาติ มีลักษณะการจัดเส้นทางแบบทางเดียว คือมีจุดเริ่มต้น และจุดสุดท้ายแยกกันอยู่ เนื่องจากเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมการเที่ยวชมที่แตกต่างกันออกไป ในเส้นทางนี้นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับความเป็นธรรมชาติ รูปแบบวิถีชีวิตริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรี ที่สองข้างทางประกอบด้วยบ้านเรือน และวัดวาอารามต่าง ๆ ที่มีสถาปัตยกรรมที่งดงามอยู่หลากหลายแห่งซึ่งสามารถแวะเยี่ยมชมได้ และถัดออกไปนอกเขตเมืองเพชร นักท่องเที่ยวยังสามารถสัมผัสกับความ เป็นธรรมชาติของท้องทุ่งนาสีเขียวขจีสลับกับทิวต้นตาลเป็นระยะ ๆ ซึ่งนับได้ว่าเส้นทางนี้เป็นเส้นทางที่จะได้สัมผัสกับธรรมชาติของเมืองเพชรอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังได้สัมผัสบรรยากาศทะเลแห่งเดียวของเมืองเพชร

เริ่มต้นเส้นทางด้วยการแวะชมความสวยงามของหินงอกหินย้อยภายในถ้ำเขาหลวง นอกจากนี้ยังสามารถแวะนมัสการพระพุทธรูปต่าง ๆ ภายในถ้ำ หลังจากนั้นมาที่จุดล่องเรือหลังจวนผู้ว่าราชการจังหวัด ล่องเรือชมทัศนียภาพริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีซึ่งสามารถแวะชม วัดพลับพลาชัย ซึ่งเป็นวัดที่รวบรวมผลงานช่างหลากหลายแขนงทั้งงานจำหลักไม้ งานปูนปั้น และการแกะสลักหนังใหญ่ที่ยังสามารถขอเข้าชมกันได้ที่พักพิภภัณฑ์หนึ่งใหญ่ในวิหาร ล่องเรือถัดลงมาอีกหน่อยจะมาถึงวัดมหาธาตุ แล่งรวบรวมผลงานลวดลายปูนปั้นของช่างหลากหลายคน หลังจากนั้นล่องเรือผ่านสะพานใหญ่แวะพักกันที่ย่านบ้านหัวถนน ซึ่งเป็นย่านธุรกิจท่าทองเก่าแก่ของเมืองเพชร นอกจากนี้ยังได้ชมความสวยงามของสถาปัตยกรรมบ้านไม้ทรงโบราณ ตลอดสองฝั่งถนน เรื่อยมาจนถึงกันที่วัดเกาะแก้วสุทธาราม ซึ่งสามารถชมความสวยงามของสถาปัตยกรรมแบบอยุธยาที่จะเห็นได้จากพระอุโบสถแบบโค้งท้องเรือสำเภา นอกจากนี้ยังมีงานจิตรกรรมฝาผนัง งานแกะสลักธรรมสนธิไม้ และยังสามารถเที่ยวชมพิภภัณฑ์ที่จัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ของพระสงฆ์ได้อีกด้วย หลังจากนั้นล่องเรือลงมาที่พระรามราชนิเวศน์ หรือที่เรียกกันว่าพระราชวังบ้านปืน ชมรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบบาโรค และอาร์ตนูโว นอกจากนี้ยังสามารถชมเครื่องใช้ต่าง ๆ ของพระมหากษัตริย์ หลังจากนั้นเดินทางด้วยรถยนต์ต่อไปยังวัดหนองหว้า ซึ่งระหว่างทางจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวเมืองเพชรกันอย่างแท้จริง เนื่องจากสองข้างทางรถจะแล่นผ่านทุ่งนาข้าวสีเขียวขจี สลับกับทิวต้นตาลจนมาถึงวัดหนองหว้า ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นนิวาสนสถานของสมเด็จพระสังฆราชแดงโม สามารถชมความสวยงามของบานประตูไม้แกะสลักที่สวยงามจากนั้นมุ่งหน้าสู่หาดเจ้าสำราญชายหาดที่กล่าวกันว่าเคยเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์หลายพระองค์ ที่ซึ่งปัจจุบันก็ยังคงมีความสำคัญในฐานะที่พักผ่อนหย่อนใจแห่งหนึ่งของเมืองเพชร

4.3 เส้นทางเลาะเลียวยเที่ยวธรรมชาติ แวะชมหาดเจ้าสำราญ

① ถ้ำเขาลง

② ทศนิยมภาพแม่น้ำ
เพชรบุรี

③ วัดพลับพลาชัย

④ วัดมหาธาตุ

⑤ ย่านบ้านหัวถนน

⑥ วัดเกาะแก้ว
สุทธาราม

⑦ พระรามราชินีเวศน์

⑧ วัดหนองหว่า

⑨ หาดเจ้าสำราญ

ภาพประกอบ 46 เส้นทางเลาะเลียวยเที่ยวธรรมชาติ แวะชมหาดเจ้าสำราญ

ที่มา : ดัดแปลงมาจากสุทธารา สุจฉายา. (2536). เพชรบุรี. หน้า202.

4.4. เส้นทางนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเพชร

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย วัดโรงเข้ - วัดเขابันไดอิฐ - วัดถ้ำหัว - วัดพระพุทธรูปไสยาสน์ - วัดโคก - วัดมหาธาตุ - วัดใหญ่สุวรรณาราม - วัดพระทรง - วัดนาค - วัดหนองควง ดังภาพประกอบ 47 (หน้า 132)

เส้นทางนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเพชร มีลักษณะการจัดเส้นทางแบบทางเดียว คือมีจุดเริ่มต้น และจุดสุดท้ายแยกกันอยู่ เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวกระจายกันอยู่ในพื้นที่ ลักษณะโดยทั่วไปมีการจราจรไม่พลุกพล่าน เนื่องจากไม่ได้ผ่านไปในเขตการค้าขายหลักของเมืองเพชรมากนัก ในเส้นทางนี้นักท่องเที่ยวสามารถแวะนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเมืองเพชรเพื่อความเป็นสิริมงคล ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจแตกต่างกันออกไป

เริ่มต้นเส้นทางกันที่วัดโรงเข้ นมัสการหลวงพ่อกายในพระอุโบสถ นอกจากนี้ยังสามารถชมสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ซึ่งสันนิษฐานว่าน่าจะมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา จากนั้นไปต่อกันที่วัดเขابันไดอิฐ นักท่องเที่ยวสามารถแวะเที่ยวเนื่องจากความเลื่อมใสศรัทธาในหลวงพ่อด่าง เกจิอาจารย์ชื่อดังที่มรณภาพไปแล้ว ภายในวัดยังมีโบสถ์ และวิหารที่ประดิษฐานพระพุทธรูปที่สามารถเข้าไปกราบไหว้บูชาได้ นอกจากนี้ยังสามารถชมลวดลายปูนปั้น และแวะเที่ยวถ้ำต่าง ๆ ได้เช่นกัน หลังจากนั้นแวะไปนมัสการพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยที่มีอายุกว่า 90 ปี ภายในถ้ำของวัดถ้ำหัว ถัดจากนั้นแวะไปนมัสการพระพุทธรูปไสยาสน์ พระพุทธรูปนอนที่ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในสี่พระพุทธรูปไสยาสน์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เชื่อว่าเป็นฝีมือสกุลช่างในสมัยอยุธยา จากนั้นแวะไปนมัสการหลวงพ่อกายในพระอุโบสถ ชมพระพุทธรูปสำคัญ ๆ และสมุดตำรายาแผนไทย และวรรณคดีเมืองเพชรกันที่วัดโคก ถัดจากนั้นมาแวะกันที่วัดมหาธาตุ นมัสการหลวงพ่อกายเทวฤทธิ์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องพระประธานภายในพระวิหาร หรือจะกราบนมัสการหลวงพ่อกายศักดิ์สิทธิ์พระพุทธรูปปางมารวิชัยที่ประดิษฐานภายในพระวิหารเช่นกัน หรือจะกราบนมัสการหลวงพ่อกายอุทอง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปศิลปะแบบอุทองปางมารวิชัยที่ตั้งอยู่ระหว่างพระวิหาร กับพระอุโบสถที่บริเวณฐานมีลวดลายปูนปั้นประดับกระจกสวยงามกันตามอัธยาศัย หลังจากนั้นแวะไปนมัสการพระพุทธรูปต่าง ๆ ภายในพระอุโบสถวัดใหญ่สุวรรณาราม ซึ่งมีทั้งพระประธาน พระพุทธรูปปูนปั้นลงรักปิดทองปางมารวิชัยที่มีพุทธลักษณะทั้งดงาม หรือจะแวะสักการะรูปหล่อสมเด็จพระสังฆราชแดงโม รูปหล่อพระครูมหาวิหารารักษ์ และพระพุทธรูปคันธารราษฎร์ เป็นต้น หลังจากนั้นแวะไปนมัสการหลวงพ่อกายในพระอุโบสถกันที่วัดหนองควง และยังสามารถชมศิลปะการก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ ที่เชื่อกันว่าน่าจะเป็นศิลปะสมัยอยุธยา หรือรัตนโกสินทร์ตอนต้น

4.4 เส้นทางนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเพชร

① วัดโรงเข้

② วัดเขามันไดอิฐ

③ วัดสำหว่า

④ วัดพระพรตไสยาสน์

⑤ วัดโคก

⑥ วัดมหาธาตุ

⑦ วัดใหญ่สุวรรณาราม

⑧ วัดพระทอง

⑨ วัดนาค

⑩ วัดหนองควง

ภาพประกอบ 47 เส้นทางนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเพชร

ที่มา : ดัดแปลงมาจากสุตารา สุจฉายา. (2536). เพชรบุรี. หน้า202.

4.5. เส้นทางเที่ยวชมวิถีชีวิต กิจกรรม ย่านของฝากเมืองเพชร

สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย ย่านบ้านหัวถนน - ศูนย์แสดงและสาธิตสกุลช่างเมืองเพชร - ถนนดำเนินเกษม - ถนนพานิชเจริญ - ถนนข้างเขาวัง - ริมถนนเพชรเกษม ดังภาพประกอบ 48 (หน้า 134)

เส้นทางเที่ยวชมวิถีชีวิตและกิจกรรมเมืองเพชร นอกจากนี้ยังสามารถหาของฝากอันขึ้นชื่อของเมืองเพชร มีลักษณะการจัดเส้นทางแบบทางเดียว คือมีจุดเริ่มต้น และจุดสุดท้ายแยกกันอยู่ เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวมีความน่าสนใจแตกต่างกัน และลักษณะของเส้นทางมีกิจกรรมที่หลากหลาย ในเส้นทางนี้นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวเมืองเพชรกันอย่างแท้จริง

เริ่มต้นเส้นทางด้วยการแวะชมย่านบ้านหัวถนน ย่านธุรกิจทำทองของเมืองเพชรในอดีต แม้ว่าปัจจุบันจะไม่คึกคักเหมือนก่อน แต่นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมความสวยงามของอาคารบ้านเรือนแบบโบราณที่ยังคงมีให้เห็นได้อยู่ และหากต้องการดูวิธีการทำทองอาจจะติดต่อได้ที่บ้านป่าเนือง แผงสีคำที่ยังคงยึดอาชีพนี้อยู่มาจนถึงปัจจุบัน หลังจากนั้นข้ามสะพานท่าสงฆ์เข้าสู่ถนนดำเนินเกษมมาที่ศูนย์แสดงและสาธิตงานสกุลช่างเมืองเพชร ที่ซึ่งจะสามารถเที่ยวชม และดูผลงานสกุลช่างเมืองเพชรในรูปแบบต่าง ๆ เรื่อยมาจนถึงแถว ๆ หน้าวัดมหาธาตุแวะชิมข้าวแช่เมืองเพชร นอกจากนี้ยังสามารถชิมอาหารฝีมือชาวเมืองเพชรที่มีอยู่ทั้งสองฟากฝั่งถนน ไม่ว่าจะเป็นก๋วยเตี๋ยวหมูน้ำตก ก๋วยเตี๋ยวเนื้อน้ำตก ขนมหวาน ฯลฯ จากนั้นเลี้ยวข้ามสะพานใหญ่สู่ถนนพานิชเจริญ ผ่านย่านธุรกิจในปัจจุบัน สองข้างทางมีร้านค้ามากมายทั้งร้านขนมหวาน ของฝาก หรือจะผ่านเข้าไปในตลาดแวะซื้ออาหารแห้ง หรืออาหารทะเลสด ๆ ได้เช่นเดียวกัน ตลอดสองข้างทางนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีชีวิตของชาวเมืองเพชรนอกจากนี้ยังได้เรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ที่ชาวเมืองเพชรนิยมทำกัน จากนั้นตรงไปเข้าถนนราชวิถี เรื่อยมาจนถึงถนนข้างเขาวังก็ยังคงมีร้านขายขนมหวาน และของฝากให้เลือกซื้อกลับบ้าน หรืออาจจะมาแวะซื้อขนมหวาน และของฝากริมทางหลวงหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ก็ให้เลือกมากมายเช่นเดียวกัน

4.5 เส้นทางเยี่ยมชมวิถีชีวิต กิจกรรม ย่านของฝากเมืองเพชร

① ย่านบ้านหัวถนน

② ศูนย์แสดง และสาธิต
งานสกุลช่างเมืองเพชร

③ ถนนดำเนินเกษม

④ ถนนพานิชเจริญ

⑤ ถนนข้างเขาวัง

⑥ ริมถนนเพชรเกษม

ภาพประกอบ 48 เส้นทางเยี่ยมชมวิถีชีวิต กิจกรรม ย่านของฝากเมืองเพชร

ที่มา : ดัดแปลงมาจากสุตาร่า สุจฉายา. (2536). เพชรบุรี. หน้า202.

5. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว และการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว มาประมวลผลเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ดังต่อไปนี้

ด้านการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

จากข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ พบว่า การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยสภาพพื้นที่ที่มีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่มีคุณค่า มีเอกลักษณ์ และมีความงดงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี วัดมหาธาตุ พระรามราชนิเวศน์ วัดใหญ่สุวรรณาราม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว ได้แก่ หาดเจ้าสำราญ ถ้าเขาหลวง ถ้าเขานันไดอิฐ ดังนั้นในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงควรเน้นเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเที่ยวชมสถาปัตยกรรม ศิลปกรรมต่าง ๆ ในเมืองเพชร รวมถึงเส้นทางชมธรรมชาติ และวิถีชีวิต ซึ่งในการพัฒนาสภาพพื้นที่นั้นควรมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม และควรดูแลรักษาความสะอาดอย่างสม่ำเสมอเพื่อมิให้เกิดความเสื่อมโทรม แต่อย่างไรก็ดีในการพัฒนาสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และแหล่งโบราณสถานของพื้นที่ด้วยเช่นกัน

ด้านการจัดการ

จากข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ พบว่า ควรให้ความสำคัญแก่การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งสามารถใช้สื่อการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และให้ความต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ มิใช่เน้นเฉพาะในช่วงเวลาที่มีเทศกาล หรืองานประเพณีเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรเผยแพร่สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจที่มีชื่อเสียงอยู่แล้วให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น เพื่อมิให้เกิดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากเกินไป นอกจากนี้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการจัดการด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม นับตั้งแต่การเตรียมข้อมูลเอกสาร แผ่นพับ เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวตลอดเส้นทางท่องเที่ยว รวมถึงป้ายสื่อความหมายที่มีคุณภาพ เนื่องจากเอกสาร แผ่นพับ และป้ายสื่อความหมายนั้นมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจ และตระหนักรู้ถึงคุณค่าความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ยังควรเตรียมความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ทั้งป้ายบอกทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวให้มีระบบการจัดการในภาพรวมที่เป็นเอกลักษณ์ และมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงสถานที่จอดรถ ห้องน้ำ

สาธารณสุข จุดประชาสัมพันธ์ ถนนหนทาง และปรับปรุงระบบการขนส่งให้มีความสะดวก สะอาด ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพให้มากยิ่งขึ้น

ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

จากข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ พบว่า กิจกรรมที่น่าสนใจจัดเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวน่าสนใจมากยิ่งขึ้นซึ่งจากการศึกษาทำให้ทราบว่าในอำเภอเมืองเพชรบุรีมีกิจกรรมที่มีความน่าสนใจแก่การท่องเที่ยวได้แก่ กิจกรรมเดินทอดน่องท่องเที่ยวชมเมืองเพชร กิจกรรมแรลลี่จักรยานท่องเที่ยวชมเมืองเพชร โดยการจัดนำเที่ยววัด วัง และสถานที่ที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นกิจกรรมที่มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี แต่ทว่ามีการจัดเพียงปีละหนึ่งครั้งเท่านั้น หากมีการประชาสัมพันธ์ และจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ นับเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวทางหนึ่ง และเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ควรมีการสอดแทรกกิจกรรมการสื่อความหมาย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมชม ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ และรู้จักรักษาธรรมชาติ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นไว้ นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเป็นผู้บรรยาย อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ของสถานที่สำคัญ ๆ ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีในการหวงแหนมรดกของชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังควรส่งเสริม และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถพัฒนารูปแบบของการท่องเที่ยวไปในทิศทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งการทัวร์สวนชมพู่เพชร ทัวร์สวนตาลโตนด เป็นต้น ซึ่งนับเป็นอีกหนึ่งเส้นทางการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวอีกช่องทางหนึ่ง

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว นับตั้งแต่การประชุม ศึกษาค้นคว้า วางแผน และจัดการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งนับเป็นการช่วยกระจายการบริหารงานสู่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้เล็งเห็นถึงคุณค่า และร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นไว้ ทั้งนี้ประชาชนในท้องถิ่นต้องการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ รักษาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย นอกจากนี้ยังต้องการส่งเสริมการผลิตสินค้าพื้นเมืองโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมทั้งยังต้องการมีส่วนร่วมในการแจ้ง และให้ข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานที่มีอยู่ในชุมชนให้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐทราบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว และยังต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลรักษา ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเพื่อเสนอแนะเส้นทางท่อทองเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงบริบทเชิงการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และศึกษาทรัพยากรที่มีคุณค่าแก่การท่องเที่ยวรวมทั้งเสนอแนะเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างประชาชนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีจำนวน 5 ตำบล ได้แก่ตำบลธงชัย ตำบลไร่ส้ม ตำบลท่าราบ ตำบลคลองกระแชง และตำบลหาดเจ้าสำราญ จำนวน 67 คนซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 335 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ รวมถึงผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/ผู้นำชุมชน

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้มาจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ รวมถึงการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว (Resource Audit) และการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Facilities Checklist) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว การสังเกตการณ์ด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ศึกษา และการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

5.1. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลรายละเอียดของพื้นที่ และบริบทเชิงการท่องเที่ยว

เมืองเพชรบุรี จัดเป็นเมืองที่มีความรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยโบราณนับจากยุคทวารวดี จนกระทั่งขอมเรืองอำนาจ ดังจะเห็นได้จากโบราณสถานต่าง ๆ เรื่อยมาจนถึงสมัยสุโขทัย และสมัยอยุธยา เพชรบุรีนับเป็นหัวเมืองที่มีความสำคัญยิ่งเป็นทั้งแหล่งสะสมเสบียง อาหาร และเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญที่ช่วยดูแลหัวเมืองแถบปักษ์ใต้ จนกระทั่งเข้าสู่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เมืองเพชรบุรีก็ยังคงมีความสำคัญด้วยกลายมาเป็นที่ประทับในการเสด็จแปรพระราชฐานของพระมหากษัตริย์ถึงสามพระองค์ด้วยกัน และในปัจจุบันเพชรบุรียังคงความเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ สภาพภูมิประเทศทั่วไปของเมืองเพชรบุรีเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนาข้าว และสวนผลไม้ มีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปค่อนข้างอบอุ่น ไม่ร้อนจัด และไม่หนาวจัดจนเกินไป มีการแบ่งการปกครองเป็น 24 ตำบล 183 หมู่บ้าน 3 เทศบาล และ 13 องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีการแปรรูป

ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรต่าง ๆ ในชุมชนเมืองเพชรบุรีมีศาสนาพุทธเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ การศึกษามีตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังมีสถาบันทางการเงิน มีบริการ ด้านการสาธารณสุขเพื่อดูแลสุขภาพของประชาชน และการคมนาคม ผู้คนสามารถเลือกเดินทางได้ ทั้งทางรถยนต์ รถไฟ รถโดยสาร หรือหากเป็นการติดต่อกันระหว่างอำเภอก็สามารถใช้เส้นทางเรือ ผ่านลำน้ำเพชรบุรีได้เช่นกัน

จากการศึกษาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่มากเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งป้าย สื่อความหมายที่มีคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยว ป้ายบอกทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ป้ายแสดงผังรวม ของจุดท่องเที่ยว รวมไปถึงยังขาดเอกสาร แผ่นพับและข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้ สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังขาดการดูแลรักษาความสะอาด และไม่ได้รับการจัดแต่งสถานที่ให้เป็น ระเบียบเรียบร้อย และในขณะเดียวกันแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ บางแห่งมีงานศิลปกรรมต่าง ๆ ทั้ง ภาพจิตรกรรมฝาผนัง งานจำหลักไม้ รวมไปถึงโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่น่าเที่ยวชม แต่ทว่าเพื่อความ ปลอดภัยของสมบัติอันล้ำค่าเหล่านั้น จึงไม่ค่อยนิยมเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชม หากต้องการเข้า ชมต้องติดต่อขออนุญาตจากผู้ดูแลเสียก่อน

5.2. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

จากการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีคุณค่าแก่การท่องเที่ยว พบว่า แหล่งท่องเที่ยวใน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ด้านเทศกาล งานประเพณี และวิถีชีวิต รวมถึงกิจกรรม โดยมีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว ทางด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์มากที่สุด หากแต่ยังคงมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่เหมาะสมที่ จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้เช่นเดียวกัน ได้แก่ หาดเจ้าสำราญ เนื่องจากมีชายฝั่งติดทะเลอ่าวไทย ซึ่ง ยังคงบรรยากาศของชายทะเลที่สามารถแวะมาพักผ่อนได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ถ้าเขาหลวง และวัด เขابันไดอิฐ ก็มีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้เช่นกัน เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ งดงามสามารถแวะเที่ยวชมถ้ำ และความสวยงามของหินงอกหินย้อย

ส่วนทรัพยากรทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี ซึ่งถือเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่โดดเด่น ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมความสวยงามของสถาปัตยกรรมที่ผสมผสานกันได้อย่างลงตัว ของศิลปะไทย จีน และยุโรป พร้อมกันนี้ยังสามารถชมทัศนียภาพของเมืองเพชรบุรีได้โดยรอบ ใน ขณะเดียวกันยังคงมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจ และได้รับความนิยมเช่นเดียวกัน อาทิ การเที่ยวชมแหล่งโบราณสถาน และการเยี่ยมชมวัดวาอารามต่าง ๆ เช่น วัดมหาธาตุ วัดใหญ่ สุวรรณาราม วัดกำแพงแลง รวมถึงพระรามราชนิเวศน์ด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งสถานที่เหล่านี้ล้วนเป็น แหล่งรวบรวมผลงานทางศิลปกรรมไว้หลากหลายแขนง

ในขณะที่เทศกาลงานแสง สี เสียงพระนครคีรี นับเป็นเทศกาลงานประเพณีที่มีความน่าสนใจเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวมากที่สุดของเมืองเพชรบุรี ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเทศกาลงานประเพณีที่จะช่วยย้อนรำลึกภาพความยิ่งใหญ่ทางประวัติศาสตร์ของพระนครคีรีให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง นอกจากนี้เทศกาลงานสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมลุ่มน้ำเพชร เทศกาลงานทอดน่องท่องเมืองเพชร เทศกาลสงกรานต์ถนนสายข้าวแช่ และงานประเพณีแข่งขันเรือยาว นับเป็นเทศกาลงานประเพณีที่น่าสนใจ และเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังกิจกรรมที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยว ได้แก่ การเยี่ยมชมพระราชวังเก่า ซึ่งนับได้ว่าเป็นกิจกรรมที่โดดเด่น เนื่องจากที่เพชรบุรีมีพระราชวังอยู่ 3 แห่ง และในอำเภอเมืองเพชรบุรีมีพระราชวังอยู่ถึง 2 แห่งด้วยกัน ดังนั้นกิจกรรมการเยี่ยมชมพระราชวังจึงนับเป็นจุดเด่นที่มีความสอดคล้องกับความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม นอกจากนี้การเยี่ยมชมวัดวาอาราม และการเยี่ยมชมงานศิลปกรรมก็นับเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจไม่แพ้กัน เนื่องจากอำเภอเมืองเพชรบุรีเป็นแหล่งรวบรวมศิลปะงานช่างไว้หลากหลายแขนง นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่ควรพัฒนาเพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกช่องทางหนึ่ง ได้แก่ กิจกรรมชมการสาธิตการทำทอผ้าบ้านหัวถนน รวมถึงการจัดกิจกรรมชมสวนตาลโตนด สวนชมพู่เมืองเพชร หรือหมู่บ้านชาวประมง เป็นต้น

นอกจากทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ เทศกาล งานประเพณี และกิจกรรมการท่องเที่ยวแล้ว การบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็นับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งเช่นกัน ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั้งโรงแรม เกสต์เฮาส์ บังกะโล ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม รวมไปถึงร้านขายของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมืองประเภทของฝากต่าง ๆ มีความพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอ หากแต่ยังขาดการบริการด้านการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารแผ่นพับป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่น้อยมาก รวมไปถึงการบริการด้านการขนส่งภายในตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่นรถโดยสาร รถรับจ้างสำหรับนักท่องเที่ยวมีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงควรเร่งปรับปรุง และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นต้องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนมากที่สุด นอกจากนี้ยังต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยแจ้ง และให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานที่มีอยู่ภายในชุมชนแก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมทั้งยังต้องการมีส่วนร่วมช่วยส่งเสริมการผลิตสินค้าพื้นเมืองโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้เพื่อร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

จากการศึกษาความสนใจในทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความสนใจเที่ยวชมพระราชวังต่าง ๆ มากที่สุด ในขณะที่เดียวกันยังมีความเห็นว่าการเที่ยวชมความสวยงามตามธรรมชาติก็มีความน่าสนใจไม่แพ้กัน นอกจากนี้การเที่ยวชมสถาปัตยกรรม

โบราณสถานต่าง ๆ ก็มีความน่าสนใจเช่นเดียวกัน เนื่องจากในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านโบราณสถาน และสถาปัตยกรรมอยู่เป็นจำนวนมากมาย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรมีการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่เดียวกัน พบว่า ควรจะจัดทำป้ายบอกทางอย่างทั่วถึงชัดเจน และควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมตลอดเส้นทางท่องเที่ยวให้สวยงาม เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากที่สุด

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ประชาชนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว รวมถึงผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐทุกกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้ความสำคัญแก่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมแหล่งโบราณสถาน ธรรมชาติ งานศิลปกรรม และงานสถาปัตยกรรม รวมไปถึงรูปแบบวิถีชีวิตของคน เนื่องจากเพชรบุรีมีสถานที่ที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยวอยู่มากมาย นอกจากนี้ยังควรพัฒนาสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวโดยการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวให้สวยงามสะอาดอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกันควรปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ทั้งด้านถนนหนทาง สถานที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ จุดประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรปรับปรุงป้ายบอกทางต่าง ๆ และแผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยวให้มีความชัดเจน และจัดทำเอกสารแผ่นพับแนะนำแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดระบบการเดินทางโดยสารในท้องถิ่นให้สามารถเดินทางเชื่อมต่อกันได้สะดวกยิ่งขึ้น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวปัจจุบันมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพียงปีละ 1 ครั้ง ดังนั้นจึงควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรจัดให้มีกิจกรรมชมสวนตาลโตนด สวนชมพู ซึ่งนับเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวนับตั้งแต่เริ่มดำเนินการ ซึ่งนับเป็นการช่วยกระจายการบริหารจัดการสู่ชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

5.3. สรุปผลการนำเสนอเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์ทำให้เห็นถึงแนวโน้มของเส้นทางที่จะสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งลักษณะของการท่องเที่ยวที่น่าสนใจขอแนะนำเสนอข้อมูลเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

5.3.1. เส้นทางผลงานศิลปะถิ่นช่างเมืองเพชร เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับงานศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ทั้งจากลวดลายปูนปั้น งานจำหลักไม้ รวมถึงงานจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งนับได้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเส้นทางนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รวบรวมผลงานของฝีมือครูช่างเมืองเพชรไว้มากมาย สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย ศาลหลักเมือง - วัดมหาสมณาราม - วัดเขابันไดอิฐ - วัดมหาธาตุ - วัดพลับพลายชัย - วัดใหญ่สุวรรณาราม - วัดอุทัยโพธาราม - วัดพระทรง - วัดชีวิประเสริฐ - วัดเพชรพลีและเสาชิงช้า - วัดเกาะแก้วสุทธาราม

5.3.2. เส้นทางเยี่ยมเยือนวัด วัง สถาปัตยกรรม และโบราณสถาน เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับความสวยงามของสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่ามากมาย สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี - เจดีย์แดง - วัดสระบัว - วัดกำแพงแลง - วัดไผ่ล้อม - วัดช่อเจริญธรรม - วัดลาด - วัดแรก - พระรามราชนิเวศน์

5.3.3. เส้นทางเลาะเลียวยเที่ยวธรรมชาติ แวะชมหาดเจ้าสำราญ เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับความสวยงามตามธรรมชาติและชายหาดที่สวยงาม สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย ถ้ำเขาหลวง - ล่องเรือชมทัศนียภาพแม่น้ำเพชรบุรีผ่านวัดพลับพลายชัย - วัดมหาธาตุ - ย่านบ้านหัวถนน - วัดเกาะแก้วสุทธาราม - พระรามราชนิเวศน์ - วัดหนองหว้า - หาดเจ้าสำราญ

5.3.4. เส้นทางนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเพชร เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวจะได้แวะนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อความเป็นสิริมงคล สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย วัดโรงเข้ - วัดเขابันไดอิฐ - วัดถ้ำหว่า - วัดพระพุทไธยาสน์ - วัดโคก - วัดมหาธาตุ - วัดใหญ่สุวรรณาราม - วัดพระทรง - วัดนาค - วัดหนองควง

5.3.5. เส้นทางเยี่ยมชมวิถีชีวิต กิจกรรม ย่านของฝากเมืองเพชร เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวเมืองเพชร และสามารถเลือกซื้อของฝากของที่ระลึก สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย ย่านบ้านหัวถนน - ศูนย์แสดงและสาธิตงานสกุลช่างเมืองเพชร - ถนนดำเนินเกษม - ถนนพาณิชย์เจริญ - ถนนข้างเข้าวัง - ริมถนนเพชรเกษม

5.4 สรุปผลแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

5.4.1. ด้านการพัฒนาพื้นที่

1). ควรให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เนื่องจากสภาพพื้นที่ภายในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่มีคุณค่า มีความงดงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้ ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่า เพื่อก่อให้เกิดความตระหนักและมีจิตสำนึกที่ดีในการรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวต่อไป

2). ควรมีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะอาดสวยงามอย่างสม่ำเสมอ เพื่อมิให้เกิดความเสื่อมโทรม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

5.4.2. ด้านการจัดการ

1). ให้การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2). จัดเตรียมเอกสาร แผ่นพับเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง การท่องเที่ยว และจัดทำป้ายสื่อความหมายที่มีคุณภาพ รวมไปถึงป้ายชี้ทาง ป้ายบอกทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ซึ่งจะต้องมีความเป็นเอกลักษณ์ และเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมให้มากที่สุด

3). ปรับปรุงสถานที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ จุดประชาสัมพันธ์ ถนนหนทาง รวมถึงระบบการขนส่งภายในอำเภอเมืองให้มีประสิทธิภาพ สะดวก และปลอดภัย ซึ่งนับเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวทางหนึ่ง

5.4.3. ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

1). จัดกิจกรรมการสื่อความหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เล็งเห็นถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นส่วนช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ รักษามรดกชาติ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้

2). ส่งเสริมรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถพัฒนาไปในทิศทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสวนผลไม้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

5.4.4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1). เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ตั้งแต่แรกเริ่มดำเนินการ ประชุม วางแผน และการจัดการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพภายใต้การดำเนินงานของชุมชนผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นการกระจายการบริหารจัดการสู่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้เล็งเห็นคุณค่า และร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเอาไว้

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรีสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ตามทฤษฎีการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource Audit) โดยสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, 2545: 68-72) พบว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีอยู่มากมาย และมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม นอกจากนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรกิจกรรม ทรัพยากรเทศบาลงานประเพณีก็มีจัดขึ้นอยู่เป็นระยะ รวมถึงทรัพยากรการบริการ

ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ หาดเจ้าสำราญ รองลงมา ได้แก่ ถ้ำเขาหลวง และวัดเขابันไดอิฐ ตามลำดับ โดยผลจากการวิเคราะห์พบว่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรียังคงมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่น่าสนใจ และควรให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งสามารถพัฒนารูปแบบของการท่องเที่ยวไปในทิศทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อีกด้วย

ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ พบว่า อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีทรัพยากรทางด้านวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์โดดเด่นมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งโบราณคดี วัด วัง รวมถึงอาคารสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับโฉมงาม โต๊ะทอง (2549 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ที่กล่าวว่า สภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรีจากประวัติศาสตร์ของเมือง และร่องรอยความเจริญที่หลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมากทั้งในรูปสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ โดยเฉพาะวัดวาอาราม ไม่ว่าจะเป็นสถาปัตยกรรม ศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม และสอดคล้องกับมโนอุดมเวช และคณะ (2542 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ที่กล่าวว่า จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานนับเนื่องเป็นพันปีจึงเหมาะแก่ผู้สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทางประวัติศาสตร์ โดยมีหลักฐานทางโบราณสถาน และโบราณวัตถุให้เห็นอยู่มากมายหลายยุคหลายสมัย ซึ่งสถานที่ที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยว ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี วัดมหาธาตุ พระรามราชนิเวศน์ วัดใหญ่สุวรรณาราม วัดกำแพงแลง เป็นต้น โดยผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นจึงควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อย่างจริงจังเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเพชรบุรี

ด้านทรัพยากรเทศบาล และงานประเพณี พบว่า ทรัพยากรที่มีความน่าสนใจแก่การท่องเที่ยว ได้แก่ เทศกาลงานแสง สี เสียงพระนครคีรี ซึ่งนับเป็นเทศกาลการท่องเที่ยวหลักของอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี นอกจากนี้ยังมีงานเทศกาลงานสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมลุ่มน้ำเพชร และงานทอดน่องท่องเที่ยวเมืองเพชรที่น่าสนใจไม่แพ้กัน โดยจากผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า งานเทศกาล ประเพณีมีความสอดคล้องกันกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่ได้รับความสนใจจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นจึงควรมีการประชาสัมพันธ์ในด้านการท่องเที่ยวเทศบาล งานประเพณีอย่างจริงจัง และต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ด้านทรัพยากรกิจกรรม พบว่า กิจกรรมที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ การเยี่ยมชมพระราชวัง ส่วนการเยี่ยมชมวัดวาอาราม และงานศิลปกรรมต่าง ๆ ก็มีความน่าสนใจเช่นเดียวกัน ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับทรัพยากรที่มีความโดดเด่นของเมืองเพชรบุรี

ด้านทรัพยากรบริการ พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการนักท่องเที่ยวมีความพร้อมเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งร้านขายของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง ซึ่งตรง

กับลักษณะในเรื่องขนมหวาน และของฝาก ส่วนการบริการด้านที่พัก โรงแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร และเครื่องดื่มมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน แต่ทว่าที่พัก ประเภทรีสอร์ทส่วนใหญ่จะอยู่ที่หาดเจ้าสำราญ หากสามารถกระจายให้มืออยู่อย่างทั่วถึง และมีมาตรฐานเดียวกันก็จะเป็นการดี แต่อย่างไรก็ตามยังคงต้องมีการปรับปรุง และเร่งพัฒนาในเรื่องการบริการด้านขนส่งให้มีความพร้อม สะดวก และปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับโฉมยง โຕະทอง (2549 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ที่กล่าวว่า ระบบขนส่งมวลชนยังไม่มีความสะดวกมากนัก มีผลทำให้การท่องเที่ยวในปัจจุบันยังขาดการเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน รวมถึงการบริการด้านข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ โฉมยง โຕະทอง (2549 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ที่กล่าวว่า ด้านการบริการการท่องเที่ยวมีการจัดทำข้อมูลและการบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยว แต่ยังไม่สามารถให้บริการได้ที่มีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. (2544 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ที่กล่าวว่า โบราณสถานส่วนใหญ่ในเมืองเพชรยังขาดระบบสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงป้ายบอกทาง ยังมีอยู่น้อยเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับโฉมยง โຕະทอง (2549 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ที่กล่าวว่า ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกมีปัญหาขาดป้ายชี้ทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว และป้ายเดิมมีความสับสน ไม่เป็นระเบียบ จึงต้องมีการสนับสนุน และพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2542 : 17) ที่กล่าวว่า สินค้าในตลาดท่องเที่ยวมีสินค้าที่มนุษย์สร้างขึ้นแบ่งออกได้หลายชนิด ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทั้งทางวัฒนธรรม และสังคม ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ซึ่งได้แก่ ศาสนา เทศกาล ประเพณี ศิลปหัตถกรรม และภาษา รวมไปถึงสิ่งก่อสร้างที่สำคัญ ๆ เช่น วัด โบสถ์ วิหาร และสินค้า รวมถึงบริหารที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวนับเป็นองค์ประกอบหลักอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่น โดยการเน้นให้ความสำคัญแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการกำกับดูแล และควบคุมการท่องเที่ยว และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพต่อไป (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2540 : 3-53) ซึ่งผู้วิจัยขอเสนออภิปรายดังต่อไปนี้ ประชาชนในท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย นอกจากนี้ยังต้องการส่งเสริมการผลิตสินค้าพื้นเมืองโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งนอกจากการช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และธรรมชาติแล้วประชาชนในท้องถิ่นยังให้ความสำคัญกับการแจ้ง และให้ข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานที่มีอยู่ในชุมชนให้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐทราบ ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยว รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นยังให้ความสำคัญกับการช่วยดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความตระหนักรู้ และเห็นความสำคัญต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมรอบชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กล่าวว่า ชุมชนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญ

ของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ดังที่ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 25) กล่าวว่าแนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่าเป็นการให้ประชาชนได้เริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน นับตั้งแต่การพิจารณา ตัดสินใจ มีส่วนร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นแนวคิดทางยุทธศาสตร์หลักของการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีผลทำให้ประชาชนเกิดความศรัทธาในตัวเอง และเชื่อมั่นในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของชุมชน อย่างไรก็ตาม อดีประชาชนในท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การร่วมเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการนำชมวัด วัง รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และการให้ข้อมูลแก่การท่องเที่ยวยังไม่มากนัก แต่เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นมีความตระหนัก และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม และมรดกทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งสามารถทำให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถพัฒนาบทบาทในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคตได้เป็นอย่างดี และเพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีให้ดำเนินไปได้ด้วยดี ควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ วิฑูรย์ เหลืยวรุ่งเรือง และคณะ (ม.ป.ป. : 63) ที่กล่าวว่า การจัดเส้นทางท่องเที่ยวต้องมีการประสานงานที่ดี และมีการจัดระบบอย่างเหมาะสม โดยหน่วยงานจากองค์กรในระดับท้องถิ่น ชุมชน และผู้ประกอบการเพื่อการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ส่วนความสนใจของนักท่องเที่ยวในทรัพยากรประเภทต่าง ๆ ผู้วิจัยขอนำอภิปรายผลดังนี้ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเที่ยวชมพระราชวังต่าง ๆ มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีความสนใจในการเที่ยวชมธรรมชาติด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของวรรณภา วงษ์วานิช (2539 : 58-61) ที่กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ นับเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เนื่องจากอำเภอเมืองเพชรบุรียังคงมีความสวยงามของธรรมชาติให้ได้สัมผัสทั้งชายหาดเจ้าสำราญ ลำน้ำเพชรและสวนผลไม้ เป็นต้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังสนใจเที่ยวชมสถาปัตยกรรม และโบราณสถานต่าง ๆ เนื่องจากอำเภอเมืองเพชรบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งโบราณสถาน และสถาปัตยกรรมต่าง ๆ มากมาย

นอกจากนี้การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยขอนำอภิปรายผลดังนี้ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ยังควรจัดทำป้ายบอกทางอย่างทั่วถึง และชัดเจน รวมถึงยังคงรูปแบบของสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ตลอดเส้นทางให้มีความกลมกลืน และคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้ ซึ่งสามารถช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้แล้วในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรจะมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทั่วตลอดเส้นทาง พร้อมทั้งปรับปรุงทางเข้า-ออกของสถานที่ท่องเที่ยว และปรับปรุงสภาพแวดล้อมตลอดเส้นทางท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม และจัดทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งจัดเตรียมเอกสารแผ่นพับเพื่อเป็นการแนะนำ และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวยังมีความคิดเห็นว่าการจัด

เส้นทางเดินเท้า และการจัดเส้นทางจักรยานเพื่อเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจเช่นกัน และหากมีการจัดมัคคุเทศก์ท้องถิ่นควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้อย่างจริงจัง

หลังจากที่ได้ทำการสรุปผลการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource Audit) การสังเกตการณ์ด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ศึกษา การตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวก และการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ทำให้สามารถทราบถึงทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ซึ่งสามารถนำมาเชื่อมโยงก่อให้เกิดเป็นเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีให้มีประสิทธิภาพต่อไปดังปรากฏเส้นทางท่องเที่ยวต่อไปนี้

1. เส้นทางยลงานศิลปถิ่นช่างเมืองเพชร มีลักษณะการจัดเส้นทางแบบทางเดียว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับงานศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ทั้งจากลวดลายปูนปั้น งานจำหลักไม้ รวมถึงงานจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งนับได้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเส้นทางนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รวบรวมผลงานของฝีมือครูช่างเมืองเพชรไว้มากมาย สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย ศาลหลักเมือง - วัดมหาสมณาราม - วัดเขابันไดอิฐ - วัดมหาธาตุ - วัดพลับพลาชัย - วัดใหญ่สุวรรณาราม - วัดอุทัยโพธาราม - วัดพระทรง - วัดชีวีประเสริฐ - วัดเพชรพลีและเสาชิงช้า - วัดเกาะแก้วสุทธาราม

2. เส้นทางเยี่ยมเยือนวัด วัง สถาปัตยกรรม และโบราณสถาน มีลักษณะการจัดเส้นทางแบบทางเดียว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับความสวยงามของสถาปัตยกรรมที่ทรงคุณค่ามากมาย สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย อุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี - เจดีย์แดง - วัดสระบัว - วัดกำแพงแดง - วัดไผ่ล้อม - วัดธ่อเจริญธรรม - วัดลาด - วัดแรก - พระรามราชนิเวศน์

3. เส้นทางเลาะเลียวยเที่ยวธรรมชาติ แวะชayahาดเจ้าสำราญ มีลักษณะการจัดเส้นทางแบบทางเดียว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับความสวยงามตามธรรมชาติและชayahาดที่สวยงาม สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย ถ้ำเขาหลวง - ล่องเรือชมทัศนียภาพแม่น้ำเพชรบุรีผ่านวัดพลับพลาชัย - วัดมหาธาตุ - ย่านบ้านหัวถนน - วัดเกาะแก้วสุทธาราม - พระรามราชนิเวศน์ - วัดหนองหว่า - หาดเจ้าสำราญ

4. เส้นทางนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองเพชร มีลักษณะการจัดเส้นทางแบบทางเดียว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้แวะนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อความป็นสิริมงคล สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย วัดโรงเข้ - วัดเขابันไดอิฐ - วัดถ้ำหว่า - วัดพระพุทธไสยาสน์ - วัดโคก - วัดมหาธาตุ - วัดใหญ่สุวรรณาราม - วัดพระทรง - วัดนาค - วัดหนองควง

5. เส้นทางเยี่ยมชมวิถีชีวิต กิจกรรม ย่านของฝากเมืองเพชร เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชาวเมืองเพชร และสามารถเลือกซื้อของฝากของที่ระลึก สถานที่ที่น่าสนใจในเส้นทางนี้ประกอบด้วย ย่านบ้านหัวถนน - ศูนย์แสดงและสาธิตงานสกุลช่างเมืองเพชร - ถนนดำเนินเกษม - ถนนพาณิชย์เจริญ - ถนนข้างเข้าวัง - ริมถนนเพชรเกษม

แนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

พื้นที่ของอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีเป็นพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมหลากหลายบทบาทในพื้นที่เดียวกัน โดยเฉพาะบทบาทในฐานะพื้นที่ที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม โดยเป็นแหล่งที่มีสภาพของวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ดั้งเดิม ดังนั้นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมืองจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงบทบาทในการรักษาเอกลักษณ์ที่ดีของเมืองเพชรไว้ทั้งทางด้านกายภาพ วัฒนธรรม ประเพณี รวมไปถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของเมืองเพชรโดยอาศัยพื้นฐานทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

ด้านการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

ควรให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เนื่องจากสภาพพื้นที่ภายในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมที่มีคุณค่า มีความงดงาม และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้ในขณะเดียวกันควรเร่งปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะอาด สวยงามอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งในการพัฒนาสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ด้วย

ด้านการจัดการ

ควรให้ความสำคัญแก่การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นอกจากนี้ควรจัดเตรียมเอกสาร แผ่นพับเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ไว้บริการตามแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงจัดระบบป้ายสื่อความหมายที่คุณภาพตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และควรเตรียมความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ทั้งป้ายบอกทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเอกลักษณ์ และมีความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงจัดสถานที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ จุดประชาสัมพันธ์ ถนน และปรับปรุงระบบการขนส่งให้มีความสะดวก สะอาด ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

ควรจัดกิจกรรมการสื่อความหมายตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เล็งเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นส่วนช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ รักษาธรรมชาติ และวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจซึ่งสามารถพัฒนาไปในทิศทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวตามสวนผลไม้ต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เนื่องจากชุมชนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดและมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นอย่างดี เพื่อเป็นการช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษา และหวงแหนมรดกของท้องถิ่น

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ตั้งแต่แรกเริ่มดำเนินการ ประชุม วางแผน และการจัดการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพภายใต้การดำเนินงานของชุมชนผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น ซึ่งนับเป็นการกระจายการบริหารจัดการสู่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้เล็งเห็นคุณค่า และร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเอาไว้ ซึ่งสอดคล้องกับศิริรักษ์ บันแมนปีน (2540) ที่กล่าวว่า ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเรื่องต่าง ๆ โดยการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมภายใต้แนวคิดการมีส่วนร่วม และการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปปฏิบัติ

1.1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งดำเนินการปรับปรุง และพัฒนาสภาพพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามน่าท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรทางด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่โดดเด่นไม่ว่าจะเป็นพระราชวัง วัดวาอาราม รวมถึงโบราณสถานต่าง ๆ โดยเน้นการจัดการดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ

1.2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยว และงานเทศกาล ประเพณีตามสื่อต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้นอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ทั้งทางด้านวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และแผ่นพับ เป็นต้น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักและมาท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนอีกทางหนึ่ง

1.3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาบริการด้านการให้ข้อมูลข่าวสารทางด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งเอกสารแผ่นพับ ป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายภายในแหล่งท่องเที่ยว

1.4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาบริการด้านการคมนาคมขนส่งภายในอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี โดยการจัดระบบการเดินทางโดยสารในท้องถิ่นให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้โดยสะดวก และปลอดภัย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีข้อจำกัดแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งอย่างเหมาะสม

2.2 การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาเพื่อวางแผนกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีให้มากยิ่งขึ้น

2.3 การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรทำการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ทั้งนี้เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลดี และผลเสีย เพื่อนำมาวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2548?). ร่างกรอบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของ ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
- กวี วรกวิน; พิชพันธ์ นวลอนันต์; และพิเศษ เสนาวงษ์. (2546). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวประเทศไทย. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539). รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษาทบทวนแผนพัฒนาการท่องเที่ยวภาคกลางฝั่งตะวันตก จังหวัดกาญจนบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2542). การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- (2544). โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี) : สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
- (2544). แผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวภาคกลางตอนบน. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- (2545). รายงานขั้นสุดท้ายแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวฯ.
- (2547). สรุปสถานการณ์การเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ปี2547. กรุงเทพฯ : งานวิเคราะห์สถานการณ์การตลาดในประเทศ. กองวิชาการ. การท่องเที่ยวฯ.
- (ม.ป.ป.) แผนหลักพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- (2549). สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2549, จาก <http://www.tat.or.th>
- (2550). สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2550, จาก <http://www.tat.or.th>
- กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ฦ ภูเก็ต. (2541, ตุลาคม-ธันวาคม). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. *จุลสารการท่องเที่ยว*. 17(4) : 40-52.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2542). การวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เฉลิมเกียรติ เฟื่องแก้ว. (2540, ตุลาคม-ธันวาคม). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์(ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8). *สุทธิปริทัศน์*. 12(35) : 100-104.

- โฉมยง โต๊ะทอง. (2549). เอกสารการอบรมนักจัดการงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด
เรื่อง การพัฒนากรอบการวิจัย และข้อเสนอชุดโครงการวิจัย และพัฒนาการท่องเที่ยวของ
จังหวัด. เพชรบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่7. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิต
การพิมพ์.
- ตราประจำจังหวัดเพชรบุรี. (2549). สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2549, จาก www.tarasirinresort.com
- ต้นไม้ประจำจังหวัดเพชรบุรี. (2550). สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2550, จาก www.mc41.com
- ดุษฎี ชุมสาย. (2518). วิชาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.
- ธงประจำจังหวัดเพชรบุรี. (2549). สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2549, จาก www.rakbankerd.com
- ธเนศ ศรีสถิต. (2542). บทบาทของท้องถิ่นต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน กรณีศึกษา
: ชายหาดชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (พัฒนาชนบทศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นงเยาว์ แสนโกศิก. (2543). เพชรบุรี ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ :
ด้านสุทธนาการพิมพ์
- นพดล ปราศราดี. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
กรณีศึกษาประชาชนในเขตเทศบาลนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นภวรรณ ฐานะกาญจน์. (2545, เมษายน-กรกฎาคม). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ...ทางเลือกของการ
อนุรักษ์หรือแค่กระแสสังคม. เส้นทางสีเขียว. 9(-) : 6
- นิตม จารุมณี. (2544). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (ม.ป.ป.). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ :
สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2539, มกราคม-มีนาคม). มาช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กัน
เถอะ. จุลสารการท่องเที่ยว. 15(1) : 53-56
- (2542, มกราคม-มีนาคม). มารู้จักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันเถิด. จุลสารการท่องเที่ยว.
18(1) : 15-18.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : ไฟว์ แอนด์โพร
พรินต์ติ้ง.
- ประสาร พันธุ์ลิมา. (2537). การประสานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหัวหิน-ชะอำ. วิทยานิพนธ์. ผ.ม.
(การวางผังเมือง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ปานิตล นียมคำ. (2544). กระบวนการนำนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับจังหวัดไป
ปฏิบัติ : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- พยอม ธรรมบุตร. (ม.ป.ป.). *หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. (เอกสารประกอบการสอน).
กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- พิศาล ตันสิน. (2547). *การออกแบบและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในลักษณะแนวคิด : กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์
วศ.ม. (อุทยานและนันทนาการ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูรย์ ปานทอง. (2544). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดชะอำ จังหวัดเพชรบุรี*. สารนิพนธ์. กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภราเดช พยัฒวิเชียร. (2539, เมษายน-มิถุนายน). *พัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน*.
จุลสารการท่องเที่ยว. 15(2) : 4-7
- มนู อุดมเวช และคณะ. (2542). *รายงานการวิจัยแนวทางศึกษาและพัฒนาประชาสังคมเพชรบุรี*.
กองทุนสนับสนุนการวิจัย, สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. (2548). สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2548, จาก <http://rajanbhat.edu>.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2543). *รายงานฉบับสุดท้ายโครงการรักษาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรม
ท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว จังหวัดเพชรบุรี*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2545). *การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว*. เอกสารประกอบการ
สอนหน่วยที่ 9-15. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยฯ.
- (2545). *การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยฯ. เอกสารประกอบการสอน หน่วยที่ 1-7.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). *หลักการพัฒนาชุมชน และพัฒนาการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยอนุเคราะห์ไทย.
- รัตนภรณ์ มหาศรานนท์. (2544, มิถุนายน-กรกฎาคม). *การท่องเที่ยวในเมือง (Urban Tourism)*.
มนุษย์สาร ฉบับสังคมภูมิปัญญาที่ยั่งยืน. 47-63.
- วรรณ วังษ์วานิช. (2539). *ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณพร วณิชชานุกร; และคณะ. (2541). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
- วิญญา พิชญกานต์. (2544). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยทางเท้าในเมืองเชียงใหม่*.
วิทยานิพนธ์. ผ.ม. (การวางผังเมือง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์-มีนาคม). *ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ
ที่บางครั้งก็พลาดได้*. *ข่าวสารการวิจัย*. 18(3) : 8-11.

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง; และคณะ. (ม.ป.ป.). *เส้นทางท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์*.

กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

วิลาวัลย์ ฤดีศานต์. (2546). *คู่มือท่องเที่ยวเพชรบุรี*. กรุงเทพฯ : สารคดี.

วิวัฒน์ชัย บุญยกศักดิ์. (2533). *การท่องเที่ยว(เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่30)*.

กรุงเทพฯ : ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.

วัฒนา สุทรชัย. (2549). สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2549, จาก <http://tulip.bu.ac.th>.

ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). *สังคมวิทยาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์.

ศิริรักษ์ ปั่นแม่ป็น. (2540). *ความรู้ของผู้ปฏิบัติงานทางด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษากรณีผู้ปฏิบัติงานทางด้านสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานเอกชน*. วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตร์ (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

สงศรี วงษ์เวช. (2545). *รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง*. วิทยานิพนธ์ ศ.คม. (การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2544). *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ป.

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2545). *โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนเพื่อการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครนายก*. เอกสารคู่มือประกอบการอบรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันฯ. อัดสำเนา

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2547). *เอกสารประกอบการสอนหลักการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2548). *โครงการสัมมนาเพื่อการวางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดระนอง 25-27 เมษายน 2548 วัดสุวรรณคีรีวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดระนอง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.

สมชาย พุ่มสอาด; และประเสริฐ ลีวานันท์. (2529). *ประวัติ 73 จังหวัด เล่มสาม*.

กรุงเทพฯ : เตือนสยาม

สุทธิลักษณ์ อ่ำพ่วงศ์. (2536). *เที่ยวเมืองเพชร*. กรุงเทพฯ : คุรุสภา ลาดพร้าว.

สุดาร่า สุขฉายา. (2536). *เพชรบุรี*. กรุงเทพฯ : สารคดี.

สุดาร่า สุขฉายา. (2547). *เพชรบุรี*. กรุงเทพฯ : สารคดี.

- เสรี วังสีไพจิตร. (2534). จุดหักเหของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวชนวนให้เกิดขบวนการนิเวศวิทยาทางการเมือง. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบุรี. (2548). รายงานสถิติจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2548. เพชรบุรี : สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบุรี.
- อัชฌวดี กมลาศน์ ณ อรุณยา. (2534). การศึกษาเพื่อเสนอแนะแนวทางอนุรักษ์โบราณสถาน และพัฒนาเมืองเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์. ผ.ม. (การวางผังเมือง). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- อนุชา เล็กสกุลติก. (2540). แนวความคิด นโยบายและแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- อนุรัตน์ วัฒนาวงศ์สว่าง. (ม.ป.ป.). เพชรบุรี. กรุงเทพฯ : สารคดี.
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์. (2545, ตุลาคม-ธันวาคม). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย. 21(4) : 38-49.
- Auntoniou, Jim. (1971). *Environmental Management Planning for Traffic*. UK : Mcgraw Hill Book.
- Christ, Costas. (2002). *Ecotourism and Sustainable Development*. The 6th International Conference 7-8 September 2002. Bangkok : Institute of Ecotourism, Srinakharinwirot University.
- Ecotourism. (2548). Retrieved 21 September 2005, from <http://www.ecotourism.org>
- Lascrain, Hector Ceballos. (1996). *Tourism, Ecotourism and Protected Areas*. France : SADAG, Bellegard-sur-Valserine.
- McIntosh, Robert W. ; et al. (1995). *Tourism : Principles, Practices, Philosophies*. United States of America : John Wiley & Sons, Inc.
- Pond, Kathleen Lingle. (1993). *The Professional Guild : Dynamics of Tour Guiding*. New York : Nostrand Reinhold.
- Richardson, Janet. (1993). *Ecotourism & Nature based Holidays*. Sydney : Australian Print Group.
- Rubstein, Harvey M. (1992). *Pedestrian Mall, Street Scap and Urban Scapes*. USA : John Wille & Son Ins.
- Untermann, Richard K. (1984). *Accommodation The Pedestrian*. New York : Vannostrand reinhold.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics : An Introductory Analysis*. New York : Harper & Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจคุณภาพของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม

1. อาจารย์ ดร. โฉมยง โต๊ะทอง หัวหน้าชุดระดับประเทศโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. อาจารย์ ดร. อรรณพ โพธิ์สุข รองผู้อำนวยการสำนักงานคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ประภาพร เฟื่องฟูสกุล อาจารย์สังกัดภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

แบบสอบถามนักท่องเที่ยว
เรื่อง
การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้วัตถุประสงค์ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งท่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ คำตอบของท่านถือเป็นความลับไม่มีผลใด ๆ หรือจะไม่นำมาใช้เพื่อ让您เสียประโยชน์เป็นอันขาด ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อประกอบการวิจัยเท่านั้น

โปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริงโดยขีดเครื่องหมาย ลงใน

หรือเติมคำลงในช่องว่าง โปรดตอบทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

- 1.) ชาย 2.) หญิง

2. อายุ

- 1.) 0-15 ปี 2.) 16-30 ปี
 3.) 31-45 ปี 4.) 46-60 ปี
 5.) 61 ปีขึ้นไป

3. การศึกษาสูงสุด

- 1.) ประถมศึกษา 2.) มัธยมศึกษา หรือ ปวช.
 3.) ปวส. หรือปริญญาตรี 4.) อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____

4. อาชีพ

- 1.) นักเรียน/นักศึกษา 2.) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 3.) พนักงานบริษัทเอกชน 4.) ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพอิสระ
 5.) อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- 1.) ไม่เกิน 5,000 บาท 2.) 5,001-10,000 บาท
 3.) 10,001 – 15,000 4.) 15,001-20,000 บาท
 5.) มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวต่อไปนี้ในระดับใด

โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามระดับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ท่านมีความคิดเห็นในระดับใดว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่อไปนี้มีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว					
1. หาดเจ้าสำราญ เดินชมชายหาด เล่นน้ำทะเล พักผ่อนตามอ่าวหาด					
2. ถ้ำเขาลวง นมัสการพระพุทธรูป และสถูปเจดีย์ ชมตราประจำพระองค์ในรัชกาลที่ 1 -5 และชมความสวยงามของหินงอกหินย้อย					
3. วัดเขابันไดอิฐ ชมหน้าบันพระอุโบสถ ซึ่งมีลวดลายปูนปั้นสมัยอยุธยาที่งดงาม และเที่ยวถ้ำต่าง ๆ					
4. ทศนียภาพแม่น้ำเพชรบุรี					
ท่านมีความคิดเห็นในระดับใดว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ต่อไปนี้มีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว					
1. วัดกำแพงแลง ชมปราสาทหินทรายก่อด้วยศิลาแลง ที่ถูกสร้างขึ้นในสมัยที่ขอมเรืองอำนาจ อายุประมาณ 900 ปี ซึ่งมีปราสาททั้งหมด 5 องค์ เป็นปราสาทจตุรมุขย่อมุมไม้สิบสอง					
2. วัดเกาะ ชมภาพจิตรกรรมฝาผนังฝีมือช่างสมัยอยุธยา และพิพิธภัณฑที่จัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ของพระสงฆ์					
3. วัดไผ่ล้อม ชมลวดลายปูนปั้นภาพพุทธประวัติที่สวยงาม ซึ่งเป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยาตอนปลาย					
4. วัดพระทรง ชมงานไม้แกะสลักลวดลายพรรณพฤกษา และลวดลายปูนปั้นเรื่องรามเกียรติ์ โดยฝีมือช่างครูเมืองเพชร					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5. วัดใหญ่สุวรรณาราม ชมหอไตรกลางน้ำ ศาลาการเปรียญไม้สักทั้งหลัง บานประตู จำหลักไม้ซึ่งเป็นลายก้านขดปิดทอง รวมทั้งจิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ และงานปูนปั้นฝีมือช่างสมัยอยุธยา					
6. วัดชีวรีประเสริฐ ชมหน้าบันที่ตกแต่งด้วยลายปูนปั้นที่งดงาม ภาพจิตรกรรมฝาผนัง และธรรมาสันไม้แกะสลักฝีมือช่างที่ดีเยี่ยม					
7. วัดอ้อเจริญธรรม ชมพระอุโบสถศิลปะสมัยอยุธยา และภาพจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงาม					
8. วัดเพชรพลี ชมบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า บ่อน้ำเพชรมหาชัยมงคล และชมพิพิธภัณฑวัตถุโบราณชาติ ซึ่งเก็บโบราณวัตถุที่เก่าแก่หลายสมัย					
9. วัดอุทัยโพธาราม ชมลวดลายปูนปั้นที่หน้าบันรูปพระนารายณ์ทรงครุฑล้อมรอบด้วยดอกไม้ ซ่อฟ้าใบระกาเป็นปูนปั้นรูปลิง ยักษ์ และเทพธิดา					
10. วัดมหาธาตุ ชมศิลปะต่าง ๆ ทั้งพระปรางค์ 5 ยอด อายุไม่น้อยกว่า 900 ปี และงานศิลปะปูนปั้นสกุลช่างเพชรบุรี และนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ					
11. วัดพลับพลาชัย ชมงานแกะสลักไม้ฝีมือประณีตที่บ้านประตู และหน้าต่าง ๆ และพิพิธภัณฑน์หนึ่งใหญ่กว่า 40 ตัว					
12. วัดพระพุทธไสยาสน์ นมัสการพระพุทธไสยาสน์ ที่ถือว่าเป็น 1 ใน 4 พระพุทธไสยาสน์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เชื่อว่าเป็นฝีมือสกุลช่างในสมัยอยุธยา					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
13. วัดสระบัว ชมสถาปัตยกรรมแบบอยุธยา แท้ดั้งเดิม ทั้งพระอุโบสถแบบท้องเรือสำเภา ขนาดเล็กหลังคาซ้อนสองชั้น และงานศิลปะปูน ปั้นที่หน้าบัน และฐานใบเสมา					
14. วัดโคก ชมพระพุทธรูปที่สำคัญ ๆ และสมุด ข่อยซึ่งเป็นตำราแผนไทยที่สรรพคุณรักษาโรค ตลอดจนวรรณคดีเมืองเพชรอีกหลายเรื่อง					
15. พระรามราชนิเวศน์ ชมรูปแบบศิลปะแบบ ตะวันตกที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบบา โรค และแบบอาร์ตนูโวที่สวยงาม					
16. พระนครคีรี ชมสถาปัตยกรรมที่ผสมผสาน ระหว่างศิลปะตะวันตกแบบนีโอคลาสสิก ไทย และจีน และยังสามารถชมวิวทิวทัศน์ของเมือง เพชรได้โดยรอบ					
17. วัดมหาสมณาราม นมัสการพระพุทธรบาท และสถานที่ศักดิ์อื่น ๆ รวมทั้งชมภาพจิตรกรรม ฝาผนังฝีมือขรัวอินโข่ง					
18. ศาลหลักเมือง นมัสการศาลหลักเมือง					
19. วัดแรก ชมโบราณวัตถุ ภาชนะดินเผา และ พระอุโบสถไม้อายุราว 100 ปีแห่งเดียวใน อำเภอเมือง					
20. เจดีย์แดง ชมศิลปะสมัยอยุธยา ซึ่งเป็น เจดีย์แบบย่อมุมไม้ยี่สิบ ฐานสิงห์ ก่ออิฐถือปูน					
21. วัดหนองหว้า ชมบานประตูไม้แกะของ พระอุโบสถสลักที่มีลวดลายละเอียดงดงาม					
22. แหล่งโบราณคดีโคกแครง สามารถพบ ร่องรอยของโบราณ เป็นภาชนะดินเผา และเศษ เครื่องถ้วยแบบจีน					
23. วัดถ้ำหว้า ชมเสมาหินทรายขนาดเล็ก ชิ้นส่วนระเบียงเชิงชาย และงานลวดลายปูนปั้น					
25. เสาชิงช้า เทวสถานในศาสนาพราหมณ์					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
26. วัดโรงเข้ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่สันนิษฐานว่า น่าจะมีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา					
27. วัดลาด ชมศาลาการเปรียญไม้ขนาดใหญ่					
28. วัดหนองควง ชมเจดีย์ฐานสิงห์สองชั้นมี บัวกลุ่มรองรับองค์ระฆังซึ่งเป็นทรงสี่เหลี่ยม สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นศิลปะสมัยอยุธยา หรือ รัตนโกสินทร์ตอนต้น					
29. วัดนาค ชมโบสถ์ และศิลปะสมัยอยุธยา อื่น ๆ					
30. ย่านบ้านหัวถนน ชมตึกเก่า และดูงานทำ ทองฝีมือประณีต					
ท่านมีความคิดเห็นในระดับใดว่าเทศกาล และงานประเพณีต่อไปนี้ที่น่าสนใจแก่การ ท่องเที่ยว					
1. งานเทศกาลแสงสีเสียงพระนครคีรี					
2. งานแข่งขันวัวลาน					
3. งานสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำเพชร					
4. งานทอดน่องท่องเที่ยวเมืองเพชร					
ท่านมีความคิดเห็นในระดับใดว่ากิจกรรมต่อไปนี้ เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยว					
1. เยี่ยมชมวัดวาอาราม					
2. เยี่ยมชมพระราชวัง					
3. เที่ยวชมงานศิลปกรรม เช่น งานลวดลายปูน ปั้น งานแกะสลักไม้ เป็นต้น					
4. ล่องเรือชมแม่น้ำเพชรบุรี					
5. เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ขนมหวานและของฝาก					
ท่านคิดว่าบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อไปนี้มีความเหมาะสมระดับใด					
1. โรงแรม เกสต์เฮาส์ บังกะโล					
2. ร้านอาหาร / เครื่องดื่ม					
3. ร้านขายของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง					
4. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5. การบริการด้านการขนส่ง เช่น รถโดยสาร มอเตอร์ไซด์ รถตุ๊ก ๆ เป็นต้น					
6. การรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว					
7. บริการด้านการสาธารณสุข					
8. โทรศัพท์					

ตอนที่ 3 ความสนใจการท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง ท่านมีความสนใจในทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ในระดับใด โปรดขีด
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามระดับความสนใจของท่าน

ประเภททรัพยากรการท่องเที่ยว	ระดับความสนใจ				
	สนใจ อย่างยิ่ง	สนใจ	เฉย ๆ	ไม่สนใจ	ไม่สนใจ อย่างยิ่ง
1. สถาปัตยกรรมและโบราณสถาน					
2. รูปแบบวิถีชีวิตของผู้นคน					
3. ประเพณี และวัฒนธรรม					
4. แหล่งสินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึก					
5. แหล่งขนมหวาน และของฝาก					
6. พระราชวังต่าง ๆ					
7. งานศิลปกรรมแขนต่าง ๆ เช่น งาน แกะสลักไม้ งานปูนปั้น งานจิตรกรรมฝาผนัง					
8. ความสวยงามตามธรรมชาติ เช่น หาดเจ้า สำราญ, ถ้ำเขาหลวง เป็นต้น					

ตอนที่ 4 การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับใด โปรด
ขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ท่านคิดว่าควรจัดให้มีสิ่งต่อไปนี้ในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่					
1. จัดเส้นทางเดินเท้าและเส้นทางจักรยานเพื่อ เที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในเมือง					

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2. จัดทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว					
3. จัดแสดงป้ายบอกทางอย่างทั่วถึง และชัดเจน					
4. จัดให้มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น					
5. จัดเตรียมข้อมูล เอกสาร แผ่นพับเพื่อแนะนำ และให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว					
6. จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ตลอด เส้นทาง เช่น ถังขยะ ห้องสุขาสาธารณะ ร้าน ขายอาหาร และเครื่องดื่ม เป็นต้น					
7. ดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยของสถานที่ ท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ					
8. ปรับปรุงทางเข้า-ออกของสถานที่ให้สวยงาม					
9. ควบคุมรูปแบบของสิ่งปลูกสร้างตลอด เส้นทางท่องเที่ยวให้กลมกลืน และคงไว้ซึ่ง เอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
10. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมตลอดเส้นทาง ท่องเที่ยวให้สวยงาม					

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
คำชี้แจง ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือและเสียสละเวลาของท่าน

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามประชาชนในท้องถิ่น

แบบสอบถามประชาชนในท้องถิ่น
เรื่อง
การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่อเกี่ยวเชิงนิเวศ
ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้วัตถุประสงค์ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่อเกี่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งท่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ คำตอบของท่านถือเป็นความลับไม่มีผลใด ๆ หรือจะไม่นำมาใช้เพื่อให้ท่านเสียประโยชน์เป็นอันขาด ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อประกอบการวิจัยเท่านั้น

โปรดตอบคำถามให้ครบทุกข้อ

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริงโดยขีดเครื่องหมาย ลงใน

หรือเติมคำลงในช่องว่าง โปรดตอบทุกข้อเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ

- 1.) ชาย 2.) หญิง

2. อายุ

- 1.) 0-15 ปี 2.) 16-30 ปี
 3.) 31-45 ปี 4.) 46-60 ปี
 5.) 61 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

- 1.) ประถมศึกษา 2.) มัธยมศึกษา หรือ ปวช.
 3.) ปวส. หรือปริญญาตรี 4.) อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____

4. อาชีพ

- 1.) นักเรียน/นักศึกษา 2.) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 3.) พนักงานบริษัทเอกชน 4.) ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพอิสระ
 5.) อื่น ๆ (โปรดระบุ) _____

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- 1.) ไม่เกิน 5,000 บาท 2.) 5,001-10,000 บาท
 3.) 10,001 – 15,000 บาท 4.) 15,001 - 20,000 บาท
 5.) มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวต่อไปนี้ในระดับใด

โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามระดับความคิดเห็นของท่าน

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
ท่านมีความคิดเห็นในระดับใดว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติต่อไปนี้มีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว					
1. หาดเจ้าสำราญ เดินชมชายหาด เล่นน้ำทะเล พักผ่อนตามอรัญญาศัย					
2. ถ้ำเขาหลวง นมัสการพระพุทธรูป และสถูปเจดีย์ ชมตราประจำพระองค์ในรัชกาลที่ 1-5 และชมความสวยงามของหินงอกหินย้อย					
3. วัดเขابันไดอิฐ ชมหน้าบันพระอุโบสถ ซึ่งมีลวดลายปูนปั้นสมัยอยุธยาที่งดงาม และเที่ยวถ้ำต่าง ๆ					
4. ทักษิณภาพแม่น้ำเพชรบุรี					
ท่านมีความคิดเห็นในระดับใดว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ต่อไปนี้มีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว					
1. วัดกำแพงแลง ชมปราสาทหินทรายก่อด้วยศิลาแลง ที่ถูกสร้างขึ้นในสมัยที่ขอมเรืองอำนาจ อายุประมาณ 900 ปี ซึ่งมีปรางค์ทั้งหมด 5 องค์ เป็นปรางค์จตุรมุขย่อมุมไม้สิบสอง					
2. วัดเกาะ ชมภาพจิตรกรรมฝาผนังฝีมือช่างสมัยอยุธยา และพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ของพระสงฆ์					
3. วัดไผ่ล้อม ชมลวดลายปูนปั้นภาพพุทธประวัติที่สวยงาม ซึ่งเป็นฝีมือช่างสมัยอยุธยาตอนปลาย					
4. วัดพระทรง ชมงานไม้แกะสลักลวดลายพรรณพฤกษา และลวดลายปูนปั้นเรื่องรามเกียรติ์ โดยฝีมือช่างครูเมืองเพชร					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5. วัดใหญ่สุวรรณาราม ชมหอไตรกลางน้ำ ศาลาการเปรียญไม้สักทั้งหลัง บานประตู จำหลักไม้ซึ่งเป็นลายก้านขดปิดทอง รวมทั้ง จิตรกรรมฝาผนังภายในพระอุโบสถ และงานปูนปั้นฝีมือช่างสมัยอยุธยา					
6. วัดชีวีร์ประเสริฐ ชมหน้าบันที่ตกแต่งด้วย ลายปูนปั้นที่งดงาม ภาพจิตรกรรมฝาผนัง และ ธรรมาสน์ไม้แกะสลักฝีมือช่างที่ดีเยี่ยม					
7. วัดธ่อเจริญธรรม ชมพระอุโบสถศิลปะสมัย อยุธยา และภาพจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงาม					
8. วัดเพชรพลี ชมบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่เรียกว่า บ่อน้ำเพชรมหาชัยมงคล และชมพิพิธภัณฑวัตถุโบราณชาติ ซึ่งเก็บโบราณวัตถุที่เก่าแก่หลายสมัย					
9. วัดอุทัยโพธาราม ชมลวดลายปูนปั้นที่หน้า บันรูปพระนารายณ์ทรงครุฑล้อมรอบด้วย ดอกไม้ ซ่อฟ้าใบระกาเป็นปูนปั้นรูปลิง ยักษ์ และเทพธิดา					
10. วัดมหาธาตุ ชมศิลปะต่าง ๆ ทั้งพระ ปรangk 5 ยอด อายุไม่น้อยกว่า 900 ปี และงาน ศิลปะปูนปั้นสกุลช่างเพชรบุรี และนมัสการพระ บรมสารีริกธาตุ					
11. วัดพลับพลาชัย ชมงานแกะสลักไม้ฝีมือ ประณีตที่บ้านประตู่ และหน้าต่าง ๆ และ พิพิธภัณฑน์หนึ่งใหญ่กว่า 40 ตัว					
12. วัดพระพุทธไสยาสน์ นมัสการพระพุทธ ไสยาสน์ ที่ถือว่าเป็น 1 ใน 4 พระพุทธไสยาสน์ที่ ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เชื่อว่าเป็นฝีมือสกุล ช่างในสมัยอยุธยา					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
13. วัดสระบัว ชมสถาปัตยกรรมแบบอยุธยา แท้ดั้งเดิม ทั้งพระอุโบสถแบบท้องเรือสำเภา ขนาดเล็กหลังคาซ้อนสองชั้น และงานศิลปะปูน ปั้นที่หน้าบัน และฐานใบเสมา					
14. วัดโคก ชมพระพุทธรูปที่สำคัญ ๆ และสมุด ข่อยซึ่งเป็นตำราแผนไทยที่สรรพคุณรักษาโรค ตลอดจนวรรณคดีเมืองเพชรอีกหลายเรื่อง					
15. พระรามราชนิเวศน์ ชมรูปแบบศิลปะแบบ ตะวันตกที่มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบบา โรค และแบบอาร์ตนูโวที่สวยงาม					
16. พระนครคีรี ชมสถาปัตยกรรมที่ผสมผสาน ระหว่างศิลปะตะวันตกแบบนีโอคลาสสิก ไทย และจีน และยังสามารถชมวิวทิวทัศน์ของเมือง เพชรได้โดยรอบ					
17. วัดมหาสมณาราม นมัสการพระพุทธรบาท และสถานที่ศักดิ์อื่น ๆ รวมทั้งชมภาพจิตรกรรม ฝาผนังฝีมือขรัวอินโข่ง					
18. ศาลหลักเมือง นมัสการศาลหลักเมือง					
19. วัดแรก ชมโบราณวัตถุ ภาชนะดินเผา และ พระอุโบสถไม้อายุราว 100 ปีแห่งเดียวใน อำเภอเมือง					
20. เจดีย์แดง ชมศิลปะสมัยอยุธยา ซึ่งเป็น เจดีย์แบบย่อมุมไม้ยี่สิบ ฐานสิงห์ ก่ออิฐถือปูน					
21. วัดหนองหว่า ชมบานประตูไม้แกะของ พระอุโบสถสลักที่มีลวดลายละเอียดงดงาม					
22. แหล่งโบราณคดีโคกแครง สามารถพบ ร่องรอยของโบราณ เป็นภาชนะดินเผา และเศษ เครื่องถ้วยแบบจีน					
23. วัดถ้ำหว่า ชมเสมาหินทรายขนาดเล็ก ชิ้นส่วนระเบียงเชิงชาย และงานลวดลายปูนปั้น					
25. เสาชิงช้า เทวสถานในศาสนาพราหมณ์					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
26. วัดโรงเข้ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่สันนิษฐานว่าน่าจะมิมาดั้งแต่สมัยอยุธยา					
27. วัดลาด ชมศาลาการเปรียญไม้ขนาดใหญ่					
28. วัดหนองควง ชมเจดีย์ฐานสิงห์สองชั้นมีบัวกลุ่มรองรับองค์ระฆังซึ่งเป็นทรงสี่เหลี่ยมสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นศิลปะสมัยอยุธยา หรือรัตนโกสินทร์ตอนต้น					
29. วัดหาค ชมโบสถ์และศิลปะสมัยอยุธยาอื่น ๆ					
30. ย่านบ้านหัวถนน ชมตึกเก่า และดูงานทำทองฝีมือประณีต					
ท่านมีความคิดเห็นในระดับใดว่าเทศกาล และงานประเพณีต่อไปนี้ที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยว					
1. งานเทศกาลแสงสีเสียงพระนครคีรี					
2. งานแข่งขันวัวลาน					
3. งานสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำเพชร					
4. งานทอดน่องท่องเที่ยวเมืองเพชร					
ท่านมีความคิดเห็นในระดับใดว่ากิจกรรมต่อไปนี้ เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยว					
1. เยี่ยมชมวัดวาอาราม					
2. เยี่ยมชมพระราชวัง					
3. เที่ยวชมงานศิลปกรรม เช่น งานลวดลายปูนปั้น งานแกะสลักไม้ เป็นต้น					
4. ล่องเรือชมแม่น้ำเพชรบุรี					
5. เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ขนมหวานและของฝาก					
ท่านคิดว่าบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อไปนี้มีความเหมาะสมระดับใด					
1. โรงแรม เกสต์เฮาส์ บังกะโล					
2. ร้านอาหาร / เครื่องดื่ม					
3. ร้านขายของที่ระลึก และสินค้าพื้นเมือง					
4. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					

รายการ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5. การบริการด้านการขนส่ง เช่น รถโดยสาร มอเตอร์ไซด์ รถตุ๊ก ๆ เป็นต้น					
6. การรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว					
7. บริการด้านการสาธารณสุข					
8. โทรศัพท์					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
คำชี้แจง ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน
ระดับใด โปรดขีดเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตามระดับความคิดเห็นของท่าน

ข้อความ	ระดับความต้องการ				
	ต้องการ อย่างยิ่ง	ต้องการ	ไม่แน่ใจ	ไม่ ต้องการ	ไม่ต้องการ อย่างยิ่ง
ท่านต้องการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิง นิเวศหรือไม่					
1. มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การ นำชมวัด วัง และสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ					
2. มีส่วนร่วมในการจัดการให้บริการข้อมูล และ การประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยว					
3. มีส่วนร่วมในการช่วยดูแลรักษาสิ่งก่อสร้าง ต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดี และพร้อมใช้งานได้ อย่างสม่ำเสมอ เช่น ป้ายสื่อความหมาย ป้าย บอกทาง เป็นต้น					
4. มีส่วนร่วมในการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อม ภายในชุมชน					
5. มีส่วนร่วมการช่วยแจ้ง และให้ข้อมูลเกี่ยวกับ แหล่งโบราณสถานที่อยู่ในชุมชนให้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐทราบ เพื่อเป็นประโยชน์ใน การพัฒนาการท่องเที่ยว					

ข้อความ	ระดับความต้องการ				
	ต้องการ อย่างยิ่ง	ต้องการ	ไม่แน่ใจ	ไม่ ต้องการ	ไม่ต้องการ อย่างยิ่ง
6. มีส่วนร่วมในการดูแลความสะอาดเรียบร้อย ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ					
7. มีส่วนร่วมในการช่วยกันดูแลด้านความ ปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว					
8. มีส่วนร่วมในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ ตลอดเส้นทางท่องเที่ยวภายในเมือง เช่น ถังขยะ เป็นต้น					
9. มีส่วนร่วมในการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง					
10. มีส่วนช่วยส่งเสริมการผลิตสินค้าพื้นเมือง โดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อม และ ทรัพยากรธรรมชาติ					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง
จังหวัดเพชรบุรี หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือและเสียสละเวลาของท่าน

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ

แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ
เรื่อง
การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
 2. อายุ.....ปี อาชีพ.....
 3. สถานประกอบการชื่อ.....
 4. ระยะเวลาในการประกอบอาชีพ.....
- สถานที่สัมภาษณ์.....ผู้จัดบันทึก.....
- สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยว

1. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีที่ใดบ้าง
.....
.....
.....
.....
2. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีที่ใดบ้าง
.....
.....
.....
.....
3. ท่านคิดว่าเทศกาล และงานประเพณีในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีใดบ้างที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยว
.....
.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่ากิจกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีใดบ้าง ที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยว

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าบริการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีความเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

1. ท่านคิดว่าควรมีการจัดเส้นทางเพื่อเยี่ยมชมโบราณสถาน ธรรมชาติ งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และรูปแบบวิถีชีวิตของคนในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการพัฒนาสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ หรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าการจัดเส้นทางรถท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าการจัดเส้นทางรถท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

6. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดเส้นทางรถท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือและเสียสละเวลาของท่าน

ภาคผนวก จ
แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

เรื่อง

การศึกษาเพื่อเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
 2. อายุ.....ปี อาชีพ.....
 3. ตำแหน่งงานในปัจจุบัน.....
 4. งานที่รับผิดชอบ.....
- สถานที่สัมภาษณ์.....ผู้จัดบันทึก.....
- สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.เวลา.....น.

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยว

1. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีที่ใดบ้าง
.....
.....
.....
2. ท่านคิดว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีที่ใดบ้าง
.....
.....
.....
3. ท่านคิดว่าเทศกาล และงานประเพณีในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีใดบ้างที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยว
.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่ากิจกรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีใดบ้าง ที่น่าสนใจแก่การท่องเที่ยว

.....
.....
.....
.....

5. ท่านคิดว่าบริการด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีมีความเหมาะสมแก่การท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด

.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

1. ท่านคิดว่าควรมีการจัดเส้นทางเพื่อเยี่ยมชมโบราณสถาน ธรรมชาติ งานศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และรูปแบบวิถีชีวิตของคนในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....

2. ท่านคิดว่าในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการพัฒนาสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ หรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....

3. ท่านคิดว่าในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร

.....
.....
.....
.....

4. ท่านคิดว่าการจัดเส้นทางรถท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ท่านคิดว่าการจัดเส้นทางรถท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ควรมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

6. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดเส้นทางรถท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือและเสียสละเวลาของท่าน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาววิภาวรรณ ปิ่นแก้ว
วันเดือนปีเกิด	22 พฤศจิกายน 2522
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	35/5 ถนนรัชดาภิเษก ดินแดง กรุงเทพฯ 10320
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ประชาสัมพันธ์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท แพมเซ็นเตอร์ จำกัด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2544	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) คณะมนุษยศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2547	ประกาศนียบัตรบัณฑิต (การจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ.2551	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ